

**Ecouri la Gala „Mihai Eminescu”
- 175 de ani de la naștere**

Col. dr. Constantin Moșincat

Gala „Mihai Eminescu” Ediția a II-a organizată de revista Cetatea Cavalerilor s-a desfășurat pe 31 ianuarie 2025 la Cercul Militar din Oradea într-o atmosferă caldă, prietenească în care spiritul „Bădiței Mihai” a fost prezent ca în vremea botezului său n *Familia* lui Iosif Vulcan.

Revista Cetatea Cavalerilor continuă astfel seria manifestărilor culturale dedicate anului „Mihai Eminescu”, la 175 de ani de la naștere. Gala „Mihai Eminescu” Ediția a II-a, s-a desfășurat în organizarea Asociației Naționale a Cavalerilor de Clio prilej pentru lansarea revistei Cetatea Cavalerilor, numărului Nr.1 (53)/ 2025, într-un nou format – esitabil- număr dedicat celor 175 de ani de la nașterea poetului național. Acest număr aniversar al Revistei include articole semnate de reputeți cercetători din țară și corespondenți din afara României: Dan Toma Dulciu, George Roca, Nicolae Dima, precum și pasionați biografi eminescologi: Nicolae Iosub, Aurel Pentelescu, Elisabeta Chifu, Aurel V. David, Lazăr Cârjan, Liliana Moldovan, Mihai Costin, Gheorghe Constantin Nistoroiu, Grigore Stamate, Mircea Dorin Istrate, Miorița Săteanu, Constantin Moșincat, Mihai Cornaci, ș.a.

Colaborator activ al Revistei, generalul prof. univ dr. Lazăr Cârjan, autor al volumului documentar pentru un viitor scenariu de film documentar-artistic „*Eminescu, student la Viena și Berlin*” – invitat de onoare la Gala Eminescu - ed. II-a, care în urmă cu un an a primit marele Trofeu – *Eminescu-Rădăcini*, a făcut o prezentare acoperită cu aplauzele asistenței, volumului său fiind expus în premieră în România. Menționăm că, pe 15 ianuarie 2025, cu prilejul Zilei Culturii Naționale, acest volum omagial –documentar-artistic- a fost prezentat în Parlamentul European de la Bruxelles, împreună cu filmul documentar *Eminescu și Cernăuții* – după un

scenariu semnat Dr. Ionel Novac, producător Dumitru Pohoș – ambii bihoreni de origine!, film rulat la Oradea pe 15 ianuarie 2024, în cadrul Galei *Eminescu*, ediția a I-a. Volumul cuprinde o temeinică alcătuire documentară, bazată pe o colecție personală de peste 900 titluri „Eminescu”, documente, scrisori - înscrisuri, căți poștale, etc, la care inimosul alcătuitor a trudit o viață întreagă cu multă pasiune, dar și cu folos! Epilogul acestui documentar reprezintă chiar esența întregului din care cităm: „Este foarte greu să respiri

după el (Eminescu –nn.), dar în clipa în care el ne-a devenit nouă respirație, va trebui ca noi înșine, la rândul nostru, să fim respirație nenăscuților.”, după mărturisirea de credință a lui Nichita Stănescu.

Semnalăm lansarea în cadrul Galei a volumului 2, *Eminescu – File rupte din Cetatea Cavalerilor 2024*, ediție îngrijită și cu un cuvânt de însoțire de dr. Constantin Moșincat, antologie care reunește articolele și studiile apărute în cursul anului 2024 în Revista Cetatea Cavalerilor. Volumul a fost prezentat-recenzat de prof. univ. Dr. Paul Magheru – colaborator și invitat de onoare la această Gală a Revistei. Din sumarul acestui volum prezentat de profesor spicuim doar câteva articolele și autori: Prof. univ. dr. Mircea POPA, *EMINESCU – steaua din cumpăna neamului*, Prof. Dr. Karina OCHIȘ, *Eminescu - un brand național pentru generațiile viitoare*,

Iustina TUDOR, *Cum l-am descoperit pe Eminescu?*, Prof. univ. dr. Elis RÂPEANU, *Eminescu și credința - Maladii*, Dr. Ionel NOVAC, *Dimitrie Sfura - poetul și poezia care l-au impresionat pe Eminescu*, Ing. Nicolae IOSUB, *Mihai Eminescu și credința*, Constantin HĂRĂBOR, *Eminescu – o lume lume dăruită nouă – acasă la Bădița Mihai*, Prof. dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU, *Shakespeare Și Eminescu – Titani ai tuturor timpurilor*, Nicolae Iosub, *Mihai Eminescu, director al Bibliotecii Centrale Universitare din Iași*, Aurel V. David, „*Starea nației*” oglindită de Mihai Eminescu în „*icoane vechi și icoane nouă*”.

omagiale dedicate lui Eminescu -, eleva Natalia MENDRE, un veritabil interpret de cântece populare românești, Ionuț Moțoc-Chivari, elev voluntar al cetății Cavalerilor, a recitat poezia Șlefuitorii de cuvinte a lui Mircea Dorin Istarte, iar Prof. Maria MATEI, a deschis Gala cu frumoasa melodie a soților Teodorovici. Gala s-a încheiat cu un grupaj de melodii pe versuri eminesciene interpretate de Corul Veteranilor „Gl. Traian Moșoiu” dirijor Prof. Ioan Fluieraș. În final s-au acordat Premiile Galei ”Mihai Eminescu” ed. II–Oradea 2025, astfel:

Gl. Lazăr Cârjan – demnitatea de „Mentor”. S-a conferit Placheta „Mihai Eminescu”- Ed. II-a Oradea, 2025 domnilor: Ing. Nicolae Iosub, Ing. Miorița Săteanu, Pr. Ștefan Avram, col. ing. Nicolae Dan Poinar (Cultul Eroilor).

Asistența a primit insigne Galei, Revista Cetatea Cavalerilor și *Eminescu-File rupte...* autografe pe revistă și cărțile lansate, discuțiile continuând la o agapă prietenească.

Foto . N. Mesesan .

Foto . N. Mesesan .

Foto . N. Mesesan .

Col. dr. Constantin Moșincat

Gala a fost onorată de invitații speciali: Miorița SĂTEANU – premiată pentru ndelungata colaborare cu articole, inclusiv manifestări

**EMINESCU – NUMELE TUTUROR
LUCRURILOR**

Paul MAGHERU

Vineri, 31 ianuarie 2025, la Cercul militar Oradea, a avut loc ediția a II-a a Galei Mihai Eminescu având ca program lansarea revistei *Cetatea Cavalerilor*, anul 5, nr.1(53), ianuarie, 2025, cu articole semnate de pasionați și amatori ai creației eminesciene, precum și culegerea de articole *Eminescu, File rupte din revista Cetatea Cavalerilor, 2024*, după cea din 2020-2023. Cu această ocazie generalul (r) Lazăr Cârjan, pasionat eminescolog, și-a prezentat cartea *Mihai Eminescu – student la Viena și Berlin*, care a servit ca scenariu la filmul documentar-artistic al lui Dumitru Pohoș, cu ocazia aniversării a 175 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, pe care îl așteptăm și noi cu interes. Anul trecut în regia aceluiași Dumitru Pohoș, după un scenariu al lui Ionel Novac, ambii bihoreni de origine, a putut fi vizionat în Oradea filmul *Eminescu și Cernăuții*.

Manifestările ocazionate de împlinirea a 175 de ani de la naștere lui Mihai Eminescu, asimilată nu întâmplător cu Ziua culturii române, au început într-o zi de miercuri, 15 ianuarie, cu evocări solemne și depuneri de coroane de flori la statuia Mihai Eminescu din centrul orașului Oradea. În aceeași serie de manifestări, se înscrie și ediția a II-a a Galei Mihai Eminescu, organizată de Asociația Națională a Cavalerilor de Clio și revista *Cetatea Cavalerilor*, coordonată de colonel (r) Constantin Moșincat. Ediția a II-a Galei Mihai Eminescu din acest an a avut pe ordinea de zi ca punct principal prezentarea cărții generalului (r) Lazăr Cârjan, *Mihai Eminescu, student la Viena și Berlin*, prezentare făcută de autor și apărută la Editura Aureo din Oradea, 2024, concepută, după cum am mai spus, ca scenariu de film documentar-artistic. Personal am fost invitat să prezint revista *Cetatea Cavalerilor*, anul 5, nr. 1 (53) ianuarie 2025 și volumul *Eminescu. File rupte din Cetatea*

Cavalerilor, 2024. Fiindcă ambele publicații pot fi accesate de pe Internet, mă voi referi numai la unul dintre cele 35 de articole cuprinse în acest volum al profesorului dr. Gheorghe Constantin Nistoroiu, *Shakespeare și Eminescu - Titani ai tuturor timpurilor*. Am să relatez apoi câteva aspecte din experiența și convingerile mele personale privind viața și opera lui Mihai Eminescu.

A vorbi despre Eminescu este un lucru plăcut, dar și de mare răspundere. Când nu zăngănesc armele se întâmplă minuni, cum este și cea a cărții generalului (r) Lazăr Cârjan despre studiile lui Eminescu la Viena și Berlin. Interesant de observat că militarii, obișnuiți cu ordinea și disciplina, fie ei de grad înalt, generali, colonei sau cavaleri de Clio (zeița timpului), cum sunt și cei din Oradea, sunt tot atât de necesari și valoroși, atât pe timp de pace cât și de război.

Reîntorcându-ne la Eminescu, amintirile îmi dau mereu ghes și mă îndeamnă la mărturisiri. Era în anul 1999, când cu sprijinul rectorului de atunci și de acum al Universității Emanuel, prof. univ. dr. Paul Negruț, am participat la Congresul Internațional de Slavistică de la Londra. Am luat pe cont propriu și de unul singur autobusul spre Stratford-on-Avon, locul de naștere și de vecie al lui Shakespeare. Am vizitat casa părintească și am depus o floare de nu mă uita pe mormântul geniului universal Shakespeare. Geniul nostru național Eminescu

Natalia Mendrea interpretând „România mea”

i-a dedicat o poezie postumă, Cărțile, care merită să fie cunoscută: „Shakespeare! adesea te gândesc cu jale./ Prieten blând al sufletului meu;/ Izvorul plin al cânturilor tale/Îmi sare-n gând și le repet mereu”... „Greșind cu tine chiar, iubesc greșeala: / S-aduc cu tine mi-este toată fala”. Pentru caracterizarea și prețuirea lui Eminescu s-au consumat toate atributele calității la superlativ: geniu național, poetul nepereche, Luceafărul poeziei românești, C. Noica l-a numit omul deplin al culturii române, ce justifică asimilarea Zilei de naștere a poetului cu Ziua culturii naționale. Trebuie făcută în această ordine de idei o separație necesară între geniu național și geniu universal. Poeți geniali sunt mulți, dar geniu național e unul singur și românii l-au ales pe Eminescu, după cum ungerii pe Alexandru Petöfi, francezii pe V. Hugo, germanii pe Goethe, rușii pe Pușkin. Tot așa genii naționale sunt multe, fiecare națiune își are propriul geniu național, dar geniu universal e unul singur și acesta rămâne Shakespeare. Eminescu a fost un om deștept, genial de inteligent, dar îndrăznim să spunem că nu și suficient de înțelept. Dacă ar fi fost mai înțelept credem că n-ar fi sfârșit la vârsta de 39 de ani, unii spun răpus de o boală venerică, alți exegeți mai părtinitori, mai ocrotitori susțin că ar fi decedat din cauza unor afecțiuni cerebrale.

Un alt lucru care m-a preocupat, devenit aproape o obsesie, este că fără limba și cultura germană noi nu l-am fi avut pe Eminescu. Fără Eminescu românii nu ar fi devenit atât de filozofi, atât de profunzi, atât de sensibili. Dar toate acestea trebuiau să se întâmple și Dumnezeu ni l-a dăruit pe Eminescu. După cum se știe, Eminescu s-a născut la 15 ianuarie 1850, în Moldova, la Botoșani, și a copilărit mai mult la Ipotești, ca al șaptelea din cei 11 copii ai căminarului Gheorghe Eminovici (un fel de perceptor sau funcționar însărcinat cu strângerea impozitelor sau dărilor boierești) și al Ralucăi Jurașcu. După școala primară a urmat liceul german din Cernăuți, din nordul Bucovinei, aflat sub stăpânire germană din 1775, avându-l ca profesor de română pe Aron Pumnul, la moartea căruia a scris prima sa poezie: „Îmbracă-te în doliu, frumoasă Bucovină”. Bucovina a fost totuși o alegere fericită, fiindcă era aproape o favoare să fii sub

o suzeranitate nemțească, creștină, decât sub împilare turcească, păgână.

În 1866, la vârsta de 16 ani, debutează publicistic la revista Familia lui Iosif Vulcan, care apărea la Pesta, cu poezia *De-aș avea*. Orădeanul Iosif Vulcan îi schimbă numele din Eminovici în Eminescu, fără nicio reacție defavorabilă din partea autorului, devenind astfel nașul său literar. După absolvirea liceului începe o lungă călătorie de la Cernăuți, Blaj, Sibiu, Giurgiu, București, unde îl cunoaște pe I. L. Caragiale și intră ca sufleur la trupa lui Mihail Pascaly.

În 1869, eram în al șaselea an de activitate ca lector de limba și cultura română în Cehoslovacia, când a trecut pe la mine istoricul literar Victor Crăciun din Chișinău, pornit pe urmele lui Eminescu. Am aflat atunci de la dumnealui că celebra fotografie de la vârsta de 19 ani a lui Eminescu a fost făcută la un atelier de pe artera principală a Pragăi, Václavske Náměstie. Aparatul de fotografiat cu burduf, cum existau pe atunci, se păstrează și azi la Muzeul de Istorie de lângă Universitatea Carolină din Praga. Am mai aflat cu această ocazie de la istoricul literar Victor Crăciun că în 1869 Eminescu însoțit de mama sa Raluca Eminovici au făcut o călătorie la Praga, unde-și avea un frate, respectiv fiu, Matei, student la Politehnica din Praga, urmând să plece la Königsberg, orașul de naștere a lui Kant (azi enclavă sovietică cu numele de Kaliningrad), unde se pare că mai aveau un frate și fiu, student extraordinar, un fel de facultate fără frecvență. În drum spre Praga au trecut prin Blaj, oraș de plăcută amintire, și Ștei, din comitatul Bihor, de unde era originar Miron Pompiliu, prieten și ulterior secretar al Universității din Iași, pe timpul profesoratului lui Titu Maiorescu. De la Praga mama Raluca s-a întors acasă, iar fiul Mihai s-a îndreptat spre Viena, unde între 1869-1872 a urmat cursurile Facultății de Filozofie și Drept. De menționat că Titu Maiorescu, oltean de origine, și-a început activitatea profesională la Universitatea din Iași, fiindcă la absolvire Universitatea din București nu se înființaseră încă. Datorită culturii sale germane, atât la Iași, cât și la București, a realizat o impresionantă performanță publică și intelectuală, de la care discipolii săi aveau ce

învăța. À propos de Gala Eminescu din acest an, care a prilejuit prezentul articol, și de itinerariile voluntare sau involuntare pe urmele lui Eminescu, îmi amintesc că la 17 decembrie 1989 am fost găzduit de părintele Marin Braniște în capela ortodoxă din incinta Centrului Cultural Român, de unde chiar în cămăruța în care a fost cazat Eminescu, la prima descindere în Viena, am auzit, cum se zice, cu urechile mele, la Radio România Liberă, strigătul disperat al unei femei din Timișoara: „Nu trageți, măi, că sunteți români!”, dar aceasta este o altă problemă și de altă natură. La Viena Eminescu se împrietenește cu Ioan Slavici, activează împreună la Societatea Academică Literară „România Jună” și o cunoaște pe Veronica Micle. Iacob Negruzzi, aflându-se la Viena, îi dăruiește o ediție completă a scrierilor filozofului Schopenhauer. Născută în același an cu Eminescu, Veronica Micle era căsătorită de la vârsta de 14 ani, fără să fi cunoscut dragostea, cu profesorul de fizică Ștefan Micle, mai târziu rectorul Universității din Iași, mai în vârstă cu 30 de ani decât Veronica, căreia i-a dăruit două fiice: Valeria și Virginia.

Nu este exclus ca titlul amplului poem *Memento mori*, subintitulat *Panorama deșertăciunilor*, să fi fost inspirat de inscripția în latină *Viator memento mori* de pe crucea uriașă din grădina palatului Schönbrunn, ridicată de Șerban Cantacuzino, domnul Țării Românești, care îl sprijinea în ascuns pe împăratul Leopold I după asediul Vienei din 1683.

Între 1872-1874, Eminescu a fost student la Berlin, cu o bursă acordată de Junimea, cu condiția să-și ia doctoratul cu o teză despre Kant, proiect nefinalizat însă. Reîntors în țară, trece printr-o grea perioadă de rătăcirii și încercări profesionale. Este pe rând bibliotecar, corector, redactor la ziarul local *Curierul de Iași*, revizor școlar. Titu Maiorescu îl aduce la Junimea, pe care o frecventează cu regularitate. La rândul său, Eminescu îl va introduce la Junimea pe Ion Creangă. Din 1877, după ce Iașii i-au devenit „nesuferiți”, se angajează ca redactor, apoi redactor-șef la *Timpul*, ziarul oficial al Partidului Conservator, și până în 1883, anul deplinei potente intelectuale, se dedică gazetăriei. La noul sediu al Junimii și

Convorbirilor literare din București o cunoaște pe Mite Kremnitz, cumnata lui Titu Maiorescu. După încercări de vindecare în străinătate și țară de o alienare mintală în formă agravantă se stinge din viață, la numai 39 de ani, la 15 iunie 1889, fiind apoi înmormântat la umbra unui tei din cimitirul Bellu din București. Dezamăgită de capriciile sorții și nefericirea în dragoste, Veronica Micle se retrage la mănăstirea Văratec și după nici două luni de la moartea lui Eminescu se va stinge și ea din viață, în urma otrăvirii cu arsenic. Este înhumată religios, în ciuda interdicțiilor bisericești în cazuri de suicid. Într-un poem paradoxal, cum îi plăcea lui Nichita Stănescu să scrie, Trebuiau să poarte un nume, primul vers spune că „Eminescu n-a existat” pentru a-l identifica apoi cu întreaga țară, cu oamenii săi simpli, cu Mircea cel Bătrân sau Ștefan cel Mare, cu Miorița, Luceafărul și Scrisoarea a III-a, cu munții și codrii ce se legănau fără vânt, cu păsări și nori care colindau pe deasupra lor: „Și pentru că toate acestea / Trebuiau să poarte un nume, / Un singur nume, / Li s-a spus / Eminescu”. Aceasta este explicația titlului pe care l-am dat articolului nostru, *Eminescu-numele tuturor lucrurilor*, la cea de a 175-a aniversare a zilei sale de naștere.

Prof. univ. dr. Paul Magheru
Oradea 5 februarie 2025

Debutul și colaborarea Veronicăi Micle la Revista Familia

Nicolae Iosub

Știm că Mihai Eminescu a debutat în revista „Familia” din Oradea, cu poezia „De-aș avea”, pe 6 februarie 1866, fiind primit cu bucurie în rândul colaboratorilor acestei reviste românești. Aici, Eminescu a publicat în timpul vieții sale, un număr de 19 poezii, poezii de început, care i-au marcat cariera literară, fiindu-i schimbat și numele din *Eminovici* în *Eminescu*.

În perioada 1880- 1882, cât Eminescu și Veronica Micle au fost certați, poeta a încercat o colaborare și cu revista *Familia*, trimițând poezia „Soarta mea”, poezie ca apare în nr.45 din iulie 1881, cu o prezentare elogioasă a redactorului șef, Iosif Vulcan: „O plăcută

surprindere se prezintă onorab. nostru public cetitor prin poezia din nr. prezinte. Cununa colaboratorilor noștri iarăși s-a împodobit cu un

*Cu inima sfărâmată
Că încă te iubesc”.*

VERONICA MICLE.

Veronica Micle - Revista „Familia” din 6 oct.1891
nume frumos.

D-na Veronica Micle văduva învățatului decan al Universității din Iași, Șt. Micle, cunoscută din armonioasele sale inspirațiuni poetice publicate în revista „Convorbiri literare”, ni-a făcut și nouă plăcerea de-a oferi cetitorilor noștri câteva din poeziile inedite ale D- sale. Gentila poetă ni le-a trimis însoțite de aceste cuvinte „*Vă rog, domnule redactor, să primiți ca un tribut adus țării mele natale, care e Transilvania, aceste versuri*”. Cu bucurie transmitem confrăților noștri acest delicat tribut, publicând una din poesii în nr. prezinte” (Familia nr.45, 21 iunie 1881- *O plăcută surprindere*).

*„Aș vrea să vin la tine,
Dar urma ți-am pierdut,
Și nu mai am de cine
Să-ntreb ce te-ai făcut.*

*Ș-aș vrea măcar odată
Să pot să-ți mai șoptesc*

Acestea, sunt versuri care arată că Veronica suferea după Eminescu, după despărțirea din primăvara anului 1881 și nu știa cum să se apropie, din nou, de poet și să se împace. Până la moartea Veronicăi Micle, cât și după aceea, în revista *Familia* s-au publicat un număr de 17 poezii ale poetei.

Veronica Micle, cât a trăit, a continuat să publice și alte poezii în revista *Familia*, cum ar fi: „Soarta mea” (1881); „Dorești...”, în nr. 50 din 1881; „Prevestiri”, în nr. 58, 1881; „Răpită”, în nr. 84 din 1881; „O clipă” (1884); „Din pulberea iubirii” (1884), „Am plecat”, în nr. 38 din 1888; „Să pot întinde”, în nr. 8 din 1883; „Că te-am iubit”, în nr. 48 din 1883; „La un portret”, în nr. 25 din 1887; „Ca astăzi”, în nr. 34, 1887; „S-a stins”, în nr. 31 din 1887; „Singură”, dedicată prietenei sale Smaranda Gârbea, în nr. 33 din 1888, când poetul era bolnav la Botoșani și cei doi se întâlneau frecvent. În ziua morții lui Mihai Eminescu, Veronica Micle scrie pe 15 iunie 1889, poezia „Raze de lună, Lui”, publicată în revista *Familia* nr. 26 din 1889. Celelalte poezii s-au publicat după moartea poetei: „De dorul tău”, în nr. 49 din 1893; „Lac- oglindă”, în nr. 34 din 1889; „M-am gândit”, în nr. 15 din 1894.

Pe 6/18 iulie 1885, Veronica Micle trimite o scrisoare lui Iosif Vulcan, însoțită de poezia dedicată actriței Aristița Romanescu, ce jucase pe scena Teatrului Național din București, în piesa lui V. Alecsandri, intitulată „Fântâna Blanduziei”. Peste ani, Aristița Romanescu, amintește de prezența Veronicăi Micle, la spectacolele ei de la Teatrul din Copou, spunând: „Eram în toiul verei. Lume puțină, încasări... cât să nu pierdem; succes moral, nespus. Printre entuziaști, era Veronica Micle, care putrezește la mănăstirea Văratice” (Aristița Romanescu- *Amintiri- Editura pentru literatură*, București, 1960, p.65).

*„În cadrul vieții tale, plină
De-atâta artă și lumină
Ca prototipul genial,
De-acele minți mărețe
Pline de foc și frumusețe,
De cel mai gingaș ideal,*

Te-aud, te văd, și nu pot spune:

*Ești interpretul său anume
Ești tu ființa ce-a trăit
În mintea geniului care
Visat-a fără de-asemănare
Un tip ce-n lume n-a găsit?"*

Veronica Micle face, în scrisoarea trimisă revistei *Familia*, o adevărată cronică teatrală: „Dna Aristița Romanescu, luceafărul teatrului român (folosise cuvântul *luceafăr* pentru Mihai Eminescu), în rolul Gettei, creat de dsa, a fost atât de gingașă și de poetică în actul I-iu mai cu seamă în scena de la fântână, în care ea plânge libertatea ei pierdută, atât de inspirată în momentul când cuprinsă de admirație cade la picioarele marelui poet, ș-atât de sublimă în actul al III-lea, în scena indignării și-n dialogul ei cu Horațiu, în care sentimentul recunoștinței și iubirea ei sunt puse în luptă... În seara beneficiului d-nei Manolescu, i s-a făcut ovațiuni dându-i cununi, buchete și versuri” (*Familia*, 14 iulie 1885).

Veronica Micle, participă la București și la spectacolele artistei Elena Teodorini, căreia îi va scrie poezia „Cantatrice celebră”, poezie difuzată în sală de poetă: „între frunzele de stejar și între coșurile cu flori dăruite la scenă deschisă”.

*„Lasă dară pân-la tine
Să ajungă versul meu,
E un cânt pe coarde line
Mult mai slab decât al tău;
Însă ți-l vor spune tare
Sufletele cele multe,
Ce cu foc și admirare
Vin pe tine să te-asculte!”*

Fiica sa, Valeria Nilda, devenită cântăreață de operă, va fi apreciată de Elena Teodorini, colege la Teatrul Național di București, unde vor cânta și se vor bucura de un mare succes.

După moartea Veronicăi Micle, revista *Familia* îi dedică un număr special - nr. 34 din 1889 - cu o gravură de Th. Mayerhofer pe copertă. Totuși, Veronica Micle a publicat puțin în *Familia*, majoritatea poeziilor sale apar în revista junimistă „Convorbiri literare”, unde s-au publicat un număr de 55 de poezii. Între anii 1893- 1896, fiica poetei, Virginia Micle-Gruber, trimite pentru publicare în revista *Familia*, opt poeme, ca o continuare a colaborării mamei sale la această revistă.

Ilustrată Veronica Micle Eminescu - la Viena

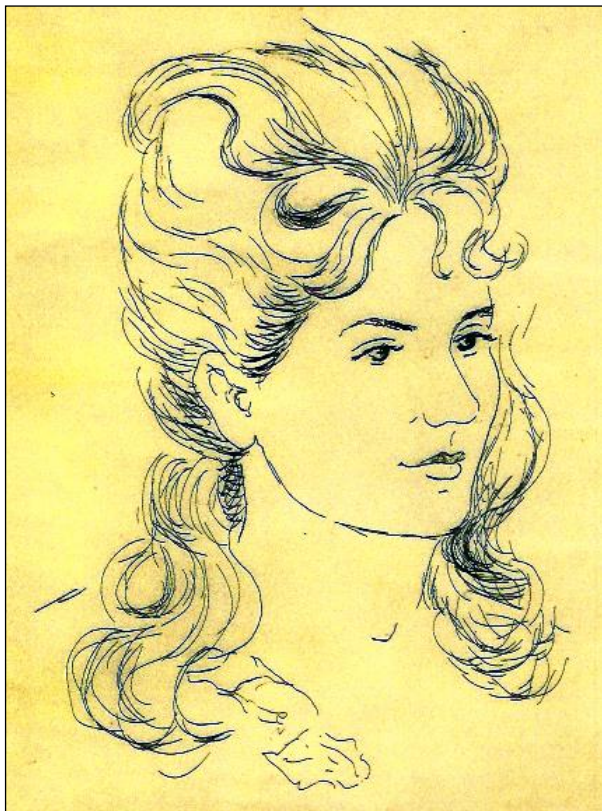
La 16 noiembrie 1875, Eminescu o sfătuiește pe Veronica Micle să trimită lui Iacob Negruzzi, redactorul „Convorbirilor literare”, câteva poezii spre publicare. Veronica trimite patru poezii, însoțite de o

scrisoare, în care spune: „Onorabile Domn Redactor, Ertăți-mi Vă rog îndrăzneala care o iau, aceea de a supune savantei Domniei-Voastre aprecieri, câteva din micile mele încercări poetice. În cazul, dacă le veți găsi prea slabe pentru a putea fi publicate, cu respect Vă rog, a mi le înapoia. Primiți, Vă rog Domnule Redactor, cu această ocaziune asigurarea prea distinsei mele Considerații. Veronica Micle”.

Veronica a trimis pentru publicare în revista junimistă „Convorbiri literare” poeziile: *Fugi îți zic, Ah! Du-te, În zadar privesc și Drag mi-ai fost*, publicate în 1 decembrie 1875, poezii citite în ședința *Junimii* de Miron Pompiliu. Revista *Convorbiri literare* a publicat aproape toate poeziile trimise de Veronica, deși Maiorescu și Iacob Negruzzi aveau rezerve în privința talentului ei poetic. Ultimele două poezii, *Galathea* și *Albăstrele*, trimise pentru publicare în 1888, au apărut în *Convorbiri literare* de abia în 1892, prima și 1924, cea de-a doua.

La moartea Veronicăi Micle, revista *Familia* nr.34 din 1889, publică un interesant material dedicat poetei și aduce o serie de informații

privind înmormântarea sa: „Pe la 3 ore, în fața întregului sobor și a tuturor vizitatorilor mănăstirii, după terminarea serviciului religios, dl. Theodor G. Emandi, student al facultății juridice din Iași, în numele studenților universitari rosti o frumoasă cuvântare, care umplu de lacrimi ochii asistenților.

Veronica Micle, desen

Dsa schiță meritele literare ale poetei caracterizând totodată nobilele însușiri a sufletului ei, numerând-o cu multă dreptate între cele întâi poete a Românilor, arată asemenea pierderea ce literatura lirică, încerca prin

moartea Veronicăi Micle care cu maturitatea vârstei ar mai fi îmbogățit literatura.

Apoi dl. Humulescu, student în teologie, rosti al doilea discurs bine simțit. Mai multe coroane au fost depuse pe mormântul regretatei Veronica Micle. Întreaga mănăstire era cuprinsă de doliu”. Este publicată, în continuare, poezia „Lac- oglindă”.

Pe coperta revistei este prezentată imaginea poetei, după fotografia din

1885, grafică realizată de pictorul austriac, Theodor Mayerhofer (Colecția Revistei *Familia* a d-lui ing. Victor Miulescu, Arad).

Poezia Veronicăi Micle, de inspirație eminesciană, a fost publicată de muza inspiratoare a Poetului în volumul ei de *Poesii* din 1887, fiind apreciată de acesta, în momentele de grea cumpănă.

*„Ca o zână din poveste ea e naltă și ușoară,
E subțire și gingașă și din ochi revarsă pară,
Iar la față e bălaie, părul galben cade-n creș,
„Trandafiri are pe față și-i cu zâmbetul isteț”.*

(M. Eminescu)

Când Veronica Micle a murit la Văratice, revista *Familia* a elogiat-o, publicându-i ultima ei poezie- **Lui X-**, încheind: „*Acesta i-a fost câtecul de lebedă. Dorul din cântec s-a realizat iute. I-a murit sufletul, i s-a stins viața, acum îl poate uita...*”

„Vârful nalt al piramidei ochiul meu abia-l atinge...

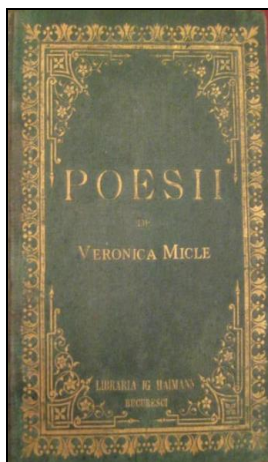
Lâng-acest colos de piatră vezi tu cât de mică sânt

*Astfel tu-n a cărui minte universul se răsfrânge,
Al tău geniu peste veacuri rămâne-va pe pământ”.*

Versurile din poezia ei „Lui X” din 1886, este un frumos omagiu, adus de poetă marelui Eminescu, pe care l-a iubit ca om și l-a apreciat ca pe un mare poet, numindu-l pentru prima oară, *Luceafăr*.

La fel de simțite și frumoase sunt și aceste gânduri scrise de poetă: „**Sufletul meu și după moarte va căuta umbra poetului iubit. Veronica**”, dedicație pe cartea ei de „Poesii”, din 1887, trimisă lui Eminescu la Botoșani.

După moartea Veronicăi Micle, revista *Familia* nr. 40, 41 și 42, din 1891, a publicat studiul Smarandei Gârbea, prietena ei, intitulată „Veronica Micle- Viața și opera”, conferință ținută la Ateneul Român, singura prezentare biografică și a meritelor ei literare, ce i s-a dedicat poetei. Singurul Nicolae Iorga, a mai scris un eseu intitulat „Veronica Micle”, în *Convorbiri*

Poesii- V. Micle 1887

literare nr.1 din 1890, în care o compară cu o „liră cu o singură coardă”, „vis mistic și neîmplinit” încadrat „într-un pesimism de natură empirică”.

În 1992, Tia Șerbănescu, prozatoare și jurnalistă, a publicat un amplu eseu, comentînd personalitatea Veronicăi Micle, astfel: „A știut să fie muza ideală; cochetă cînd trebuie, indiferentă cînd trebuie, fidelă mereu și infidelă din cînd în cînd, adică exact cînd era necesar pentru ca această iubire să-și găsească mereu prospețimea, și ca poezia să înflorească pe soluri noi și, în fine, solidară și în moarte. Pentru o femeie ce se afla sub reflectoare ce-i cîntăreau fiecare pas, s-a descurcat admirabil. A fost discretă și delicată și a știut să întretină buna funcționare a discernămîntului”.

Nu putem încheia această prezentare, decât cu concluzia pusă de arhimandritul Bartolomeu Anania: „Și dacă oamenii și împrejurările nu le-au îngăduit împlinirea acestui vis (al căsătoriei), posteritatea i-au unit atât de strâns încât numele unuia nu mai poate fi despărțit de al celuilalt, întru logodna cea pururi fiitoare” (Arhimandrit Bartolomeu Valeriu Anania - *Mănăstirea Vărațic*- Ed. Mitropoliei Moldovei și Sucevei, 1986, p. 168).

Bibliografie:

1. Augustin Z.N. Pop-*Mărturii-Eminescu-Veronica Micle* –Ed. Tineretului București, 1969
2. Augustin Z.N. Pop- *Contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu* –Ed. Acad. R.P.R., 1962
3. George Călinescu- *Viața lui Mihai Eminescu*- Ed. Junimea, Iași, 1977
4. T. Nedelcea – „Mihai Eminescu- Veronica” (Adela Xenopol- *Veronica Micle- Corespondență*); Ed. *Scrisul Românesc*, Craiova, 1992
5. Ioan Slavici- *Amintiri*- Ed. Cultura Națională, București, 1924
6. „Dulcea mea doamnă/ Eminul meu iubit”- Ed. Polirom, Iași-2000
7. George Sanda, „Veronica Micle”, București, 1972;
8. Octavian Minar, „Veronica Micle. Dragoste și poezie”, București, 1923;
9. Ioan Mitican- *Ne întâlnim cu Veronica Micle-*„ETP Tehnopres” Iași, 2005
10. Mihaela Ion- *Prin anotimpuri la mormîntul lui Eminescu*- ed. *Andreas* București, 2010
11. Nicolae Georgescu- „*Jubind în taină- Dragostea dintre doi mari poeți, Mihai Eminescu și Veronica Micle*”, Editura *Mușatinia* Suceava, Centrul Cultural Spiritual Vărațic, 2022

Nicolae Iosub, Botoșani

**SĂ NE TRĂIASCĂ DOMNUL EMINESCU!
O sărbătoare de suflet la Fairview Theatre
din Toronto**

Milena MUNTEANU

La 175 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, ne-am întâlnit cu o anumită religiozitate, așa cum o facem an de an, să-L sărbătorim. Întâlnirea de la Toronto, organizată exemplar de Consulatul General al României la Toronto, împreună cu Grupul de pe lângă revista *Observatorul*. revistă ce își face apariția de câteva decenii și ia premii după premii pentru participarea la multi-culturalismul la care suntem invitați să facem parte aici.

Au luat cuvîntul dna Consul General Oana Raluca Gherghe care a încântat, ca la fiecare apariție a sa în public. A punctat momentul și a remarcat că aniversările legate de Ziua Culturii Naționale s-au extins de la câteva zeci de persoane ce se întâlneau la consulat, la alte venues tot mai încăpătoare, să găzduiască interesul crescînd, o participare tot mai numeroasă atât a publicului, cât și a talentelor de pe scenă. „*Căci avem, ne spune dna Consul, și dragoste de cultură și talente de calitate. Este ceea ce s-a și dovedit abundent în această seară*”.

Prezentarea a fost lăsată în seama a doi aleși domni, cu stiluri diferite, dnul consul Titov Gherghe, distins, pregătit, organizat, cu notițe clare și prezentări la obiect, lăsînd o impresie de profesionalism exersat, dublat de un zâmbet generos și farmec personal.

Cel de-al doilea prezentator a fost dl. Puiu Popescu, care păstorește comunitatea de mai multe decenii și conduce revista *Observatorul*, cu un stil personal inconfundabil, inserînd povestiri sau detalii personale despre protagoniști. La ieșirea de pe scenă coriștii și recitatorii sunt reținuți pentru (încă) o îmbrățișare, întorși din drum să mai spună câteva vorbe sau să extindă invitații la concerte viitoare. În stil românesc, s-a cântat cine-i născut în ianuarie, au fost menționați câțiva scriitori din sală și au fost amintite evenimente de suflet de peste ani, mai ales cele legate de NicăPetre, care îl immortalizase pe Eminescu, imaginea statuii lui fiind prezentă la eveniment. Când cineva din sală a menționat premiile

recente ale revistei Observatorul sau ale sale maramureșeană, „Flori românești” ne-a adus

personale, dl. Puiu Popescu s-a apărut cu modestie, acum era vorba despre toți ca o comunitate...

Bătălia pentru microfon a durat tot spectacolul, mai ales că telentele s-au înșirat ca pe ață, unele mai surprinzătoare ca altele. N-am să le numesc pe toate, ar fi imposibil, nici nu le-aș putea face dreptate tuturor. Știam despre multe dintre ele, pe unele pe care le văzusem în full display, în alte concerte organizate anii trecuți, și doamne, ce calitate de interpreți, instrumentiști avem!

Îi admirasem pe Antonia de Wolfe și pe Gia Ionescu la pian, acum însă descopăr instrumentiști precum excelentul Vasile Simion

Ciobanu, pe tânăra saxofonistă Sophia Leopold ce a fost acompaniată de tatăl sau, câteva voci extraordinare, de la Angelica Ganea care ne-a răsfățat cu Hallelujah lui Leonard Cohen la Anca Toma Scarr, la Barbra Lică, talente de marcă, pe care știu că le vom mai auzi. Adrian Tonceanu a adus în prim plan piesa Decembre a lui George Bacovia/Nicu Alifantis.

Coruri precum „Dorul” din Toronto, dar și câteva grupuri de dansuri folclorice, precum „Datina” ne-au delectat. Cel de muzică

aminte de seva acestui popor, de vigoarea sa extraordinară, numai ascultându-i ritualurile culturale îți dai seama de plendoarea sa de suflet. Apoi Ciuleandra, în mai multe interpretări, care a stors o lacrimă, pe măsură ce ritmul ei elegant se întetea. Grupul „Românçuța” a interpretat dansuri folclorice din mai multe regiuni, dintre care Muntenia, Banat, Dobrogea și Ardeal. Fiecare cu specificul ei, totuși unite prin obiceiuri și limbă, cum s-a remarcat în scenetele inteligent puse împreună de către Muzidava, care ne reamintește vorbele de duh ale lui Eminescu.

Mă întrebam dacă acum 175 de ani, la sosirea încă a unui fiu în numeroasa familie Eminovici, a anticipat oare vreo ursitoare că noul născut avea să aibă o inimă mare cât a tuturor românilor? Că va face turul diverselor regiuni românești, simțind pulsul aceleiași limbi, indiferent de granițele trasate pe hartă? Că Eminescu va aduce în fiecare casă conștiința de român, precum și dorința lui să fie ce este? Că ne va ține împreună și azi, dincolo de mormânt?

Quintessential pentru cum gândim azi, inspirați fiind de gândirea sa filozofică, de minunea versului sau, Eminescu ne este și tată, și frate, și

apropiat, ne dă și conștiința rădăcinilor, dar și speranța viitorului. Cum s-ar explica altfel faptul că la 175 de ani distanță de la nașterea sa, precum și la mare distanță de locul nașterii sale, moștenitorii limbii române vibrează la viersul său și când el este exprimat cu mare profesionalism, ca în recitarea talentatului Vladimir Radian, ce ne-a adus în atmosfera Scrisorii a III-a, dar și când poezia eminesciană e recitată cu accent, de un copil născut departe de țară? De unde și importanța școlilor românești de pretutindeni, ca fiecare copil din noi să rezoneze la frumusețile pe care acest neam de români le-a adus pe lume, să știe să guste poezia marelui nostru Eminescu. Bădiță Mihai, să ne trăiești, întru mulți ani!

Milena MUNTEANU
„Observatorul”, Toronto Canada Ianuarie 2025

NAȚIUNEA ROMÂNĂ

EPOPEEA Viteazului Mihai (39)

Angela Faina

„Nu-mi las nimănui țara și neamul, nici mort !”

În primăvara anului 1600 Mihai Viteazul se afla din nou într-o situație delicată, confruntat cu luarea unei mari decizii: cucerirea Moldovei.

Cauzele și rațiunile de stat ale cuceririi Moldovei. Mihai se simțea capabil să-și asume rolul vieții sale, de întregitor de neam, de salvare a acestuia. Voința sa de neclintit era de a se impune ca un element politic important în zonă

A) Realizarea întregirii neamului românesc, a unirii celor trei țări române a devenit pentru Mihai o obsesie pe care dorea să o realizeze cât mai repede și cu orice preț.

Și hotaru' Ardealului, pohta ce-am pohtit, Moldova și Țara Românească ”

Situația în Moldova, înaintea venirii lui Mihai:

În acea vreme, înainte de sosirea lui Vodă Mihai în scaunul țării, de-a lungul multor ani de obidire generalizată, românii, nu au putut înfăptui nimic trainic în cultură și în civilizație, deoarece erau veșnic nevoiți să fie gata de luptă pentru a se apăra în fața invadatorilor ce ne

râvneau pământul, sau să ia calea codrului și să se refugieze în munți. Deci în veșnică nesiguranță nu se putea construi o civilizație solidă și înfloritoare care să se dezvolte continuu și armonios.

În 1569 în nordul Moldovei s-a format o federație monarhică între Regatul Poloniei și Marele Ducat al Lituaniei. Această Uniune Polono Lituaniană a existat secole de-a rândul, până la împărțirea sa în 1795. Statul federal stăpâna nu numai teritoriile care sunt acum părți ale Poloniei și Lituaniei, dar și întregul teritoriu al Belarusului și părți din Ucraina și Letonia, precum și teritoriul vestic rusesc care astăzi este regiunea Smolensk.

Crearea Uniunii Polono-Lituaniene și dorința sa de expansiune asupra teritoriilor vecine a crescut pericolul politic și militar asupra Moldovei. După secolul XIV-lea, Moldova și Valahia erau mereu expuse pericolului turcesc și al raidurilor Hăniei Tătare, iar Moldova, în plus, expansiunii lituanienilor și polonezilor. Mihai, care în sufletul său avea mereu grija pentru neamul său, a simțit că prin eforturile sale ar putea schimba această situație, mai ales după răsunătoarele sale victorii. Această posibilitate se părea acum că s-ar putea realiza. Mihai a simțit că ar fi în stare de fapte mari pentru neamul său.

La motivele inițiale, care îl îndemneau pe Mihai să intre în Moldova și care însemnau diminuarea pericolului turcesc prin întărirea puterii sale și evitarea unui atac direct asupra Ardealului dinspre Moldova, se adăuga și ura voievodului față de Ieremia Movilă.

-Acesta încercase în repetate rânduri să îl ucidă pe Mihai „cu otravă sau prin trădare”, pentru a pune pe tronul Valahiei pe fratele său, Simion Movilă, ajutat fiind de polono-lituanieni.

Aflând de aceste uneltiri și planuri dușmănoase, pentru a evita un deznodământ dezastruos, Mihai trebuia să ia decizii pertinente.

Pentru a salva cele trei principate române de la vasalitatea celor trei mari puteri ce le înconjurau, Imperiul Otoman, Habsburgic și Polono-Lituanian și să le întărească împotriva atacurilor tătărești, el ia hotărâri decisive, fără acceptul împăratului, deși era considerat vasal

al acestuia. Mihai a dat de înțeles în multe rânduri comisarilor imperiali, care informau împăratul că cucerirea Moldovei este o necesitate politico-militară, însă ca de obicei, împăratul ezita și tergiversa să-i acorde aprobarea.

Țările Române, în special Valahia și Moldova, în coasta sălbaticelor hoarde tătare și amenințate de asalturile turce, erau mult în urma celorlalte state europene din multe puncte de vedere. Vitregite de soartă, nimic nu putea fi înfăptuit cu trănicie, atunci când trupul țării era mereu atacat și avea un suflet înrob, iar frații despărțiți.

Mihai a intuit perfect starea de lucruri și voia să ia măsuri de a redresa această situație, din toate punctele de vedere; economic, militar, social, cultural. Aceasta se putea face prin unirea tuturor forțelor românești.

-Își dorea o țară mare, iar el, un puternic lider care să demonstreze în fața lumii, calitățile poporului său, o țară cu ostași viteji, prin care putea opune o forță mare de rezistență în lupta antiotomană, de întărire a unității militare și politice a celor trei țări românești, pentru păstrarea independenței țării

- Din desfășurarea evenimentelor și din experiențele pe care le-a avut din partea puterilor creștine care i-au promis un ajutor mult mai mare decât cel pe care l-a primit, a tras concluzia că trebuia să dea importanță și mai mare planului său de viitor pentru a micșora, gradul de dependență față de împărat privitor la armată. Prin cooptarea ostașilor moldoveni în armata sa, Mihai ar fi putut constitui acum o oaste mult mai numeroasă. Completând efectivul armatei sale, Mihai s-ar fi simțit mult mai apt să ducă în continuare lupta contra turcilor, fără a fi dependent în mare măsură de împărat.

-El a acționat mereu cu hotărâre, devotament și loialitate în slujba țării și a românilor, ferindu-i cât s-a putut mai mult de uneltirile și planurile dușmănoase ale vecinilor, planuri și intrigi prin care doreau ca să supună țara și neamul nostru, propriilor lor interese.

Voievodatul Moldovei în 1483

Imagine luată de pe ro.wikipedia.org

- În acei ani, situația schimbătoare a evenimentelor din țările vecine și instabilitatea relațiilor cu acestea, viclenia imperialilor, a polonezilor și a turcilor, l-au determinat pe Mihai să ia deciziile cele mai pertinente în acele momente, pentru a-și proteja domnia, țara și neamul, să realizeze un teritoriu al neamului său, pe fostul teritoriu al strămoșilor, Dacia.

Mihai a considerat că a venit momentul oportun de a-și urma ferm hotărât vechiul său plan de suflet și de a-l pune imediat în aplicare: să coaguleze împotriva turcilor toate forțele românilor, materiale, militare și umane de care dispunea, pentru a forma o națiune puternică, unită și de a se înscăuna ca domn al tuturor românilor; aceasta era atât o dorință personală nutrită de mult timp pentru românime, cât și o necesitate în contextul politico-diplomatic din acei ani.

-Pentru Mihai, reunirea tuturor provinciilor românești era o chestiune de dreptate istorică. În plus, era convins că a sosit momentul oportun realizării acestui obiectiv. Conform analizei lui Mihai, nu mai rămânea decât Moldova pentru ca Dacia să fie refăcută și nu formal, ci prin forța armelor. Mihai intenționa ca toate teritoriile românești înstrăinate sau supuse de turci să le elibereze, „ca să fie iar moșie cum au fost de veacă” -cum spunea el.

-Avea încredere în deciziile sale, în raționamentul și în capacitatea sa de comandant militar și șef de stat. Cărmuirea Valahiei, Moldovei și Transilvaniei cu populație de același neam, ce vorbeau aceeași limbă, ce aveau aceleași tradiții, religie, îi facilita sarcina, nu era o cărmuire a unor popoare străine ca limbă, cultură și religie, era chiar poporul său, care datorită condițiilor istorice vitrege, a fost atât de mult timp separat.

De aceea, Mihai și-a manifestat nerăbdarea în fața solilor imperiali, de a intra în Moldova în viitorul apropiat, pentru că în fața acestei țări unite, pe care el ar fi creat-o, atacurile dușmane -estima el- se vor lovi de un zid puternic. Mihai era aproape convins că după această faptă, după unirea celor trei țări, „nici polonul nici turcul nu vor mai încerca puterea oștilor mele.”

El le spunea căpitanilor săi: „*Dacă reclădim Dacia, vom arăta Europei că tătarul și turcul nu vor mai trece niciodată Nistrul și Istrul. Dumnezeu îmi este martor că sunt gata să-mi vărs sângele pentru neam și țară ! Închin acest pahar cu voi, pentru refacerea eternei vetre a Daciei străbune! Noroc să ne dea Dumnezeu !*”- Marin Constantin- „Voievodul valah” 2014

Cu viziune de lider, Mihai Viteazul a analizat situația în care se aflau cele trei țări surori, a evaluat stadiul lor de dezvoltare politico-economică și militară și a concluzionat că este capabil să le conducă. Mai era convins și că împreună, toate trei țări unite, vor putea să se dezvolte armonios și că viitorul le va oferi vremuri mai liniștite și mai sigure împreună.

Stema Moldovei, pe care Mihai o va încorpora în Stema celor trei Țări Dacice reunite. ro.wikipedia.org

B) Planul de a ataca Balcanii

Dacă Mihai reușea cucerirea Moldovei, gândul său de a pleca să cucerească Balcanii și să ajungă la Constantinopol se putea realiza, având posibilitatea să strângă oaste mare din cele trei țări române și să se asigure prin crearea unui stat unitar cărmuit de el, de liniștea atât de necesară la graniță, în sudul Dunării. Mihai îi scrie comisarului imperial Giovanni de Marini Polli, următoarele: „*Jeremia Movilă ține cu turcii și tătarii și se poartă dușmănos slujbei creștinătății*”, iar referitor la cucerirea Moldovei subliniază: „*sunt silit să mă duc, să scot cu puterea pe acel voievod al Moldovei ca dușman al creștinătății: nu pentru a-i ocupa țara, nici pentru vreo zgârcenie, dar ca să nu ne poată împiedica bunul gând al trecerii în Turcia.*”

Scrisoarea diplomatului imperial Bartolomeo Pezzen către împăratul Rudolf al II-lea, document din 11 ianuarie 1600, precizează: „Gheorghe Rácz, solul lui Mihai, ne dă de înțeles sincer și deschis că stăpânul său, voievodul, a luat Transilvania cu sabia și nici nu se gândește să se lase îndepărtat de acolo, că vrea să își încerce norocul și în Moldova – fie că Maiestatea Voastră imperială aprobă sau nu”. Mai aduce la cunoștință că după ce va aduce cele trei provincii sub stăpânirea sa, Mihai „*va apuca de barbă cum se cuvine pe turc și va arăta încă și mai mult serviciile sale aduse creștinătății*”.

C) Alipirea de noi teritorii pentru Sfântul Imperiu Romano-German

Evenimentele și situația politică din zonă, erau favorabile realizării planului său, de aceea trebuia să-l pună în aplicare repede. La 7 februarie 1600, din Cluj, Mihail Székely îi face cunoscut împăratului Rudolf al II-lea despre intrigile la adresa lui Mihai-Vodă.

„Rog pe Maiestatea imperială romană, în numele lui Dumnezeu, să binevoiască a nu-l părăsi pe Mihai Voievod. Eu nu mă îndoiesc că cei ce îl pizmuesc pe Mihai Voievod, care din nefericire devin tot mai mulți, își vor schimba cu toții părerea; așa cum înainte ca Mihai voievod să fi cucerit Transilvania, pizmuitoarii săi au considerat că acest lucru este imposibil și nu i-au dat crezare, dar după cucerire, oricine, ba chiar mai curând cei care n-au crezut, au

strigat: Trăiască, trăiască, Mihai Voievod.”-
dr.istorie Marin Cristian

Mihai îi spunea raguzanului Aloisio Radibrati, care-l stima în mod deosebit pe Mihai, următoarele: „Până acum am dat în mâna Maiestății Sale Țara Românească și Ardealul; tot așa, cu ajutorul lui Dumnezeu, nu voi lipsi să-i dau și Moldova, iar mai pe urmă și o bună parte din Turcia. Nu e nevoie să se mai bată deci împăratul; o; voi face eu în numele lui.”-
Nicolae Iorga-Istoria lui Mihai Viteazul-1935

Mihai credea că împăratul se va bucura de alipirea unei noi provincii; pentru oricine, era o concluzie evidentă, însă împăratul ducea tratative cu polonezii de nonbelligeranță reciprocă și de a-i asigura de lipsa oricărui atac asupra Moldovei.

D) Dușmănia Movileștilor, care complotau împreună cu polonezii, pentru alungarea lui Mihai din scaunul Țării

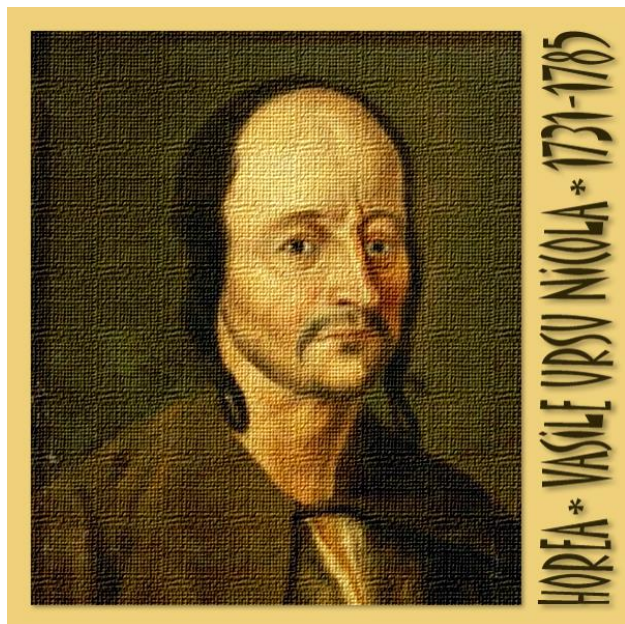
Domnitorul din Moldova, Ieremia Movilă era aliatul polonezilor și i se promisese că fratele său va fi înscăunat în Țara Românească, de către aceștia, la momentul potrivit. De ceea, Mihai nu avea liniște nici din partea moldovenilor aserviți polonezilor.

Ing. Angela Faina, Canada

-Va urma-

Drumul către iubirea de dreptate Constantin Moșincat

(Portret Horea – grafică de George Roca)

Prin extensia prezentării lui Horea, ca *REX DACIA*, evidențiem teama stăpânilor habsburgi de a asculta și împlini înscrisurile jalbelor, dar și tarele sosității feudal-burgheze ajunsă la marginea suportabilității, precum și cruzimea altora de înfricare și încercarea repetată de îndoire a voinței poporului român de a-și cere **drepturile furate**. Demersul lui Horea pentru afirmarea drepturilor și libertăților neamului românesc între celelalte națiuni europene este justificat și aprobat chiar de „Bunul împărat – Iosif II – care într-una din cele 4 discuții avute cu Horea la Viena, când acesta i-a transmis jalbele românilor i-a spus: *pe unguri nu-i mai suportăm*, iar răspunsul Împăratului, în germană exprimat, a fost orientat pentru suprimarea ungunilor, dar „**asta s-o faceți voi!**”!

Toți voiau doar să-și mențină privilegiile de la ”unio trium naționem”, fără a ține seama de realitățile de ordin social, economic, politic, precum și confesional. Având în vedere și faptul că Transilvania este prezentată atât ca model de toleranță, dar și ca loc al convulsiilor politice și religioase, considerăm foarte necesară o discuție asupra acestei realități, ceea ce vom întreprinde în cele ce urmează.

Dăm curs suplicăii pe care Avram Iancu a trimis-o împăratului, tradusă în limba germană, se pare, de către Ion Maiorescu pentru Curtea de la Viena, în legătură cu revendicările lor: **Pădurile Moșilor și Avram Iancu**¹

„Maiestate!

Dintre Româniii monarhiei austriace, asupra cărora sistemul ante revoluționar a apăsât mai greu și mai nedrept, o deosebită atenție, din partea guvernului Maiestății Voastre, merită locuitorii munților vestici ai Ardealului. Până la mijlocul veacului trecut ei erau **proprietari adevărați** ai pământului locuit de ei, dar treptat prin forță:

¹ Înfrățirea românească, anul I, nr.8, p. 7-9. Reproducem cu titlu de document istoric, în acele timpuri de restriște pentru Moși, următorul Memoriu trimis Ia 1848 de Avram Iancu către împăratul de la Viena, memoriu care s-a tradus din limba germană de G. Bogdan-Duică și apoi publicat în revista „Societate de mâine” din 31 August 1924.

- au fost prefăcuți în veritabili *iobagi domnești*, au fost despoiați² de toate drepturile ce le-au avut veacuri de-a rândul ca proprietari liberi;
- fiind prin situația lor geografică și prin ocupațiile impuse lor de natura terenului, împiedecați de la un contact mai des cu șesul înconjurător, suferințele lor cele grele - încălcările forței asupra drepturilor lor - au fost sau ignorate cu intenție, sau nebăgate în seamă;
- iar când mult chinuitul popor din munte, adus la marginea disperării, pierzându-și răbdarea, a trebuit să răsuflă în erupțiuni violente, potrivit sistemului lor, mânuitorii întâmplători ai legilor țării au atribuit acelor erupțiuni alte intenții, de trădare, pentru ca astfel, de-o parte, să înșele în continuu pe dreptii împărați ai Austriei asupra stării de plâns a nenorocitului popor, iar de altă parte, pentru ca și mai mult să robească poporul.

Spartul buților

Așa făcu acesta anume cu prilejul mișcării izbucnite pe la anul 1792 și cunoscute sub numele de „spartul buților”, tot așa la mișcarea lui Horia, provocată de aceleași încălcări. Numai marele străbun al Maiestății Voastre, împăratul Iosif II nu s-a lăsat amăgit de rapoarte false ale autorităților țării, precum reiese dintr-o scrisoare către baronul Brukenthal, și a recunoscut motivul adevărat al acelor mișcări. Dar deodată cu moartea prematură a marelui împărat dispăru și nădejdea Românilor din munți, și de atunci trista lor stare se înrăutăți tot mai mult.

Maiestate!

Pentru ca adânc jignitul popor al munților să fie iarăși așezat în drepturile sale³, el are două drumuri: obișnuitul drum al dreptului, pe care comunele petiționare au fost îndrumate și guvernul țarei sub, și iubirea de dreptate, și grația Maiestății Voastre. Privitor la cel dintâiu drum, nedreptății simțindu-și buna îndreptățire a cereri lor, nu ar șovăi să-l calce. Dar această chestie de drept unguesc, sau după legi noi, de introdus de-aci înainte. Însă, deoarece legislația maghiară, cu intenție, a cugetat totdeauna la apăsarea românilor, aceștia de mult s-au ferit

de-a apuca pe acest drum; și mai departe, deoarece introducerea noilor legi s-a amânat într-un viitor nehotărât; deoarece, și de altfel, dată fiind dezvoltarea noii ordine a lucrurilor, situația naței românești rămase tot cea veche, iobagă și este departe de a inspira încredere în judecătoriiile țării. Românii din munți au puțină speranță că pe acest drum vor ajunge la drepturile lor. La aceasta se adauge și împrejurarea că apăsarea și știrbirea drepturilor Moților au pricinuit-o autoritățile camerale și că produsul stors de ele, în curs de aproape un veac, a curs în visteria Statului, și astfel, procesul lor, Moții ar trebui să-l înceapă cu fiscalul Maiestății Voastre, iar la purtarea unui proces așa de îndelungat ei se simt cu atât mai puțin înclinați, cu cât, încă dinainte de revoluție luptând în situația lor apăsătoare, cu sărăcia și mizeria, acum prin enorma luptă a nenorocitului război civil, care mai ales pe ei i-a apăsătorit, sunt istoviți total și sunt aduși în sărăcia cea mai zdrobitoare.

Astfel Muntenilor vestici ai Ardealului le rămâne numai **drumul către iubirea de dreptate** și către grația Maiestății Voastre. Considerând împrejurările acestea comunele Câmpeni, Sohodol, Bistra, Cerșet, Secătura, Albac, Neagra, Scărișoara, Vidra de Jos și de Sus și Ponorel, toate așezate în comitatul Albei de Jos, au însărcinat pe preasupus suptiscălitul conform anexei supt/., să apară, în numele lor, înaintea Tronului Maiestății Voastre, pentru ca, zugrăvind fidel situația lor mărginită cu disperarea, să obțin: Maiestatea Voastră să le faceți **dreptate pe drumul cel mai scurt** și să Vă îndurați preagrațios a-i scuti de ostenele și cheltuelile procesului.

Maiestate, nedreptatea făcută comunelor mai sus numite este de două feluri:

Că drepturile în al căror uz ei s-au găsit de veacuri, ca proprietari liberi, sub principii naționali, nu li s-au luat pe cale legală ci prin forță. Că ele au fost constrânse la prestații și contribuții la care nu erau obligate nici chiar în sensul urbariului arbitrar impus lor în anul 1746 și al contractului forțat din anul 1789.

Privitor la drepturile acestor comune aici trebuie considerat, înainte de toate **dreptul de proprietate**. Că pământul locuit de numitele

² Beraubt!

³ Wieder eingesetzt! Deci Iancu cere o — restaurare.

comune a fost proprietatea lor liberă, se vede, între altele:

° și din diploma adaosă sub grija principelui George Rákóczi din anul 1655, în care acest pământ expres este numit teritoriul lor, *territorium suum*;

° de aceea, liber și neîmpiedecați, ca proprietari adevărați, ei au folosit pădurile crescute pe acest pământ, lucrând felurite scule, de pe a căror vânzare, cu multe cheltueli și munci grele, *maximis sumptibus et difficillimis laboribus*, cum se exprimă prințul ei își procurau apoi bucatele care le lipseau și le introduceau în munții lor fără a plăti taxe.

° acest drept de proprietate îl dovedește neînfrânat faptul, că numitele comune au dispus liber de teritoriul lor, întrucât au vândut părți din el, sau le-au dăruit; și că, de la introducerea arbitrară a urbaniului din anul 1746, aceste donațiuni și cumpărări chiar și fiscal le-a recunoscut ca legale și le-a confirmat.

Comunele posedă o mulțime de astfel de documente donaționale, dintre care șaptesprezece sunt adaose aici, ca dovezi pentru afirmațiunilor făcute (de la a până la p. 8) Așa de exemplu:

sub a), comuna Rîul-Mare (*Nagyaranyos*) a dăruit în anul 1704, lui Negrea Simeon, moșia numită *Comornicele*, de veci, pentru amândouă sexele, cu dreptul de-a o preface arabilă prin defrișare și de-a o folosi ca proprietar.

Sub b), familia Petrișci cumpără pe bani, sub principele Băthori Sigismund, de la comuna Câmpeni (*Topánfalva*) o moșie din Teritoriul comunei, o curățată de pădure o posedă netulburată până la 1648, când ieșii deliberat b.

Sub c). Comuna Rîul-Mare (*Nagyaranyos*) dăruiește lui Negrea Simeon din pământul comunei numit *Dâmbul Tisei*, o bucată de pădure, în anul 1697; donațiunea este confirmată în anul 1753 de judecătorul curial Barsai István din Zlatna.

Sub d). Comuna Rîul-Mare (*Nagyaranyos*) dăruiește lui Onieț Petru moșioara numită *Bozorul*, în anul 1723.

Sub g). Comuna Rîul-Mic (*Kisaranyos*) dăruiește lui Indre Gavril și fratelui său Ispas o bucată din Obârșsa-Vidrei, în anul 1746.

Sub h). Comuna Râului-Mare (*Nagyaranyos*) dăruiește lui Nicula Dumitru o bucată de pădure

din pământul comunei, numit *Dosul Albacului*, în anul 1715; donația este confirmată ca legală, acolo sub E.

Sub x). Patru comune, ca proprietare ale iarmarocului din Câmpeni, cumpără de la doi proprietari particulari, locuitori de acolo, două grădini, pentru a lărgi piața târgului, cu preț de 110 floreni, în anul 1746.

Precum s-a amintit și precum se vede din documentele anexate, aceste vânzări și donațiunile acestea au fost confirmate de funcționarii fiscali, adeseori chiar de tesaurariat, recunoscându-se așadar **dreptul de proprietate al comunelor**. Și de astădată nu trebuie trecut cu vederea că, cu prilejul confirmării donațiunilor de pădure, făcute din partea comunei *Nagyaranyos* către Nicula Dumitru, în documentele anexate *sub a)*, Dobra, care le confirmă numește pământul comunei *dominium fiscale*. Însă, deoarece chiar în document, numita moșie este însemnată ca proprietate liberă a comunei și deoarece legală, donațiunea este recunoscută și confirmată ca legală de toți funcționarii fiscali anteriori și chiar de tesaurariul Bornemisa însuși, în anul 1750, fără nicio clausă, urmează că citata clausă a lui Dobra nu merită nicio considerare, deoarece stă în contradicție cu documentul însuși și cu celelalte întăriri ale oficiului fiscal.

3. I. O dovadă tot atât de neînfrântă pentru dreptul de proprietate al comunei o dă libera și neîmpiedecata practică, continuată până la mijlocul veacului al XVIII-lea, a tuturor căderilor esențial legate de dreptul de proprietate, anume: crâșmăritul, vânzarea cărnii, vama târgului, pescuitul, morăritul, vânatul, tăiatul lemnului și pășunatul. Practicarea liberă și neîmpiedecată a acestor drepturi, care, în legile patriei apar sub numele de *drepturi regale*, **produc dovada cea mai nerăsturnabilă**, că locuitorii munților nu au fost **supuși (coloni)** în sens strict, ci **oameni liberi, libertini**, care, în loc de birouri, aduceau principiiilor naționale după vreme, și ca suverani, anumite *daruri trebuitoare Curții princiare*, în natură; și anume: *miere, unt, miei, berbeci, mai multe feluri de piei ș. a.*, date de locuitorii munților mai înalți; o anumită cantitate de aur de munte, dat de locuitorii ținutului de mai de jos. Dar nici aceștia, nici aceia nu au făcut slujbe de

supuși sau robote. În posesiunea și uzul acestor drepturi, Muntenii rămaseră și sub regenții austriaci, până către mijlocul veacului al XVIII-lea, când, în locul acelor prestațiuni naturale, s-a început a li se cere taxe în bani; aici se află originea ulterioarelor taxe urbariale, a treptatei mărginiri sau retrageri a pomenitelor drepturi, și a prestațiilor și contribuțiilor, la care Muntenii au fost constrânși și prin care *proprietarii liberi* de până acum au fost *timbrați ca supuși*, în sensul cel mai strict.

II. Începutul acestor triste stări, în care Moții suspină astăzi mai mult decât oricând, s-a făcut cu urbariu arbitrar din anul 1746; din acest urbariu s-a adaos acestei preasupuse petiții un extras scurt, *sub a*, privitor la comuna Câmpeni (Topánfalva). Extrasul este de importanță, întrucât el oferă și dovezi pentru amintitele drepturi ale locuitorilor din munți, și întrucât, de altă parte, arată cum taxele urbariale, introduse arbitrar, sunt sporite treptat, tot atât de arbitrar, enorm și spre nenorocirea locuitorilor munteni.

Astfel, în acest urbariu nu se pomenește de dreptul vânatului; deci el se află în posesiunea comunelor până în timpul cel mai nou, dar astăzi este altfel. Tot așa se zice în acest urbar, expres: *molae farinaceae novem reperiuntur; molae autem contusori ae 25; ex his omnibus nullus Fisco regio cedit proventus*⁴. Prin urmare comunele uzau exclusiv de acest drept; dar în timpul mai nou morile au fost impuse cu taxe însemnate de către fisc. Tot astfel, comunele din jurul Zlatnei și de mai sus practicau încă în al 2-lea deceniu al acestui veac, nestingherite, nu numai dreptul tăierii pădurii și al pășunatului, ci și în acest timp, priveau pădurile ca proprietate a comunei, precum și erau în realitate, prin *uzul de veacuri*. Dar astăzi, și în privința aceasta, altfel este.

De altă parte, taxele fixate arbitrar în pomenitul urbariu s-au sporit treptat, monstruos. Astfel dreptul de crâșmărit, practicat mai înainte fără impunere și liber, de către comune, a fost impus în urbar, conform anexei A. post. 19 cu 45 fl.;, astăzi taxa aceasta a fost ridicată la suma enormă de circa 1500 fl.! Tot așa s-a întâmplat

⁴ Se găesc nouă mori de făină; iar morile de vânători sunt 25; Dintre toate acestea, niciunul dintre raioane nu a dat rezultate Trezoreriei

cu dreptul vânzării de carne, al vămii târgului, al pescuitului și cu alte drepturi, exercitate fără piedeci de comune, apoi în mod arbitrar sustrase comunelor și arendate de fisc pe prețuri tot mai mari. Taxa introdusă ca reluiție, în locul pomenitelor produse naturale, a fost impusă la început pe comună, global, nu individual, și primarii o distribuiau pe membrii comunei, fără niciun amestec al autorităților. La început taxa nu era mare, și uneori asupra unei singure familii abia cădea 1/2 crăițar. Mai târziu taxa fixă sumară se prefăcu întruna individuală, și anume așa că aceia care nu aveau vite de jug trebuiau să plătească anul 2 fl. 36 cr., *cei cu vite de jug 5 fl. 12 cr.* Taxa aceasta apoi a fost *timbrată arbitrar* cu numele de reluiție de robotă și astfel liberii Moți au fost prefăcuți în *iobagi formali*. Acest tratament arbitrar al Muntenilor și treptata retragere sau mărginire a drepturilor lor au produs erupțiunile amintite în introducerea acestei prea supuse petiții. Iubirea de dreptate a împăratului Iosif II, care de-o parte a interzis foarte sever apărarea sărmanilor locuitori, iar de altă parte le-a asigurat proprietatea morilor și herestraelor⁵, precum și libera întrebuințare a pădurilor, a redus liniștea în sufletele Muntenilor mult chinuiți.

Totuși prin înălțarea turnătorielor de la Zlatna și Ofenbaia trebuințele manipulațiunei montane s-au înmulțit și deodată cu acestea s-au înmulțit și serviciile foarte grele ale Românilor munteni, cari acum au fost obligați să taie enormul quartrum de lemne trebuitor și să-l care sau să-l plutească pe Arieș. În timpul acesta cea mai mare parte din pădurile comunelor au fost de fapt ocupate de fisc; iar prin felurite amenințări a căror urmă se vede din contract, comunele au fost silite să încheie contractul alăturat în copie sub D. îndatoririle impuse locuitorilor munteni prin acest contract forțat cuprindeau următoarele puncte mai esențiale. 1 - prețul pentru tăierea unui stângen de lemne; 2 - numărul stângenilor de tăiat, 3- plata drumului încolo și înapoi de la tăietură după depărtare; plata se fixa totdeauna în înțelegere cu comuna. Și dispoziția aceasta dovedește de ajuns, că locuitorii munteni erau **oameni liberi, nu iobagi**.

⁵ gatere

Dar nu a fost destul că acest contract nu fusese încheiat din liberă învoială, comunele trebuiau să facă și experiența cea mai dureroasă, anume că funcționarii camerali nu se ținură de nici una dintre condițiile stipulate și că, după încheierea aceluși contract, comunelor nu li s-au luat numai pădurile, herăstraele, pășunile ș. a., ci, în mod arbitrar, ele au fost strămtorite mai ales la întrebuintarea pădurei și pășunii ca și cum niciodată nu ar fi fost proprietarii lor; din cauza lor ele fură zălogite și pedepsite chiar și pentru tăierea copacilor de pe propriile așezări plantați de oameni ori de moșii și strămoșii lor. Numărul stânjelilor de tăiat, contrar cuprinsului contractului, a fost sporit arbitrar; plata stipulată a drumului încolo și înapoi nu s-a mai plătit; de o înțelegere cu comunele relativă la sporirea ei ori la răsplată, în cazuri de depărtări mai mari ale tăieturilor, nu a mai fost vorba. Ba, nici cu aceasta nu a fost de-ajuns, ci în vreme ce, de-o parte, se construiau, la Bistra și la Bucium, ferăstraie camerale, apoi magazine de lemn de ars și de muncă, pe care contrar contractului, și comunele trebuiau să le înzestreze cu bușteni și lemne de altă parte, încă și în al 4-lea deceniu al acestui veac, Albaceniilor li s'au oprit, de către funcționarii fiscului, herăstraele proprii, fără nici o despăgubire⁶. Și totuși; toți pașii făcuți de bieții Munteni contra acestor și altor supărări și vexațiuni, toate petițiile către preaînaltul loc au rămas fără efect⁷ deoarece informațiile relative la ele s-au cerut totdeauna de la funcționarii camerali, asupritori sistematici ai Românilor⁸ și aceștia, firește, nu se simțeau îndemnați a mărturisi împotriva lor înșile. Din contră, cei păgubiți, cari căutau a-și obține dreptate împotriva acestor apăsări arbitrare, au fost expuși urmărilor celor mai neumane.

Cu toate aceste nedreptăți strigătoare, în sufletele nenorociților Munteni nu se răci iubirea către domnitorii din casa Austriei; fidelitatea lor, devotamentul către Tron și preaînalta dinastie nu ni le-ai slăbit niciun moment însuflețirea cu care, în anii 1848 și 1849, ei se ridicară ca un om, pentru apărarea tronului amenințat al Maiestății Voastre; opintirile de

necrezut făcute în acest sens; disprețul morții și răbdarea nepilduită ce-au dovedit-o — sunt dovezi strălucite despre aceasta. Jertfirea fără de pildă își are temeiul în credința moștenită, în devotamentul moștenit al acestui popor către monarhii săi, dar totdeodată în nemărginita speranță că, în sfârșit odată vor fi ascultați, că vor fi scoși din situația lor aproape disperată și reintroduși în drepturile lor răpite cu puterea⁹.

Iubirea cu dreptate a Maiestății Voastre și meritele esențiale și mari, ce și le-au câștigat în anii 1848—1849, le dau drept la această speranță. Prea supus suptiscălitul martor al nepilduitelor opintiri, martor al jertfelor uriașe și al rarului devotament probat de Românii munteni în interesul tronului și al preaînaltei dinastii, martor al nemărginitei mizerii și sărăcii, cu care ei au de-a lupta după înfrângerea revoluției, îndrăznesc să apar la treptele tronului Maiestății Voastre, și din puterea autorizației date de ei, să rog în genunchi pe Maiestatea Voastră, să nu refuze bieților Români din munți grația preaînalta, ci să le facă preagrațioasă dreptate prin cât mai grabnică reintroducere în drepturile lor, așa cum le posedăm înainte de încălcările arbitrare ale fiscului, anume în dreptul de proprietate al comunelor asupra fostului lor teritoriu și în toate căderile împreunate cu acest drept, a căror liberă practicare a fost dovedită aici.

Al Maiestății Voastre, Avram Iancu”

Col. dr. Constantin Moșincat

Fragment din *Pași pe caldarâm. Românii sub coroana habsburgică*, Oradea 2024

**EȘECUL DEPUTATULUI BIHOREAN
IOAN DRAGOȘ, ÎN MISIUNEA DE
NEGOCIERE A ARMISTIȚIULUI CU
AVRAM IANCU (aprilie-mai 1849)**

Augustin ȚĂRĂU

Persoana deputatului bihorean în Adunarea Națională a Ungariei, avocatul Ioan Dragoș, a fost deopotrivă criticată de contemporanii săi

⁶ *Deci, un Stat de hoți!* G. B. D

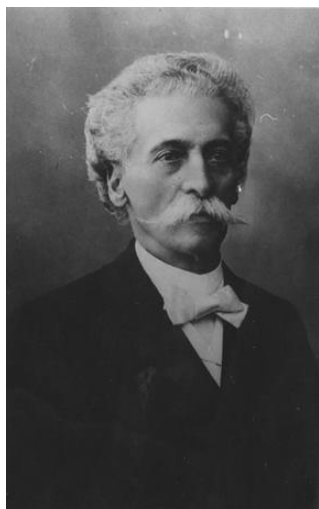
⁷ Maiestatea Sa era, deci, gazda hoților ; G. B. D

⁸ De la Ana camerală la Caiafa maiestatică ! G. B D.

⁹ Sa sperăm că acel odată va sosi cu M, Sa Regele Ferdinand, când acesta va veni în munți să prezideze serbările pentru amintirea lui A. Iancu! G. B. D.

maghiari și români, iar după evenimentele tragice din primăvara anului 1849 ea a fost detestată unanim de confracții săi, care l-au etichetat drept învederat oportunist și trădător de neam, blam care a fost apoi preluat și cultivat în conștiința maselor printr-o serie de scrieri memorialistice ale actorilor acelor vremuri, ori prin scrierile ulterioare ale majorității istoricilor români.

„O persoană de o soartă tragică și înfiorătoare stă în fața noastră – așa își începe tribunul transilvănean Iosif

Iosif-Sterca-Șuluțiu

Sterca-Șuluțiu demersul de sondare a trecutului, a evoluției și formării personalității omului politic care a fost Ioan Dragoș – un om pe care connaționalii lui din comitatul Bihorului, în Ungaria, îl numeau *om cinstit și de bună credință*; ungarilor îl numeau

«*martir al neamului unguresc*», iar românii ardeleni l-a numit și îl mai numesc, până în ziua de azi, «*trădător*». E vorba de catastrofa din Abruș și de persoana principală în acea dramă sângeroasă, de nefericitul Ioan Dragoș¹⁰. Tot de la același tribun aflăm detaliile biografice ale deputatului bihorean. El afirmă că Ioan Dragoș s-a născut la Oradea, pe 5 martie 1810, în familia nobilului Teodor Dragoș de Toplița, proprietarul unei case în oraș și al mai multor pământuri și vii. Tânărul și-a urmat pregătirea școlară în orașul natal, apoi s-a înscris la Academia de Drept din Oradea, însă nu și-ar fi finalizat studiile juridice, lucru care nu l-a împiedicat însă să ocupe importante funcții publice în administrația locală, ca pretor (*szolgabíró*) și prim-pretor (*főszolgabíró*), iar la urmă jurat comitatens. Ca înclinație politică, el aparținea partidei conservatorilor și era un familiar al locuinței administratorului prefecturii, contele

Tisza Lajos, liderul conservatorilor bihoreni și tatăl viitorului premier maghiar Tisza Kálmán, partidă care va domina viața publică a Ungariei și Bihorului până la izbucnirea revoluției maghiare din 1848, operă a liberalilor¹¹.

Sediul vechi al Episcopiei Romano-Catolice Oradea, în încăperile căruia a funcționat la început Academia Tereziană de Drept

Casa familiei contelui Tisza Lajos, liderul conservatorilor orădeni

Situația politică din Ungaria ultimului deceniu al primei jumătăți a veacului al XIX-lea a fost caracterizată prin dispute înflăcărat susținute între cele două curente și partide politice, iar în Bihor aceste confruntări au degenerat adesea în încăierări fizice între deputații comitatens, multe dintre ele încheiate cu vărsări de sânge. Un asemenea eveniment era pe cale să se repete în primele zile ale lunii martie 1848. Mai precis, prim-vicecomitele secund de la acea vreme, Sántha György, a convocat o ședință a consiliului comitatens pentru data de 9 martie, comitele suprem și prim-vicecomitele prim neafându-se în comitat. În obișnuita cutumă de până atunci, la tribună s-au perindat o serie de deputați ai celor două partide adverse, care s-au lansat în dezbateri pasionale ce s-au întins pe răstimpul a trei zile, întrunirea încheindu-se fără nici un rezultat concret, în afara celui al înveninării spiritelor. Sub presiunea deputaților ambelor tabere, Sántha György a mai convocat o ședință pe 13 martie, apoi alta pe 16 martie, amândouă având aceeași soarta ca și precedenta

¹⁰ Iosif Sterca-Șuluțiu, *Ioan Dragoș. Biografie*, în „Transilvania”, nr. 2-3, din martie-aprilie 1898 (anul XXIX), Sibiu, p. 25.

¹¹ *Ibidem*, p. 27.

lor, pentru ca pe 21 martie 1848 prim-vicecomitele secund să convoace din nou consiliul comitatens, nu înainte de a-și informa superiorii de la Pesta asupra nelegalității și neconformității sub care a fost convocată și s-a desfășurat această nouă întrunire. De altfel, pe transcriptul procesului verbal al ședinței, Sántha György a notat olograf că învinovățește consiliul guvernamental pentru toate erorile care s-au produs, întrucât a luat măsuri cu întârziere și nu a mai emis deciziile solicitate de el în acest răstimp, ori, dacă le-a emis, măsurile au creat doar confuzie datorită ambiguității lor. „E ușor de acolo, de sus, să faci pe deșteptul și mai ales post-factum, dar aici în Bihor e mai greu să conduci consiliul comitatens – se lamenta el – asta simt eu” – reproșa înaltul demnitar comitatens¹².

Protagoniștii blocajului instituțional la care se ajunsese erau aceiași de prin anul 1845, adică Tisza Lajos, reprezentant al prefectului (*főispán*) și șeful conservatorilor bihoreni, adept al unei viziuni antice, auliste, privitoare la soarta țării sale, pe care o plasa pe mai departe în relația de dependență de tip feudal față de Curtea de la Viena, numai de dragul menținerii la putere a partidei sale, iar de cealaltă parte Beöthy Ödön, prim-vicecomite prim și totodată unul din liderii tinerei generații liberale, dinastică și ea, dar care promova principiile lumii moderne, precum egalitatea în drepturi, impozitarea generală și o Ungarie liberă¹³.

Între timp, din pricina știrilor sosite în legătură cu evenimentele revoluționare din Pesta și înainte de a primi un răspuns oficial de la consiliul guvernamental, prim-vicecomitele secund Sántha György s-a simțit dator să convoace o nouă întrunire a consiliului comitatens pentru ziua de 20 martie, ora 16, pentru a susține o prelegere privitoare la grava evoluție a vremurilor. Ședința s-a desfășurat la sediul Casei Comitatului, dar, prin participarea locuitorilor Oradiei, ea s-a transformat în curând într-o adunare populară. Acesta a fost momentul în care adunarea a adoptat cele 12 puncte proclamate la Pesta, la care s-a mai

adăugat în plus cerința ca prințul moștenitor al coroanei să petreacă o parte a anului la Budapesta. Totodată, s-a opinat că Reviczky Menyhért ar trebui să fie revocat de pe postul său diplomatic, iar în locul lui să fie trimis Beöthy Ödön, scop în care ar trebui să fie convocată o nouă ședință publică comitatensă pe 27 martie 1848. La urmă s-a hotărât că ar fi bine să se înființeze o gardă civilă, menită să asigure liniștea și ordinea publică, libertatea persoanei și garantarea proprietății cetățenilor, Beöthy Ödön fiind desemnat comandantul-șef al acesteia. Pentru marcarea genezei noii paradigme politice, primarul componentei Oradea-Oraș Nou (*Várad-újváros*), Bende Péter, a legat simbolic o panglică cu tricolorul național ungar pe brațul lui Beöthy Ödön, după care, la cererea consilierului regal László Szlávy, prim-vicecomitele secund Sántha György și-a legat și el o panglică tricoloră, însemn purtat apoi de toți locuitorii prin voință publică. În scurtă vreme, pe Casa Comitatului și pe toate locuințele componentelor Oradiei au fost arborate drapele naționale ungare. Mai târziu și militarii garnizoanei și-au pus cocarde. În acest sens, generalul diviziei din Oradea a oferit primul exemplu, pe care l-au urmat imediat și ceilalți ofițeri din subordine, pentru ca în 48 de ore să se ajungă ca toți husarii și infanteriștii să fie înzestrați cu cocarde tricolore, confecționate de mâinile orădencelor într-o manufactură locală. Amintita adunare populară a imortalizat și clipa în care a fost sfărâmată bariera ridicată până atunci de partizanatul manifestat bărbații de seamă ai comitatului. „Am depus armele – a scris secretarul ședinței, Lukács György, în documentul oficial al proclamației și de asemenea în gazeta «Pesti Hirlap» – și am pus capăt lungilor noastre confruntări partinice, promițându-ne că vom da uitării sumbrul trecut, spre a putea muncii împreună la crearea unui viitor mai bun”. Și într-adevăr, în întreagă euație a redeșteptării sentimentului național al maghiarimii, din anii 1948-1949, în comitatul Bihor nu s-au mai înregistrat lupte partinice și nici partizanat politic. „Soarele primăvăratec al libertății, iar mai târziu conștientizarea iminenței pericolului, au fost cele care au sudat toate punctele de vedere de până atunci. «*Conservarea libertății și salvarea patriei*», acesta a devenit sloganul

¹² Hegyesi Márton, *Biharvármegye 1848-49-ben*, Nagyvárad, ifj. Berger Sámuel Tulajdona, 1885, p. 10.

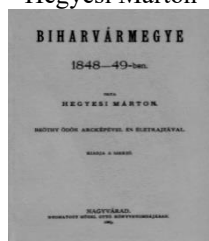
¹³ *Ibidem*, p. 9.

comun” – avea să scrie, patru decenii mai târziu, Hegyesi Márton, autorul monografiei închinată evenimentelor petrecute în Bihor în anii 1848-1849¹⁴.

Revenind la caracterizarea făcută deputatului Ioan Dragoș de către tribunul Iosif Sterca-Șuluțiu, privitor la imaginea de sine a acestuia, el afirmă că Dragoș nu și-a ascuns și nu și-a negat niciodată originea etnică, ba, din contră, și-a afirmat-o public și vehement cu orice prilej. „Ioan Dragoș, atât în internul, cât și în exteriorul său era român pronunțat – subliniază tribunul – care se abona la jurnale și cărți românești (Gazeta Transilvaniei, scrierile lui Gavra de la Arad, Magazinul Istoric pentru Dacia, din România etc.), apăra interesele națiunii sale cu graiul și în scris – încă în jurnalele ungurești, deștepta tinerimea și preoțimea, mai ales greco-orientală (aparținând acestei confesiuni”. Biograful mai adaugă apoi câteva exemple menite să scoată și mai mult în evidență calitatea de bun român a deputatului. Bunăoară, el amintește de episodul în care Ioan Dragoș a scris în „Gazeta Transilvaniei” un anunț adresat domnitorului moldovean Mihail Sturdza, pentru a-l avertiza că un impostor bihorean, pe nume Thurzó János, nobil scăpătat și imoral, se laudă prin urbea Oradiei că ar fi rudă cu familia princiară moldoveană și că intenționează să-i solicite sprijin financiar, apoi mai amintește de altercația avută în sala de ședințe a Casei Comitatului cu deputatul Andrei Corda, aromân renegat din Ceica, pe care l-a provocat la duel pentru ofensele aduse public nației române, confruntare în care Dragoș era să-și piardă viața, întrucât, el fiind stângaci, a trebuit să dueleze cu garda inversă și astfel a fost grav rănit la mâna dreaptă. În sfârșit, spre a sublinia românismul manifest al fruntașului Ioan Dragoș și încrederea de care se bucura în rândul conaționaliilor săi, biograful face trimitere la scrutinul organizat de guvernul revoluționar maghiar pentru alegerea deputaților dietali ai viitorului parlament maghiar.

Istoricul orădean
Hegyesi Márton

Așadar în 26 iunie 1848, Dragoș, deși era ortodox, a fost preferat și propus candidat al circumscripției electorale Beiuș, cunoscut fie al autorității domeniiale și al „intelighenției” greco-catolice românești din Bihor, în vreme ce el, la rândul său, l-a recomandat drept candidat în circumscripția Ceica, cu o populație majoritar ortodoxă, pe avocatul greco-catolic Ioan Gozman, în campanie însărcinându-i pe frații Alexandru și Iosif Roman din Aușeu (plasa Aleșd), ortodocși și ei, să cutreiere satele românești și să-i facă propagandă electorală confratelui său¹⁵. Strădania lui Dragoș a dat roade, Gozman fiind ales deputat din primul tur de scrutin, iar el în al doilea, pe 2 iulie 1848, fiindcă primele alegeri la Beiuș au fost suspendate din pricina violențelor iscate.

Istoricii maghiari nu împărtășesc însă aceeași părere pozitivă despre personalitatea deputatului „Drágos János” și nici despre alegerea sa în înalta demnitate parlamentară. Astfel, în legătură cu victoria reputată în fața contracandidatului său, Csengery Imre, gazeta „Pesti Hirlap” nota malițios la vremea respectivă cum că „Dragoș nu are alt merit decât acela de a fi valah”, învinuindu-l apoi că în 1845, din funcția pe care o ocupa, ar fi condus raidul sângeros al honvezilor comitatului pentru a-i ucide pe membrii opoziției¹⁶. La aceste invective, mai târziu

monograful Hegyesi Márton a ținut reabiliteze imaginea lui Dragoș, acordându-i circumstanța „mântuirii” de păcatul de a fi „valah” prin misiunea asumată de a concilia conflictul armat dintre guvernatorul Ungariei revoluționare, Kossuth Lajos, și liderul revoluționarilor români din Transilvania, Avram Iancu, iar pentru cea de a doua „vină” prin martiriul său, intervenit chiar în toiul negocierilor de pacificare. Cât despre desfășurarea primului tur de scrutin de la Beiuș, monograful afirmă că

¹⁵ Iosif Sterca-Șuluțiu, *loc. cit.*, p. 28.

¹⁶ Pesti Hirlap, nr. 95/1848. Apud: Hegyesi Márton, *op. cit.*, p. 58.

¹⁴ *Ibidem*, p. 10-11.

votarea nici n-a putut începe, deoarece partizanii lui Dragoș ar fi luat cu asalt casa în care era cazat președintele circumscripției și i-ar fi spart cu pietre toate ferestrele, încât a fost nevoie de intervenția militarilor pentru restabilirea ordinii, ocazie cu care au și fost arestați trei dintre instigatorii tulburărilor și un preot, la domiciliul căruia s-ar fi găsit pistoale¹⁷.

În ce privește interogația legată de motivațiile care l-au determinat pe deputatul bihorean Ioan Dragoș să îmbrățișeze proiectul de țară al liberalilor unguri, deși el aparținea partidei conservatorilor, și l-au făcut să se pună în slujba guvernului revoluționar maghiar în riscanta misiune de a-l îndupleca pe Avram Iancu să accepte un armistițiu și să le ordone luptătorilor săi depunerea armelor, un răspuns ar putea fi dat numai în urma unei atente analize a situației geo-politice europene a momentului. Cunoaștem acum că cercurile masonice occidentale, și în special cele franceze, n-au fost străine de declanșarea revoluțiilor de la 1848 în spațiul central și de est al bătrânului continent și că, în concordanță cu politica de extindere a sferelor de influență și de dominare a țărilor lor, aveau interesul să destructureze anacronicul Imperiu Habsburgic, interes manifestat de altfel și de Rusia Țaristă în privința Imperiului Otoman, îmbrăcat însă sub veșmântul panortodoxiei și al panslavismului. În altă ordine de idei, dar în legătură cu contextul amintit, cele două principate române, deși întocmite după criteriul național, se înfățișau ca profil politic și economic ca două stătulețe încremenite în epoca medievală și menținute în primitivism de vasalitatea otomană și de multiplele războaie purtate de cele două imperii rivale în scopul deținerii controlului asupra lor. Sentimentele naționaliste și chiar aspirațiile unioniste s-au regăsit în proclamațiile programatice lansate de grupările liberale care au aprins flacăra revoluției în ambele principate, însă momentul maturizării și împlinirii idealului unionist va veni de abia peste un deceniu, când aceeași generație progresistă va pecetlui unirea de la 24 ianuarie 1859, eveniment ce va fundamenta proiectul de făurire a statului român

unitar și centralizat ce va cunoaște finalitatea la 1 decembrie 1918.

În aceste împrejurări, românii din Transilvania și din Ungaria erau lipsiți de un far călăuzitor în demersul lor de obține recunoaștea ca națiune și de a se bucura de drepturi civile egale cu celelalte popoare alături de care conviețuiau, după cum duceau lipsă și de sprijinul ideologic și de cel material în afirmarea și conservarea identității lor etnice. Aceasta ar putea fi explicația pentru opțiunea „grupării moderate” românești focalizate în jurul personalității lui Emanuil Gojdu în 1848, care urmărea ca prim pas desprinderea ortodoxiei românești din chingile mitropoliei sârbești de la Carloviț și obținerea unei autonomii bisericești apte să genereze o primă și mai largă clasă de mijloc românească și educată, cu un cuvânt de spus în politica Ungariei, după cum ar putea explica și opțiunea „grupării oportuniste” românești, care vedea posibilă realizarea dezideratelor naționale ale românilor numai prin intermediul noii paradigme statale creionate de revoluția maghiară. Considerăm că într-o atare cheie trebuie tălmăcită atitudinea și discuțiile contradictorii purtate la Mihăileni, pe 22-23 aprilie 1849, de deputatul Ioan Dragoș cu prefectul Ioan Buteanu în problema negocierii armistițiului¹⁸, după cum relatează Vasile Moldovan, fost vice-prefect al Legiunii a III-a de Câmpie, martor la aceste tratative. „Cînd am sosit la Mihăileni și am intrat în casa cea mai aproape situată de stîncă Vulcanu – relatează martorul – am aflat pe Dragoș într-o

Mormântul din Ceica a deputatului aromân Andrei Corda (Kordá András)

¹⁷ Közlöny (Monitorul Oficial), nr. 23 și 24/1848. Apud: *Ibidem*.

¹⁸ *Satul Mihăileni*, în „Sargetia. Acta Musei Devensis”, nr. XX, din 1986-1987, Deva, p. 645.

conversațiune animată cu Buteanu. După ce Buteanu ne-a făcut cunoscuți pe toți, Dragoș, vroind a continua conversația întreruptă, s-a întors către el, adăugînd:

– *Așia! Să se bage dracu în politica voastră, că v-ați aliat cu sașii, cel mai egoist popor de pa fața pământului.*

Buteanu: *Ba să se bage dracu în politica voastră a românilor din Ungaria, că v-ați aliat cu maghiarii, cel mai neîmpăcat inamic al libertății naționale.*

Dragoș: *Voi nu-i cunoașteți pe ungurii din Ungaria, aceia sunt în interesul cuvântului liberali.*

Buteanu: *Da, sunt liberali, și de liberali mari ce sunt, nu pot tolera națiunea română, croată, sârbă etc. Ași fost orbiți de Dumnezeu.*

Dragoș: *Voi ardelenii v-ați făcut o idee fixă cu naționalitatea voastră și ignorați drepturile cetățenești.*

Buteanu: *De-ar avea liberalii voștri puterea de a-mi da paradisul și a-mi răpi limba, aș renunța la pardis.*

Dragoș: *Lasă, că v-ar fi dat vouă neamțul naționalitate, pentru că ați adoptat negrugălbenismul, căci principiul vostru este negrugălbenismul.*

Buteanu: *Principiul nostru nu este negrugălbenismul, ci este libertatea națională ori moartea. La cazul însă când casa domnitoare nu ne-ar îndestuli aspirațiunile și speranțele noastre, mai bucuros susțin pe umeri un despot, decât 3-4 milioane de despoți, căci fiecare liberal de-al vostru este un despot tiranic.*

Dragoș: *Fanatism.*

Buteanu: *Acest fanatism sacru a transplatat din generație în generație viața în români până în ziua de azi.*

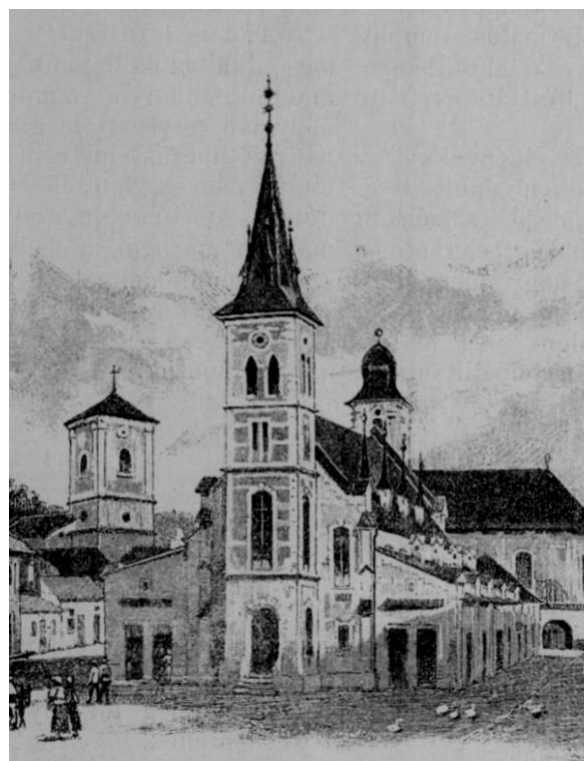
Dragoș: *Mă, Kossuth cu desăvârșire este indignat, ba chiar mînios pe tine, că ai caracterizat în oricare scrisoare a ta pe unguri cu epitetul «Büszke paraszt», dară nu fără temei, că prea văd că tu nici acuma nu dorești sincer pacea cu ungurii.*

Buteanu: *Ba doresc sincer, dar doresc o pace cu care să nu-mi fie rușine a sta în fața istoriei. Aici Dragoș era în elementul său și, ca să dea pondere mai mare misiunii sale și să se asigure de succesul întreprinderilor momentoașe, cu oratoria sa înăscută, deprinse cu emfază marile*

victorii ale ungurilor ca pe ale lui Alexandru cel Mare.

Noi, căutând unii la alții, ne-am zis în trecere: «Acesta nu este românul pe care l-am dorit noi!»¹⁹.

Deznodământul tragic al misiunii de împăciuire gestionate de Ioan Dragoș este îndeobște cunoscut. Monografistul Hegyesi Márton susține că, pe baza corespondenței originale întocmite de Dragoș, a aflat că după întâlnirea avută cu Avram Iancu pe 25 aprilie 1849 la Mihăileni, acesta și oficialii din suita lui ar fi fost de acord să înceteze ostilitățile și să depună armele, dacă și partea maghiară le-ar garanta

Biserica reformată veche (stânga) din Abrud, în curtea căreia a fost înmormântat deputatul bihorean Ioan Dragoș

satisfacerea cerințelor ce le vor formula, iar ca un prim pas au și refuzat să trimită cei 5.000 de oșteni români solicitați de comandantul cetății Alba Iulia pentru despresurarea fortăreței asediate de unguri, în vreme ce Dragoș s-a grăbit să ajungă la Criștior, pentru a transmite vestea guvernului său, la Debrețin, nu înainte

¹⁹ Vasile Moldovan, *Memorii din 1848-1849*, Brașov, 1895, p. 163. Apud: Nicolae Dumbrăvescu, *Ioan Dragoș, participant la Revoluția de la 1848-1849, în memorialistica vremii*, în „Sententia”, ediția a V-a, Universitatea „Constantin Brâncuși”, Târgu Jiu, 2014, p. 387-388.

însă de a anunța trupele alpine maghiare despre armistițiul temporar pe care l-a perfectat. El susține că răspunsul favorabil al cabinetului revoluționar a și sosit a doua zi, sub nr. 6219/k, dar că Dragoș a mai zăbovit la Criștior și doar pe 3 mai a ajuns la Abrud pentru a-i înmâna răspunsul prefectului Ioan Buteanu, iar pe 5 mai fruntașul român a și organizat o adunare populară la Câmpeni, pentru a comunica mulțimii rezultatul fericit al negocierilor de pace, așa că a doua zi la Abrud au fost reaborate drapelul tricolor ungurești.

În după amiaza aceleași zile a ajuns și Avram Iancu în oraș, însă spre seară s-a răspândit vestea că maiorul Hatvani Imre mășăluiește spre Abrud în fruntea detașamentelor sale, nevoind să ia în seamă armistițiul convenit.

Avram Iancu a plecat în goana calului spre Câmpeni, însă deputatul Ioan Dragoș și prefectul Ioan Buteanu au rămas în oraș și au încercat în zadar să-l lămurească pe Hatvani asupra situației, acesta ordonând arestarea prefectilor Buteanu și Boeriu, precum și executarea mai multor români. „De-acum doar pistolul mai poate decide între noi” – ar fi răspuns ultimativ Avram Iancu la repetatele încercări făcute de Ioan Dobra în zilele următoare pentru a-l readuce la masa tratativelor²⁰. După două săptămâni, același maior smintit va ordona spânzurarea lui Buteanu²¹.

Pe 9 mai 1849, oștile lui Avram Iancu vor porni contra-ofensiva asupra detașamentelor maghiare din Abrud, vor muri mulți ostași și civili unguri din oraș, iar Hatvani Imre va reuși să scape nepedepsit sub protecția păturii de ceață care se așternuse peste localitate. Ioan Dragoș s-a refugiat în casa fruntașului Simeon Șuluțiu, de unde a fost scos de rudele lui Buteanu, din Dobra, și măcelărit în curte de mulțimea moșilor, înarmați cu topoare și cu lănci, strigând: „Aici e hoțul de Dragoș, care a vrut să

ne dezarmeze și să ne dea pe mâna armatei ungurești ca să ne omoare”²².

Dr. Augustin ȚĂRĂU, Oradea

166 DE ANI DE LA PRIMA MICA - MAREA UNIRE A PRINCIPATELOR ROMÂNE

Valeriu DULGHERU

„Unirea, pe care o sărbătorim, nu e nicidecum Mica Unire, ci Prima Unire. Cea de la 1918 nu e Marea Unire, ci A Doua Unire. Iar aderarea României la Uniunea Europeană este A Treia Unire, unde așteptăm Republica Moldova. Punerea sub semnul întrebării a oricăreia dintre cele Trei Uniri le pune în primejdie pe toate”
(Cristian Tudor Popescu)

Astăzi se împlinesc 166 de ani de la Unirea Principatelor Române de la 24 ianuarie 1859. Unii o numesc Mica Unire, dar de fapt a fost

prima Mare Unire a Neamului românesc după aproape 2000 de ani (după Marea unire a tuturor dacilor făcută de Marele Burebista), după ce scăpase pentru moment de îmbrățișarea ursului turbat din est, Rusia, învinsă în Războiul din Crimeea la 1856. A fost realizată de tânăra Generație pașoptistă pătrunsă de ideile liberale (în special din Franța): Nicolae Bălcescu, Avram Iancu, Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu, Ion Heliade Rădulescu, Simion Barutiu, Alexandru Ioan Cuza, Ion C. Brătianu, Constantin Alexandru Roseti ș.a. Ea a pus bazele primului stat unificat românesc în epoca modernă, care a fost finalizată de către Generația de Aur a Unirii la Marea Unire de la 1918 (realizată peste 60 de ani, iarăși după ce Rusia a fost învinsă!). Îi dau dreptate marelui

²⁰ Hegyesi Márton, *op. cit.* p. 149-150.

²¹ Daniel Guță, *Mărturiile terifiante ale lui Avram Iancu despre măcelurile din 1849. „Furia gloatei ajunsese la culme. Deputatul trădător a fost târât afară și rupt în bucăți”*, în „Adevărul”, din 9 ianuarie 2016.

²² Iosif Sterca-Șuluțiu, *loc. cit.*, p. 56.

intelectual român Cristian Tudor Popescu că a Treia Unire a fost la 1 ianuarie 2007, când România a intrat în Marea Familie Europeană - Uniunea Europeană, tăind „pohtele” imperiului răului de la răsărit de a mai atenta la libertatea ei. Iar finalizarea ReUnirii se va face când și Basarabia (Republica Moldova) va fi primită în această mare Familie alături de Țară. Se va întâmpla un lucru firesc. După cum spunea clasicul Nicolae Dabija „la timpul de apoi Dumnezeu vrea Neamul unit”. Chiar dacă face parte din domeniul fantasticului toți românii au ratat o șansă, o șansă rară de a reuni Neamul românesc în toamna anului trecut. Dacă clasa politică, în special, cea de pe malul drept al Prutului, ar fi fost la înălțimea generațiilor Unirii de la 1859 și 1918, în toamna a. 2024 după ce Maia Sandu a fost votată în Republica Moldova putea fi votată și în România. Astfel putea fi repetată fapta marelui domnitor unificator Alexandru Ioan Cuza. După ce vedem ce se petrece astăzi în spațiul politic din România, aceasta ar fi fost cea mai bună soluție pentru toți românii.

Ei bine, să facem o scurtă incursiune a evenimentelor, care au precedat Mica-Marea Unire de la 1859. La Congresul de pace de la Focșani (24 iulie – 24 martie 1772), delegații celor două țări românești cer unirea Moldovei cu Țara Românească și garantarea independenței lor de către Austria, Rusia și Prusia. Numirea, în a. 1829, a lui P.D. Kiseleff guvernator al ambelor principate (ultimul dintre trei guvernatori ruși, care au guvernat până în 1834) și elaborarea Regulamentului Organic (o primă constituție identică pentru ambele principate) a fost, de asemenea, un pas spre unirea principatelor. Atât de puternică era conștiința unirii, încât în Regulamentul Organic, art. 425 se specifica: *„Originea, religia, obiceiurile și asemănarea limbii locuitorilor ambelor principate conțin elementele unirii intime, care a fost întârziată și împiedicată prin împrejurări întâmplătoare și de a doua mână, foloasele și urmările bine-făcătoare ce ar izvorî din întrunirea acestor două popoare nu ar putea fi pusă la îndoială”, iar în art. 426 se menționa „nevoia de comisiuni mixte din partea guvernului ambelor principate cu menirea de*

valache”. Astfel, Regulamentul Organic a oferit celor două principate primul lor sistem comun de guvernare.

În vara lui 1848 în Bucovina se aflau peste 50 de fruntași revoluționari moldoveni, printre care Alexandru Ioan Cuza, C. Negri, D. Canta, Vasile Alecsandri, Alecu Russo, Mihail Kogălniceanu. În august 1848 este redactat un program din 36 de puncte, publicat de M. Kogălniceanu sub titlul „Dorințele partidei naționale din Moldova”, care era împotriva Regulamentului organic și al protectoratului rusesc.

Un rol important l-a jucat propaganda unionistă întreprinsă de Partida Națională în Principate și în străinătate, în special în Franța, sub diverse forme: apeluri către opinia publică europeană; afirmarea programului politic în publicații ca „România viitoare” (1850, Paris), „Junimea română” (1851), „Republica română” (Paris, 1851, Bruxel, 1853) ș.a. Această mișcare s-a bucurat de sprijinul unor personalități marcante (Paul Bataillard, Edgar Quinet, Hippolyte Desprez).

Un rol decisiv în promovarea unirii celor două principate l-a avut mișcarea revoluționară de la 1848 din Principate, care făcea parte din conglomeratul de revoluții europene. Revoluția română de la 1848 s-a desfășurat în condițiile, în care părți din teritoriul național se aflau în stăpânirea imperiilor vecine – Imperiul AustroUngar (Transilvania, Bucovina), în timp ce Moldova și Muntenia erau constrânse să accepte protectoratul Rusiei țariste și suzeranitatea Imperiului Otoman.

Un rol important l-a avut Războiul din Crimeea (1853-1856). Deznodământul războiului Crimeii (care a durat din 28 martie 1853 până în 1856), a creat un context european prielnic realizării unirii. Situația externă se arăta favorabilă: înfrângerea Rusiei și hegemonia politică a Franței ofereau un context benefic pentru punerea în practică a proiectului, cu atât mai mult cu cât Napoleon al III-lea, împăratul francezilor, dorea un bastion răsăritean convenabil politicii sale, care să contrabalanseze expansiunea rusească și să contribuie, alături de Italia, la subminarea și destrămarea monarhiei austro-ungare.

Înfrântă în Crimeea, de către Marile Puteri aliate Turciei, Rusia este nevoită, în 1856, să întoarcă Principatului Moldovei o bună parte din Bugeac: vestul și toată linia Dunării, inclusiv o îngustă ieșire la mare în dreptul satului Jibreni, cu o suprafață totală de 10977 km². Restituirea acestor teritorii s-a făcut în urma unor complicate negocieri între Franța, Austria, Anglia și Rusia (Imperiul Otoman, și cu atât mai mult Principatele române, erau simpli spectatori). Deși cunoștea prea bine, fie și numai din rapoartele consulului de la Iași (Victor Place), românitatea întregii Basarabii, Napoleon al III-lea al Franței a dorit să menajeze Rusia, un posibil viitor aliat, și nu a impus, ca de altfel nici Austria, părăsirea întregii Basarabii, teritoriu ocupat cu puține decenii înainte, ci doar a malurilor Dunării.

Votul popular, favorabil unirii în ambele țări, rezultat în urma unor Adunări ad-hoc în 1857 (la doar un an de la înfrângerea Rusiei în Războiul din Crimeea!) a dus la Convenția de la Paris din 1858, o înțelegere între Marile Puteri (Franța, Rusia, Anglia, Prusia și Sardinia, Imperiul Otoman și Austria), prin care se accepta o uniune mai mult formală între cele două țări, cu guverne diferite și cu unele instituții comune.

Întrunite în capitala Franței pentru a lua în discuție cererile celor două Divanuri ad-hoc (10/22 mai – 7/19 august 1858), puterile europene au adoptat Convenția de la Paris:

- Principatele își păstrau autonomia sub suzeranitatea Porții și sub protecția celor șapte puteri;
- Se adopta denumirea de Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei, fiecare având instituții proprii;
- Se înființau instituții comune precum Comisia Centrală de la Focșani (care elabora proiectele de legi de interes comun), Înalta Curte de Justiție și Casație, armata;
- Se prevedeau principii de organizare și modernizare a viitorului stat (separația puterilor în stat, desființarea privilegiilor de clasă, egalitatea în fața legii, drepturi politice pentru creștini, libertatea individuală);
- Dreptul de vot rămânea censitar.

Deci, garanții occidentali acceptau doar o uniune formală a celor două principate române, fiecare rămânând cu domnitorii, guvernele și parlamentele sale. Aici trebuie de menționat rolul primordial al acelei Generații de Aur a Unirii. Ea a făcut mai mult decât posibilul pentru unirea adevărată a Principatelor și crearea României.

Astfel, în Moldova, în urma alegerilor din 5/17 ianuarie 1859, a fost ales în unanimitate liderul unionist Alexandru Ioan Cuza, reprezentantul „Partidei Naționale”. Alegerea nu a fost simplă. Rusia prin oamenii săi (ca și astăzi, de altfel!) dorea să țină în continuare Moldova sub controlul său. S-a uneltit pentru uciderea liderilor unioniști Mihail Kogălniceanu, Anastasie Panu și Manolache Epureanu (pe al căror sprijin contase Sturza, dar care au votat pentru Cuza) și a domnitorului Cuza. Complotul a fost însă dejucat după ce a fost deconspirat de Alecu von Onciul și Iacob Antosz, iar ancheta a dovedit ulterior implicarea Rusiei. Întrucât în textul Convenției nu se stipula ca domnii aleși în cele două Principate să fie persoane separate, liderii unioniști au decis ca alesul Moldovei să fie desemnat și în Țara Românească. Acolo însă, Cuza era susținut doar de liberali, în timp ce conservatorii dețineau 46 din cele 72 de mandate. În această situație, liberalii radicali au inițiat, prin intermediul tribunilor, o vie agitație în rândul populației capitalei și al țăranilor din împrejurimi. O mulțime de peste 30000 oameni s-a aflat în preajma Adunării. Unul dintre tribuni, I.G. Valentinianu, nota că poporul era gata „să năvălească în Cameră și să o silească a proclama ales pe alesul Moldovei”.

Deosebit de înflăcărat a fost discursul rostit de deputatul Vasile Boierescu în adunarea electivă din București, la 24 ianuarie 1859: „Pentru ce suntem împărțiți în două câmpuri?” Oare nu suntem toți fiii aceleiași mume? Care este cauza diviziunii noastre? Care este mărul discordiei dintre noi?”. Alexandru I. Cuza a fost votat în unanimitate. Astfel s-a făcut primul pas către definitivarea Unirii Principatelor Române. Țările au intrat de atunci într-o uniune personală. Conceptul era cunoscut la acea vreme, dar nu însemna nimic în ce privește o unire politică. Orientarea unionistă a Domnitorului a făcut însă ca acesta să acționeze

pe parcursul următorilor doi ani în sensul unirii pe toate planurile. „Românii, acești frați îndepărtați ai italienilor, au dat dovadă de patriotism și un exemplu de concordie pe care noi, italienii, suntem gata de a-l urma. Unirea Principatelor va prepara unirea tuturor italienilor într-un singur corp, deoarece, de acum înainte nimeni nu va mai putea să împiedice, astăzi, ca minunatul act ce s-a împlinit la poalele Carpaților să nu se realizeze și la picioarele Alpilor”. Așa îl întâmpina, în martie, 1859, marele Camillo Benso, conte de Cavour, pe atunci încă prim-ministru al Regatului Sardiniei, pe Vasile Alecsandri, ministrul de externe încă doar al Moldovei, sosit în vizită oficială la Torino pentru a anunța dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza.

A urmat un proces dificil de unificare a structurilor statale, o serie întregă de comploturi împotriva tânărului stat. O cronologie a evenimentelor violente petrecute în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza arată că el nu a avut nici o clipă de liniște:

- în februarie 1859 este descoperit un complot al numiților Matelon și Grino, care urmărea asasinarea lui Cuza prin explozia unei bombe;
- în mai-iunie 1859, revolta grănicerilor din Vădeni, Focșani, Târgu Măgurele, Calafat (provocare rusească);
- în septembrie 1860, tentativă de asasinat organizat la Constantinopol;
- în noiembrie 1860, tulburările civile de la Craiova și Pitești, de asemenea, de la Ismail și Bolgrad, ca urmare a unor provocări rusești;
- în 22 noiembrie 1862, răscoala lui Mircea Mălăieriu, înăbușită de armată (cca 200 de arestați);
- în martie 1862, asasinarea celui dintâi prim ministru al României – Barbu Catargiu;
- în iulie 1863, ciocnire militară a trupelor regulate cu un detașament polon rebel;
- în 11 decembrie 1863, secularizarea averilor închinatelor; un complot al preoților greci pentru eliminarea fizică a lui Alexandru I. Cuza;
- în 2 mai 1864, lovitură de stat;
- în 9 mai 1864, complotul Șuțu-Lamberti pentru răsturnarea lui Cuza și anularea unirii (implicare otomană la nivel înalt);
- în 3 august 1865, tentativă de lovitură de stat.

Forța, care a controlat mereu informativ și politic România, a fost Rusia (din păcate este și astăzi). Încă din primele zile ale Unirii, Rusia a dezvoltat un sistem de spionaj, plasat la cel mai înalt nivel, cu care a căutat să influențeze evoluția statului român pe scena est europeană. Dar marele domnitor Alexandru Ioan Cuza, născut în județul Fălciu, care până la 1812 includea și parte a actualului raion Cantemir, fondatorul primului stat român modern, a reușit să reziste!

Valeriu DULGHERU
Chisinau, Republica Moldova
24 Ianuarie 2025

Desfășurarea mării adunări naționale a românilor de la Putna

Aurel V. DAVID

● Proiectata serbare de la Putna era susținută prin semnale de încurajare din toate provinciilor locuite de români. De pildă, în ședința din 27 iunie 1870, comitetul Societății „Românismul” a aprobat ca din casieria societății să se expedieze în capitala Austro-Ungariei suma de 100 lei conducerii comitetului de organizare a serbării de la mănăstirea Putna, „în memoria marelui Ștefan”.²³

● În 7 iulie 1870 (st.v.), a izbucnit războiul franco-prusac. Acest fapt a generat un val de simpatie pentru Franța, amplificând curentul ostil lui Carol, care nu ezita să-și manifeste încrederea în victoria țării sale de origine. Liberalii radicali au pus la cale o acțiune de înlăturare a domnitorului, organizând mai multe centre din care să pornească mișcarea: București, Ploiești, Craiova, Pitești, Buzău, precum și din tabăra militară de la Furceni. Principalii conspiratori erau C. A. Rosetti, Ion C. Brătianu, Eugeniu Carada - colaborator apropiat al lui Ion C. Brătianu, prim redactor al ziarului „Românul” condus de C. A. Rosetti, Constantin Ciocârlan - fost prefect al Poliției Capitalei, maiorul C. Pilat (ginerele lui C. A.

---

²³Alexandra-Cristina Păunescu, „Românismul” - o societate culturală și patriotică, în „Carpica”, nr.XXII, 1991, p.73.

Rosetti), Alexandru Candiano-Popescu și dr. D. Sergiu.

Profitând de această situație tensionată, Mihai Eminescu a continuat în taină și extrem de precaut pregătirea serbării de la Putna. Deși era vacanță studențească și normal era să se afle la casa părintească din Ipotești, el a fost reperat în 7 august 1870 la Hotelul Römischer Kaiser din Viena, fiind trecut în evidențele sosirilor la acel hotel astfel: M. EMINOWICZ, rentier din România.²⁴ Deci, în raport cu autoritățile austro-ungare el exprima numele oficial, adică Eminovici (Eminovicz, Eminowicz - germanizat), numele Eminescu fiind nomme de plume, atribuit de Iosif Vulcan. Numele lui Mihai Eminescu este trecut în naționalele matricolele școlare de la Cernăuți sub forma Eminowicz Michael. El însuși și-a grafiat propriul nume, în variantă românească, cu terminația icz, fapt demonstrat de o cerere oficială datată 1865, pe care a semnat-o manu propria: M.G. Eminovicz.

● În acel timp, în țară se pregătea o mișcare conspirativă, antidinastică, ce a erupt în 8 august 1870, sub numele de Republica de la Ploiești. Aceasta a avut ca substrat dezamăgirea unor oameni politici ai vremii care sperau ca prin supunerea față de o dinastie străină să fie realizată o relaxare, o liniște între partidele politice. Acțiunea a fost pregătită de două organizații conspirative, având la conducere pe C.T. Grigorescu, respectiv pe Radu Stănian. Din aceste organizații mai făceau parte Candiano Popescu, Stan Popescu, preotul Nicolae Ioachimescu, locotenentul Comiano, Mitică Călinescu, Titu Bălăceanu, Petre Apostolescu, Guță Andronescu-Grădinaru. În fruntea agitatorilor se aflau liberalii radicali care, după ce contribuiseră la înlăturarea lui Alexandru Ioan Cuza, nu se împăcau cu gândul de a avea un domnitor pe viață, care ar putea abuza de situația sa, drept care îl acuzau pe Carol I de tendințe autocratice.

NOTĂ: Faptele s-au desfășurat astfel:²⁵ În noaptea de 7/8 august 1870, Candiano Popescu

și grupul său de conspiratori au ocupat prefectura și telegraful din Ploiești, apoi în zori clopotele bisericilor au început să bată, iar populația s-a adunat în centrul orașului. Aici, în fața mulțimii, Candiano Popescu a citit o telegramă, pe care ar fi primit-o de la Ion C. Brătianu, prin care se comunica: „Vă fac cunoscut că principele Carol I a fost detronat astă noapte”, a fost numită o Regentă în frunte cu generalul Nicolae Golescu și s-a constituit un nou guvern, având la ministerul de Război pe Ion C. Brătianu”. Totodată, Candiano Popescu a anunțat că el a fost numit prefectul județului Prahova.

Participantii au aplaudat și au început să strige: „Ura! Am scăpat de neamț”. Apoi, mulțimea - estimată la „trei mii de oameni” - în frunte cu „noul prefect” și cu un preot îmbrăcat în odăjdii, a pornit spre cazarma dorobanților, unde sergentul de la depozitul de muniție a primit ordin „să împartă arme la popor”.

Candiano Popescu i-a prezentat maiorului Polizu, comandantul unității, o telegramă „semnată” de Ion C. Brătianu - ministrul de Război și Manolache Costache Epureanu - ministrul de Interne, cu următorul conținut: „Vă fac cunoscut că prințul Carol s-a detronat astă noapte de către popor. În numele guvernului provizoriu vă ordon a lua comanda garnizoanei și pe dată a supune armata la jurământ pentru noul guvern. Totodată vă veți pune la ordinul prefectului Alexandru Candiano Popescu, veți menține ordinea, iar de urmare veți raporta pe dată”. Maiorul Polizu nu a dat crezare telegramii și a declarat că va apăra cazarma.

Fără să intre în discuții contradictorii cu respectivul maior, Candiano Popescu s-a deplasat la închisoarea orașului unde a eliberat „un număr de arestați”. De asemenea, a expediat o telegramă căpitanului Georgescu, comandantul grănicerilor de la Predeal: „Principele Carol răsturnat, guvernul provizoriu instalat, având de cap pe generalul N. Golescu ca regent. Sunt prefectul districtului, numit de guvernul provizoriu. Concentrați imediat grănicerii și în 24 de ore, dacă se poate, să fiți la

²⁴ Dan Toma Dulciu, Eminescu - itinerar vienez, Viena, 2017, p. 39-40.

²⁵ Vezi, pe larg, Silvia Marton, Republica De La Ploiești. Începuturile Parlamentarismului în România, Editura

„Humanitas”, București, 2016; Dorin Stănescu, Republica de la Ploiești, Editura „Ploiești - Mileniul III”, 2016.

Ploiești. Aștept de la patriotismul Dumneavoastră și de la energia Dumneavoastră acest serviciu”.

Pentru a face cunoscută acțiunea pe plan internațional, „prefectul” a expediat ziarului românesc „Adevărul”, care apărea la Pesta, următoarea telegramă: „Principele Carol răsturnat, guvernul provizoriu înființat sub titlul de Regență. În Ploiești mare entuziasm”. Șeful stației telegrafice din Predeal, Iuliu Filipescu, s-a arătat circumspect, a oprit cele două telegrame și a anunțat guvernul de la București. Îndată ce a aflat despre „rebeliune”, guvernul condus de Manolache Costache Epureanu a trecut la arestarea suspectilor, în frunte cu Eugeniu Carada, Ion C. Brătianu și generalul Nicolae Golescu. La Ploiești, armata a ridicat în noaptea de 8/9 august „peste 400 de cetățeni de la locuințele lor pentru a-i arunca în închisoare”. Neputând organiza rezistența, Candiano Popescu a părăsit orașul, dar a fost prins la Buzău. În Proclamația Consiliului de Miniștri către cetățenii români se aprecia că „o tentativă atât de nebună, cât și de criminală a fost încercată la Ploiești”, iar „criminalii vor da seamă justiției de faptele lor”.

Toți fruntașii aripii radicale a partidului liberal, cu I.C. Brătianu și Eugeniu Carada în frunte, au fost puși sub acuzare (cu excepția lui C.A. Rosetti, care plecase la Paris îndată după eșuarea încercării loviturii de stat). Arestările, precum și comportamentul anchetatorilor au fost sugestive, pentru ceea ce avea să urmeze. Arestaților li s-a oferit de mai multe ori posibilitatea de a fugi din arest sau de a distruge documente compromițătoare. Însă, de teama altor încercări de revoltă, procesul nu s-a judecat la Ploiești (unde avusese loc încercarea de revoluție a lui Candiano Popescu), nici la Pitești (unde era reședința de la Florica a lui I.C. Brătianu), ci la Târgoviște.

Unii revoluționari, în frunte cu Eugeniu Carada, au fost duși noaptea pe drumul Târgoviștei, au fost plimbați prin oraș, unde au fost așteptați cu lumânări și sfeșnice la ferestre, iar prefectul județului i-a întâmpinat ce pe niște oaspeți și s-a pus la dispoziția lor.

Alți arestați au fost duși la Câmpulung. Despre aceștia, Sabina Cantacuzino, fiica lui I.C.

Brătianu, avea să consemneze: „Se zvonise că pe drum îi vor face scăpați și îi vor împușca, deci, în dimineața pornirii, când îi urcase(ră) în trăsurile escortate de călărași (mama tot cu tata), un șir de birji cu cetățeni fruntași ai orașului se luă după ei ca să-i păzească. În Stâlpeni, la jumătatea drumului, îi dederă în primire câmpulungenilor, sosiți întru întâmpinarea lor cu același ceremonial”. Când arestații au ajuns în Câmpulung, starețul mănăstirii a pus spațiile acesteia la dispoziția lor.

Pentru apărarea inculpaților s-au oferit să pledeze 35 de avocați, în frunte cu Ion Câmpineanu, Anastase Stolojan, Nicolae Fleva și Al. Papiu-Ilarian. Presa fiind liberă, a atacat violent guvernul, justiția și, firește, pe principele Carol. Arestații au fost considerați victime ale abuzurilor autorităților și „patrioți eminenti” și au fost transmise știri, unele inventate, despre torturile la care ar fi fost supuși noaptea în temnițe (unde unii dintre ei nici nu fuseseră întemnițați!).

La proces s-au adus probe concludente de pregătire a unei lovituri de stat. Ordinele trimise de Candiano-Popescu șefilor garnizoanelor de la granița cu Austro-Ungaria și cu Rusia (ca fiind semnate de I.C. Brătianu), prin care li se cerea să se îndrepte cu unitățile lor către București, lăsând granițele nepăzite erau condamnabile. Însă, jurații, influențați de starea din țară, pro-franceză și anti-carlistă, precum și de pledoariile înflăcărate ale avocaților, au fost nevoiți să țină seama de realități.

Acuzații s-au apărut, invocând faptul că o acțiune similară a avut loc în noaptea de 10/11 februarie 1866, când a fost înlăturat domnitorul Alexandru Ioan Cuza, în urma căreia nimeni n-a fost arestat, iar unii dintre complotiști se aflau pe banca ministerială. Avocatul Nicolae Fleva a declarat: „Dacă este revoluțiune faptul de la 8 august și se cere osândirea lui pentru că el este opera câtorva indivizi și nu este dorită de națiunea întreagă, să stabilim mai întâi acest adevăr contestabil al acuzațiunii ca să vedem dacă autorii acestei revoluțiuni sunt nevinovați sau culpabili; să se consulte mai întâi națiunea: să punem revoluțiunea la vot! Să facem plebiscit! Primim bucuroși osânda, dar să vă supuneți și Dumneavoastră la majoritatea

voturilor”. El a amintit că tot „revoluțiune” s-a numit și actul din 11 februarie 1866, acoperit apoi legal prin organizarea plebiscitului privind aducerea domnitorului străin.

- În acel timp, Mihai Eminescu continua tainic, dar cu sârg, pregătirea serbării de la Putna. În 4 septembrie 1870 (st.v.), el s-a adresat lui Costache Negruzzi, rugându-l să publice în „Convorbiri literare” Apelul privind proiectata serbare de la Putna, la mormântul voievodului Ștefan cel Mare.

Potrivit concepției organizatorilor serbării, aceasta „nu era serbarea unui comitet, nu a unei junimi”, ci trebuia să fie „un act produs de o națiune întregă”, „întrunirea națiunii române în suvenirele trecutului, în însuflețirea prezentului și speranțele viitorului!”. Drept urmare, în 15 septembrie 1870, în „Convorbiri literare” a apărut Notiță asupra proiectatei întruniri la mormântul lui Ștefan cel Mare la Putna.²⁶ În aceasta se transmitea un semnal tainic tuturor studenților români aflați prin diferite capitale ale regatelor și imperiilor din Europa: „S-a născut conștiința că o întrunire a studenților români din toate părțile ar putea să constituie și altceva decât numai o serbare pentru glorificarea trecutului nostru și că, cu o ocaziune atât de favorabilă în folosul său am putea să ne gândim mai serios asupra problemelor ce viitorul ni le impune cu atâta necesitate”.

- Probabil că Alexandru Ioan Cuza, mentorul tainic al ideilor politice eminesciene, era la curent cu evenimentele petrecute în țară. El căuta să găsească o cale de întoarcere în țară, dar era conștient că aceasta putea fi interpretată ca o acțiune subversivă, antidinastică. Însă, sănătatea nu i-a permis să-și împlinească acest vis. La recomandarea medicilor, el a vândut casa din Viena și a plecat în Italia, pentru clima caldă, stabilindu-se la Florența, care din anul 1865 era capitala Italiei.

În 26 septembrie 1870, Alexandru Ioan Cuza a cumpărat o clădire lângă porta romana, aflată la intersecția străzilor colli imperiali (azi, Niccolò

²⁶ Mihai Eminescu, Notiță asupra proiectatei întruniri la mormântul lui Ștefan cel Mare la Putna, Publicată în Convorbiri literare (IV), 15 Septembrie 1870, paginile 233-234.

Macchiavelli) și poggio imperiale, în vecinătatea reședinței regelui Italiei. În Florența, fostul domnitor s-a situat printre iluștrii străini care au ales să trăiască în acel oraș, a devenit o persoană stimată și respectată, intrând în legătură cu clasa politică și diplomatică italiană. El s-a întâlnit des cu diferite personalități politice românești, precum Costache Negri, Mihail Jora sau Vasile Alecsandri.

- În țară, procesul răzvrătiților „Republicii de la Ploiești” își urma cursul, într-o stare maximă de tensiune. În 17 octombrie 1870 (st.v.), toți cei 41 de acuzați civili au fost declarați nevinovați și achitați. Acest fapt l-a revoltat profund pe principele Carol, care în notele sale zilnice a menționat că era hotărât să abdice și că va aduce această decizie mai întâi la cunoștința Puterilor Garante. În acel context, principele Carol, în speranța liniștirii spiritelor de frondă la adresa dinastiei, l-a invitat pe Alexandru Ioan Cuza să revină în țară.²⁷ Însă, acesta, înțelegând că vremurile tulburi n-au dispărut i-a scris o scrisoare în care spunea: „Patriotismul meu, Principe, este deopotrivă cu a mea demnitate, el îmi interzice un demers, care ar putea crea serioase încurcături Alteței Voastre și loialitatea mea mă osândește la surghiun”.

- Avântul lui Mihai Eminescu în demersul de realizare a unității de acțiune a studenților români din Viena și a primei adunări naționale a românilor a fost afectat de faptul că Poliția și Siguranța austro-ungară au luat în vizor ziarul „Federațiunea”, pentru articolul „Echilibrul”, semnat cu pseudonimul „Varo”. Afirmatiile care au stârnit furia autorităților austro-ungare au fost:

- „Ungurii nu sunt cu nimica superiori națiunilor cu care locuiesc la un loc și acest palat cu spume mincinoase cu care au înșelat Europa e, de aproape privit, forma ridicolă a unei pretenții ridicole”;

- „E timp să declarăm neted și clar că în țara noastră (căci este a noastră mai bine decât a

²⁷ Schimbul de scrisori/mesaje dintre Alexandru Ioan Cuza, domnitorul răsplătit cu titlul de „prinț”, și Carol de Hohenzollern, prințul străin adus pe tronul României, sunt publicate de Eugen Teodoru în cartea Din scrinurile regilor, Editura „Junimea”, 1979.

orișicui) noi nu suntem nici vrem să fim maghiari ori nemți. Suntem români, vrem să rămânem români și cerem egala îndreptățire a națiunii noastre”;

– „armata imperiului austro-ungar, formată pe de o parte din unguri și germani, și români și slavi, pe de altă parte, în majoritate de 8 la 2, era în favoarea celor din urmă”, autorul articolului cerând „stabilirea echilibrului potrivit componenței”.

● Prin luna octombrie 1870, deci după mai bine de 5 luni de la publicarea articolului respectiv, procurorul din Pesta a intervenit și a încadrat acel articol la infracțiunea delict de presă, incriminat de art. 33 din Legea presei nr. XVII/1848. Autorul articolului respectiv, „Varo”, a fost considerat adversar al dualismului austro-ungar, instigator la revoltă împotriva Austro-Ungariei și naționalist fervent, care tulbura mințile studenților români din Austro-Ungaria. Însă, deoarece nu se cunoștea adevăratul autor, răspunderea a fost aruncată, potrivit legislației ungare, asupra editorului sau proprietarului ziarului. Astfel a fost considerat responsabil redactorul-șef Ioan Poruțiu și pus sub acuzare. Iosif Vulcan a criticat în gazeta sa incriminarea și acuzele făcute de justiția ungară ziarului „Federațiunea”, din solidaritate cu conducătorii respectivului ziar.

● Simțind că va fi condamnat redactorul-șef Ioan Poruțiu, Mihai Eminescu a considerat că trebuie să-și dezvăluie identitatea, recunoscând că el a semnat articolul respectiv cu numele „Varo”, asumându-și răspunderea pentru cele scrise. În revista «Familia», nr. 44 din 13 noiembrie 1870 s-a consemnat, cu acordul lui Mihai Eminescu, faptul că „Procesele de presă ale ziarului «Federațiunea» se vor pertracta în 29 noiembrie și 7 decembrie la curtea juraților din Budapesta. În urma celui din urmă proces, intentat pentru articolul „Ecuilibrul”, a intervenit un incident nou, rugându-se autorul aceluia de d-l Poruțiu a-i spune numele la judecătoria de instrucțiune. Așa dară acest proces se va intenta de-a dreptul în contra autorului. Precum aflăm, autorul e junele poet și colaborator al nostru d-l Michai Eminescu”.

Astfel, Mihai Eminescu a fost citat la proces de către procurorul din Pesta (judele de

instrucțiune din Budapesta) și învinuit că susținea autonomia Transilvaniei și cerea „fărâmarea dualismului”, iar instanța judecătorească l-a acuzat de delict de presă.

● În acea perioadă a avut un bun sfetnic, pe Jacob Negruzzi, directorul publicației „Convorbiri literare”, cu care a corespondat permanent. În 6 februarie 1871, din Viena el i-a scris că: „E destul de tristă starea unui popor când trebuie să lupte pentru limbă și naționalitate în numele confesiunii religioase căreia-i aparține”. După cum reiese dintr-o scrisoare adresată lui Iacob Negruzzi din 11 februarie 1871, procesul a continuat și la începutul anului 1871: „Mă veți ierta, dacă nu v-am răspuns la stimata d-voastră epistolă - scria Mihai Eminescu; dar cauzele care m-au oprit, au fost cea mai mare parte independente de mine. La sosirea epistolei d-voastră, eu nu am fost aici; când m-am întors însă, nu erați d-voastră în Iași; Ș-așa s-a prelungit tăcerea mea până acuma. Apoi am avut și supărări care de care mai minunate; pro primo: un proces de presă, al cărui capăt nu sînt încă în stare de a-l prevedea”.

Mihai Eminescu a recunoscut că „În articolul „Echilibrul”, publicat în „Federațiunea” (No 38 și 39, mai 1870) am susținut autonomia Transilvaniei, fărâmarea dualismului, a unei forme ce contrazice natura obiectivă a monarhiei, dreptul ce-l are fiecui popor de a-și determina viața prin legi și de-a avea un propriu organ pentru formularea acestor voințe, o legislatură. Acest articol a dat însă (ocazie) procurorului public din Pesta de-a mă cita la judecătoria de instrucțiune”. Redactorul responsabil al gazetei - Ioan Poruțiu - a fost condamnat la 10 luni de detenție. Întrucât nu au fost descoperite documentele privind desfășurarea procesului, nu se știe dacă s-a pronunțat vreo sentință de condamnare. Dosarul procesului a fost închis, probabil, din următoarele motive:

a). în Ungaria acelor vremuri delictul de presă aveau termen de prescripție 6 luni, iar numele autorului a fost aflat abia în 13 noiembrie 1870; deci este posibil ca fapta să se fi prescris;

b). oficialitățile ungare au evitat să se facă prea multă larmă, întrucât la acțiunea de protest s-au

putut ralia și alți publiciști aparținând naționalităților nemulțumite din imperiu.

După terminarea aceluși proces, Mihai Eminescu a fost luat în evidența serviciilor secrete austro-ungare, ca „obiectiv” și „țintă”, fiind considerat persoană periculoasă pentru siguranța Imperiului austro-ungar. Simțind că este în vizorul acestora, la îndemnul prietenului său, Ioan Slavici, el și-a schimbat de mai multe ori adresa de domiciliu, pentru a scăpa de posibila urmărire.²⁸ Pentru corespondența primită el a indicat adresa Universității Viena, unde era cunoscut de studenții români.

- Odată scăpat de teroarea unei posibile condamnări la închisoare, Mihai Eminescu s-a dedicat din nou acțiunii de unificare a organizațiilor studențești din Viena, precum și de pregătire a serbării de la Putna.

În martie 1871, împreună cu Ioan Slavici a preluat conducerea acțiunilor privind organizarea serbării respective. Pentru reușita acțiunii, ei au apelat la sprijin prin presă și la personalitățile influente ale vremii. În sprijin au venit primăriile multor orașe, precum București, Iași, Galați, Ploiești, Brăila, care au votat fonduri destinate acestui scop. În noul context, Ioan Slavici și Mihai Eminescu, angrenați în pregătirea mării serbări de la Putna, au reușit să convingă liderii celor două societăți studențești că numai „în unire e tăria”.²⁹ Astfel, în 20 martie 1871 (st.v.), cele două societăți studențești românești s-au contopit, formând o singură societate, respectiv Societatea academică social-literară România Jună, prescurtat „România Jună”. Președinte al societății a fost ales Ioan Slavici, iar bibliotecar, poetul Mihai Eminescu. În 25 martie 1871, „România jună” a fost recunoscută de guvernul austriac.

- Cu forțe proaspete, rezultate din unirea celor două societăți studențești, a fost reluată acțiunea de pregătire a serbării de la Putna. Însă, aceasta a fost influențată de revolta populației din Paris, declanșată după înfrângerea Franței în războiul franco-prusac, în principal din cauza dezastrului

suferit în război și din cauza crescânde nemulțumiri în rândul muncitorilor francezi. În 28 martie 1871, în Paris a fost instituită „Comuna din Paris”, pe baricadele căreia au luptat și numeroși tineri români aflați la studii în Franța. La Viena au izbucnit revolte și s-au produs ciocniri dintre muncitorii vienezi și jandarmi, care s-au soldat cu morți și răniți. Pe acest fond extrem de tensionat, atât la Paris, cât și la Viena, în 8 aprilie 1871 a avut loc prima adunare generală a Societății „România jună”, unde s-a afirmat explicit că aceasta urmărea formarea tineretului studios român din Viena în spiritul idealului național.

NOTĂ: În scrierile sale, publicistul Iuliu Moșil își amintește că o datorie a studentului român, devenit „vienez”, era de a se prezenta la Societatea academică social-literară „România Jună”, pentru a se înscrie ca membru. „Aici conveneam cu alți tineri veniți din Ungaria, Ardeal, Banat, Crișana, Maramureș, Bucovina, Basarabia, România. Crescuți unii prin școli germane (Bucovina), alții în școli maghiare (Ungaria, Maramureș etc.), vorbeau românește cu diverse accente, cu greutate sau ușurință. Un amestec de jargoane, de provincialisme și obiceiuri. La România Jună tinerii conveneau în fiecare seară, se citea, se discuta, se schimbau idei și se simțeau mulțumiți. Încetul cu încetul băieții se cunoșteau mai bine, mai intim, discuțiile deveneau uneori mai violente, mai ales că pe acele vremuri se dădeau lupte între etimologism și fonetism, după școlile secundare pe care tinerii le-au urmat. Fiecare își apăra școala lui. De aici satira, sarcasmul și zeflemelele își luau locul între brașoveni și blăjeni, între năsăudeni și bucovineni. Vorbele și graiurile se satirizau și încetul cu încetul cu toții începeau a vorbi o limbă românească mai omogenă și mai frumoasă.”³⁰

- După calmarea spiritelor în Paris, prin înăbușirea Comunei, studenții români din Viena au reluat acțiunea de pregătire a serbării de la Putna. În 5 iunie 1871, Comitetul central a făcut un nou apel către românii de pretutindeni,

²⁸ Dan Toma Dulciu, *Eminescu - azi, ieri, alaltăieri*, Viena, 2017, p. 28.

²⁹ Vezi, Iacob Negruzzi, *Amintiri din „Junimea”*, Editura „Cartea Românească”, București, 1943, p. 249-274.

³⁰ „România Jună” din Viena și idealul Unirii în memorialistica lui Iuliu Moșil, în *Suplimentul „Răsunetul Cultural”*, realizat de Societatea Scriitorilor din Bistrița-Năsăud șiUSR Cluj.

trimitând noi liste de subscripție pentru a strânge fondurile necesare organizării manifestărilor cultural-patriotice. Unele orașe, precum Botoșani, Suceava, București, Roman, Bârlad, Bacău, Fălticeni, au contribuit cu sume importante de bani. Cuprins de o puternică emoție, Mihai Eminescu a compus Poemul de la Putna (al cărui titlu nu s-a păstrat), în fapt o trăire dezlănțuită de identitate și renaștere națională, exprimată în versuri și lacrimi fierbinți. În aceasta el și-a arătat tristețea pricinuită de înstrăinarea pământurilor românești, îndemnând „junimea” la iubire de țară și la luptă pentru unitatea ei.

Acțiunea a primit un imbold din partea Societății „Românismul”, care și-a propus să comemoreze, în luna iunie 1871, 50 de ani de la moartea lui Tudor din Vladimiri. În acest scop, încă din ședința de la 27 februarie 1871 s-a ales un comitet de organizare „a serbării naționale în memoria aniversării lui Tudor Vladimirescu”, alcătuit din B.P. Hașdeu (președintele de drept), N.V. Scurtescu, Grigore G. Tocilescu, T. P. Rădulescu (secretari), A. Fătu, I.A. Brătescu și N.A. Popovici (casier). Comitetul a decis ca serbarea să se țină pe câmpul Cotroceni, „locul unde fusese odinioară tabăra ilustrului martir Vladimirescu”. Această grandioasă comemorare a fost caracterizată astfel în darea de seamă a comitetului de organizare: „Nepieritoarea zi de 6 iunie va ocupa cel mai frumos loc în paginile istoriei și posteritatea va spune că în anul 1871, societatea Românismul a serbat memoria martirului cauzei române, ea cea dintâi aducându-și aminte de sublimul erou de la 1821...De la un colț pînă la altul al Daciei, inima română tresaltă de bucurie dinaintea mărețului stindard al Domnului Tudor, ridicat din cenușa lui 1821 de vigurosul braț al junimii din societatea Românismul !”.³¹

● În 12 iunie 1871, noul comitet de organizare a serbării de la Putna a lansat trei apeluri: Către junimea română, Către junele române și Către onoratul public român și s-a hotărât organizarea unui concurs pentru întocmirea discursului festiv care urma să fie rostit la mormântul lui

Ștefan cel Mare. Vasile Alecsandri a fost rugat să conducă juriul constituit în acest scop, din care mai făceau parte Mihail Kogălniceanu și Titu Maiorescu. Vestea aceasta a provocat un mare entuziasm în toate provinciile românești. Activitatea Comitetului ales pentru organizarea serbării de la Putna, precum și numeroasele dezbateri din presa vremii au provocat suspiciuni din partea autorităților austro-ungare, care au încercat interzicerea acestei serbări. Guvernatorul Bucovinei a cerut, la 8 iulie 1871, ministrului de Interne, instrucțiuni în legătură cu atitudinea față de această proiectată manifestare românească.

● În 15 iulie 1871, Societatea „România jună” a desemnat delegația care să plece la Putna pentru a organiza festivitățile. Din delegație a făcut parte și Mihai Eminescu. Apoi s-au bătut două medalii de argint și aur, una de către studenți, cu inscripția: „În memoria lui Ștefan cel Mare - Junimea Română - Junimea Română Academică, Putna, 15 august”, având pe verso: „Uniți suntem în cuget, uniți în Dumnezeu” și a doua, adusă de la Iași de Mihail Kogălniceanu: „Monastirea Putna - 15 august 1871”, purtând pe verso inscripția: „Memoriile lui Ștefan cel Mare. Râvnitorii gloriilor străbune”.

Mihai Eminescu a scris imnul-poezie „La arme”, după modelul unui cântec de luptă francez (La Marseillaise) în care a deplâns soarta „blândeii Basarabii”, a „vechei Transilvanii”, a „iubitei Bucovine, diamant din stema lui Ștefan”, a Maramureșului și a altor ținuturi românești străvechi, îndemnându-i pe românii de pretutindeni să ia armele și să înalțe stindardul sfânt în mâini. Însă, datorită referirilor la soarta Basarabiei, smulsă din trupul Moldovei de către Imperiul țarist, a fost preferat, din motive de precauție, un „Imn religios” compus de Vasile Alecsandri (pus pe muzică de A. Flechtenmacher):

Redăm două strofe referitoare la „blânda Basarabie”:

„Auzi!... departe strigă slabii
Și asupriții către noi,
E glasul blândeii Basarabii
Ajunsă-n ziua de apoi.

*

Și sora noastră cea mezină

³¹Alexandra-Cristina Păunescu, „Românismul” - o societate culturală și patriotică, în „Carpica”, nr.XXII, 1991, p.78.

Gemând sub cnutul de calmuc

Legată-n lanțuri a ei mână,

De ștreang târând-o ei o duc”.

● În 1 august 1871, Comitetul de pregătire a serbării, condus de Ioan Slavici și Mihai Eminescu, a analizat stadiului de pregătire a acesteia, stabilindu-se ultimele detalii. Într-o scrisoare deschisă adresată lui D. Brătianu, publicată, împreună cu Pamfil Dan, în „Românul” din 3 august 1871 (st.v.), Mihai Eminescu a explicat astfel simbolistica acestei întruniri a tineretului român la Putna: „Dacă o generație poate avea un merit, e acela de a fi aginte al istoriei, de a purta sarcinile cu necesitate de la locul pe care îl ocupă în înălțuirea timpilor”. În 5 august 1871, Comitetul de organizare a lansat în „Albina” un manifest operativ prin care a chemat publicul la „o adunare numeroasă de români din toate provinciile române, însuflețite de unul și același spirit”. Acțiunea a fost susținută de Consiliul municipiului București, care în aceeași zi a votat un ajutor pentru serbarea de la Putna. Drept răspuns, studențimea a adus mulțumiri printr-o scrisoare redactată de Mihai Eminescu, care s-a publicat în ziarul „Românul” din 10 august 1871.

● În aceste condiții, în 15 august 1871, într-o zi frumoasă de vară, la mănăstirea Putna s-au adunat peste 3.000 de români din toate laturile vetrei strămoșești, printre care și personalități, precum: Mihail Kogălniceanu, Grigore Tocilescu, Constantin Istrati, G. Dem. Teodorescu, pictorii Carol Popp de Szathmáry, Epaminonda Bucevschi, I. G. Sbiera (din partea „Societății Academice Române), episcopul Filaret Scriban, A.D.Xenopol (student berlinez), Iraclie Porumbescu (fost stareț al mănăstirii) etc.

Theodor V. Ștefanelli, prezent la acea grandioasă adunare populară a scris: „Toată suflarea românească a primit cu cea mai deplină însuflețire măreața idee, spre a aduce omagii de pietate și venerațiune aceluia ale cărui oseminte se odihnesc de trei secole și jumătate în vechea mănăstire zidită de dânsul. A fost întâia serbare la care au luat parte românii din toate țările

locuite de dâșii și ideea aceasta a purces de la Eminescu”.³²

În porticul festiv ridicat special în apropierea mănăstirii, Ioan Slavici a ținut cuvântul de deschidere și apoi convoiul s-a îndreptat spre mănăstire. Membrii comitetului, cu eșarfe tricolore, au purtat urna de argint și două valuri de catifea roșie și albastră cusute cu fir de aur de doamnele române din Bucovina și România. Toate acestea s-au depus pe mormânt.

NOTĂ: Procesiunea solemnă a fost astfel descrisă Teodor V. Ștefanelli: „De-o parte și de alta a mormântului era comitetul, iar lui Eminescu și mie ne succese să stăm în fața mormântului la o depărtare cam de doi pași. Se ținură cuvântările, se depuseră darurile pe mormânt, apoi urmă solemnă închinare a delegațiunilor și a altor credincioși înaintea mormântului. Moment înălțător care ne transporta și ne umplea de tainice fioruri, nesimțite până atuncea! Această însuflețire a ajuns însă la culme când colonelul Boteanu, în mare ținută, păși în fața mormântului și ținu o scurtă cuvântare în memoria celui ce se odihnește aici de peste trei secole, dar al cărui geniu veghează și azi asupra scumpului său popor. Iar când apoi își plecă Boteanu genunchii înaintea mormântului, când își descinse centironul de aur de la brâu și-l depusese pe mormânt, rostind cu adâncă emoțiune cuvintele: că în numele oștirii române îl depune în semn de admirare și pioasă venerațiune pe mormântul marelui căpitan și cărmuitor de lupte, atuncea parcă trecu un fior prin cei de față și toți erau așa de emoționați încât vedeai că fără voie li se furișară lacrimi în ochi. Acuma îmi făcură Eminescu semn să ieșim și-mi zise afară că acesta a fost cel mai sublim și mișcător moment al întregii serbări. Adânc impresionați am ieșit din curtea mănăstirii și am îndreptat pașii noștri spre un grup de poporeni”.

La masa festivă de 1600 de persoane, amenajată lângă portic, A. D. Xenopol a ținut o cuvântare și apoi s-a întins hora mare la care, în final, a cântat și Ciprian Porumbescu, spunându-i

³² Teodor Ștefanelli, Amintiri despre Eminescu, Editura „Vicovia”, 2015, p.131-132.

tatălui sau: „Tată, am cântat Daciei întregi!”³³ În seara aceleași zile, în trapeza mănăstirii și în turnul porții au început lucrările Congresului studentesc propus de Mihai Eminescu. Cu acel prilej, studenții au cerut „restabilirea unității în viața culturală a Românilor”, „cultura să fie națională și pretutindeni aceeași”, adică „trebuie să fie omogenă la Prut și la fel în sânul Carpaților cărunți și pe malurile Dunării bătrâne”.

- Serbarea de la Putna a fost, în fapt, prima mare adunare națională a românilor. Aceasta a împlinit deviza sub care Mihai Eminescu a gândit și realizat marea adunare națională: „Unirea românilor este visul meu de fier”. Mihai Eminescu a fost reporter, consemnând ceea ce se petrecea acolo, împărțind foi volante cu poezia „La mormântul lui Ștefan cel Mare” de Dimitrie Gusti, tipărită la Iași la inițiativa sa, în care se vorbea despre toate acele „românești pământuri”. El a apreciat astfel efectul acelei grandioase acțiuni etnospirituale: „Se va ridica simțul național, aproape adormit până acuma, și va lua alt avânt, iar studenții ce-au sosit din toate părțile și-au făcut cunoștință și legături de prietenie între dânșii... vor fi propagatorii cei mai zeloși ai ideii că, lucrând uniți și conduși de același ideal, vor contribui la deșteptarea și mărirea neamului lor în provinciile de unde se trag”.

- Însă, spre sfârșitul lunii octombrie 1871, în sânul Societății „România Jună” s-au adâncit disensiunile referitoare la Direcția nouă în literatură și cultura română, intervenite încă din timpul organizării serbării de la Putna. Protagonisți au fost, în principal, Mihai Eminescu și Ioniță Bumbac.

În acest context, în 4 noiembrie 1871, studenții români din Viena, reîntorși la studii, au ales un nou Comitet al „României june” în frunte cu Ioniță Bumbac, din care au făcut parte și Ioan Slavici și Mihai Eminescu. Atmosfera tensionată din cadrul societății „România Jună”, unde studenții au fost împărțiți în „naționali” și „cosmopoliți”, a fost descrisă de Mihai Eminescu într-un articol (nedatat), intitulat Din ședințele societății «România Jună». Naționali

³³ George Sbârcea, Ciprian Porumbescu - Un cântăreț al neamului, Editura „Ion Creangă”, București, 1984.

și cosmopoliții,³⁴ conceput pentru ziarul „Românul”, dar la stăruința lui Ioan Slavici rămas în manuscris, în stadiul inițial de elaborare).

După cum avea să explice Mihai Eminescu, noua conducere a societății, aleasă prin „aclamațiune unanimă”, sub pretextul că „unul din biuroșii” (respectiv Mihai Eminescu, n.ns.) se ținea de „direcția literară a societății Junimea (Măiorescu, n.ns.)”, a declarat, prin vocea președintelui ales, Ioniță Bumbac, că nu va putea ședea alături Mihai Eminescu din cauză de „divergență a principiilor”. În urma acestei „declarații prezidențiale”, 4 membri ai biroului și-au dat demisia, „nu doar fiindcă ar aparține sus - numitei direcții literare, ci fiindcă, conform statutelor, trebuie să fii contra exclusivismului de idei”. Însă, Societatea n-a primit „demisiunile” celor 4 membri, validând astfel, pentru a doua oară alegerea lor. Astfel, „incidentul odios” s-a părut închis, rămânând ca la o a doua ședință să se aleagă „prezidentul”.

Însă, în intervalul dintre prima și cea de-a doua ședință s-a dezvoltat o activitate „admirabilă în felul ei”: elementele pasive ale Junimei române din Viena (care „cu anii” nu se interesară de Societate), precum și contingentul proaspăt al „studinților care vin din provincie” (care nu cunoșteau decât imaginea celui care se apropia de ei să-i influențeze) au fost puse în mișcare de un Comitet format pe tăcute, ca să vină să voteze „contra lui Slavici și-a lui Eminescu, cari se țin de școala lui Măiorescu”.

Pentru a doua ședință, „Comitetul latent” și-a procurat din România „jurnale umoristice și serioase”, unde Titu Măiorescu era stigmatizat ca persoană publică și privată. Pentru ziua alegerii au fost inventate mici calomnii adhoc, așa de exemplu că „Măiorescu ar fi delapidat averea Junimei, că a abuzat de încrederea ei și că în urmă ar fi fugit din România cu familie cu tot”. Toate aceste mijloace, afirma Mihai Eminescu, „foarte oneste, cum se vede”, erau menite să influențeze „părțile interesante ale

³⁴ Mihai Eminescu, Manuscrisul, Din ședințele Societății România Jună. Naționaliștii și Cosmopoliții, în Mihai Eminescu, Opere, vol. IX, Ediție critică întemeiată de Perpessicius, Editura Academiei Române, București, 1980, p.457.

Junimei”. Ședința s-a deschis și alegerea biuroului din ședința trecută a fost contestată de partea interesantă, fără ca în ședința trecută să se fi dat vrun protest contra legalității ei. Biurul, știind elementele cu cari are a face, și-a dat „demisiunea”, dezvoltând prin membrii săi ideile pe care le credea raționale în cazul de respectiv.

Mihai Eminescu le-a grupat astfel:

- Unitatea Societății era periclitată prin „sulevarea unor asemenea cestiuni”; s-a adus de exemplu cazul analog al desfacerii Societății academice române din Viena prin despărțirea în două „castre”, din care una ridicase pe stindardul ei pe „Bariț”, iar alta pe „Șaguna”. Biurul a desfășurat prin membrii săi această apărare, a cerut susținerea principiului de „nesulevare a divergenței spirituale dintre junimea română”; „pentru a evita până și prepusul că ambiția personală poate [sau] ar putea fi motivul susținerii cu consecvență a ideilor emise, și-a dat demisiunea, deși ar fi avut dreptul de-a nu recunoaște contestarea și puterea de a închide ședința”.

Mihai Eminescu a rezumat astfel acuzele aduse lui și a lui Ioan Slavici:

„a) că nu suntem români buni, ci răi, asemenea chiar cum trădătorii de patrie și de națiune pot fi români de origine;

b) că trebuie să fim sau proști sau plătiți de străini pentru a susține principiile ce le susținem;

c) „că direcțiunea literară a Junimei (școala Maiorescu) nu merită decât ca să scuipe cineva în ea, și Societatea să decidă că scuipă în școala lui Maiorescu (ipsi [s]sima verba! ale d-lui Ioniță Bumbac)”.

Mihai Eminescu a cerut: „să cercetăm numai cazul dacă subsemnatul, contra căruia au fost îndreptate loviturile, este într-adevăr cosmopolit, plătit de străini, prost și dacă direcțiunea literară de care se ține el merită a fi scuipată etc. etc.”. El a reamintit că „Am susținut întotdeauna că cestiunea cosmopolitismului e una ce nu există”, cerând „Să nu fim inventivi în cestiuni a căror înțeles ar fi greu de definit pentru fiecare din noi”, apoi explicând că „Poate că ar exista cosmopolitism - dacă el ar fi posibil. Dar el e imposibil.

Individul care are într-adevăr dorința de-a lucra pentru societate nu poate lucra pentru o omenire care nu există decât în părțile ei concrete - în naționalități. Individul e osândit prin timp și spațiu de-a lucra pentru acea singură parte căreia el îi aparține. În zadar ar încerca chiar de-a lucra deodată pentru toată omenirea, el e legat prin lanțuri nedesfăcute de grupa de oameni în care s-a născut”.

Apoi le-a oferit adversarilor săi următoarea explicație: „Cosmopolitismul e o simulațiune și nimic alta, el n-a fost niciodată un adevăr. Străinii care au interese personale în Țara Românească de es. vor simula totdeauna cosmopolitismul, pentru că declarându-și adevăratele lor simțiri, ar putea să pericliteze interesele lor individuale. State slabe, cum era Germania în secolul al XVIII, vor simula cosmopolitismul, pentru a denigra tendințele naționaliste a inamicilor lor tari. C-un cuvânt: Cosmopolitismul nu există decât ca simulațiune, ca fățarnicie. El mai e pretextul pentru lenea și indiferentismul celor cari nu cunosc un alt scop în lume decât acela de a trăi bine”. Apoi rostea categoric: „A acuza însă de cosmopolitism oameni cari se interesă de toate cestiunile vitale ale națiunii noastre, oameni cari lucrează pe când alții numai vorbesc, este sau un semn de rea - credință sau unul de primitivitate”.

Mihai Eminescu a luat apărarea lui Titu Maiorescu și a școlii sale, susținând că „Principiul fundamental al tuturor lucrărilor d-lui Maiorescu este după cât știm noi naționalitatea în marginele adevărului. Mai concret: Ceea ce-i neadevărat nu devine adevărat prin împrejurarea că-i național, ceea ce-i injust nu devine just prin aceea că-i național, ceea ce-i urât nu devine frumos prin aceea că-i național; ceea ce-i rău nu devine bun prin aceea că-i național”. El a argumentat că prin ceea ce a scris și făcut, nu poate fi făcut „cosmopolit”, întrucât:

- în articolul „Ecuilibrul”, publicat în „Federațiunea”, „am susținut autonomia Transilvaniei, fărâmare dualismului, a unei forme ce contrazice naturii obiective a monarhiei, dreptul ce-l are fiecă popor de - a - și determina voința prin legi și de-a avea un propriu organ pentru formularea acestor voințe, o legislatură. Acest articol a dat însă

procurorului public din Pesta de-a mă cita la judecătoria de instrucțiune”;

- în „Federațiunea” a publicat și „un articol asupra conchemării unui congres, care se sfârșește în modul următor: „în caz dacă opiniunea publică și popoarele Austriei ar cere schimbarea sistemului constituțional de azi (a dualismului) „românii, spre a fi factori eminentemente activi întru formarea imperiului, să provoace conchemarea unui congres general al lor, care să decidă atitudinea națiunii românești față cu situațiunea cea nouă ce împrejurările para i-o impune imperiului.) Congresul să se declare solidar cu națiunile ce urmăresc aceleași interese ca și cea română). Congresul să-și aleagă reprezentanța <a> sa, care va comunica tronului voința națiunii românești, cerând a ei satisfacere. – Aparițiunea acestui articol a fost anunțată printr-un telegram din Pesta în „Noua Presă liberă”.

- când a scris „primele linii în privința serbării de la Putna”, publicat în „Convorbiri literare”(an. IV/ no.) „am spus că frecările din viața politică și spirituală la români nu-și au cauza lor pe atâta în interese personale (precum o susțin unii), ci mai mult în<tre > profunda scisiune dintre direcțiunile pe cari au apucat unii pe de-o parte, alții pe de alta; că pentru a nu se perpetua, moșteni și mări acest rău, generațiunea tânără are trebuință de o singură direcțiune spirituală și că încercarea de-a organiza viața viitorului va putea fi făcută de către junimea română cu ocaziunea foarte nimerită a serbării de la Putna”.

- în epistola deschisă către Dumitru Brătianu (Vezi „Românul” din august), pe care a trimis-o „împreună cu fratele Dan în numele comitetului central”, a spus „cumcă în munca generațiunilor trecute - care-au pus fundamentele largi și nobile intenționate a edificiului național - în acea muncă este deja cuprinsă toată ideea activității noastre din generațiunea jună, că numai în continuitate cu lucrările trecutului, în proumarea consecventă a celor bine începute consistă misiunea generațiunii viitoare”.

O afirmație asupra înțelesului căreia nu s-au aplecat cu rigoare cei care au studiat urmele acelor vremuri sună astfel: „Oamenii cari au început regenerarea națională ne-au dat ideea întregului ce noi avem a o realiza”. (Să se fi

referit și la îndemnurile lui Alexandru Ioan Cuza?).

- Euforia victoriei în planul conștiinței naționale, dar mai ales al împlinirii mult visatei unități naționale a fost întreruptă de faptul că în interiorul „României june” neînțelegerile au continuat mai ales din motive de orgoliu personal.

De aceea, în 18 noiembrie 1871 Mihai Eminescu și-a depus demisia din comitetul societății culturale. Spre sfârșitul verii anului 1872, el a părăsit Viena fără folos practic universitar, frecventând doar trei semestre, ca student extraordinar-auditor.³⁵

După ce a ajuns în țară, el a poposit la Iași, unde a participat la ședințele societății „Junimea” și a publicat în revista „Convorbiri literare” poezii și poeme create în perioada studiilor de la Viena.

Col. r. conf. univ. dr. Aurel V. David,
București³⁶

**O INEDITĂ REVELAȚIE
DOCUMENTARĂ DIN REFUGIUL
UNIVERSITAR CLUJEAN LA SIBIU**

Zenovie CÂRLUGEA

1. Universitara sibiancă Anca Sîrghie ne trimite o binevenită „cercetare privind cel mai controversat domeniu al activității lui Lucian Blaga”. De ce oare profesoratul și mentoratul universitarului Lucian Blaga ar părea „cel mai controversat domeniu”, de vreme ce gândul tânărului Lucian fusese dintru început acela de a se pregăti în filosofie în vederea ocupării unei catedre universitare la Cluj...? Se cunosc împrejurările în care, susținut de Sextil Pușcariu, promotor consecvent al acestuia, Lucian Blaga s-a bucurat mereu de îndemnurile, prețuirea și chiar promovarea profesorului (de la afirmarea poetică și unele premieri, la susținerea în Academie și profesorat).

În toamna lui 1919, Sextil Pușcariu este numit de Consiliul Dirigent al Transilvaniei rector al Universității Dacia Superioară din Cluj și

³⁵ Vezi, pe larg, George Călinescu, *Viața lui Mihai Eminescu*, Editura pentru Literatură, București, 1966.

³⁶ Extras din *Cuza Vodă: între luminile și umbrele unei tulburătoare domnii pământene*, 2023

însărcinat cu organizarea acesteia. Blaga încă era student la Viena, dar chiar de acum nutrește dorința de a intra în învățământul universitar.

Ideea de a ocupa o catedră de estetică la Universitatea din Cluj datează de prin 1919, așa cum poetul îi scria lui Sextil Pușcariu, la 15 ianuarie 1920: „V-am amintit încă din vara trecută că-mi stă gândul la o catedră de teoria cunoștinței, estetică sau alte doctrine filosofice, la Universitatea din Cluj.”

Anul următor își va susține doctoratul în filosofie la Viena, după care își legitimează relația cu Cornelia, la căsătoria civilă din 16 decembrie 1920 fiind de față și Sextil Pușcariu.

În decembrie 1923, Lucian Blaga era hotărât a-și susține docența în estetică la Universitatea din Cluj, examenul având loc abia anul viitor, la 20 iunie 1924. Din cauza unor membri ai comisiei rigizi în înțelegerea mai nuanțată a problemelor privind „stilul” și cam invidioși pe succesele literatului (Gh. Bogdan-Duică, Florian Ștefănescu-Goangă),

candidatului i se recomandă „refacerea” lucrării, fiind „amânat”, altfel zis - „căzut la examenul de docență”. În procesul-verbal al examenului, se specifică faptul că tânărul candidat la docență și-a propus „o nouă definiție a esteticului împotriva celor curente, o nouă teorie a stilului și o nouă diviziune a stilurilor”, considerându-se oportună refacerea și completarea lucrării „cu o deslușire mai largă a tezelor sale, cu exemplificări luate din toate artele și cu critica mai multor sisteme de estetică, decât cele discutate”. În consecință, „cu majoritate de

voturi comisiunea amână examenul, invitând pe domnul candidat să-și completeze lucrarea.”

Așa cum comentează autoarea noii cărți, medicinista Cornelia, care-i devenise soție încă din 1920, dovedind înțelegerea exactă a situației, va hotărî smulgerea poetului din atmosfera stresantă a Clujului și retragerea la Lugoj, orașul natal. În scrisoarea din 23 iulie 1924, profesorul Sextil Pușcariu își exprimase regretul că tânărul său amic pleacă din Cluj („Îmi pare rău că părăsești Clujul...”) dar și

convingerea că „în Lugoj vei avea o epocă de concentrare și productivitate mai mare decât în Cluj sau București”. Profesorul Pușcariu nu se va înșela, căci dedicându-se scrisului „cel puțin 10 ore pe zi” (după cum aflăm dintr-o scrisoare a Corneliei adresată aceluiași S. Pușcariu), tânărul Blaga va avea la Lugoj o perioadă atât de densă și concentrată încât mai târziu, la 3 mai 1937, îi va mărturisi Corneliei că „în Lugoj am făcut saltul decisiv al vieții mele: acolo am făcut cele mai mari eforturi de gândire și am uneori impresia că tot ce am lucrat de-atunci

nu e decât o repetare”. Lugojul (cu o producție întreagă de poeme, teatru, colaborări la presa culturală, proiecte) constituise pentru poet un „voluntar și necesar exil interior”. (Ion Bălu, „Viața lui Lucian Blaga”, I, 1995, Ed. Libra, p. 352).

Respins la examenul de docență cu lucrarea „Filosofia stilului”, care, spre indignarea lui Sextil Pușcariu, nu plăcuse unor Bogdan-Duică și Ștefănescu-Goangă, poetul o va tipări în toamna anului 1924 la „Cultura Națională” din București (84 p.), cu aprobarea lui Nichifor

(Junimea, Iași, 2024, 400 p.)

Crainic (devenit din 1 ianuarie 1923 director al secției culturale de la Fundația „Principele Carol”), iar Tudor Vianu o va recenza elogios în numărul din 15 noiembrie al „Gândirii”, la rubrica „Cronica filozofică”, găsind în ea „o perfecțiune a stilului filosofic către care eu nu pot nicidecum năzui”, autorul introducându-ne în „o lume nouă și plină de un pathos teoretic concentrat”. Filosofia aceasta a stilului e un fel de „filozofie a culturii”, observă eseistul, stilul nefiind decât „expresia culturalului în artă”. Într-un fel, tinzând către definirea „stilului absolut”, Blaga ar face aici și „un autocomentator la opera sa poetică”... („Gândirea”, An IV, nr. 3, 15 noiembrie 1924, p. 92-93).

În toamna lui 1926, Blaga va pleca în diplomație. Vreme de treisprezece ani (până în primăvara lui 1939), poetul va funcționa ca atașat și secretar de presă la Legațiile României de la Varșovia, Praga, Berna - în două rânduri, Viena și chiar „ministru extraordinar și plenipotențiar al României” la Lisabona.

Anca Sîrghie demonstrează în mod documentat că niciodată Blaga nu a renunțat la gândul unui profesorat universitar așezat, după cum rezultă din corespondența purtată fie cu profesorii Ion Breazu și Ion Chinezu, fie cu Vasile Băncilă și Basil Munteanu. Împreună cu ultimii doi, Blaga și-ar fi dorit să alcătuiască un triumvirat didactic la Universitatea din Cluj...

***

2. O altă încercare de a intra la Universitate, în calitate de profesor, se produce în 1937, încă din primăvară poetul pregătindu-și dosarul, cu copii de acte legalizate și Memoriul de activitate (tipărit la Cluj de Ion Breazu în aprilie 1937). La 3 martie, însă, Sextil Pușcariu îl informează pe Blaga că doar mai târziu se va susține concursul la Universitatea din Cluj („Concursul va fi numai la toamnă”). Poetul, aflat la Berna în misiune diplomatică, îi trimite lui Breazu „pe adresa lui Sextil” câteva pachete „cu cărțile mele de adăugat la cererea pentru concurs.”

La 27 noiembrie 1937, Sextil Pușcariu îi scria poetului la Berna că „vom începe pe la 4 decembrie”, deci să fie gata de drum „când vei

primi știrea”. Mulțumit după „cum se dezvoltă lucrurile până acum”, Sextil îi comunica totodată: „ca președinte al comisiei, am mari avantagii.” (Să precizăm că încă din 1926 Sextil era profesor de filologie română la Universitatea din Cluj). Sesizând, însă, că în publicarea catedrei s-au strecurat unele nereguli similare cu acelea de la Facultatea de științe („titlul catedrei, așa cum a fost publicat, nu corespundea cu situația legală a catedrei, fiindcă el era schimbat numai prin buget și nu printr-o lege specială”), decanul Nicolae Drăganu sesiza Senatul facultății, la 27 noiembrie 1937, intervenindu-se la Minister pentru anularea concursului anunțat și publicarea din nou a catedrei vacante de „Estetică generală cu deosebită privire la estetica literară”. În acest fel s-a înființat o nouă catedră de „filosofia culturii”. anume pentru Lucian Blaga, iar pentru celălalt concurent valoros, Liviu Rusu, catedra de „estetică”. Faptul care a grăbit numirea trebuie pus în relație cu noul statul de subsecretar de Stat în Ministerul de Externe al lui Lucian Blaga, în cabinetul Goga-Cuza (30 decembrie 1937 - 10 februarie 1938). La 13 ianuarie 1938, Consiliul Facultății de Filosofie și Litere, prin memoriul lui D. D. Roșca, propunea ministerului înființarea Catedrei de Filosofia culturii. Propunerea este aprobată la 19 ianuarie 1938 și publicată în „Monitorul Oficial” la 29 ianuarie 1938. Luând act de înființarea catedrei, la 5 februarie 1938, Consiliul Facultății era împuternicit de a chema, în termen de două luni, cu gradul de profesor titular, pe un confrate sau membru al Academiei. Este important de reținut că, în toată această tevdatură de aducere a lui Blaga la Universitate, propunerea de modificare a Legii învățământului o făcuse Sextil Pușcariu și prin ea se înființa catedra. La 23 martie 1938, în cea de-a V-a ședință, Consiliul Facultății se întrunește, Raportul de chemare fiind prezentat de D. D. Roșca și contrasemnat de Sextil Pușcariu, Marin Ștefănescu și Florian Ștefănescu-Goangă. Supus aprobării, Consiliul hotărăște în unanimitate chemarea lui Lucian Blaga, doctor în filosofie și membru al Academiei, la catedra de „Filosofia culturii”. Așa cum dovedește Anca Sîrghie cu argumente peremptorii, primirea lui Blaga în Academia Română nu

Actele vor fi trimise la Minister la 30 martie, iar la 21 aprilie – pe când poetul se afla în misiune diplomatică la Lisabona, pe malul Atlanticului – Rectoratul Universității din Cluj era anunțat prin Înaltul Decret nr. 1495 din 1938 că Lucian Blaga este numit, „începând cu 1 octombrie 1938, profesor titular la catedra de «Filosofia culturii»”.

***

3. Odată creată catedra de „filosofia culturii”, în primăvara lui 1938, Blaga va renunța la demnitatea de ministru plenipotențiar la Lisabona. Își va prelua, cu lecția de inaugurare din noiembrie 1938, postul didactic, urmând să vină la catedră începând cu anul universitar următor 1939-1940, drept care în primăvară își dă demisia din diplomație.

Timp de aproape zece ani, Lucian Blaga va funcționa ca profesor de filosofia culturii, până la reforma învățământului din 1948, după desființarea catedrei (toamna lui 1948) fiind trecut pe post de cercetător la Institutul de Istorie și Filosofie al Academiei Române din Cluj (1949-1951), apoi bibliotecar-șef (1951–1954) și director-adjunct (1954–1959) la filiala din Cluj a Bibliotecii Academiei, de unde va cere ieșirea la pensie.

Blaga îi aprecia foarte mult pe Basil Munteanu, - autorul cunoscutei în spațiul european al lucrării „Panorama de la littérature roumaine contemporaine” (1938), prima „sinteză vie” despre literatura română pentru Occident, - spirit iluminist și desăvârșit prieten, gratulat de Blaga cu sintagma nominativă „Baiazid de la Sorbona”, și pe Vasile Băncilă, cel ce scrisese în 1937 un pătrunzător serial reluat in extenso în lucrarea „Lucian Blaga, energie românească”, la propunerea lui Ion Chinezu, neștiind, de fapt, că „regizorul” din umbră era însuși Lucian Blaga, cel care va suporta și cheltuielile de editare... Împreună cu aceștia, Blaga dorea să alcătuiască în plan universitar tripleta de aur, gând exprimat în scrisoarea din 14 aug. 1938 adresată lui Basil Munteanu: „Sextil mă reclamă cu multă energie la Cluj. De altă parte și eu am planuri mari, și țara mă cheamă. S-ar putea întâmpla...Nu știu cum, dar am impresia că e momentul nostru! Și că prea trăiesc în vis, de când sunt în străinătate. Caută să-ți treci tezele cât mai curând! Vreau să

facem un miracol la Cluj. Cu Băncilă împreună (...) Ascultă Baiazid: trebuie să facem din acel cuib clujean – centrul spiritului românesc, cum n-a mai fost altul!” (Basil Munteanu, „Corespondență...”, cf. I. Opreșan, op. cit., p. 167).

***

4. În raport cu activitatea sa literară și filosofică, deceniul de profesorat al lui Lucian Blaga nu s-a bucurat, în planul cercetării literare, de aceeași atenție, deși nu au lipsit unele referiri în articole speciale (v. Ovidiu Drimba, fostul asistent, și Gheorghe Pavelescu, fostul student dublu doctorand, ori George Toma Maioreșcu evocând „ultimul examen, la Cluj, cu Blaga”) și mai ales interviuri luate unor apropiați (v. I. Opreșan, „Lucian Blaga printre contemporani. Dialoguri adnotate”, 1987). În 1995, Mircea Cenușă a scris o carte despre „Lucian Blaga și Universitatea din Cluj”, iar mai recent criticul și istoricul literar Mircea Popa lucrarea „Figuri universitare clujene” și Marcela Sălăgean, „Universitatea din Cluj în perioada interbelică” (I, 2019).

În 2013, fostul student clujean al lui Lucian Blaga (care aflăm că utiliza doar două calificative: „Bine” și „Foarte bine”), profesorul Valer Popa – autor și al unui roman autobiografic „Frumoasele sabine” sau povestiri în care apare figura statuară și totuși destul de umană a marelui filosof – îmi solicita ajutorul în privința unei lucrări, pe care am și prefăcut-o: „Lucian Blaga – profesorul: omagiul unui fost student” (Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014, 148 p., cu ilustrații). Ba mai mult, la p. 122-146, autorul a ținut să fie reprodus interviul ce mi l-a acordat în decembrie 2010, publicat în trimestrialul târgujan „Portal-MĂIASTRA” și inserat în lucrarea noastră „Lucian Blaga – între amintire și actualitate, interviuri & reportaje” (Fundatia-Editura „Scrisul Românesc”, Craiova, 2011, pp. 159-183). „Din toate cursurile pe care le-am audiat în cei trei ani [1945-1948, n.n.], - ne mărturisea fostul student Valer Popa – dar mai ales din concluziile pe care le formula la finalul dezbaterilor din seminar, am simțit strădania profesorului de a ne îndruma spre considerarea omului ca spirit creator, capabil să afle în interiorul său și să valideze marile

atribute ale divinității, în viziunea clasică a aceluia ideal uman, «Kalokagaton», Binele, Adevărul și Frumosul. De aici și diferența pe care o accentua dintre credință, nevoia de a crede, de a spera în dificilul drum spre perfecțiune și cultul religios, instituție laică, politică, a tuturor societăților organizate.”

Noi înșine am publicat unele articole și cărți în care am reținut date, oameni și întâmplări din activitatea universitară a lui Lucian Blaga, la Cluj și în refugiul de la Sibiu (1940-1945) provocat de anii războiului (abia în 1946 poetul va reveni, cu domiciliul stabil, la Cluj). Îi mulțumim autoarei pentru bibliografierea a cinci lucrări (studii, eseuri, interviuri, 2006-2012) și șase articole din periodice, inclusiv a celor două volume de dicționar-brand „Oamenii din viața lui Lucian Blaga” (I-II, 2017-2018). Menționăm că de ani buni doamna Anca Sîrghie participă la Sesiunea de comunicări științifice prilejuită de edițiile Festivalului Internațional „Lucian Blaga” de la Sebeș-Alba, în ultimii doi ani făcându-ne cunoscut conținutul cărții de față.

Cercetătoare meticuloasă a vieții și operei lui Lucian Blaga, așa cum a dovedit-o prin lucrarea monografică „Lucian Blaga și ultima sa muză” (2015), reluată în traducere sub titlul „Lucian Blaga et sa dernière muse” (2020), dna Anca Sîrghie este și autoarea unor articole privind „amintiri din tinerețe cu Lucian Blaga” (interview cu prof. Rodica Bota, publicat în „Lumina slovei scrise”, vol. XVI, Sibiu, 2016, pp. 7-17) și „despre debutul activității didactice universitare a lui Lucian Blaga” („Caietele Blaga”, Sebeș, 2024, pp. 39-61).

„Până în prezent, exegeții nu s-au oprit suficient asupra profesoratului blagian – scrie autoarea în „Notă asupra ediției”, dând exemplul nu tocmai fericit al filosofului Al. Surdu care în articolul „De la Noica la Blaga și invers” („Caietele Blaga”, 2014) „menționează doar în treacăt profesoratul savantului născut în satul Lancrăm”...

Abordând un spectru mai larg de probleme, care în general se cunosc din lucrări dedicate vieții și operei lui Lucian Blaga (să amintim aici lucrările documentare inevitabile ale lui Basil Gruia, precum și monografia detaliată „Viața lui

Lucian Blaga”, în patru volume, alcătuită de Ion Bălu), dna Anca Sîrghie face referiri pertinente privind „filonul profesoratului în biografia lui Lucian Blaga” (despre unchiul său Iosif Blaga de la gimnaziul brașovean am scris și noi) și, desigur, încercările repetate ale lui Blaga de a deveni profesor la universitatea clujeană. Îl urmărește pe poet în „drumul de la diplomație la profesorat”, insistând asupra „discursului inaugural” din toamna lui 1938, îndeplinindu-se astfel „visul profesoratului”. Apoi, autoarea se întreabă retoric „De ce Sibiu a găzduit Universitatea clujeană în refugiu?” și lămurește „Ce a însemnat refugiul la Sibiu pentru Lucian Blaga”. Sunt consemnate unele „ritualuri didactice” și „performanțe publicistice”, conferințe publice sau prezența la cene studențești „ca forme ale mentoratului blagian”.

Nu sunt uitați asistenții profesorului Lucian Blaga, cărora le-a fost „și mentor” (Radu Stanca, Zevedei Barbu, Ovidiu Drimba, între „discipolii” apropiați I. D. Sîrbu). Desigur, nu puteau lipsi referirile la „Lucian Blaga față în față cu ideologia marxistă”, implicând ultimii doi ani de profesorat. Sunt, desigur, lucruri care se cunosc și care, în prezenta lucrare, fixează cadrul, dau contur, detaliază aspecte privitoare la profesoratul și mentoratul blagian.

Miezul justificativ al cărții de față îl constituie, însă, cu totul inedit, „caietul de notițe de la cursul de Filosofie”, aparținând Feliciei Ionașiu (1906-1988), studentă la Sibiu (deși avea pe atunci 37 de ani), o prietenă de familie, care a consemnat cursul respectiv cu începere din 5 noiembrie 1943. Ca și familia dr. Cornel și Viorica Manta, cu proprietate la Gura Râului, cea a dr. neuro-psihiatru Liviu și Felicia Ionașiu se bucura de sincera prețuire și prietenie a poetului. Vor fi apropiate aceste familii de poet, participând, în vara lui 1951, la nunta lui Dorli Blaga cu matematicianul Mihai Gavrilă din Cluj, ce a avut loc la Gura Râului (la Basil Gruia vedem câteva fotografii, preluate de autoare – ne permitem să mai facem cunoscută o altă fotografie, inserată de Mia Frunzetti în „Confesiunile” sale din 2013). Prietenia poetului cu familiile unor medici se explică prin mutarea, de la Cluj, în timpul refugiului (1940-1945), a Clinicilor de psihiatrie și de neurologie, ce vor fi găzduite de Spitalului de

Neuropsihiatrie din Sibiu (director Gh. Preda, vecinul autoarei pe care o socotea „fetița lui sufletească”).

***

5. Pe aproape 200 de pagini, doamna admiratoare-studentă (care în vara lui 1951 se va afla, împreună cu fiica sa Rodica, în societatea selectă de la Gura Râului, participând la cenaclurile blagiene ținute pe prispa casei Marioarei Manta, după cum ne arată fotografiile), consemnează citeț și ordonat, conștiincios și entuziast „lecțiile” de filosofia culturii ținute de Blaga joia de la ora 6,00 la 7,00 PM și vinerea de la ora 4,00 la 5,00 PM. Caietul cu notițe a ajuns la autoare grație profesoarei de chimie Rodica Bota (1931-2022), fiica Feliciei Ionașiu, vecină și colegă de cancelarie cu autoarea la Liceul „Gheorghe Lazăr” din Sibiu (să precizăm că Rodica Ionașiu, căsătorită Bota, i-a acordat autoarei interviul „Amintiri de tinerețe cu Lucian Blaga”, publicat în revista „Lumina slovei scrise”, an 13, nr. XVI, 2016, pp. 7-17). Făcând parte „din anturajul profesorului”, d-na Felicia Ionașiu „era un receptor complet al creației blagiene” – înscrisesse împreună cu nașa ei, Clemence Preda, la Filosofie, frecventând conștiincios seminariile și luând notițe pe care apoi le comentau și aprofundau. Erau notate inclusiv unele interludii exhortative în care profesorul le împărtășea anumite gânduri și anunța tema viitoare, tocmai pentru a face cursurile cât mai atractive, ceea ce ține de un stil de predare aparte, foarte bine lămurit, de o comprehensivitate empatică. Spiritul de sinteză, capacitatea de esențializare a ideilor, conduc la ideea de „artă a predării”, fără pic de teatralizare, de unde, observă autoarea, „s-ar putea spulbera astfel multe dintre prejudecățile instalate despre lipsa de interes a cursurilor blagiene”, monotonia invocată prin simpla citire a cursului etc. (întrebat de un confrate de ce „își citește cursul” și nu vorbește liber, Blaga îi dă replica potrivită: „Ca să nu spun prostii!”).

Deși observațiile privind notițele respective, ca și acelea mai generale despre maniera expozitivă a cursurilor blagiene, aparțin unui cadru universitar cu experiență îndelungată în oratoria de catedră, cum este dna Anca Sîrghie,

nu putem să trecem peste secțiunea de Anexe (pp. 245-355), cuprinzând notițele de la 5 noiembrie 1943 (despre fenomenul stilului, cu continuări la 11, 12 noiembrie etc.), până la consemnările din 27 și 28 aprilie 1945, despre „creația metafizică”, cu evidențierea celor două tipuri de metafore: „plasticizante” și „revelatorii” (problema raportului dintre metaforă și stil). Problematika abordată reflectă, în schiță, filosofia culturii așa cum o concepe Blaga, de la unele „sisteme metafizice” la „fenomenul stilistic”, „matricea stilistică”, „problema inconștientului”, problema „spațiului”/ morfologie culturală / peisaj (Alois Riegl, Leo Frobenius, Spengler, Klages), „orizontul spațial al conștientului și inconștientului”, „orizontul temporal” cu cele trei configurații specifice (timpul havuz, timpul cascadă, timpul fluviu), accentul axiologic, factorul anabasic, catabazic, neutru și „năzuința formativă” (ca funcții categoriale), spiritul mitic și spiritul științific, gândirea mitică și gândirea magică, teoria asupra originii miturilor etc. Ideea care rotunjește cursul privește „creația metafizică” asupra căreia insistă conferențiarul în ultimele cursuri consemnate în caiet, din 27 și 28 aprilie 1945. Posibil ca „studenta” Ionașiu să fi avut la îndemână și textele „Trilogiei”, pentru transcrierea corectă a unor nume, rescrierea unor concepte, adică să fie vorba nu numai de consemnare, dar și de conspectare, avându-se în vedere și o posibilă bibliografie indicată...

Desigur, o analiză a modului cum cursanta consemnează expunerea se poate face urmărindu-se, în oglindă, textul blagian din „filosofia culturii”, bunăoară avându-se în vedere textul tipărit din „Orizont și stil” (1934), „Spațiul mioritic” (1936), „Geneza metaforei și sensul culturii” (1937), adică în ansamblu „Trilogia culturii”.

„Studentii cursului de filosofia culturii – scrie în deplină cunoștință de cauză autoarea, preocupată de stilul de predare al magistrului – au avut în fața lor un spirit cu adevărat european, un creator demiurgic, care în plan literar și filosofic a dominat secolul al XX-lea în România. În mod cert, el a îmbinat planul național cu cel universal, proiectând aspecte ale tradiției arhaice pe ecranul modernității în

cugetare. Prin trilogiile sale, Blaga a realizat cel dintâi sistem filosofic coerent și amplu, unul de o valoare universală. El merita să fie tradus în limbile de circulație spre a fi cunoscut și peste hotarele României.”

Parte din acea „învățată Transilvanie” despre care scria Constantin Noica, citându-l pe Nicolae Bălcescu (vezi moto-ul cărții), Lucian Blaga este pentru secolul al XX-lea ceea ce Eminescu a însemnat pentru cel precedent.

Profesorul Blaga „dădea seminariilor o importanță mai mare chiar și decât cursurilor propriu-zise”, ținând mult la lămurirea tuturor noțiunilor filosofice. Caietul spiralat rămâne dovada unor cursuri interesante, iar pentru anumite lămuriri autoarea a solicitat ajutorul unor confrăți familiarizați cu spiritul și gândirea blagiană, precum universitarii Ilie Rad (Cluj-Napoca) și Ion Dur (Sibiu). Pentru confruntarea textului manuscris cu dactilograma cursului de Filosofia culturii, i-a venit în ajutor profesoara Doina Boantă. Iar pentru achiziționarea și clarificarea unor aspecte iconografice s-a bucurat de concursul d-nei Anca Moldoveanu, nepoata profesorului Ovidiu Drimba, al dnei dr. Misi Crișu, nepoata de la Sibiu a Feliciei Ionașiu, al prof. univ. Amalia Pavelescu, fiica regretatului Gheorghe Pavelescu, în sfârșit al dnei Nadia-Diana Mitrea, directoarea Centrului Cultural „Lucian Blaga” din Sebeș, un manager de invidiat pentru calitatea și anvergura activităților organizate în cadrul tradiționalului Festival Internațional „Lucian Blaga” (la care participăm și noi de vreo 25 de ani).

Remarcăm, de asemenea, „cuvântul însoțitor” Câțeva tușe și caligrafieri despre profesorul Lucian Blaga, semnat de universitarul târgumureșan Eugeniu Nistor, blagolog de elită, care, făcând o mai largă trecere în revistă a biografiei cu raportări la domeniul râvnit al profesoratului, consideră tema propusă de lucrarea dnei Anca Sîrghie drept „o admirabilă investigație analitică de detaliu”.

Subscriem, reținând totodată aprecierea filosofului și criticului literar Ion Dur privind „demersul academic, temeinic documentat”, prin care universitara sibiană Anca Sîrghie „recuperează câteva dintre determinațiile unui atare rol dual [de profesor și mentor, n.n.],

oferindu-ne, totodată, prin notele de curs ale unei studente care l-a ascultat pe filosof, proba peremptorie a rostirii filosofice blagiene în spațiul in-formator al amfiteatrului studentesc.”

Zenovie CÂRLUGEA
Târgu Jiu, 25-26 noiembrie 2024

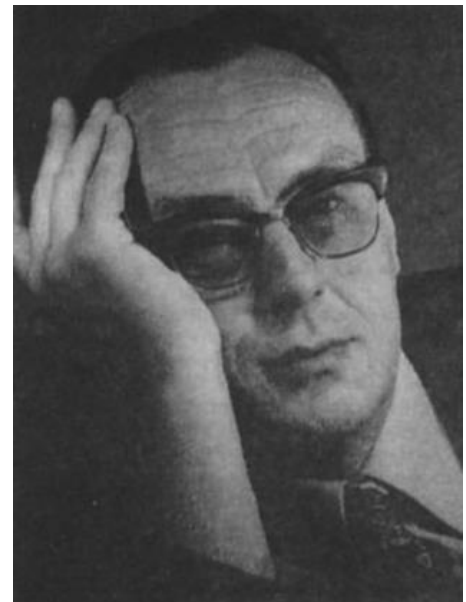

DISIDENȚA BIHOREANĂ LA FINELE DICTATURII COMUNISTE

Cristina Liana Pușcaș

Pentru a marca împlinirea a 35 de ani de la schimbarea regimului politic în România, la finele anului 2024, la secția Muzeul Orașului Oradea, a fost vernisată expoziția „#35 - Ziua în care Oradea s-a declarat oraș liber”.

Proiectul expozițional, conceput de dr. Cristina Liana Pușcaș, surprinde mai multe momente: declanșarea și desfășurare a revoluției la Timișoara și București; câteva

Radu Enescu (n. 12 iulie 1925, Satu Mare - d. 23 iulie 1994, Oradea)

aspecte ale disidenței bihorenilor din noiembrie și decembrie 1989; ziua de 22 decembrie în orașul de pe Criș; omagiu adus celor cinci eroi: Adrian Dorin Danșe (19 ani, împușcat în gât pe 24 decembrie 1989 la București), Marius Cosma (19 ani, găsit împușcat în cap la Arad pe 24 decembrie 1989), Adrian Victor Pușcău (19 ani, împușcat la Arad pe 23 decembrie 1989) – militari, maiorul de aviație Nicolae Tudor (37 ani, doborât pe 23 decembrie 1989 în apropiere de Alba Iulia), ing. Nicolae Tomozei (34 ani, lovit de un camion la Remeți, pe 23 decembrie 1989).

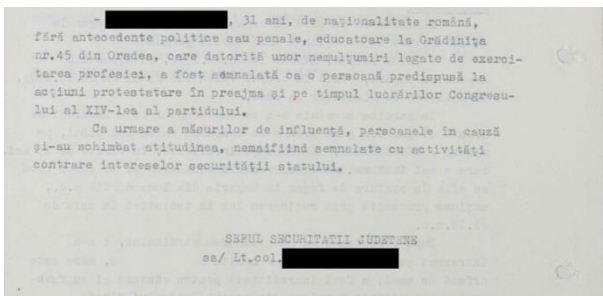
„De-a lungul anilor cenușii ai comunismului, orădenii și-au manifestat constant opoziția față

de regimul dictatorial, atât prin voci sonore, cât și prin „anonimii” ce au fost rapid identificați de Securitate. Am încercat să surprind și aspecte de dinaintea zilei de 21 decembrie 1989, când orădenii au demonstrat că sunt conectați la ce se întâmplă în țară, dar și străinătate. Momentele de disidență au fost multiple”, a declarat dr. Cristina Liana Pușcaș, în deschiderea vernisajului.

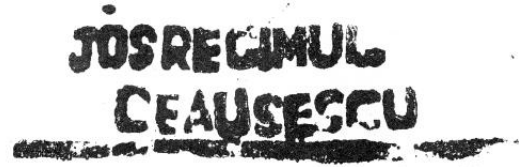
Un prim moment surprins în cadrul expoziției este actul de disidență a lui Radu Enescu. Acesta, în anul 1965, odată cu editarea seriei a V-a a Revistei Familia, a fost angajat ca redactor, apoi redactor-șef - adjunct, începând cu 1971. Nemulțumit de regimul ceaușist, Radu Enescu a trimis, pe 18 septembrie 1989, președintelui Uniunii Scriitorilor, orădeanul Dumitru Radu Popescu, și postului de radio „Europa Liberă”, o **Scrisoare de protest** față de persecutarea disidenților Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Ștefan-Augustin Doinaș și Andrei Pleșu. Scrisoarea către REL a fost memorată de doctorița Nicoleta Tătaru, însă a fost citită pe post abia în decembrie 1989, după întoarcerea acesteia în țară. Ca atare, până la Revoluție, lui Enescu i s-a retras dreptul de semnătură.

Un alt moment, a fost cel din noiembrie 1989, când pe peretele cofetăriei „Crinul”, de pe malul drept al Crișului Repede, un membru al Festivalului de teatru, ce se desfășura în Oradea, a putut citi „Jos Ceaușescu, călăul poporului român”. Peste o oră, revenit la fața locului cu colegii din juriu, mesajul era estompat cu un strat de var, însă se mai vedea ce era scris.

Tot în noiembrie, o educatoare de 31 de ani, de la Grădinița nr. 45 din Oradea, „a fost semnalată ca o persoană predispusă la acțiuni de protestare în preajma și pe timpul lucrărilor Congresului al XIV-lea al partidului”.

În aceeași lună noiembrie 1989, în Gara Centrală, au fost răspândite manifeste de mărimea unei pagini de caiet cu mesajul: „JOS REGIMUL CEAUȘESCU”. Autorul este un fost tipograf al Întreprinderii Poligrafice Crișana, Lucian Kovacs, care a avut acces la instrumente de multiplicare.

Manifestul aruncat de Lucian Kovacs în Gara centrală a orașului Oradea

În 1991, a fost condamnat fiindcă ar fi vandalizat un monument sovietic din Oradea. Ulterior acesta a fost găsit mort. „A fost găsit mort în șanț, avea un hematom în frunte și altul în ceafă, urmare a unor lovituri puternice. Nu au fost elucidate circumstanțele morții”, povestește Radu Davidescu.

Tot în acea perioadă, organele de Securitate consemnau că un tânăr de 33 de ani, lăcătuș mecanic la Întreprinderea Minieră Voievozi, jud. Bihor, fiind de serviciu în schimbul III, a fost surprins că asculta emisiunile postului Radio Europa Liberă. Când a fost admonestat de către șeful de sector, „a adoptat o atitudine necorespunzătoare, având manifestări naționalist-șovine maghiare”.

O altă Notă informativă indica că un bărbat, în vârstă de 34 de ani, de naționalitate română, fără antecedente, subinginer la Întreprinderea Materialelor de Construcții Oradea, a fost semnalat că „a comentat nefavorabil politica internă și externă a țării noastre”. Organele de Securitate chiar și în ziua de 22 decembrie 1989 înregistrau rapoarte din teritoriu despre starea de nemulțumire a bihorenilor, dovadă că, teama de repercusiune a fost înfrântă de curajul de a spune adevărul: „Populația din zonă comentează negativ faptul că unele produse ca: făina, orez, cafea, carne, conserve și alte bunuri ..., nu ajung la magazinele sătești de desfacere”.

Dr. Cristina Liana Pușcaș
Oradea

Salonul Cavalerilor

ROMÂNIE, MÂNDRU PLAI!

Ionuț Țene

La 30 de ani, cantautoarea Paula Hriscu pare un personaj artistic decupat din romanul "Baltagul" de Mihail Sadoveanu, o Vitoria Lipan mai tânără și mai frumoasă, dar cu aceeași încăpățănare de a urma potecile bătute și nealterate ale tradiției naționale și ale folclorului românesc. S-a apucat relativ târziu de muzica populară la modul profesionist, în urma unei boli grave și a dramei trecerii la cele veșnice ale tatălui ei datorită pandemiei de Covid 19. Paula Hriscu a evoluat frumos artistic urmând cursurile Academiei de Muzică "Gheorghe Dima" din Cluj-Napoca, la secția canto. Dar a devenit extrem de cunoscută abia acum cu melodia "Românie, mândru plai!", care a devenit adevăratul Imn Național popular al României, interpretat la mitingurile patriotice și suveraniste din România. Pe ariile acestui cântec românii își cântă bucuria de a fi români, adică mândria patriotică de a fi român. Cântecul are un mare succes, mai ales la românii din Diaspora. Paula Hriscu originară din inima Munților Apuseni, acolo unde este inspirată de "duhul lui Iancu", a reușit să compună melodia pentru "Românie, mândru plai!". Această melodie se unduiește ca apele năvalnice și cristaline ale Arieșului, care aduc înspre câmpia transilvană lacrimile și durerile nesfârșite ale moșilor. Paula Hriscu prin acest cântec folcloric a surprins drama și bucuria unui neam care renaște după ani de internaționalism comunist și globalism post-decembrist. Melodia este un strigăt cântat al reînțoarcerii la tradiție, obiceiuri și dragostea de țară. Deși melodia a fost postată

pe canalul YouTube pe 25 noiembrie 2022, aceasta a devenit o adevărată melodie de top în ultimul ani, fiind cântată, fredonată cu ardoare și dansată la manifestările patriotice ale românilor din țară și Diaspora, care-și afirmă mândria de a fi români și rostesc cu patos că-și iubesc țara și că nu și-au uitat patria. Muzica Paulei Hriscu este de excepție și aduce spre o sinteză între "Rapsodia română" de George Enescu și "Balada" lui Ciprian Porumbescu. Aranjamentul și orchestrația cântecului este realizată de Ovidiu Szilaghi și Paul Morar, iar versurile sunt create de Teodora Larisa Petruț, absolventă de FSPAC la UBB din Cluj-Napoca. Versurile sunt din punct de vedere literar de un neo-romantism entuziasmant. Chiar dacă nu aduc o noutate literară deosebită din punct de vedere stilistic și prozodic, versurile

merg la inima cititorului și ceea ce este important converg foarte bine în consonanță stelară cu melodia Paulei Hriscu. Așa că azi Imnul popular al României suverane este "Românie, mândru plai!" De la titlu suntem chemați să rostim numele țării "Românie, mândru plai!". Cântecul ne introduce într-un tărâm fermecat, de basm ieșit din arhetip, o țară de pe "un picior de plai". Este o referință clară la balada ancestrală "Miorița", la un pământ al transumanței eterne.

"Avem câmp de aur făurit din spicele de grâu

Da, da ea este țara mea!

Macii roșii din poiene, tricolorul de la brâu

Da, da ea este țara mea!"

Prima strofă te induce la un Tricolor simbolic, realizat din bogăția naturii "câmp de aur făurit din spicele de grâu", iar "Macii roșii din poiene" este "tricolorul de la brâu". Recurența simbolică din trecut atrage ca un magnet pe cei care ascultă melodia – această referință a bogăției naturale "Da, da ea este țara mea!". Ascultătorul e dus cu gândul la vremea copilăriei edenice a fiecăruia, când "aurul grânelor" eras galbenul, "sângele roșu" era

culoarea roșie, iar "imaginea Mării Negre" era albastru din Tricolor. Este o afirmație de mândrie a patriotică, un sanctuar al arhetipului și ancestralității, o chemare a "dragostei de glie". Apoi cade cadențat refrenul:

"Și e despre tine,
Dulce Românie,
Mândru plai
Cu pământ rupt din Rai!"

România este eminescian de "dulce" ca în poemul Poetului Național arhicunoscut "Ce-ți doresc eu dulce Românie", deci un "mândru" plai al strămoșilor, un "pământ rupt din Rai", vers ce face translația subtilă spre credința a unei țări ce este "ruptă din Rai", acolo unde frumosul și binele este un "rai dumnezeiesc", dar și o referire simbolică la "România, o grădină a Maicii Domnului". Este despre tine "dulce Românie", țara devine astfel un personaj, o "iubită" înveșnicită pentru români. Este o melodie cu un ritm legănat de parcă ar fi despre leagănul ancestral al liniștii și copilăriei noastre imemorale. Vocea blândă și caldă a cantautoarei induce reveria unui topos melodic original.

Versurile cântecului continuă cu corespondența "doinei", cea mai vibrantă cântare ancestrală a neamului românesc de o tristețe sfâșietoare, dar care ne leagă de pământul strămoșesc și de credința în Dumnezeu, care ne înalță ca neam și ne mântuiește. Dar există și o absconsă referință la credința geto-dacilor în Zalmoxis, făcându-se și o referință solară:

"Doina, dorul, poezia și credința-n Dumnezeu
Da, da ea este țara mea!
Ne-au sădit în suflet soare și ne-au ocrotit de rău
Da, da ea este țara mea!"

În următoarea strofă se observă influența din poemul "Deșteaptă-te, române" a poetului Andrei Mureșanu prin amintirea unor eroi, dar nu toți sunt domnitori, aici intră în enumerare și Crăișorul Munților Apuseni de unde provine autoarea. De remarcat este și sintagma versificată: "Să nu calce sfânta glie vreun străin nebotezat". Subsidiar cântecul intră direct în inima românilor confirmând astfel o paradigmă milenară: poporul român este creștin de la

începuturi și strămoșii au luptat pentru libertatea de a fi o "poartă a creștinătății" recunoscută de toți europenii și de papii de la Roma.

"Avram Iancu, Ioan Cuza și cu Ștefan au luptat
Da, da aici în țara mea!
Să nu calce sfânta glie vreun străin nebotezat
Da, da aici în țara mea!"

Românii nu vin de nicăieri este mesajul cântecului, ci dintr-un arhetip, acolo unde "opinca" care face legătura omului cu pământul și din obiceiul care ne identifică ca neam original și ancestral, un popor de aici din "spațiul mioritic" dintotdeauna. Este o identitate dintre vechimea, tradiția și legea pământului, o suma care reprezintă o "Românie eternă". Suntem aici de când este creată lumea. Este un imn al Rezistenței neamului în istorie.

"Obiceiul și opinca moștenite din străbuni
Da, da ea este țara mea!
Au sădit în noi dorința de a fi români mai buni
Da, da ea este țara mea!"

Cântecul Paulei Hriscu – "Românie, mândru plai!" este un imn popular al zilelor noastre, care răspunde sentimental, mitologic și simbolic la ceea ce-i frământă astăzi pe românii dezrădăcinați de diluarea sentimentului patriotic indusă de politici publice de aici și de aiurea, dar răspunde și la dorul de casă nesecat al conașionalilor noștri din Diaspora, care atunci când ascultă melodia și versurile se gândesc la o Românie mitică, la sanctuarul de acasă, la un "un picior de plai" mioritic care îi așteaptă să se întoarcă. Pământul strămoșesc este o mamă mereu iubitoare, acolo unde îi așteaptă "sfânta glie", unde nu a călcat niciodată "un străin nebotezat". Cântecul Paulei Hriscu este o chemare sfântă a străbunilor pentru fiecare român care îl ascultă, în care se identifică cu Țara mamă. Desigur versurile și melodia nu au puterea și forța de seducție a Imnului Național al României de azi sau al celor trecute "Tricolorul" sau "Imnul regal", dar are ceva tainic, înduioșător și sentimental care merge direct la sufletul unor români dezrădăcinați de un sistem ce încearcă să abolească prin lege și cenzură iubirea de țară și dragostea pentru strămoși și atinge direct inima milioanei de români care străbat continentele ca un popor care-și caută destinul și își regăsește liniștea sau

pacea doar în sanctuarul național. Doar aici în spațiul mioritic românul – axis mundi -poate să rostească cu mândrie și împăcat cu sine: ”Da, da aici in țara mea!

Ionuț Țene

Cluj-Napoca, 01-02-2025

**CTITORII ȘI DARURI ALE
VOIEVOZILOR ROMÂNI
MĂNĂSTIRILOR SFÂNTULUI
MUNTE ATHOS (I)**

Gheorghe Constantin Nistoroiu

*„Acest loc îmi este dat
mie de Fiul și
Dumnezeul meu!”*

(**MARIA-
VLAHERNA-
CARPATINA-
Maica Domnului**)

*„Athosul este patria
monahismului și lauda
Ortodoxiei!”*

(Arhimandrit
Ioanichie Bălan)

Muntele Athos –
peninsula deosebită

din Marea Egee este străbătută de o coloană muntoasă, asemeni unei coloane vertebrale umane ce se termină la est cu vârful impunător al Athosului, atingând înălțimea de 2040 m. Portul de acces Dafne face legătura cu Careia, capitala muntelui.

Sfântul Munte Athos este marea taină a omenirii, DARUL odrăslit sub acoperământul Maicii Domnului, care stârnește bucuria și miracolul tuturor celor ce se încumetă să-l cuprindă în admirarea lor, ca laudă și cunună a Ortodoxiei prin cele 20 de mănăstiri mari, circa 13 de schituri, zeci de chilii și peste 200 de paraclise.

„Călugării, prin viața lor de obște, mărturisirea marele Avva Arsenie Boca, (canonizat cu greu de Sinodul B.O.R. în 4 Februarie 2025 n.a.), sunt o icoană străveche a lumii noi.” (Părintele Arsenie Boca, *Mare Îndrumător de Suflete din secolul XX*, Ed. Teognost, Cluj-Napoca, 2002)

Mare parte a evlavioșilor voievozi daco-români, ctitori renumiți în țările lor, au făcut danii numeroase și au înnoit aproape integral

mănăstirile atonite ctitorite între secolele IV-IX și după. Tradiția consemnează faptul că temelia vieții monahale în muntele Athos s-a pus în vremea celui mai ilustru împărat al lumii, geto-dacul Constantin cel Mare (330-337) și mama sa Elena pe care Mântuitorul Hristos i-a ridicat la treapta serafică primă de „întocmai cu Apostoli”.

Mănăstirile Vatopedu și Xeropotamu sunt considerate primele focare monahale atonite, iar cuvioșii Atanasie Atonitul, fondatorul Mănăstirii Lavra și Pavel Atonitul, ctitorul Mănăstirii Sfântul Pavel au fost organizatorii vieții de obște, pecetluind epoca de aur a monahismului atonit între anii 963-1453, sub oblăduirea marilor împărați bizantini de stirpe geto-dacă.

Mănăstirea VATOPEDU a fost construită prin bunăvoința împăratului get Teodosie cel Mare, închinată Maicii Domnului, cu hramul Bunavestire. Legenda spune că fiul împăratului, Arcadie călătorea pe o corabie, când s-a ivit o furtună puternică și l-a aruncat în mare. Din valurile ei copilul a fost salvat de o „femeie frumoasă în haine strălucitoare”, care l-a scos pe uscat lângă o tufă de rugi, unde a adormit. Împăratul aflând minunea a hotărât zidirea mănăstirii care a luat numele de Vatopedu – „copilul din tufe.” Tradiția mai consemnează faptul că Plachidia, fiica împăratului Teodosie a dorit să se închine la locașul ridicat de tatăl ei. Pe când se apropia de biserică a întâmpinat-o Maica Domnului – Crăiasa Muntelui, întorcând-o din cale și muștrând-o, lucru nemaîndrăznit de nimeni din acea clipă. (Monah Pimen Vlad, *Sfântul Munte Athos – Grădina Maicii Domnului*, Ed. Evanghelismos, București-2016)

Atestarea mănăstirii datează din anul 383 d.Hr., iar după multe distrugereri și prăbușiri este refăcută în veacul al IX-lea de cei trei frați ostenitori: Atanasie, Antonie și Nicolae.

În anul 1204, cruciații latini – mercenarii crucii au devastat-o, ucigând o mulțime de călugări. Aici se află o parte din Lemnul Sfintei Cruci și moaște sacre de la aproape 200 de sfinți, printre care capetele Sfinților Ioan Gură de Aur, Grigorie Teologul, Sf. Mc. Iacob Persul, Sf. Mc. Mercurie, degetul mare de la mâna dreaptă a Sf. Ioan Botezătorul, mâna dreaptă a Sf. M.

Mc. Ecaterina și o parte din Brâul Maicii Domnului.

Marele Domn și ctitor al Moldovei, Ștefan cel Mare a zidit turnul de apărare, portul de la malul mării. Îndemnul Voievodului moldav l-a urmat confratele valah Neagoe Basarab, care a refăcut o bună parte din incinta mănăstirii, acoperind-o cu tablă de plumb, a construit un paraclis nou închinat Maici Domnului, oferind și un dar anual de 200 taleri de argint. Vlad Vintilă a donat un ajutor de 10.000 aspri de argint, iar Alexandru Lăpușeanu pe lângă reparații a dăruit 300 galbeni roșii și 65 aspri turcești. Nu s-a lăsat mai prejos nici viteazul Domn Radu de la Afumați.

Matei Basarab dincolo de substanțiale reparații a donat în anul 1635 icoanele împărătești din catapeteasmă, iar Vasile Lupu a achitat toate datoriile mănăstirilor atonite către turci, lăsând și un generos venit pentru întreținerea lor. Marele ctitor Constantin Brâncoveanu a refăcut în mare parte mănăstirea, contribuind anual cu suma de 21.000 aspri. Doamnele Maria Șerban Cantacuzino și Maria Bălăceanu au dăruit o cutie de argint aurit care păstrează Capul Sfântului Grigorie de Nazianz. Exemplul lor a fost urmat de domnii Calimachi, Ghica, Mavrocordat, Șuțu... În obștea mănăstirii Vatopedu în anul 2016, între cei 100 de viețuitori se aflau și 12 români.

Mănăstirea XEROPOTAMU are denumirea de la locul de nevoiță al Sfântului Pavel Xeropotamul – „pârâul sec” și este închinată Sfinților 40 de Mucenici. A fost ridicată pe la anul 424 de împăratul Teodosie cel Mic și de sora lui Pulheria, apoi rezidită de Sfântul Pavel Xeropotamiteanul, vlăstarul împăratului Mihail Rangave, cel care a fondat și mănăstirea care-i poartă numele. Rezidită de împăratul Andronic al II-lea Paleologul, ajunge din nou ruină, dar este salvată de Voievozii valahi prin Alexandru I Aldea (1431-1436), care îi dă mertic anual de 3.000 de aspri, Neagoe Basarab, care construiește trapeza și alte dependințe, Vlad Vintilă, cu un mertic anual de 5.500 de aspri, iar Alexandru Lăpușeanu îi rezidește biserica.

Călugărul Cezar Daponte a adus din Țările Române între anii 1757-1768, cca. 60.000 groși de aur, dăruiri de sufletul frumos al

credincioșilor, care reînnoiește mănăstirea și zidește biserica ce strălucește prin capul Sfântului Nicolae cel Nou, capul Sfântului Eustatie, mâna Sfintei Hristina...

În vremea cruciaților trimiși de papa, aceștia au venit la mănăstire cerând să slujească alături de soborul ortodocșilor. În timpul Liturghiei oficiată într-un paraclis s-a surpat bolta altarului și peste catolici și peste ortodocși, rămânând mărturie până astăzi despre ecumenism. Fapt similar s-a petrecut și în Mănăstirea Lavra cu doi preoți catolici, care au slujit Liturghia împreună cu preoți ortodocși. La moartea papistașilor pământul le-a aruncat trupurile afară neputrezite.

Mănăstirea Marea LAVRĂ a fost înălțată de Sf. Atanasie Athonitul pe la anul 963, cu ajutorul împăraților Nichifor Focas (963-969) și Ioan Tsimiskes (969-976). Numele ei l-a binecuvântat și pe marele rapsod apreciat în mod expres de Fecioara Maria, Sfântul Ioan Cucuzel.

Primele ajutoare românești vin prin Alexandru Basarab și fiul său Vladislav I, care au dăruit o icoană mare îmbrăcată în argint cu chipul Sfântului Atanasie Atonitul. Neagoe Basarab reface biserica mare, donează vase și broderii și un mertic anual de 90.000 taleri, iar Vlad Vintilă a oferit icoana Maicii Domnului – Egumenița și anual 10.000 de aspri. Petru Șchiopul a dăruit anual 6.000 de aspri, iar frații Movilă Ioan și Gavrilă câte 15.000 taleri tot anual.

Matei Basarab a construit Paraclisul Sf. Mihail al Sinadelor, a dăruit două Evanghelii cu miniaturi, ferecate în argint și un Liturghier, iar Constantin Brâncoveanu a construit un mic paraclis, în cinstea icoanei făcătoare de minuni „Cucuzelisa”. L-a urmat Nicolae Mavrocordat cu un alt paraclis în onoarea icoanei „Portărița”, iar Constantin Mavrocordat, Constantin Racoviță și Scarlat Ghica au venit cu ajutoare anuale de 6.000, 8.000 și respectiv 11.200 de aspri.

Mănăstirea venerează o serie de sfinte moaște precum: capetele Sfântului Vasile cel Mare, Grigorie, luminătorul Armeniei, Mihail al Sinadelor, Ioan Cucuzel, Evstatie, mâna

Sfântului Apostol Andrei, a sfântului Ioan Gură de Aur ș.m.a. Între cei 21 de monahi, doar unul era român.

Mănăstirea Sfântul PAVEL, l-a avut drept ctitor pe Sfântul Pavel Xeropotamitul în a doua jumătate a veacului al X-lea. Are parte de furia piraților și a cruciaților care i-a depășit pe primii prin cruzimea dezlănțuită, dar grație domnitorilor români și sârbi a fost renăscută deseori, prin Ștefan cel Mare care a renovat biserica, a construit un aghiasmatar și un apeduct, prin dania boierilor Craiovești – Barbu, Danciu, Pârvu și Radu cu câte 2.000 aspri, fiecare. Neagoe Basarab a ridicat zidurile de incintă și turnul de apărare, Radu Paisie și Bogdan cel Orb au venit cu ajutoare în bani, iar Alexandru Lăpușneanu a sprijinit pictura unui paraclis. Constantin Brâncoveanu a ridicat paraclisul cu hramul „*Sfinții Împărați Constantin și Elena*”.

Mănăstirea moștenește câteva cutiute cu daruri aduse de Magii geto-daci, Pruncului Iisus la Betleem, alături de mâna Sfântului Maxim Mărturisitorul, piciorul Sfântului Grigorie Teologul, al Sfântului Vasile cel Mare, icoana miraculoasă a Maicii Domnului, „*Odighitria*”. Tradiția povestește că un părinte îmbunătățit duhovnicește, Andrei, în timp ce cobora la mare aproape de Uranopolis a văzut o augustă femeie îmbrăcată în negru, stând pe o piatră cu trei cărți în mână, care i-a zis: „*Eu sunt stăpâna acestor locuri. Într-o carte îi scriu pe cei care vin în Sfântul Munte și rămân pentru totdeauna, în a doua pe cei care vin și se nevoiesc un timp, apoi pleacă, iar în a treia pe cei care doar vizitează și pleacă.*” (Monah Pimen Vlad, op. cit.). Pe teritoriul mănăstirii Sfântul Pavel se află și *Schitul românesc Lacu* cu 50 de viețuitori.

Mănăstirea IVIRU, a fost ctitorită de marele general traco-geto-dac, din Iviria-Georgia, comandantul armatelor bizantine Ioan Iviritul, în anul 980. El a părăsit armata bizantină pentru Oastea Domnului a Împăratului ceresc Hristos și, alături de fii săi Gheorghe și Eftimie, s-a fost tuns în monahism de către Sfântul Atanasie Atonitul.

După asediul repetat al piraților și al confrăților întruucidere și tâlhărie, cruciații latini care, în vremea patriarhului grec, prolatin Ioan Vekkos

au fost uciși cu sabia 13 călugări din mănăstire, fiindcă s-au opus uniției, adică „*încusurii*” cu Roma. Ajutorul cel mare a venit din Țările Române, mai întâi prin Radu cel Mare (1495-1508) care a construit turnul de apărare, urmat de Neagoe Basarab care a achitat anual dările către Poartă, iar Doamna sa, Despina a cusut cu fir de aur o perdea pentru icoana Portărița. Iată istoria fascinantei și fermecătoarei Icoane.

În vremea cruntei prigoane a icoanelor sub bazileul Teofil, o văduvă din cetatea Niceea avea în casa ei o icoană a Maicii Domnului cu Pruncul în brațe, la care se ruga zilnic alături de fiul ei. Când primejdia a bătut în poarta lor, văduva a luat icoana și a pus-o pe apa mării. Aceasta a rămas în picioare, purtată de valurile ușoare, condusă de o mână dumnezeiască de Sus. Apoi i-a spus fiului să plece la sfântul Munte Athos pentru a o sluji pe Crăiasa Cerului – Stăpâna Muntelui, iar ea a primit martiriul. Fiul ajuns la Sfântul Munte a povestit confrăților istoria Icoanei. După o vreme părinții mănăstirii au văzut un stâlp de lumină, asemeni celui din biserica Mănăstirii Sihăstria Rarăului – Suceava (am acea imagine), sub vrednica păstorire a Arhimandritului în viață Ioan Neagoe, care se înălța de la mare la cer sprijinind sfânta Icoană.

Maica Domnului l-a delegat pe pustnicul Gavriil, fiul văduvei martire să scoată icoana pe uscat, iar viețuitorii mănăstirii i-au înălțat un paraclis la poarta lăcașului, numind-o „*Portărița*.” Icoana făcătoare de minuni a vindecat mulți suferinzi între care și pe fiica țarului Rusiei Alexei, pe la mijlocul veacului al XVII-lea și drept mulțumire, împăratul i-a închinat o mănăstire din Petersburg, făcând-o metoc a mănăstirii Iviru.

Ajutorul românesc a fost continuat de Radu Șerban, cu danie anuală de 25.000 aspri de argint, Radu Mihnea, Alexandru Coconul. Gheorghe Ștefan acorda anual 3.200 aspri, Constantin Șerban Basarab cu 10.000 aspri de argint și Grigore Ghica 7000 aspri tot anual. Petre Șchiopul, Mihai Viteazul, Leon Tomșa, și Matei Basarab, au contribuit la înnoirea chiliilor și altor dependințe. Boierul Stavarache din București a oferit anual 10.000 groși de argint,

iar Șerban Cantacuzino, a construit un paraclis în cinstea Sfintei Icoane – Portărița.

Mănăstirea posedă un tezaur sacru al celor peste 150 de cutii de argint cu sfinte moaște, printre care capetele Sf. Grigorie de Nyssa, Sf. Mc. Theodor Stratilat, Sf. Mc. Teodor Tiron, mâinile Sf. M. Mc. Pantelimon, Sf. M. Mc. Haralambie, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Ioan Gură-de-Aur, piciorul Sfintei Fotini...

Mănăstirea HILANDARU, a fost înălțată de către prințul Rațco, fiul regelui Serbiei, Ștefan Nemanja în veacul al XII-lea, care s-a călugărit sub numele de Sava la mănăstirea Tesalonicheos. Plăcut înfiorat de gestul fiului său, regele Ștefan a lăsat tronul celui alt fiu și s-a călugărit și el în Sfântul Munte, primind numele Simeon. După câțiva ani fiul și tatăl deveniți frați monahi au apelat la fiul, respectiv fratele-rege Ștefan al II-lea, care a ridicat mănăstirea pe ruinele unui vechi schit. Numele mănăstirii vine de la ctitorul unui paraclis *Helandari* și de la *Hilii* - miile de fețe ale *andarei* – *ceței*, sub care se omorau pirații între ei nevăzând nimic în jur.

Mănăstirea păstrează la loc de cinste icoana numită „*Trihirusa*” – „*Maica Domnului cu trei mâini*”. Tradiția ne spune că în vremea prigonirii Icoanelor sub tiranul Leon III Isaurul, în Damasc se afla un tânăr Ioan mirean, din stirpea aristocrată geto-tracă siriană, consilier al califului, dar aprig credincios și zelos apărător al icoanelor prin grai și scris. Căzând victimă uneltirii împăratului, printr-o scrisoare ticluită anume a-l face trădător, Califul său din Damasc a poruncit să i se taie mâna dreaptă. Rugile, lacrimile, credința, iubirea, suferința, nevinovăția și râvna lui religioasă au ajuns la Maica Domnului care i-a vindecat mâna binefăcătoare.

Iată transmite posterității câteva picături din gândirea nemuririi lui teologice despre cosmos și om: „*Apa este unul din cele patru elemente, cea mai bună creație a lui Dumnezeu*”; „*...Trupul și sufletul au fost făcute simultan și nu numai întâi unul și apoi celălalt... Sufletul este o substanță vie, simplă, necorporală, prin natura sa, invizibilă ochilor trupești, nemuritoare, rațională, spirituală, fără formă; se servește de un corp organic și îi dă acestuia*

putere de viață, de creștere, de simțire și de naștere. Nu are un spirit deosebit de el, ci spiritul său este partea cea mai curată a lui. Căci ceea ce este ochiul în trup, aceea este spiritul în suflet.

Sufletul este liber, volițional, activ, schimbător, adică schimbător prin voință pentru că este zidit. Pe toate acestea le-a primit în chip natural, prin harul Celui care l-a creat, prin care a primit și existența precum și de a exista prin fire în acest chip.” (Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, trad. pr. D.Fecioru, Ed. Scara, București-1993, p. 62, 71)

Tânărul Ioan a făcut o mână de argint după mărimea mâinii lui celei tăiate, a lipit-o de icoana Maicii Domnului, înaintea căreia s-a tămăduit apoi mergând la mănăstirea Sfântul Sava cel Sfințit, a rămas în nemurirea Bisericii, drept Sfântul Ioan Damaschin – marele părinte scriitor.

După moartea ultimului stareț al mănăstirii Hilandaru icoana „*Trihirusa*” a plecat din Sfântul altar și s-a așezat în strana starețului, semn de întronizare pururea a Maicii Domnului ca Stareță. De atunci mănăstirea are doar ajutor de stareț, între care și Cuviosul Nicodim, ctitorul mănăstirilor valahe, printre care ilustra Tismana, de unde a odrăslit Sf.Cuv. Gherasim Iscu.

Primul mare ajutor domnesc a venit din partea Voievodului Neagoe Basarab, (trecut în ceata Sfinților grație purtării de grijă și demersului Arhiepiscopului cărturar Calinic Argeșeanu), care a oferit anual 7.000 aspri, plus 10.800 aspri de argint pentru ridicarea unei bolnițe. L-a urmat Mihnea Turcitul cu 15.000 aspri și înălțarea unei trapeze, ce a fost pictată prin sprijinul acordat de marele ctitor Matei Basarab. Alte ajutoare au venit prin Petru Rareș și Ieremia Movilă.

Mănăstirea ZOGRAFU, a fost ridicată de monahii Moise, Aaron și Ioan, frați de sânge din Ahrida în veacul al X-lea, cu hramul Sf. M. Mc. Gheorghe, cinstire aleasă prin minune dumnezeiască. Sfântul Gheorghe s-a desprins din icoana Mănăstirii Fanuel-Palestina, s-a ridicat în văzduh și a ajuns la mănăstirea Zografu. Mănăstirea se mai bucură de încă două

icoane ale Biruitorului Gheorghe, una venită pe mare, făcătoare de minuni, alta dăruită de Ștefan cel Mare după povața Sfântului, având pe spate stema moldavă, a oferit steagul de luptă al Moldovei cusut cu fir de aur și argint și a redat integral mănăstirea cu biserică, trapeză, arhondaric, turn și port. Mănăstirea Zografu a pățimit prin călăul patriarh grec Ioan Vekkos, ucigașul de monahi.

Alți ctitori domni au fost Alexandru cel Bun, 3.000 aspri de argint, Alexandru Aldea, Ieremia Movilă și Bogdan al III-lea. Alexandru Lăpușneanu, a dăruit anual câte o 100 galbeni + 52.000 aspri argint. Antioh Cantemir și Petru Rareș, au adus reparații și pictura, iar Radu cel Mare, a oferit 3.000 aspri, asemeni lui Neagoe Basarab.

Nici darul catolicilor n-a fost mai prejos. Ei au ars în anul 1204, 26 de călugări ortodocși fiindcă n-au urmat profanatoarea uniție cu papismul, râvnitor a stăpâni întregul pământ.

„Iubiți Muntele Athos, că aici s-au nevoit mii și mii de sfinți, cuvioși, călugări, sihaștri, asceți și mari lucrători ai rugăciunii lui Iisus. Prețuiți Muntele Athos, că aici este stăpână și stareță Maica Domnului, împreună cu cetele cuvioșilor părinți atoniți!” (Arhim. Ioanichie Bălan, *Pelerinaj la Muntele Athos*, Ed. Mănăstirea Sihăstria, 2005, p. 63)

Așa după cum Bizanțul a urmat după Bizanț, vorba marelui filosof creștin Nae Ionescu, grație voievozilor dacoromâni, la fel Sfântul Munte Athos a renăscut prin purtarea de grijă a Maicii Domnului și prin Darul mărinimiei Voievozilor valahi!

Să nu uităm însă și Florile spirituale alese din Grădina Maicii Domnului – Daco-România, care au rodit întru duhovnicie și sfințenie în Muntele Sfânt-Athos al Crăieșei Cerului și a Pământului.

Izvoare:

Arhimandrit Ioanichie Bălan, *Pelerinaj la Muntele Athos*, Ed. Mănăstirea Sihăstria, 2005;
Monah Pimen Vlad, *Sfântul Munte Athos-Grădina Maicii Domnului*, Ed. Evanghelismos, 2016.
Tuturor mariorilor și hristoforilor monahismului atonit și românesc.

9 Februarie 2025

+ Ovedenia praznicului Întâmpinării Domnului; Sf.Mc. Nichifor

Prof. Dr. **GHEORGHE CONSTANTIN NISTOROIU**

-va urma-

Marius Porumb, Pictura românească din Transilvania. Sec.XIII-XVIII **Mircea POPA**

S-a vorbit mult despre contribuția artistică a României la romanitatea orientală, respectiv la ortodoxism și bizantinism. Un vestit comentator de artă, W Strigovski a rămas îndrăgostit de frumusețea mănăstirilor noastre, iar germanul Fr. Nyssen a vorbit în repetate rânduri de specificitatea artei religioase românești. Frumusețea, amploarea și dimensiunile acestui fenomen sunt analizate și cuantificate de o recentă lucrare a lui Marius Porumb, intitulată *Pictura românească din Transilvania. Secolele XIII-XVIII. Dicționar* (Ed. Academiei Române-Ed. Mega), care repertoriază cu mare acuratețe întreg sistemul de dezvoltare și înflorire a picturii noastre bisericești, începând cu cele mai vechi atestate, cele din sec. al XIII-lea, și până la nivelul apogeului acestei picturi din sec. al XVIII-le, când, sub influența artei picturale brâncovenești, se constată și în Transilvania un adevărat suflu de reîntinerire.

Pe baza înregistrării activității pictorilor de biserică, care s-au afirmat în spațiul transilvănean în perioada de care vorbim, se pot identifica câteva aspecte definitorii. Mai întâi puternicul atașament al confreriilor de zugrăvi la pictura ortodoxă de tip bizantin, fapt dovedit și de cele câteva *Erminii* (manuale de zugrăvit) păstrate. Aceste lucruri asigură o organicitate vizibilă a manifestărilor artistice de pe cele două versante ale Carpaților, configurând apartenența lor la o unitate de viziune și de manifestare cât se poate de semnificativă. Pe această bază s-a putut asigura o dezvoltare unitară, de o organicitate frapantă, a acestei picturi, fenomen care se poate constata în calitatea motivelor și culorilor, în trăsăturile personajelor și a întregului limbaj pictural. Pot fi sesizate detaliile și scenele care vin să

îmbogățească și să întrețină un fond pictural de mare valoare, al unui creuzet artistic sugestiv și consistent, care răbufnește într-o înflorire fecundă și extrem de productivă, prezentă la cele mai multe lăcașuri creștine, unde s-au putut remarca zugrăvi de o mare forță a plasticității.

Similitudinile de concepție și de expresie sunt asigurate de o circulație permanentă și extrem de benefică dintre Transilvania și Țara Românească, mulți zugrăvi putând fi reperați alternativ lucrând succesiv la lăcașuri de cult din cele două țări românești, contribuind astfel la perpetuarea unei maniere de lucru și la schimbul permanent de idei și prezențe ale tematicilor religioase. Amintim doar pe câțiva pictori din Pitești sau pe Grigore Ranite și Simion din Craiova, pe Ștefan din Ocnele Mari etc. În acest sens, Lucian Blaga observa: „Ortodoxia bizantină - în esența ei anistorică, statică, veșnică, a fost pentru substanța noastră etnică o salvare, deoarece ne-a conservat neatinsă de vicisitudinile pseudoistoriei noastre de până aici posibilitățile creatoare pentru mai târziu (...) Mistica bizantină surprinde misterul, potențând lumina.” Și tot acolo: „Cultura biblică devine astfel înainte de orice izvor de precepte și impunative. Ea caracterizează și disciplinează energiile sufletului anonim. Pentru țaranul român biserica vine oarecum de undeva din trecut, cu pasul viril al timpului. Biserica emană pentru el oarecum de-a dreptul din Dumnezeu”. E bine, ca acum, de sărbători, să ne îmbogățim sufletește, prin lectura unor astfel de lucrări, fundamentale pentru specificul creștinismului românesc.

Pornind de aici, plaja inspirației prinde toate făpturile biblice (Creatorul, Isus sau Mântuitorul, Fecioara Maria, sfinții, apostolii, arhanghelii, îngerii, figurile Vechiului și Noului Testament etc.), zugrăviți individual sau în scene colective, printr-o artă naivă sau rafinată, adăugând trăsături distinctive (precum Radu Munteanu la Desești sau pictura bisericii din Oțărta din aceeași regiune), care își exprimă puternica adorație mistică într-o modalitate cât se poate de expresivă. Prin astfel de creații, cultura noastră populară se raportează la o puternică tradiție creștină de rit bizantin, pe care o dezvoltă potrivit gustului, viziunii și imaginării lor artistice, conferind lucrărilor lor

un specific care depășește simpla nuanță de atitudine sau colorit, spre a se topi într-un hieratism stilizat, care cucerește prin jocul ingenios al liniilor și al unei viziuni, mereu împrăștiată de o nouă haină picturală. Școlile de zugrăvit, organizate pe lângă mănăstiri și conduse de meșteri reputați, cu „moaleri” care au în spate o vastă experiență practică sunt puse de autor în valoare, prin creații de o rară frumusețe și elevație spirituală. Cu puține excepții (cu nume grecești, slovace sau poloneze), marea majoritate a pictorilor de biserică sunt români, și care, prin acest schimb viu de tehnici productive, au impus ei înșiși canoane și regimuri artistice predilecte. Tehnicile de zugrăvit se învață prin ucenicia pe lângă un meșter acreditat, care deține în palmaresul personal zeci de picturi cunoscute.

O altă caracteristică a situației clerului ortodox din Transilvania este prezența aproape generalizată a bisericilor de lemn, întrucât românii din Transilvania, în majoritate ortodocși nu dețin putere economică spre a dura biserici de zid sau de piatră. Abia greco-catolicii vor deveni mai lucrativi în acest sens, satele și comunele conduse de preoți greco-catolici, putând a dispune în unele locuri de resurse financiare mai mari. Din rândul lor se detașează și cel dintâi pictor școlit la o academie de specialitate din Apus, fiind vorba de Efreim Muntiu, fratele lui Samuil Micu Klein, ale cărui lucrări au putut fi descoperite în biserici de cult din Viena, sau în portrete de familie.

Diversitatea de stiluri, metode și tehnici artistice pot fi admirate de la un artist la altul, prin bogăția extraordinară de expresive, care transformă dicționarul într-un album de mare relevanță artistică, dicționarul fiind nu numai o carte de bogate (și uneori monografice) individualități artistice, ci și un repertoriu de arhitectură și tehnică populară de pe întreg ținutul transilvănean, un atlas și un album geografic de individualități artistice, de stiluri, curente, influențe și puternică pecete locală. E de observat la fiecare pas modul în care elemente ale stilului brâncovenesc pătrund în Transilvania și cum experiențele tradiționale locale se interferează cu noile stiluri, la care contribuie uneori și barocul sau goticul săsesc.

Autorul e deplin stăpân pe o informație exhaustivă, punând la contribuție toată zestrea adunată de muzeele Transilvaniei, în centre de tip Museion, în reputele colecții colective (Laz, Nicula, Scheii Brașovului, Sibiel, Muzeul Mitropoliei Clujului, Colecții de artă din marile orașe transilvane etc.), repertoriul acestora fiind extrem de bine cunoscut și apreciat de specialistul care este Marius Porumb. De altfel, vastul material pe care îl pune în circulație a fost adunat și înregistrat în trei etape distincte: o primă investigație datând din 1973, o alta din 1998 și a treia din 2003, ajungând, în final, la monumentală sinteză actuală, strălucită expresie a profesionalismului autorului.

Pentru fiecare local, biserică, triptic iconografic, portretistic sau scenă de esență biblică, autorul deține o documentație bogată, cu comentarii succinte dar definitorii, cu trimiteri la noutăți și modificări de stil, la sublinieri ale meșteșugului artistic prin caracterizări elocvente și atrăgătoare. Trimiterile bibliografice sunt definitorii, vii și eclatante, atestând faptul că a luat în seamă pe toți antecesorii săi, care, într-o formă sau alta, au semnalat sau comentat materialul pictural din mănăstiri, biserici de lemn sau de piatră și a modului în care aceste contribuții afectează și reverberază în spațiul transilvan. Lucrare de mari dimensiuni (peste 700 de pagini), cu o iconografie bogată și o bibliografie pe măsură, noua variantă îmbunătățită a cărții lui Marius Porumb îl așază în fruntea cercetătorilor de artă din întreg spațiul artistic românesc, iar opera sa se impune ca o bibliografie obligatorie pentru toți cei care se vor ocupa de domeniu.

Mircea Popa, Cluj-Napoca

ÎNSEMNĂRI DE CITITOR

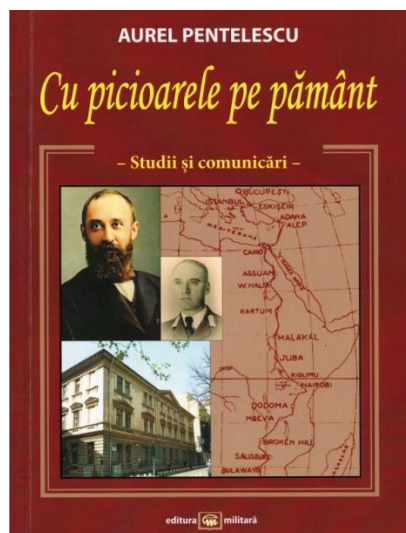
Constantin Moșincat

Când răsfoiesc o carte a unui confrate, inspirat de Muza Clio, mă întreb, eu ca cititor, de unde știe acesta ce așteptări am de la el? Desigur că lectura curge de la prima pagină a copertei, fără să am așteptări, altele decât cele sugerate de titlu sau cuprins. Abia conținutul – prin punerea problemei și interpretările argumentate aduse – mă determină să fac aprecieri sau note cu

privire la poziția autorului față de acel eveniment sau subiect.

Ei bine, cu totul altfel privesc și îmi îndrept atenția spre opera unui profesor, de a cărui prietenie sunt onorat și legat prin multitudinea de idei, țesute la „gura sobei”, în lungi discuții, reluate și întoarse pe toate planurile de discuții. Într-o asemenea onorantă poziție mă aflu având în față cartea comandoului prof. univ. dr. Aurel Pentelescu, *Cu picioarele pe pământ: studii și comunicări*, cu un cuvânt înainte de comandor dr. Jipa Rotaru, volum apărut la Editura Militară, 2024, format B5, 236 p.

Antologia cuprinde 11 articole, studii și

comunicări, altminteri „risipite” prin tot atâtea locuri unde au văzut lumina tiparului. Meritul auzului este acela al revenirii la acestea pentru a le înmănușia între copertele acestei lucrări, dedicată memoriei generalului prof. univ. dr. Vasile Mocanu, fost șef de catedră a *Istoriei poporului român*, din Academia Militară București.

L-am cunoscut și eu pe profesorul Dr. Vasile Mocanu, iar comandor prof. dr. Jipa Rotaru mi-a fost conducător de grupă pe timpul studiilor la Academia Militară (1982-1984) și apoi ca director la Muzeul Militar Național – fapt pentru care deschidem cu respect cartea care, cu temeinică îndreptățire, aduce în actualitate memoria faptelor înaintașilor, respectul față de marii dascăli, între care Nicolae Iorga ca profesor la Școala Superioară de Război, sau Mihail Manoilescu, Victor Slăvescu ca sprijinitori ai dezvoltării aviației române.

De câte ori răsfoim paginile cărților, cu secvențe din viața oamenilor cunoscuți care au stat în furtuni, în clipe de grea cumpănă pentru țară, o facem cu sfioasă și aleasă recunoștință, cu smerenia datorată la intrare într-o catedrală, templu sau mănăstire, loc de contemplare, pioșenie și reculegere, săvârșind pentru nceput un gest de o creștinească reverență.

Datorăm atât de mult celor care ne-au fost precursori și dascăli, încât, limba noastră românească, împodobită cu alese cuvinte, devine coronița cu lauri pe care o merită aceia care au făcut fapte demne de a fi consemnate și reținute de istorie. Între aceștia, negreșit, se regăsesc și nume ale acelor citați în documentata lucrare alcătuită ca „la carte” de profesorul dr. Aurel Pentelescu.

Din parcursul celor 11 articole și studii am detașat câteva însemnări de cititor pe care le voi menționa într-o ordine aleatorie. Mai întâi remarc originalitatea textelor, documentelor anexate, cu indicarea surselor inedite, apoi clasa metodică a dascălului de a puncta și fixa concluzia potrivită fiecărui studiu, uneori, îndrăznesc să afirm, chiar poziția de pionierat în analiza și poziționarea interpretativă față de unele evenimente istorice – *Ioarga strateg european* – prin cele 12 cursuri de *Geopolitică* expuse în 95 de ore din program, în care a cuprins zona Rinului, a Mării Mediterane, a Dunării și a Oceanelor. Remarcabilă subliniere cu valabilitate și astăzi, bazată pe o profundă cunoaștere a importanței strategice. Ineditul situației este relevat de profesorul dr., Aurel Pentelescu cu multă îndrăzneală dar și cu o argumentare imbatabilă. Distinsul dascăl remarcă originalitatea temelor alese de savantul profesor Nicolae Iorga precum și a metodologie sale de expunere și inedita formulă adoptată de pentru susținerea și atractivitatea cursurilor sale. Să nu uităm faptul că la aceste cursuri participau și îndrumătorii ofițerilor-studenți care erau la rândul lor profesorii, unii foști combatanți pe frontul întregirii, alții cu studii la Academii similare din Berlin și Paris, iar mesajul cursurilor viza formarea comandanților combatanți și ofițerilor de stat-major ce vor lupta pe fronturile din răsărit și apus în al doilea război mondial.

În altă ordine menționez studiile referitoare la politica de apărare prin dezbaterile legilor specifice apărării în Senatul României (p. 65) dintre 1919-1939, precum interesentă mi se pare și sublinierea aportului ziarului de propagandă *România* în tranșeele unirii celei mari (p.105). Ziarul *România* – organ de presă al apărării naționale - pus sub conducerea lui Mihail Sadoveanu, la care au colaborat octavian Goga, Ion Minulescu, Barbu Delavrancea, Al. Vlahuță, ș.a. a devenit o adevărată tribună națională de afirmare a drepturilor românilor. Deși nu are o monografie, la care ar fi îndreptățită gazeta ostășească apărarea în condiții de campanie și era un adevărat balsam al ostașilor din tranșee, avându-l pe Nicolae Mantu desenatorul ilustrator și pe slt. Dumitru Stoica pictor al cronicilor de război. „În ranițele voastre e biruința de mâine. Sub lumina ei orbitoare vrem să ni se frângă condeiul n ziua ce amare, când printre zidurile fumegânde de la Alba Iulia, sunet de muzici, de drumul de praf și de sânge, va trece mândru, pe calul său alb, Regele nostru”, scria Octavian Goga (p.123).

Sunt de asemenea de reținut opiniile aparte ale domnului profesor referitor la „lovitura de stat din 23 august 1944, ca eveniment utilitarist” aliaților, dar contra intereselor naționale și consecințele dezastruase a Tratatului de pace de la Paris 1947 prin care practic a fost „decimată” armata română și ocupația sovieto-comunistă peste 50 de ani! Și domnul profesor răspunde întrebărilor de gen: cui a folosit 23 august 1944? Ce consecința a avut? Cui n-a mai plăcut guvernarea Antonescu? Și în final eruditul dascăl să concluzioneze prin exemplificare: distrugerea armatei românești comunizarea sovietică a României.

Col. dr. Constantin Moșincat

UNICUL FIU AL LUI Ion CREANGĂ
Constantin CREANGĂ (1860-1918)

Beatrice Pichiu

Părăsit de mamă și crescut doar de tată, începând cu vârsta de șase ani, băiatul lui Creangă a fost înscris la școala militară într-un moment de mare cumpănă din viața scriitorului. Ion Creangă tocmai fusese dat afară din rândul clerului și din învățământ. Ca să supraviețuiască

fusesse nevoit să-și deschidă un debit de tutun în centrul Iașilor, debit ajuns să fie administrat, câțiva ani mai târziu, de fratele lui, Zahei.

Școala militară avea avantajul că era gratuită și promitea pentru micul Constantin o carieră profesională respectabilă, lipsită de grija zilei de mâine, în rândurile Armatei

Române. Mult timp mai târziu, băiatul avea să povestească felul deloc democratic în care tatăl său hotărâse să-l înscrie aici: "Militar am fost pentru că așa a voit tata. (...) Era el cum era cu alții, dar cu de-ai lui, de-ai casei și de-alde mine mai ales, pleosc una peste gură! Și n-aveai cui te plânge, grevele nefiind încă inventate pe-atunci. Și-apoi, la drept vorbind, și mie îmi sfârâia inima după tesac și epoleți".

Zgomotul armelor a continuat să-l seducă pe Constantin și dincolo de vârsta copilăriei, după ce se familiarizase bine cu educația militară. În timpul Războiului de Independență – când tatăl său scria basmul "Harap Alb" și suferea una dintre primele crize de epilepsie – Constantin a mers să lupte pe frontul româno-ruso-turc, fără să spună nimic acasă, deși era minor și nu putea hotărî înrolarea pentru el însuși. Aflând, într-un târziu, de inițiativa fiului său, speriat, Creangă a apelat la unul dintre prietenii săi de la Junimea, Petre Carp, care, intervenind pe lângă primul ministru Ion Brătianu, a reușit să-i demobilizeze băiatul.

Constantin Creangă a absolvit școala de ofițeri în 1879, cu gradul de sublocotenent. Între 1883 și 1885, grație sprijinului acordat de tată, a ajuns să învețe la Viena și la Bruxelles, la Școala Superioară de Geniu și la Școala de Stat-Major. Pe vremea când încă era elev la București, Ioan Slavici îi urmărea îndeaproape situația școlară și primea aceste rânduri de la Ion Creangă: "Nu știu dacă Creangă al meu învață sau se lasă pe-o ureche".

Pradă viselor întreaga tinerețe, Constantin avusese planuri de înscriere la Facultatea de Arhitectură din Viena, voia să breveteze dispozitive mecanice, se îndrăgostea până peste cap, se detașa cu ușurință de femeile pe care le iubea și avea, drept singură constantă a vieții sale labirintice, lipsa acută de bani. Obișnuind să se plângă de avariția tatălui, în decembrie 1878, Constantin l-a determinat pe Eminescu să-i scrie aceste rânduri lui Creangă: "Nu știu dacă ai cauze deosebite de nemulțămire împotriva lui fii-tău, dar oricare ar fi acelea te rog să le treci cu vederea și să-i trimiți din când în când parole pentru trebuințele lui extraordinare". E unica scrisoare care s-a păstrat dintre cele trimise de Mihai Eminescu lui Ion Creangă și ea vorbește despre tensiunea financiară dintre tată și fiu.

Deși adolescența lui Constantin a fost marcată de cereri desperate de bani, în momentul morții tatălui, fiul a dat dovadă de o generozitate pe care purtarea lui de până atunci nu o anticipase. A donat toate economiile găsite în casa povestitorului, 30.000 de lei, unui comitet editorial care s-a ocupat de publicarea primei ediții a operelor complete ale lui Ion Creangă – ale lui Ioan Creangă, mai precis - carte apărută în 1892.

Nora lui Ion Creangă era aromâncă. Când tatăl lui încă mai trăia, în 1884, uitând cu desăvârșire pasiunea pentru celelalte femei, Constantin s-a îndrăgostit de domnișoara Olga Pătru, o fată cu zece ani mai tânără decât el. Aceasta era fiica unor macedo-români care imigraseră din Salonic, trăiau în Brăila și ajunseseră să atingă prosperitatea datorită comerțului cu mărfuri coloniale care le soseau cu vaporeșul pe Dunăre. Căsătoria dintre cei doi s-a încheiat în 1886, când mireasa avea 16 ani, iar doi ani mai târziu, în 1888, a venit pe lume primul nepot al lui Ion Creangă, Laetitia - născută în Italia, la Torino, și botezată după o prințesă a Casei de Savoia.

A fost singurul nepot pe care Creangă, murind în 1889, a apucat să-l vadă și să-l țină în brațe. Laetitiei i-au urmat Horia (n. 1892), Silvia (n. 1894) și Ion (n. 1898), alintat de familie Ionel." Vezi mai puțin

DOCUMENTE

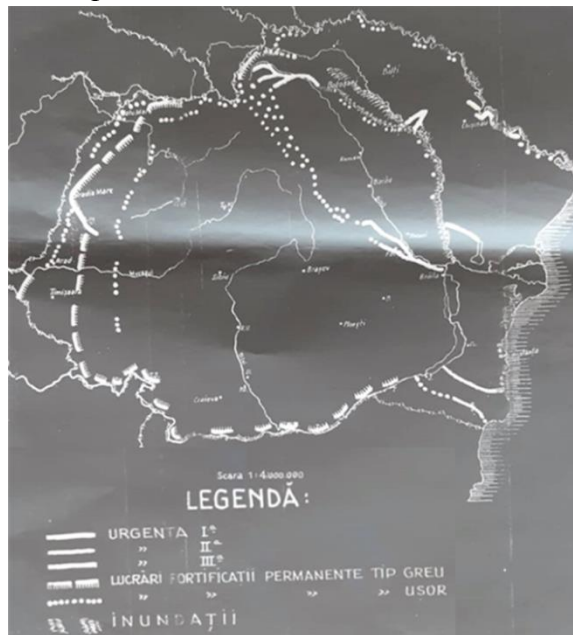
VIZITA PE FRONTIERA DE VEST A REGELUI CAROL al II-lea

*Granița de Vest a României Mari, conform analizelor strategice și a planurilor de apărare a Țării, era la acea dată prima expusă pericolului dezmembrării, după modelul Cehoslovaciei din septembrie 1939. În atare situație, conform mobilizării generale din martie 1939, au fost dislocate efectivele Armatei 1, care se sprijineau în Banat pe un corp de Armată la flancul Sudic și pe o grupare de Nord spre Maramureș-Bucovina, de legătură cu trupele de la Dunăre, respectiv din Moldova. Capacitatea de mobilizare a Armatei române era la circa 35 de Divizii.

Pe frontiera de vest, cea mai expusă unui atac din partea Ungariei revizioniste, în conjunctura politică favorabilă pentru atingerea obiectivului Axei de „împăca” pe toți dar de a se apropia de Gurile Dunării!, ca obiectiv strategic și de exploatare a petrolului românesc. Încă din 1937 aici, de la Vf. Arcuța, la sud Oradea au început operațiunile genistice de fortificare a graniței. Cazematele concepute de inginerul român Dumitru Vasiliu, conform testărilor din poligonul de la Dadilov, erau proiectate pentru a rezista la bombe de 320 mm, pe care numai nemții aveau posibilitatea să le lanseze.

În asemenea situație planurile ungarilor de atac al României s-au mutat de pe hărțile strategice militare pe cele ale „diplomației revizioniste”, pentru care a fost mobilizată și „corpul de dame de însoțire”, plasate în occident în cercurile influente. Cum acțiunile

ungurești creșteau în intensitate s-au luat de către Marele Stat Major român și acțiuni de contrapropagandă, de sporire a moralului trupelor dislocate, de transformarea Diviziei 17 Infanterie în Brigada 1 Infanterie Fortificații, de construirea cazematei, de participarea activă și efectivă a populației la strângerea de fonduri, de donații și acțiuni de împădurire, de educație patriotică și pregătire civilă de apărare a lucrărilor de artă, etc. Minoritarii din zonă, ațâțați de acțiunile ziarelor ungurești, de nucleeele teroriste ce s-au menținut în „adormire” după Trianon, și agenți infiltrați serveau intereselor maghiare. În această atmosferă Regele Carol II a făcut o vizită regală de Crăciun la unitățile din Garnizoana Oradea. Din parcurgerea presei care a relatat evenimentul am reținut cele ce urmează...*

Sosește trenul Domnesc...

În gara Oradea, — spre ceasurile 9 ale dimineții 25 DECEMBRIE 1939, — întâmpinarea trenului regal se face cu obrietatea îngăduită de surpriza vizitei : n'a mai fost rânduită în fugă nici tava cu pâine și sare, — pe peron nu se află decât d. AI. Radian, ministrul Propagandei, — generalul Vârtejanu, comandantul Diviziei, — Prefectul județului, general în rezervă Teodorut, și primarul Augustin Chirilă al Oradiei.

Fără companie de onoare, fără fanfare, — Suveranul și Marele Voevod se ivesc în fata automobilelor urmați de d. Ernest Urdărianu, ministrul Palatului, — general de divizie Ilcuș, Ministrul Apărării Naționale, coloneii Filitti, Rusescu și Dămăceanu, adjutanți regali, și maiorul Ilie Radu, ofițer de ordonanță al Majestății Sale.

Cele câteva mașini pornesc vertiginos sub razele livide ale soarelui, — cotesc spre palatul

Comandamentului, și iată-le poposind în fața decât câțiva demnitari locali. Colo, câteva

platoului unde în mijlocul careului de ostași ai Regimentelor locale s'a improvizat în grabă estrada pentru Inalții Oaspeți și masa pentru slujba divină.

Soarele se înalță deasupra câmpului, — dar gerul este cumplit încă: în cadența Imnului Regal - intonat de fanfara din flanc, Majestatea Sa trece acum în revistă unitățile și stindardele, după ce a primit raportul dela d. general Stoenescu, comandantul Brigăzii. Suveranii poartă casca cea nouă cu jugulară albă, — uniforma de front a grădinilor, cisme cu pinteni peste pantalonii cu lampas grăniceresc. Tot sub cască, — Măria Sa Voevodul Mihai de Alba Iulia poartă uniforma de sublocotenent a Vânătorilor de Munte.

Slujba pentru Nașterea Domnului

Cât ține inspecția careului, — pe imensul platou, uralele entuziaste ale soldatilor se amestecă melodios cu accentele majestuoase ale Imnului Regal: flutură în vântul cu asprime de viscol cele trei drapele ale Regimentelor, — se leagănă trufaș în soare și pavilionul tricolor arborat în centrul câmpului, pe un catarg care domină vastul careu.

Podoabele sunt puține, — dar cu atât mai patetică și mai marțială este atmosfera acestei ceremonii la care n'au putut fi chemați în pripă

flamuri, — dincoace, în jurul stâlpilor de lângă cazarma »Regele Ferdinand», câteva ghirlande de brad proaspăt smuls din codrii bihoreni...

Revista ostașilor cu baioneta la arme și cu mânuși albe pe curelele blonde s'a încheiat: uralele se sting în vreme ce Suveranu (p. 123) urmat de Marele Voevod și de mica Sa suită se îndreaptă spre soborul preoților, descoperindu-se în fața Crucii pe care I-o întinde pentru sărutare P. S. S. Episcopul Nicolae Popovici al Oradiei, care oficiază slujba divină alături de P. S. S. Episcopul Ciopron al Oștirii.

Detașament, - pe umăr arm'!... Detașament la picior arm'!... . Detașament, descoperiți...

Cele trei comenzi ale generalului Stoenescu au precedat primele rugi de binecuvântare ale Inalților prelați... Fanfara militară pornește cu grave timbre de alămuri acordurile lente ale rugăciunii: cele trei stindarde ale Regimentelor, — fiecare cu escorta de 6 oameni în jurul ofițerului de gardă — înaintează din fronturi spre Suveran: ajunse în fața Majestății Sale se înalță semețe, apoi se înclină toate simultan cu aquilele spre iarba pe care noaptea a așternut dalbe covoare de promoroacă... — «Mărire, Ție, Doamne, mărire Ție...

Rugile se înalță spre soarele palid, - flamurile fluturi sub azurul străveziu. Graiuri ce par să

coboare din înalt pornesc de pe buzele adolescenților din cor, învestmântați în aspre vestminte de se minar ...

- »Și acum trimite darul prea Sfântului și bunului și de viață dăătorului Tău Duh«...

... Privit din spate, - Suveranul are silueta sprintenă a unui căpitan în uniformă de tranșee, însoțit de locotenentul său, — Marele Voevod de Alba Iulia ... Slujba s'a sfârșit: în vreme ce corul continuă implorarea «Mântuește Doamne - episcopul Oradiei trece prin fața fronturilor careului, binecuvântând ostașii cu rouă aiasmei sfințite...

Suveranul se înclină. Corul continuă cântarea în pitoresc grai ardelenesc : «Mântuește, Doamne, poporul Tău, și binecuvântă moștenirea Ta ... Biruință Prea înălțatului nostru Rege Carol II asupra contrariilor dăruiește« ...

- «Detașament, — dreepți!... Acoperiți!...

Comandanții gărzilor pornesc cu drapelele spre fronturile regimentelor, — Majestatea Sa Regele Carol S'a acoperit, a salutat. . .

- La Majestatea Sa Regele, înainte ... pentru onor, prezentați..arm' !...

Recepția notabililor și a soldatilor

Invitați sunt puțini, - în sălile dela etaj ale Diviziei: câțiva prelați, - câteva fracuri civile, uniforme de F. R. N. In pâlcul acesta protocolar, — deodată, — își face însă aparaja și invitata cea mai slăvită astăzi: Armata, — simbolizată de un întreg pluton de ofițeri și de ostași, rezumând dela colonel până la soldat cadrele celor trei regimente locale.

Au invadat întreaga sală, - risipindu-se frumos alineați pe cinci rânduri, în așteptarea Regelui drag, venit să le aducă de ziua Nașterii Mântuitorului augusta urare a Supremului Părinte...

- «Majestatea Sa Regele!...

Vestirea, - rostită de d. general Vârtejeanu, — este îndată acoperită de uralele celor prezenți. Când aclamațiunile viforoase ale soldaților s'au potolit, înaintează spre Majestatea Sa cuviosul episcop Popovici al Oradiei, și cu grai grav începe seria omagiilor, închinările de omagiu la recepția dela Cercul Militar.

Cuvântarea episcopului ortodox al Oradiei

P. S. S. Dr. Nicolae Popovici

Sire, «Conștiința românească de la granița de Vest a țării trăește clipe de adâncă bucurie

religioasă și națională. Căci astăzi, deodată și împreună cu Domnul cerului, — Cel născut în peștera Vifleemului pentru a noastră mântuire, — a venit la noi și la ostașii cari întru neadormită și aspră veghe străjuesc la hotarele țării, Majestatea Voastră, Domnul, Stăpânul și Apărătorul pământului românesc.

Nici o instituție fundamentală a țării n'a scăpat grijei atotcuprinzătoare și îndrumării efective a Maiestății Voastre. Biserica Vă slăvește, Sire, ca pe ctitorul de episcopii și mitropolii, ca pe binevestitorul unor vremuri, pe care Ie doriți dominate de o înaltă și activă spiritualitate creștină, în toate manifestările vieții publice și particulare.

Școala Vă laudă ca pe încercatul îndrumător al unui 'învățământ adaptat nevoilor speciale ale sufletului românesc și ca pe înțeleptul pedagog al unei educații, temeluită pe netrecătoarele norme religioase-morale.

Armata cu bucurie Vă mărește ca pe Acela care cu neadormită grijă și nenumărate jertfe o înzestrați și organizați pentru ceasurile marilor și supremelor încercări. Țara Vă binecuvintează ca pe făcătorul de pace. Institutele de lumină ca pe un nou. și strălucit Brâncoveanu al Culturii Vă vestesc. Săracii, văduvele și orfanii, ca pe Părintele lor ocrotitor Vă cunosc și Vă iubesc;

Sire !

Pentru toate acestea, Biserica străbună a neamului, care de două milenii a stat și stă cu nedesmințită credincioșie de veghe la hotarele românismului și ale ortodoxismului, stăpânită puternic de sentimentul cald al recunoștinței, vine în această zi plină de lumină și de o așa iubitoare pogorîre la noi a Majestății, Voastre și prin graiul smeritului ei arhipăstor prezintă Majestății Voastre sentimentele de înaltă cinstire, de devotată supunere, de netrecătoare iubire ale credincioșilor ei față de Tron și față de Majestatea Voastră și, Vă urează domnie îndelungată, pacinică și rodnică, spre mai marea glorie a Dinastiei noastre și spre binele neamului.

Să trăiți, Majestate!

Să trăiască Măria Sa Marele Voevod Mihai de Alba-Iulia!«.

I. N. 28 iunie 1978, Ploiești. Studii preuniversitare la Liceul teoretic „I. L. Caragiale” din Ploiești (1992–1996), superioare (licență și masterat) la Facultatea de Istorie a Universității din București (1996–2002). Doctorand al Școlii doctorale a Facultății de Istorie, Universitatea din București, cu teza *Biserica Ortodoxă Română de la regimul de autoritate monarhică la Republica Populară Română (1938–1948)* (coord. dr. habil. Cosmin Budeancă). A efectuat nenumărate stagii de cercetare în arhive laice și bisericești din țară și din străinătate. Din anul 2000 până în prezent este consilier în cadrul Serviciului Cercetare din Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității.

II. Istoric, preocupat de studierea vieții religioase în trecutul recent al României, de relația Stat-Biserică, de geopolitica bisericească în secolul XX, legăturile partidelor politice cu viața bisericească, istoria

Ortodoxiei românești în perioada regimului comunist, istoria exilului bisericesc în perioada Războiului Rece. Autor, coautor și editor a 18 cărți și volume, a peste 50 de studii în reviste de specialitate și în volume colective și a circa 40 articole în reviste de istorie, cultură și spiritualitate.

III. A. – *Preoți hunedoreni pătimitori în închisorile comuniste*, Cluj-Napoca/Deva, 2016, 140 p.; *Dicționarul clericilor și mirenilor ortodocși români mărturisitori în detenția comunistă (1945–1964)*, București, 2017, 390 p.; *Clerici și teologi din Eparhia Aradului în închisorile comuniste (1945–1964)*, Arad, 2017, 209 p.; *Preoți vâlțeni în închisorile comuniste (1945–1964)*, Râmnicu-Vâlcea, 2019, 168 p.

B. – *Martiri pentru Hristos din România, în perioada regimului comunist*, București, 2007, 803 p. (ediție nouă, București, 2017, 801 p.); *Patriarhul Justinian și Biserica Ortodoxă Română în anii 1948–1964*, Galați, 2009, 268 p.; *Despre curajul de a rosti: Episcopul Nicolae Popovici al Oradiei*, Galați, 2009, 167 p. + anexe; *Părintele Arsenie Boca în atenția poliției politice din România*, Galați, 2009, 127 p. + anexe; *Monahismul ortodox și puterea comunistă în România anilor '50*, Galați, 2009, 177 p. + cu anexe; *România 1945–1989. Enciclopedia regimului comunist. Represiunea*, vol. I–III (A–R), București, 2011–2016, 666 p. + 711 p. + 773 p.; *Clerici și mireni mărturisitori din Arhiepiscopia Iașilor, în închisorile comuniste (1945–1964)*, Iași, 2017, 201 p. + anexe; *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în temnițele comuniste*, Cluj-Napoca, 2017, 400 p.; *Clerici din Eparhia Sucevei și Rădăuților în închisorile comuniste (1945–1964)*, Suceava, 2019, 124 p. + anexe.

C. – *Partidul, Securitatea și Cultele, 1945–1989*, București, 2005, 427 p. (coord. și coautor); Vasile M. Popescu, *Un martir al crucii. Viața și scrierile lui Teodor M. Popescu*, București, 2006, 538 p. + anexe; *Mitropolitul Antonie Plămădeală. Detalii biografice*, partea I. „Dosarele nu știu tot!”, Sibiu, 2011, 163 p. + anexe; Preot Ilie I. Imbrescu, *V-am scris vouă, tinerilor! Gândurile și încercările unui preot mărturisitor*, București, 2011, 438 p. + anexe (coeditor); Mihai Plămădeală, *Refugiul. Deznădejde și speranță*, Brăila, 2012, 215 p.; *Patriarhul Justinian Marina și apărătorii Ortodoxiei în perioada comunistă. Album comemorativ*, București, 2017, 496 p.; *Episcopul Grigorie Leu în vâltoarea istoriei. Documente (1924–1949)*, Iași, 2019, 817 p. + anexe (coeditor); *Părintele Mina Dobzeu, duhovnicul Hușilor. Documente (1946–2011)*, Huși, 2021, 614 p. + XXXIV anexe (coeditor).

D. – *Securitatea și cultele în 1949*, *Partidul, Securitatea și Cultele (1945–1989)* (ed.), București, 2005, p. 124–222; *Mitropolitul Visarion Puiu în Croația și Austria. Începutul exilului*, Euharistion Patriarhului Daniel al României, București, 2011, p. 614–640; *Părintele Arsenie Papacioc în documentele Securității (1938–1958)*, CCNSAS, V, 1–2 (9–10), 2012, p. 249–280; *Împuternicitul de culte între conformism și asigurarea libertății religioase*, CCNSAS, VI, 1–2 (11–12), 2013, București, p. 7–82; *Spiritualitate creștină versus legionarism în detenția comunistă. Secvențe de la Tg. Ocna*, CCNSAS, IX, 1–2 (17–18), 2016, p. 195–249; *Biserica Ortodoxă Română de la Paris în primii ani ai exilului (1945–1950)*, CCNSAS, X, 1 (19), 2017, p. 213–235; *Condiția evreului român creștin în timpul Holocaustului*, CCNSAS, XI, 2 (22), 2018, p. 117–176; *Biserica Ortodoxă Română, Panorama comunismului în România*, Liliana Corobca (ed.), Iași, 2020, p. 496–518; *Monahismul ortodox românesc în anii '50, Martiriu și memorie din România comunistă. Acta Simpozionului internațional «Dimitru Stăniloae» 2017*, R. Preda și I. Vicovan (eds.), Iași, 2020, p. 215–286. (M.Gh.A.)

CEL MAI VECHI DOCUMENT EPIGRAFIC ÎN LIMBĂ ROMÂNĂ

Locul de la Capidava tocmai fusese săpat de arheologi în cadrul unei campanii pe anumite secțiuni ale împrejurimilor cetății. Arheologii își strânseseră tabăra și plecaseră, iar animalele sătenilor pătrunseseră pe teren scurmând după mâncare. O scroafă a rămat pământul, solul s-a surpat, iar urciorul s-a rostogolit spre malul Dunării, așezându-se în calea țaranului Petre din Topalu.

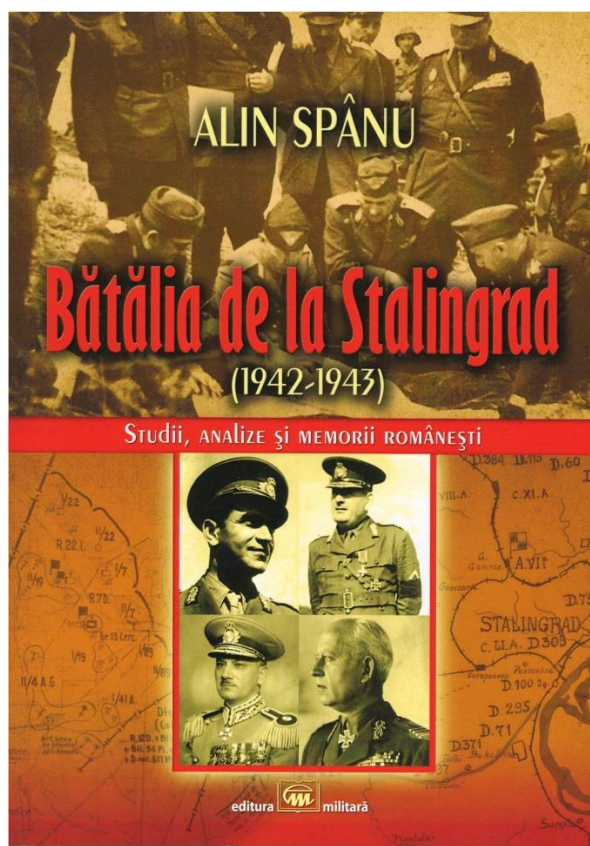
Când l-au studiat, arheologii au descoperit că acesta are încrustate niște scrieri neobișnuite. „Imediat sub gâtul spart erau patru panouri verticale, ca niște metope, pe care apar grupuri de semne, cu litere grecești. Cele patru sferturi purtau inscripții obișnuite pentru acea perioadă, dar și una care a atras atenția arheologilor. Olarul din secolul X și-a scris acolo numele: PETRE. Țăranul care găsisse vasul se numea tot Petre, iar arheologul care săpase pământul pe care au intrat porcii avea numele de Petre Diaconu.

„Prin anii '60, după ce mi-am încheiat îndatoririle arheologice la Capidava, a venit în urma mea o scroafă și a început să râme tocmai în sectorul părăsit de mine. Și, peste ce-a dat?

Peste un urciur de lut modelat în secolul X, pe umerii căruia olarul s'a semnat în pasta crudă cu caractere grecești. Olarul din secolul X se numea PETRE, exact așa cum mă numesc și eu. Scroafa de la Capidava descoperise în sectorul abandonat de mine cel mai vechi document epigrafic de limbă română de până acum, reprezentat de numele de Petre“, scrie în autobiografia sa arheologul Petre Diaconu, citat de specialiștii MNIR

<https://www.dir.org.ro/prima-inscriptie-in-limba-romana.../>

Volumul istoricului Alin Spănu ne readuce în memorie și în suflet una dintre cele mai importante bătălii din istoria celui de-al Doilea Război Mondial și, în același timp, una dintre marile înfrângeri militare din istoria armatei române: Bătălia Stalingradului (încheiată la 2 februarie 1943). În evocarea acestei bătălii și a tragediei armatei române, petrecută în urmă cu opt decenii, autorul valorifică documentele de arhivă în care s-au consemnat pentru eternitate informațiile de pe câmpul de luptă, convingerile, credințele, frustrările și dezamăgirile corpului de comandă al trupelor române implicate în marea confruntare desfășurată între Don și Volga. [...]

Volumul [...] este incitant și provocator prin ineditul documentelor de arhivă puse la dispoziția iubitorului de istorie. Totodată, ne îndeamnă la reflecție în ceea ce privește trecutul, prezentul și viitorul unui stat de necesitate europeană, în condițiile în care atuurile noastre geopolitice și geostrategice ne-au implicat, fără voia noastră, în vâltoarea marilor jocuri și prefaceri geopolitice de la mijlocul secolului XX și ne-au fost, de cele mai multe ori, din păcate, profund potrivnice în devenirea noastră ca națiune și în dorința noastră de progres și de modernitate.

Dr. CONSTANTIN CORNEANU

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE
REGISTRATURA GENERALĂ
Nr. 18344 = 3-DEC.1919 =

*Primit de la Dr. Erdelyi
6 Dec. 1919. La Posar*

189

TELEGRAMA

Prezentată la Corp 7 arm No. 518 cov. gr. data 14/11. m. 12 19
Sosită la data ora m. l. transmisă de

Doi Mișu Ministru Afacerilor Extern
București

21/11/19 Dr. Budapesta

Am onoare a vă comunica o telegrama primită de la Dl Dr Erdely din Bpesta : fr Cânt tr tr Bpesta 2104 22/10 7.-
Dl Maniu Sibiu . Ca urmare unei pertractari din săptămâna trecută astăzi sa prezentat la mine un avocat din Bpesta om cu vaza și din o familie renumita nobila și veke , mi-a declarat ca majoritate insemnata înteligenței de obârgie curate maghiara apoi majoritate a kamerei avocațiale din Bpesta care numara aproape patru mii (4000) membre doresc a pune pe capul regelui românilor coroana sfantului Stefan . Roaga sa lusa faptul la cunoștința sa ne invda se face propaganđa in aceasta direcție și sa i sprijinim cel puțin moralmente . Rog undrumare de Dr Erdely .

Iuliu Maniu Nr 5461/ 1919.-

p. Conformitate:

Impreziata statului.

Form. No. 5

d210. Telegrama nr. 5.461 din 1 decembrie 1919, înregistrată la Registratura Generală a Ministerului Afacerilor Străine sub nr. 18.344 din 3 decembrie 1919, expediată de către Iuliu Maniu (președintele Consiliului Dirigent al Transilvaniei, Banatului și ținuturilor românești din Ungaria) ministrului afacerilor străine al României (Nicolae Mișu), privind informațiile furnizate de către dr. Ioan Erdélyi (reprezentantul Consiliului Dirigent la Budapesta) despre atitudinea intelighenției maghiare favorabile încoronării regelui Ferdinand I ca rege al Ungariei.

OPINII – CU ȘI FĂRĂ PARDON

POLITICA PENTRU TOTI SI TONTI

Mircea Druc

Un spectru...

În anii studenției la Universitatea de Stat din Leningrad (1961-1964), am audiat cursul obligatoriu de «Comunism științific». Profesorul ne-a surprins de la prima lecție. Și-a început prelegerea cu motto-ul Manifestului Comunist: „Un spectru rătăcește prin Europa – spectrul comunismului”. Cuvântul „spectru” este sinonim cu iluzie, halucinație, miraj, fantomă, fantasmagorie, fata-morgana, himeră. Studenților de la filologie profesorul le-a sugerat: „Tociți Manifestul și Capitalul în limbi străine, conform specializării voastre. Îmbinați utilul cu plăcutul!”. Am lecturat Manifestul în spaniolă, portugheză, franceză, italiană la Biblioteca fostei Universități imperiale din Sankt-Petersburg. Și mi-am făcut un carnet cu termeni în limbile respective. De la același profesor am auzit fraza: „Capitaliștii ne vor vinde frânghia cu care îi vom spânzura”, atribuită în egală măsură lui Marx și Lenin. Astăzi, în diferite limbi, circulă pe Internet și variantele viziunii comuniste: „Nu există crimă, la care capitalul nu s-ar preta pentru un profit de 300%”; „Când va fi scoasă la licitație frânghia pentru a spânzura capitaliștii, burghezii vor lupta între ei ca s-o vândă”. Față de aceste aserțiuni am rămas sceptic. Poate că, în anumite situații conjuncturale, „lațul pentru spânzurarea capitaliștilor” a funcționat pe termen scurt și mediu. Însă, niciodată comunismul nu a reușit să fie un sistem economic competitiv.

Antimarxiștii de pretutindeni au lansat invective la adresa lui Karl Marx. De exemplu: „A făcut 7 copii, patru au murit de foame și doi s-au sinucis. A fost întreținut de soția sa toată viața. Dar a inventat comunismul – o teorie pentru a îmbunătăți lumea fără să poată măcar să-și amelioreze propria viață, exact la fel ca și urmașii săi”. Bineînțeles, comuniștii de pretutindeni își apară părintele spiritual în fel și chip: „Este o minciună că l-a întreținut soția. În

realitate, cel care l-a întreținut financiar a fost Engels...Cei care îl critică, nu-i cunosc opera. Marx a fost un mare umanist. Și a pus în centrul doctrinei sale muncitorul. A realizat un studiu unic, a explicat cum a ajuns omenirea în capitalism. Ideile disparate despre organizarea economică și socială la fiecare etapă istorică, le-a pus în ordine și a prevăzut viitorul... China se bazează pe ideile marxiste. Și, în 30 de ani, a scos din sărăcie circa 900 milioane de oameni. Astăzi China, cu economia sa planificată central și bazată pe marxism, concurează cu Occidentul. Populația sa se bucură de bunăstare, iar Europa o pierde pe zi ce trece...”.

Anul 1915. Israel Gelfand (pseudonime: Alexandr Parvus, Molotov, Moscovici), este primit în audiență la MAE al Germaniei. Mesajul acestuia: „Acțiunile comune ale separatiștilor și agitatorilor revoluționari pot duce la obținerea rezultatului scontat”. Peste trei zile, Parvus depune la minister un memorandum pe douăzeci de pagini. Un ansamblu de mijloace și metode detaliate, care urmau să ducă la scoaterea Rusiei din războiul cu Germania. Un plan detaliat de răsturnare a autocrației în Rusia. Iată câteva puncte din programul său: – organizarea în Rusia a unei greve generale cu sloganul „Libertate și Pace”, condusă din Petersburg. Greva va cuprinde uzinele militare și căile ferate; aruncarea în aer a podurilor de cale ferată paralizează aprovizionarea marilor centre, întrerupe transportul trupelor și munițiilor către fronturi, ceea ce provoacă tulburări masive în interiorul țării; pregătirea în Elveția a congresului fruntașilor social-democraților ruși, care să lanseze chemarea unanimă la luptă cu țarismul; agitația printre muncitorii din orașele portuare, la șantierele navale, rafinării, industria extractivă prin plasarea de materiale propagandistice din România și Bulgaria; organizarea rebeliunilor și grevelor cu lozinci politice în regiuni, incendierea depozitelor petroliere; susținerea publicațiilor rusești în străinătate și a gazetelor locale ale partidului, care să creeze peste tot atitudini antițariste; susținerea lozincii partidului bolșevic „Răsturnarea guvernului și încheierea urgentă a păcii!”; susținerea stării de spirit antirusești în Ucraina, Finlanda și Caucaz; organizarea evadării deținuților politici din

Siberia și trimiterea lor în calitate de agitatori revoluționari la Petrograd.

Alexandr Parvus s-a născut în gubernia Minsk. A absolvit Universitatea din Basel, specialitatea „finanțe și activitate bancară”. A devenit redactor-șef al «Sächsische Arbeiterzeitung», un ziar influent al socialiștilor germani. La inițiativa lui Plehanov și Zasulici, a condus în 1916 delegația rusă la congresul Internaționalei a doua de la Londra. În apartamentul său din München au fost publicate primele exemplare ale gazetei «Iskra» («Scânteia»). Parvus a locuit când în Elveția, când în Germania. Și a murit, ca și Lenin, în octombrie 1924. A murit bogat, singuratic și blestemat de toată lumea.

Un vagon sigilat

Anul 1917. Vladimir Ulianov (pseudonim Vladimir Lenin) se afla în exil în Elveția. Și căuta disperat un mijloc ca să ajungă cât mai repede în Rusia. Intenționa să ceară ajutorul Angliei, unde locuiau unii dintre tovarășii săi socialiști. Însă, guvernul acestei țări beligerante nu era dispus să colaboreze cu emigranții politici ruși. Atunci, Iulii Tederbaum (pseudonim Iulius Martov) a lansat ideea solicitării ajutorului de la Germania. Aceasta era cointereseată să încheie o pace separată cu Rusia. Prin intermedierea socialiștilor elvețieni, Lenin a intrat în contact cu agenții germani. Hirsch Apfelbaum (pseudonim – Grigori Zinoviev) l-a reprezentat și a purtat negocierile secrete. După care Lenin și tovarășii săi au semnat un angajament cu guvernul german care le-a permis trecerea frontierelor. Lenin a fost asigurat că vagonul în care avea să ajungă în Rusia beneficia de statutul de extraterritorialitate.

Expedierea viitorilor puciști în Rusia s-a efectuat cu aprobarea generalului Erich Ludendorff, șef al operațiunilor militare în Statul Major al Armatei Germane. Personalitatea lui este mai puțin cunoscută. El, însă, a jucat un rol important în anihilarea Rusiei țariste. În memoriile sale menționează: „Ajutându-l pe Lenin să plece în Rusia, guvernul german și-a asumat o răspundere specială. Din punct de vedere militar această întreprindere s-a justificat. Era imperios necesar ca Rusia să fie răsturnată”. Berlinul avea mari

ambiții și în estul Europei. Dar miza tactică a momentului era eliberarea trupelor germane blocate pe frontul de Est. Totuși, semnarea păcii de la Brest-Litovsk nu a permis ca toate trupele germane să fie trimise pe frontul de Vest. După război, deși nu a devenit nazist, Ludendorff a contribuit la instalarea comunismului sovietic și a nazismului german. Serviciile secrete germane au organizat impecabil traiectul comandoului bolșevic. La 9 aprilie 1917, le-a pus la dispoziție un tren special: vagonul lui Lenin, vagonul PSDMP, vagonul BUND, vagonul eserilor, vagonul anarhiștilor, vagonul diverșilor. Trei uși ale vagonului în care se afla Lenin cu 32 de tovarăși ai săi au fost sigilate, iar a patra ușă (din spate) a rămas descuiată. Doi ofițeri germani au însoțit vagoanele până în Suedia.

Ajunghând la Petrograd, Lenin a lansat imediat faimoasele «Teze din aprilie», publicate în ziarul «Pravda». El critica vehement Guvernul Provizoriu și cerea condamnarea politicii de jaf imperialist salutând organizarea pe fronturi a înfrățirilor între soldații ruși și germani. Argumenta necesitatea preluării de urgență a puterii de către Soviete – o putere statală paralelă. Cerea boicotarea tuturor inițiativelor guvernamentale, marginalizarea cinovnicilor, militarilor și polițiștilor. Campania antibelică se desfășura cu succes printre combatanți, dar și în spatele frontului. Unul dintre șefii serviciului de spionaj german la Stockholm a telegrafiat la Berlin: „Lenin lucrează exact așa precum ne-am fi dorit”. Un lucru nu au prevăzut germanii: perfidia bolșevicilor. Acaparând puterea, aceștia s-au angrenat în propaganda pacifistă printre militarii germani. Distribuiau foi volante, ziare cu mesaje revoluționare. După patru ani de sacrificii, nici starea de spirit a germanilor nu mai era ca în 1914. Puțini credeau în victorie, secătuiți și conștienți că nu mai puteau ține piept Antantei. Soldații dezertau masiv. Marina imperială era contaminată cu virusul bolșevic. Spatele frontului suferea de foame, cu toate că germanii trimiseseră importante resurse acaparate în România.

Pentru „pacificarea Rusiei” guvernul german l-a sponsorizat pe Lenin cu 40 de milioane de mărci aur. În perioada 1914-1917, bolșevicii au primit din partea Germaniei bani și arme

valorând 26 milioane de mărci (echivalentul actual a 75 milioane de euro). După puciul din august 1991, în fosta arhivă a Institutului marxism-leninismului pe lângă CC PCUS, Boris Kolesnikov, autorul cărții «Crime fără pedeapsă», a descoperit documente care confirmă că membrii CC PSDMR și unii dintre militanții activi au fost salariați lunar. Casa CC îi remunera în ruble și în valută. Toți lăsau la casă o recipisă semnată. Unicul care nu a lăsat nici o recipisă a fost Lenin. Din aprilie 1917, liderii bolșevici au încasat câteva sute de mii de ruble și sume solide în valută. Afară de documentele de arhivă germane, există și un film documentar despre finanțarea loviturii de stat bolșevice. Serviciile secrete germane și, ulterior, cele sovietice, au făcut tot posibilul să nu apară public știri despre colaborarea bolșevicilor cu germanii, inamicii Antantei.

Un vapor sigilat

Anul 1917. Concomitent cu vagonul sigilat german, în SUA a ridicat ancora „un vapor sigilat”, care a purces peste Atlantic către Rusia. Pasagerii îmbarcați erau un grup numeros de activiști-revoluționari. Internaționala Financiară (Fininternul) l-a selectat și recrutat Leiba Bronștein (pseudonim – Lev Troțki). Și au căzut la o înțelegere secretă: grupul bancar Rotschild va asigura finanțarea unei operațiuni speciale. O clasică lovitură de stat în Rusia și distrugerea Dinastiei Romanov. Vaporul aducea în Rusia trei sute de locatari ai gheto-ului newyorkez. Nava mai avea în cală arme și muniții, revolvere Colt noi nouțe. Cu acestea ei urmau să împuște în ceafă contrarevoluționari burghezi și albgardiști. Troțki era însoțit de câțiva finanțiști-consilieri din Wall Street – o stradă din New York City. De-a lungul timpului aceasta a devenit metonimie pentru piețele financiare și industria serviciilor financiare americane în ansamblu.

La 23 februarie 1917, Duma de Stat și-a suspendat activitatea. A început Revoluția din februarie. La 2 martie, țarul Nicolai II a abdicat. Unii istorici ruși consideră că documentul privind abdicarea țarului a fost de fapt un fals al conjurațiilor. Peste o zi a abdicat și fratele său Mihail. Astfel, monarhia s-a prăbușit. În Rusia s-a instalat o dualitate a puterii. Sovietele au

preluat controlul asupra armatei. Iată argumentele bolșevicilor în favoarea declanșării urgente a insurecției armate: situația internațională a revoluției ruse; rebeliunea în flota Germaniei; iminența revoluției socialiste mondiale în Europa; amenințarea imperialiștilor cu înăbușirea revoluției în Rusia; starea de război (decizia burgheziei ruse și a guvernului provizoriu să predea capitala germanilor); majoritatea partidului proletar în Soviete; rebeliunea țărănimii și creșterea simpatiei poporului față de partidul bolșevic (alegerile de la Moscova); transportarea către Piter a cazacilor; încercuirea Minskului de către cazaci și altele.

Bolșevicii au manipulat alegerile în sovietele din Petrograd și Moscova până când au obținut majoritatea. În octombrie, înainte de paralizia Guvernului Provizoriu, au dat o lovitură de stat cunoscută ca „Asaltul Palatului de Iarnă”. De fapt, nu a fost niciun asalt, deoarece palatul nu era apărat și nimeni nu a opus rezistență. Odată preluată puterea, Lenin a semnat cu Germania pacea de la Brest Litovsk, cedând enorme extensiuni teritoriale și o numeroasă populație. Alegerile constituante s-au realizat în noiembrie. Învingător a ieșit Partidul Social Revoluționar. Bolșevicii au pierdut cu 23% de voturi. Parlamentul s-a întrunit o singură dată și Lenin l-a dizolvat. Oricum, puciul bolșevic din 1917 era inevitabil. Dacă nu ar fi reușit comuniștii, interveneau alte forțe interne și externe.

Consecința puciului bolșevic a fost dictatura cea mai tiranică a secolului XX, într-o țară imensă, cu un enorm potențial de dezvoltare socio-economică. Dar cu epurări, deportări, gulag, crime, privațiune de libertate, control absolut asupra persoanelor. Strangularea brutală a inițiativelor, comisari politici peste tot, delațiuni, frica inoculată oamenilor. Angoasă și deficit. Teama de a vorbi. Lozinci propagandistice, „adevărurile oficiale”. Fără mass-media liberă și nicio libertate de opinie.

M-am edificat și am cugetat în privința „Revoluției socialiste din octombrie 1917”. Am avut curiozitatea și răbdarea să examinez, în diverse publicații, listele pasagerilor „trenului german special” și a „vaporului american

special”. Circa 90% erau etnici evrei. Am reținut numele de familie Ehrenburg. Mi-am amintit că după cel de al doilea Război Mondial se vorbea despre laureatul premiului Stalin, jurnalistul, scriitorul Ilia Ehrenburg. Acesta elaborase „un proiect sovietic” vizând constituirea viitorului stat evreiesc. Bineînțeles, unul socialist, nu capitalist. Și nu al sioniștilor în Palestina, ci al comuniștilor, pe teritoriul regiunii Odesa, Basarabiei și nordului Bucovinei. Argumentul său principal: URSS nu va admite la frontiera sa existența unei monarhii care a colaborat cu Germania nazistă. Asta după ce românii au întors armele și regele Mihai I a fost decorat cu «Ordinul Pobeda». Abdicarea regelui a spulberat iluzia lui Ehrenburg. Republica Populară Română devenise o țară „vecină și prietenă a Uniunii Sovietice”. În 1948, ONU a recunoscut Statul Israel. Stalin, deși niciodată nu a agreat evreii, fie aceștia comuniști sau sioniști, a aprobat constituirea la frontiera cu China a unei Regiuni Autonome Evreiești cu reședința în orașul Birobidjan. În 2002, subiectul federal al Rusiei, cu o suprafață cam cât Belgia, înregistra o populație de circa 200.000 locuitori, dintre care aproximativ 1,2% erau etnici evrei.

Elaborând studiul «Politică pentru toți și tonți», am depus efort ca să-mi păstrez spiritul tolerant nativ. Să nu rămân cumva contaminat de antiinducism. Treptat, lecturile în diverse limbi m-au lămurit de ce este greu de combătut tezele consacrate de genul: „Evreii au bulversat viața întregii planete”; „Comunismul este creația Internaționalei financiare și a directoratului plutocrației”; „Bolșevismul rus a fost creația bancherilor și cămătarilor internaționali”; „Cheia de boltă a comunismului este mentalitatea de stup originară în Tora”. Primul proiect comunist s-a numit URSS. Realizatorii proiectului au fost evreii – eternii producători de religii și revoluții. Troțki și Lenin, de profesie revoluționari, visau să elibereze Rusia și proletariatul mondial de dominația burgheziei. După puciul bolșevic ei au instaurat dictatura proletariatului punând bazele comunismului practic. Adică, mentalitatea de stup, colectivismul în numele claselor sociale – muncitori, țărani (săraci) și intelighenția (de stânga). Ulterior, Rotschild a privatizat Banca

Centrală Rusă și a contribuit financiar la supunerea fostelor colonii ale Imperiului rus unei elite kominterniste. Utopia unui „paradis terestru”, sub flamură roșie, secere, ciocan și steaua roșie cu cinci colțuri, a stresat/animat/incitat/ încurajat o lume întreagă. Și calvarul a durat din 1917 până la puciul de la Moscova din august 1991.

Reflecții ale unor adepți ai rasismului dughinist: un grup de bolșevici din eșalonul de vârf în frunte cu Lenin au uzurpat puterea de stat în Rusia. Acești trădători de Patrie au conspirat cu Statul Major al Armatei Germane. Au obținut subsidii voluminoase pentru activități subversive în favoarea inamicului. Au subminat, cu toate mijloacele posibile și disponibile, încrederea poporului rus în Guvernul provizoriu. Bolșevicii au fisurat și dezorganizat frontul și interiorul țării. Au șubrezit capacitatea economică și militară a Rusiei. Agitând frenetic, agresiv, incitând și cumpărând lideri ai muncitorilor, soldaților și marinarilor, bolșevicii lansau apeluri de transformare a războiului imperialist în război civil. Astfel bolșevicii și-au curățat calea către puterea absolută în Rusia.

Un socialist eșuat

Prestigiosul istoric catalan Josep Fontana explică magistral geneza și strategiile mișcărilor politice care au triumfat un timp: „Fascismul și nazismul, de exemplu, au luat naștere ca răspuns la amenințarea comunistă, propunând ca alternativă modele de revoluție naționalistă”. Inițial, guvernele fasciste și naziste erau finanțate de elitele economice, care se temeau de ascensiunea comuniștilor în Italia și Germania. Evident, socialiștii și comuniștii, ca și toți actorii politici, au preluat și preiau argumente retorice vehiculate de către rivalii lor. Concomitent, au înființat și plantat pe orizontală partide de masă și metode neconvenționale de luptă politică pentru acapararea puterii în țările lor. Respectivele asemănări între comuniști, fasciști și naziști erau mai mult o intenție de a folosi aceeași tactică pe care o foloseau rivalii lor. Și cu aceasta se terminau similitudinile”.

Fascismul reprezintă o a treia opțiune între liberalism și socialism. Este o doctrină politică

întemeiată de către Benito Mussolini – directorul periodicului «Avanti», organul de presă principal al socialismului italian. Pentru îndoctrinării de toate culorile, care nu se documentează, „a treia cale” înseamnă ceva confuz. Deoarece nu ține de conservatorismul anglo-saxon, cei de dreapta văd fascismul ca fiind de stânga. Fascismul nu se afiliază cu social-democrația sau liberalismul și cei de stânga îl consideră o doctrină de dreapta. Însă, din start, fondatorul fascismului s-a autodefiniț astfel: „De-a lungul întregii mele vieți am fost socialist internaționalist. Când a început Marele Război, am văzut că toate partidele noastre care erau internaționaliste s-au convertit în partide socialiste naționaliste. Aceasta s-a întâmplat și cu mine și acesta este fascismul... Eu eram socialist și fascismul meu este noul socialism... Printre măsurile socialiste, eu apăram renta sau salariul minimum, sindicalizarea, pensionarea la 55 de ani, naționalizarea fabricilor, confiscarea bunurilor aparținând congregațiilor religioase sau abolirea rentei episcopale... Socialismul semnifică elevarea și purificarea conștiinței individuale, și implantarea sa va fi rezultatul unei serii ample de eforturi. Cu toții împreună, de la profesional la muncitor, putem pune o piatră în acest edificiu, realizând zilnic un act socialist și pregătind astfel răsturnarea societății existente... Atât în câmpul politicii, cât și în cel economic, socialismul meu se menține într-o atitudine de opoziție absolută față de doctrinele liberale. Organizarea corporativă a Statului este deja o chestiune consumată. Statul democratic și liberal, slab și agnostic, deja nu mai există. În locul său a apărut Statul Fascist”.

Mussolini a impus în Italia un nou model de organizare și funcționare a statului. Și a promovat fascismul (un colectivism în numele Statului Național). Fascismul este „a treia cale”, una nici comunistă, nici capitalistă. Statul este totul. Economia este protejată și controlată drastic de către stat. Capitalismul este ținut din scurt, interconectat cu marile întreprinderi monopoliste unde statul este stăpân sau coproprietar. Guvernarea este etnocrată. Inițial, fascismul italian posedă și atribute inerente comunismului: dictatură indiscutabilă, diviziunea puterilor în stat inexistentă, controlul justiției și al mijloacelor de informare în masă.

Din diverse surse aflăm că, între 1902 și 1904, rusul Vladimir Ulianov și italianul Benito Mussolini au locuit la Geneva. Ei frecventau cercurile de exilați politici și s-au intersectat la braseria preferată a emigranților. Cu certitudine, au asistat la comemorarea Comunei din Paris, celebrată și în acest oraș elvețian. Era perioada în care ambii militau pentru socialismul revoluționar. Fiind ostili revizionismului reformist, manifestau concepții similare despre rolul partidului în revoluție. Între 1904 și 1914 au mers pe cărări paralele. Însă, începând cu luna octombrie a lui 1914, carierele lor politice au evoluat în direcții opuse. Totul a început cu adoptarea unei poziții diferite referitor la ceea ce avea să fie Primul Război Mondial. Ulterior, Lenin și Mussolini s-au contrapus ireconciliabil.

Istoriografia acceptă existența unor asemănări între comunismul sovietic și fascismul italian. O conexiune, în sensul că bolșevismul a contribuit la dezvoltarea fascismului. Regimul comunist s-a născut primul, a pus bazele distrugerii democrației și a instituit statul-partid sau partidul-stat. Unii cercetători consideră că Mussolini a fost un imitator a lui Lenin, al cărui succes l-a decis să-și emuleze propria doctrină politică. Alții resping asemenea aprecieri și demonstrează că cei doi gemeni au devenit cu timpul „inamici fraternali”. Și pun accentul pe atitudinea critică a liderului fascist față de regimul bolșevic. Referințele și atitudinea lui Mussolini față de Lenin, față de revoluția bolșevică și de regimul comunist ajută la înțelegerea evoluției sale de la socialism la fascism. Comparațiile între Lenin și Mussolini, sau între bolșevism și fascism, vin de departe. Încă în 1923, jurnaliștii întrebau despre „o considerabilă similitudine între regimul de la Roma și cel de la Moscova”. Însuși Mussolini a recunoscut: „Nu neg asemănările”. Peste ani, filozoful Toni Negri se întreba dacă „nu s-ar putea spune că mulți lideri politici, inclusiv Mussolini, visau să fie ca Lenin?”. Cu toate acestea, Mussolini nu a considerat drept etalon sau exemple de imitat nici revoluția lui Lenin-Troțki, nici regimul bolșevic. Le vedea doar ca „o dictatură a intelectualilor fanatici, impusă prin teroare asupra proletariatului și un experiment eșuat”.

Am putea căuta și depista analogii biografice și ideologice între Lenin și Mussolini. De exemplu, admirația pentru Karl Marx, critica dură a revizionismului, viziunea comună despre rolul partidului sau a revoluției. În primii ani ai secolului, ambii erau marxiști revoluționari. Firește, consonanța anumitor idei nu exclude diferența de abordare: marxismul era interpretat de ei în mod diferit deoarece proveneau din culturi diferite. Același lucru se întâmpla și cu partidul. Viziunea leninistă: un partid de intelectuali revoluționari profesioniști; viziunea mussoliniană: un partid înarmat și structurat ca o miliție. Psihologia și ideologia fascistă în devenire era influențată de climatul politic de la finele secolului XIX și începuturile secolului XX. Socialistul Mussolini mai era fascinat de Friederich Nietzsche și Gustave le Bone, rămânând marcat de propagarea darwinismului social și a teoriilor antisemite. Odată cu Primul Răzbi Mondial și puciul bolșevic italianii au avut drept busolă atât evoluția propriei ideologii, cât și proiectul viitorului Imperiu ideocratic sovietic. Mussolini explică: „Fascismul și nazismul au început ca partide ale oamenilor muncii. Și erau anticomuniste pentru că nu voiau să devină niște sateliți sovietici”.

Fascismul italian reprezintă o ideologie specifică: o ideologie transformată în religie politică printr-o sacralizare a unui cult. Obiectivul regimului fascist fiind „Totul în Stat, nimic în afara Statului”. Mussolini nu permitea partide, facțiuni adverse. Le asimila pe toate sau dispăreau. Concepția sa totalitară nu derivă din experiența bolșevică. Este un produs autentic al experienței Partidului Național Fascist, având la bază forma sa particulară de cucerire a puterii. Fenomenul totalitar italian nu s-a desprins din cel rusesc. Nu era cazul nici de emulație nici de import. Originea totalitarismului fascist se află într-o combinație, concepută în 1919, între partid și miliții, ideologie și instituții.

Deocamdată, nimeni nu a încercat să prezinte o istorie comparată între revoluția bolșevică din octombrie și revoluția fascistă din octombrie. Totuși, există exegeți ai fascismului, care acoperă parțial această lacună istoriografică. Menționez aici un studiu bine documentat al istoricului italian Emilio Gentile, care încrucișează viețile politice ale lui Mussolini și

Lenin. O abordare inedită a doi lideri, care au marcat istoria sângeroasă a secolului XX. În cartea sa «Mussolini contra Lenin» explică evoluția viziunii lui Mussolini asupra puterii bolșevice. Istoricul nu compară cele două revoluții, nici ziua și modul de acaparare a puterii la Petrograd și Roma. Studiile sale sunt utile, în mod special, ca un pretext de reflexiune asupra obiectivelor strategice, tactice și operative ale celor două fenomene istorice cardinale: lupta națională și lupta de clasă.

Inițial, comunismul și fascismul au reușit pe termen mediu. Însă, pe termen lung, nu au funcționat eficient ca economii. Din aceleași motive: piețele sunt imprevizibile, monopolurile generează mai multe probleme decât soluții. Iar un stat enorm care controlează economia este bulionul perfect în care germinează și se amplifică corupția endemică. Actualmente, în campaniile electorale, partidele populiste intercalează în programele lor combinații de idei socio-economice comuniste și fasciste. Dacă cineva dorește să cunoască o economie fascistă, să o caute în China. Sunt multe afinități cu ideile lui Mussolini.

Am trăit în lagărul socialist unde informația despre „a treia cale” era ca agheasma pentru vampiri. Homo sovieticus se limita doar la repetarea lozincilor la modă. Un comunist îndoctinat, „apărător al dreptății și adevărului”, crede că în politică există doar o dihotomie: dreapta – liberalii și stânga – comuniștii. Stânga îi acuză pe militanții de dreapta că sunt fasciști, deși fascismul are tendințe socialiste. Social-democrația are, de asemenea, tendințe socialiste și totuși nu este socialism. China este condusă de partidul comunist, dar nu este comunistă, ci capitalistă. Republica Democrată a Coreei de Nord, deși se numește așa, nu este nici republică, nici democratică. Partidele populare și muncitorești nu sunt ale poporului, ci ale unor elite sau grupuri de interese. Iosif Djugașvili, se spune, ar fi fost în adolescență un seminarist înflăcărat, dar cu timpul a devenit ateu. Joseph Alois Ratzinger, se spune, ar fi aderat în copilărie la tineretul hitlerist iar, în tinerețe a fost preot și la bătrânețe a devenit Papa Benedict al XVI-lea. Vladimir Putin se consideră democrat, dar nimeni nu-l crede și trece drept un dictator notoriu.

În prezent termenul „fascist” este folosit pentru a insulta oponentii. Comuniștii îi numesc fasciști pe toți acei care nu împărtășesc ideile lor. Totodată cuvântul „roșii” este o altă insultă la adresa comuniștilor, social-democraților. În realitate nu toți liberalii, conservatorii și creștin-democrații pot fi porecliți „fasciști”. Și nu merită stigmatul „comuniști” toți social-democrații, socialiștii și anarhiștii. Dacă te declari „de dreapta”, ești considerat fascist, liberal, anarhist, capitalist. Sau, dacă faci politică „de stânga”, înseamnă că visezi comunismul. Și astfel devii un stereotip reprobabil – „fascist” sau „comunist”. Oponentii te vor mai suspecta că ești „trădător de țară și de neam”, sponsorizat de vreo organizație din afară pentru ca să faci propagandă pro domo. Falsurile propagandistice, minciunile mass-media, publicitatea frauduloasă, în politică ca și în comerț, ne vor înșela mereu dacă nu pătrundem în esența lor.

O posibilă concluzie

Sovietele și Fascismul au o legătură bine definită, care nu este una ideologică. Afinitatea rezidă în structura puterii pe verticală, într-o dictatură care elimină tot ce n-o reprezintă. Comunismul și fascismul sunt doi frați gemeni prin totalitarism. Așa zișii politicieni „de stângă” afirmă ostentativ că fascismul este de dreapta. Iar așa zișii politicieni „de dreapta” insistă că fascismul este de stânga. În realitate, fascismul nu a fost și nu este de stânga sau de dreapta. Și nici măcar aderenții la această ideologie nu știu ce este de fapt fascismul. Deși, dintotdeauna, au susținut că ei reprezintă „a treia cale”. Altfel spus, fascismul nu este nici de dreapta, nici de stângă, este pur și simplu fascism.

De-a lungul istoriei, au luat naștere și evoluează: comunismul internaționalist (colectivism în numele proletariatului); fascismul naționalist (colectivism în numele statului); socialismul (colectivism în numele claselor); național socialismul (colectivism în numele rasei). Anume această mentalitate colectivistă a obligat internaționaliștii, naționaliștii și rasiștii să se confrunte devorându-se reciproc.

Ca cercetător, neangajat politic, consider că ar fi necesar un studiu comparativ exhaustiv între bolșevism, nazism și rașism. Istoricii români de pe ambele maluri ale Prutului, care au mijloace materiale, timp și curaj, ar face bine să-și aducă și ei contribuția la o eventuală antologie intitulată „Politică pentru toți și tonți”.

Mircea Druc,

București, ianuarie 2025

CONȘTIINȚA

George Mandicescu

Cartea „REGENERAREA NEAMULUI ROMÂNESC” (prigonită, interzisă, distrusă etc.), publicată la Editura Cugetarea în 1937 de genialul analist Nicu Porsenna, ne demonstrează că germenii dezastrului comunist și postcomunist se dezvoltă în voie, chiar în epoca interbelică.

– Observațiile psiho-sociologice și analizele istorico-politice și juridice ale genialului gânditor în domeniul dificil al filosofiei sociale, Nicu Porsenna, formulate în 1937 și spicuite, în stil jurnalistic, în acest documentar „Conștiința”, ne vor ajuta acum, în 2018, să înțelegem dezastrul național în care ne zbatem.

– Lucrarea fostului deținut politic Nicu Porsenna (1948-1964) ne va face să acceptăm realitatea dureroasă că dictatura comunistă de ieri și regimul postcomunist de azi sunt consecințele (logice și biologice!) ale pasivității, irresponsabilităților și lașităților de tot felul, manifestate de o așa-zisă elită interbelică.

– Ne referim la acea „elită” combătută de savantul Mircea Eliade în profeticul său articol din 1935, intitulat „Piloții orbi”. O „elită” incapabilă să dea conținut statal (biologic, moral, politic) aceluși conținător statal numit „România Întregită” (în formularea Părintelui Patriei Ionel I. C. Brătianu) sau „România Unită” (în formularea Părintelui Patriei Iuliu Maniu).

– Întrebări, chinuitoare azi, pentru teologii, istoricii, politicienii și jurnaliștii români: DE CE intelectualitatea zis „creștină” a epocii interbelice a uitat de făuritorii României Unite

(Regele Ferdinand I, Regina Maria, Ionel I. C. Brătianu și Iuliu Maniu)?

– DE CE elita intelectuală zis creștină a „României Întregite” a uitat că Rusia este dușmanul ereditar al Neamului Românesc, așa cum ne-au prevenit Domnitorul Ștefan cel Mare și Sfânt și, mai târziu, vârful de lance al gândirii politice românești Mihail Eminescu?

Iată degenerarea neamului nostru! „Corupția-sistem”

„Pe ruinele interesului obștesc crește tare, ca măcăciunele, interesul personal, egoismul omului întors la natura primitivă. E dispariția dezinteresării eroice, e imoralitatea și corupția publică devenită sistem [...]. Am impresia că românii și-au împlinit rolul istoric: după ce au apărut Europa de huni, de tătari și de turci, de bolșevismul rusesc și de megalomania maghiară, se retrag de pe scena lumii, nemaiputând crea oameni. Scriu aceste rânduri și-mi pare că aștern rămasul bun al unui român de la poporul său, care nu va mai fi”.

N.B. Nicu Porsenna, în 1937, semnala „corupția publică devenită sistem”! Din 2010 încoace, toți românii se plâng la unison că... „sistemul e de vină”.

„Slăbiciunea morală”

REMEMBER N. PORSENNNA – 1937 (Capitolul „Lipsa de energie și de perseverență”): „Regula în viața publică e resemnarea, slăbiciunea morală. Din această pasivitate, din iertarea pe toată linia, a rămas în psihologia românească pomana și gratuitatea. [...] Iertarea de datorii și nici o răspundere [...]. De aceea, spre deosebire de morala aspră și neîndurătoare a Occidentului, mentalitatea românului este Protecția și Norocul; iar nu efortul, nu inițiativa. «Românul se naște bursier, trăiește funcționar și moare pensionar» (cf. P. P. Carp)”. [...] Idealul rasei noastre a devenit câștigul fără muncă (M. Eminescu), superficialitatea, spoiala. Într-un cuvânt, lipsa de efort. Nu e de mirare că dacă îți trebuie un lucrător care să-ți strice instalațiile, un secretar care să-ți încurce treburile, un avocat care să-ți piardă termenele proceselor, se impune să-l alegi român. Îl vrei serios și capabil? E nevoie să-l iei străin [...]. În neamul nostru, în orice

ramură de muncă, omul stăruitor, corect, înzestrat cu conștiință profesională – este excepția; leneșul înfumurat, deșteptul superficial – este regula”.

N.B. *Se mai poate adăuga/comenta ceva după 81 de ani, în caracterizarea mentalului românesc?*

„Schimbare sau pieire”

REMEMBER N. PORSENNNA – 1937 (Capitolul „Lipsa concepției morale”): „Românul este complet lipsit de mândrie omenească, cetățenească și națională. Polonezul și maghiarul împing orgoliul până la trufie; bulgarul, sârbul și grecul duc mâna la cuțit, fac revoluții.

Singur românul rabdă, rabdă ca o piatră să fie călcat în picioare, palmuit, scuipat, jefuit de oamenii politici, strivit de impozite, insultat în gândul și simțirea lui. Și toate acestea fără nicio tresărire de mânie mântuitoare. [...] Nu. Românul rămâne pururi cu fruntea în țărână, el nu are îndrăzneala să țină pieptul înainte și capul sus. E un sclav! [...] În prima țară din Europa, noi suntem ultimul popor din Europa! Concluzia se impune de la sine: dacă nu ne schimbăm, vom pieri!”

N.B. *Și după 81 de ani, românii comentează între ei faptul că „am ajuns un popor de sclavi”, că „suntem un popor de lași” și fac comparații cu popoarele din jur și din Occident unde migrația definitivă a forței de muncă din România a atins locul unu în Europa!*

„Reforma caracterului”

REMEMBER N. PORSENNNA – 1937 (Capitolul „Reforma caracterului”): „Este prea cunoscută lamentabila lipsă de pregătire intelectuală și morală a tineretului de azi. Majoritatea acestor tineri nu știu, în afară de regulile teoretice ale sportului, NIMIC. Dezastul examenelor de bacalaureat e elocvent: 60% din candidați – cad! Rămâne întrebarea: cum li s-a îngăduit să ajungă până la bacalaureat? ... Licențiați universitari scriu „v-ă ve-ți duce”, „lam zărit” etc. ...

Și pe deasupra acestei absențe uluitoare de efort cerebral, o feroce sete de bani. Panem et circenses (pâine și circ), ca în epoca lui Nero”.

N.B. *Dacă mai adăugăm zeul INTERNET, telefonul mobil „i-phone” și manelele de factură țigănească avem tabloul aproape apocaliptic al degenerării tinerilor. Tineri a-culturali, a-religioși, gratulați cu un examen de BAC formal (dar și acela picat în procente similare celor din 1936-1937) și cu admiteri la Universități de stat fără examen/ concurs!*

„Ineficacitatea pedagogică”

REMEMBER N. PORSENNA – 1937 (Capitolul „Ineficacitatea pedagogică”): „În România, tineretul de după Război n-a fost lipsit numai de o educație specială de energie, ci lăsat să decadă și din bruma de educație pe care o primeau generațiile înaintate [...]. Copiii de azi, și oamenii care ies din ei, sunt o grozăvie. Desigur, nu din vina lor, ci din a acelor care i-au crescut. Părinții au lăsat și lasă libertate absolută ambelor sexe. Spectacolul corupției politice dezvoltă în sufletul copiilor o adevărată floră putrescentă de idei și moravuri. La școală, profesori ignoranți și lipsiți de interes își bat joc de cursuri; cărțile de școală ieșite din officinele «democratice» sunt o rușine și un pericol; notele se dau pe hatâr și nepăsare. Astfel, ajung la bacalaureat elevi agramați, necunoscând nici ortografia română [...]. Tineretul nostru decade «în progresie geometrică», alunecând accelerat spre o nulitate absolută, spre descompunere și pierzare!”

N.B. *Constatări faptice, fenomene sociale consemnate în 1937, dar parcă citite în presa anilor 2017-2018! Poate vreun dascăl sau părinte să mai comenteze ceva?*

„Tembelism oriental”

REMEMBER N. PORSENNA – 1937 (Capitolul „Bazele materiale ale reformei”): „O vorbă veche românească, care-și păstrează și azi tot tâlcul, zice despre țara noastră «Bună țară, rea tocmeală». TOCMEALA avea atunci înțelesul de administrație, întocmire, organizare. Nu se putea spune mai bine despre țara aceasta binecuvântată de natură, oropsită de oameni”.

„Cu scopul de a găsi o soluție acestei crize de oameni, acestei slăbiciuni, acestui tembelism oriental și corupției omului românesc, am gândit ani și ani, am studiat, am cules datele Științei, am așternut rândurile cărții de față.

Scopul nostru este să vedem cum se poate schimba TOCMEALA țării, îndreptarea omului”.

„Pentru aceasta am propus un sistem de educație, care nu țintește numai la difuzarea de cunoștințe; acestea singure creează, ca astăzi, un proletariat pseudo-intelectual care, pe temeiul diplomelor obținute, solicită slujbe, de preferat la Stat. Noi țintim mai ales să formăm caractere, cu scopul de a reconstrui rasa românească și a ne înainta civilizația. Trebuie să înlocuim plebea diplomată sau nediplomată, de azi – cu OAMENI.”

N.B. *Armata de tineri absolvenți de licee și de universități, care invadează societatea noastră anual cu sute de mii de pretenții de joburi bine plătite este o realitate zguduitoare și în 2018. Deși comunismul a căzut, proletariatul pseudo-intelectual se înmulțește aberant în detrimentul clasei de mijloc, al antreprenorilor - întreprinzătorilor, al meseriașilor și muncitorilor calificați. Totul seamănă cu o... demență socială veche de 81 de ani?*

„Un român moale, superficial, ușuratic”

REMEMBER N. PORSENNA – 1937 (Capitolul „Rasa reeducată, regenerată”): „Astăzi avem un român moale, tembel, superficial, ușuratic, indiferent la progres, egoist, incorect: un semi-barbar, numai cu aparențele civilizației. Acest om locuiește și conduce o țară cu aspect general primitiv (de «ȚIGĂNIE»), o patrie ale cărei bogății nu știe a le pune în valoare. Iar puținele bogății valorificate îngrășă o oligarhie de conducători hrăpăreți [...], care duc o existență de lux în mizeria generală”.

„Lux și mizerie: iată aspectul civilizației românești. În țara cea mai bogată din Europa, noi suntem cel mai înapoiat popor, din pricina lipsei de adevărați oameni[...].”

„REGENERAREA noastră nu e un lux, nici o ambiție, cu atât mai puțin un capriciu. Este o necesitate de neînlăturat, în mijlocul unor PRIMEJDII DE MOARTE [...].”

„Povața de căpetenie a Regelui Carol I către sfetnicii săi era: **FORMAȚI CARACTERE**. Personal, acest suveran a dat cel dintâi pilda

caracterului, împingând virtutea până la ascetism [...]”.

„Pentru ca somnul de azi să nu devină în adevăr somnul morții, e poruncitor să luăm hotărârea de a scutura negurile vieții primitive, a ne freca pleoapele de amorțeala orientului, a ne încorda pentru marele adevăr al Civilizației, al Puterii!”

~***~

Comentariu: Noroc mare, azi, pentru tot neamul românesc, că a apărut un român, trimisul Domnului, care știe să îndrepte absolut toate relele din România. Să traim cu toții ca să ne putem convinge.

George Mandicescu,
București

EUROPA ȘI BUSOLA DE SECURITATE

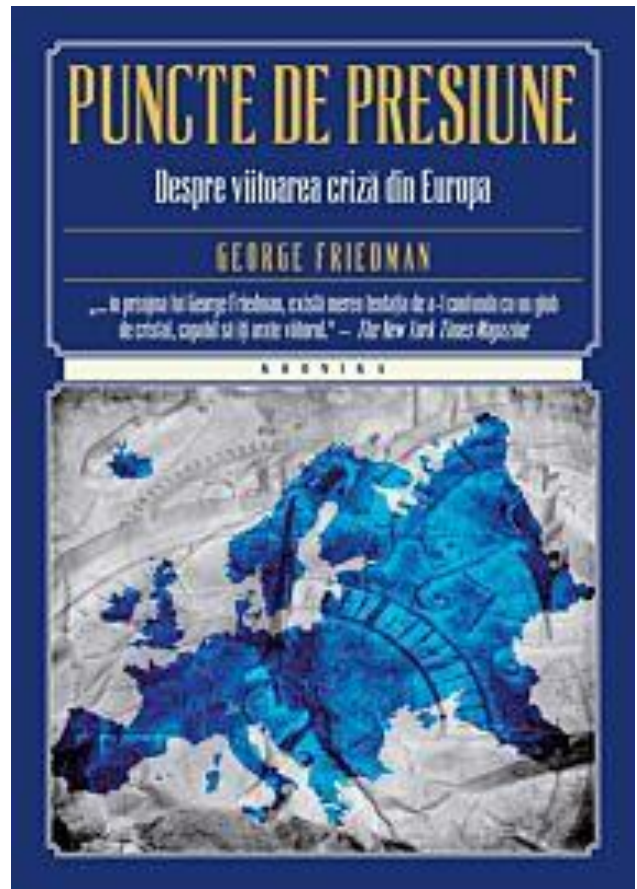
Constantin Moșincat

Într-o corespondența cu prietenul NT, căruia îi semnalasem o analiză făcută de George Friedman³⁷, după care-mi scrie: „Discursul lui

³⁷ Cu o precizie remarcabilă, George Friedman a prognozat tendințe viitoare în politica, tehnologia, cultura și demografia globală. În Puncte de presiune, Friedman se concentrează asupra Europei – centrul cultural și de putere al lumii în ultimele cinci secole... până acum. Analizând cele mai instabile, imprevizibile și fascinante linii de graniță ale Europei și Rusiei – și liniile de falie care au existat vreme de secole și care au fost motivul a numeroase războaie catastrofale – Friedman scoate în evidență, într-o modalitate inedită, punctele de presiune care au început din nou să cedeze. Uniunea Europeană de astăzi a fost construită în mare parte pentru a reduce la minimum tensiunile geopolitice care au sfâșiat continentul de-a lungul istoriei. După cum demonstrează Friedman, folosindu-se de o bogată analiză istorică și culturală, acest model a început să își arate limitele. Puncte de presiune relatează istoria vie a Europei și explică, cu multă claritate, care sunt cele mai volatile regiuni ale acesteia: teritoriul agitat și mereu în schimbare dintre Occident și Rusia (o zonă mare care include, în prezent, Ucraina, Belarus și Lituania); vechea linie de graniță dintre Germania și Franța și zona Mediteranei, care este leagănul iudaismului și al creștinismului și care a devenit un centru al vieții islamice.

Din paginile scrise de Friedman se desprinde o imagine clară a regiunilor și țărilor, iar istoria începe să se contureze precis. Puncte de presiune este o analiză cuprinzătoare a Europei moderne, a trecutului său remarcabil și a falțiilor care s-au trezit la viață și care vor fi fundamentale în viitorul apropiat. Aceasta este cea mai

GF a avut loc în 2015, acum 7/8 ani. În anul 2016 a apărut în România cartea lui care explica, detaliază și motivează viziunea lui despre Europa. Numai cine nu a citit aceasta carte poate să ventileze acum, complet deformat și tendențios, după 7 ani, viziunea unui analist privat american. Eu am citit cu creionul aceasta carte în 2016, vă trimit și fotografia ei, o am în cap și bibliotecă. Despre Friedman putem discuta mult, știe România, înțelege zona (născut în Ungaria), este realist și sincer.

Vă îndemn să citiți această carte. Este o analiza profundă, lucidă și sinceră a stării și viitorului Europei așa cum, probabil, nu ați mai întâlnit. Friedman nu a planificat nimic. El doar a

oportună și, până la urmă, cea mai fascinantă carte a lui Friedman. Maestru al geopoliticii și cel mai bine vandut autor în topurile New York Times, George Friedman se concentrează asupra Statelor Unite, prezicând modul în care, după anii 2020, vor aduce o reorganizare dramatică și o remodelare a guvernului american, a politicii externe, a economiei și a culturii SUA. În cea mai recentă carte a sa, George Friedman își îndreaptă atenția către viitorul Statelor Unite. Examinând ciclurile clare prin care SUA s-au dezvoltat, s-au ridicat, s-au maturizat și s-au consolidat, Friedman descompune următorii ani și următoarele decenii în detalii fascinante.

analizat și a decodificat situația și perspectiva. Și în această carte o expune cu argumente. Cartea trebuie citită pentru a înțelege situația Europei și a europenilor. Inclusiv a noastră”, ncheia punctul său de vedere prietenul meu bine informat pe chestiunile militare și ale Alianței NATO.

Păi asta-i bine, zic în sinea mea. Dar mă uit la autor George Fridman, și filmulețul pe care ți l-am trimis prietene, în care se devoalează adevăratele acțiuni inițiate și purtate de către SUA, în actualul conflict european din Ucraina și în care sunt spuse pe șleau, anumite lucruri, despre SUA și sprijinul războaielor de pe mapamond, pentru a-și păstra supremația militară și a menține economic complexul militar industrial american.

Pentru americanul G. Fridman, ca exponent al evreilor, căci și el exprimă deviza general valabilă: *oricine de pe glob nu reprezintă decât o „cifră” în calea politicii „dezbină și cucerește”*, deviză antică de altfel. Și cu ajutorul unor naivi locali – precum făceau odată românii, turcii, habsburgii - reușesc americanii, chiar și în acele țări pe unde încă n-a călcat bocanc de yankeu. Și sunt dator să-ți mai amintesc, prietene, că arta războiului, scrisă cu 500 de ani înainte de Hristos, de chinezul Sun Tzu, prevedea înaintea deciziei: *„analiza, calcul forțelor, distrugerea psihologică și propagandistică, apoi atacul”*. Orice asemănare cu actualitatea ți se pare a fi întâmplătoare? Mie nu!

Consiliul de Afaceri Globale de la Cicago, la care George Fridman a fost invitat în 3 martie 2022 (și mă interesează mai mult spusele lui decât momentul enunțului), avea să debuteze cu zicerea că **„nici o țară nu poate să trăiască în pace foarte mult timp”**, nici chiar SUA și nici Europa. Exemplul războaielor din Yugoslavia și Ucraina sunt edificatoare și mai mult decât un exemplu. Fridman, identifică și cauza războaielor, care ar fi și s-ar rezuma la lipsa relațiilor Europei cu SUA!

Apoi, răspunzând unei întrebări despre terorism, el, Fridman, adaugă faptul că nu islamismul reprezintă prioritate pentru americani ci relațiile dintre GERMANIA și RUSIA. *„Deoarece unite, acestea reprezintă singura forță care ne poate*

pune în pericol. Și trebuie să fim siguri că asta nu se va întâmpla”. În acest punct îmi amintesc de ceea ce Truman zicea parcă, prin 1943, în plin război dintre cele două tabele: *„oricare câștigă, trebuie sprijinită cealaltă parte, până se distruge reciproc”*. A sosit momentul ca Rusia și Germania să o facă? Oare de aceea s-au boicotat relațiile dintre cele două – pe resursele de energie – ca pretext spre a frâna dezvoltarea lor? După unele informații rușii sunt foarte avansați în cercetări și tehnologii ca: **zboruri hipersonice și de război psihotronic**. Cât despre resursele lor, ce să mai zicem... La ruși totul este balșoi (mare), până și soarele are 8 fuse din 24!

Cum rezolvă NATO problema votului?

SUA acționează, potrivit zicerilor lui Fridman, în afara contextului NATO (și analiza era făcută pe timpul administrației democraților lui Biden! - nn). Potrivit statutului, ca organizație defensivă, oricare membru are drept de veto în deciziile luate. Și asta i-ar încurca rău de tot pe americani în luarea unor decizii ce ar afecta interesele unor membrii (desigur că doar teoretic funcționează votul de veto la NATO. Când Trump a ridicat plafonul la 5% pentru membrii NATO s-a făcut liniște – nn actuală). Prin ocolire, pentru a face tampon spre Rusia prin intermediari. O asemenea politică, de sprijinire a celuilalt, s-a dus în Europa după constituirea Sfântei Alinațe de la Viena, iar din 1815 încoace, actualizată și împinsă spre Rusia mereu! Înțelegerile dintre cele două imperii asumate, nu sunt respectate de americani. Și pentru a-și atinge scopul americanii șicanează pe ruși, (acum se împacă cu ei pentru că, se pare, tehnologia folosită cu rachete hipersonice Kinjal care pot lovi ținte aflate la aproximativ 2.000 de kilometri depărtare – ori distanța Moscova – Londra sau Paris de 2500 km, poate fi redusă prin deplasarea spre Minsk a acestor rachete de doar 8 m lungime!) le provoacă pierderi și le impun sancțiuni pentru a-i slăbi economic și militar (după cum s-a ntărit rubla rusească se pare că pararea a dus doar la ruina economică a statelor din Europa, lipsite de resurse minerale și energie). Popoarele din UE, strânse la un loc și unite doar politic, nu au nimic în comun, ca nivel de trai, cultură civilizație sau percepție națională! Pe americani

nu-i afectează: ei vând arme, energie, dirijează comerțul mondial. Fac profit și asta îi interesează înainte de orice!

Poziționarea SUA, ca putere care domină oceanele lumii, în unica forță capabilă să „invadeze popoarele lumii”, fără putința altora de invazie a teritoriului SUA, fapt care le asigură supremația pe apă și în aer – deocamdată, câtă vreme nu sunt difuzate informații reale despre posibilitățile adversarilor. Asta doar propagandistic, folosindu-se de arsenalul media, mai nou în formate online ca **mijloace de dezinformare** extrem de eficiente! Asta e puterea fundamentală americană și ca să împiedice orice eventuală agresiune a dușmanilor, aceștia trebuie „împiedicați să-și construiască flote”, susține Fridman. El laudă înțelepciunea strategică a lui Regan de a finanța ambi adversari: Iranul și Irakul și să-i lăse apoi să se sfâșie! Tactica „atacurilor pentru stricăciuni” (să fi fost aplicată și la gazoductul germano-rus din Marea Nordului?) au urmărit americanii destabilizarea și indicarea unor ținte false? Ca imperiu, SUA pot lovi oriunde, dar nu pot stăpâni – cum nimeni n istorie nu a reușit -, dacă nu uită exemplul romanilor de menținere a păcii cu ajutorul și prin mijlocirea regilor locului. Ori prin mâna lungă a lui Soroș au pregătit „schimbul de politicieni” în toate statele europene, inclusiv la vârful conducerii ei (Ursula von der Leyen).

Cel mai important lucru, după războiul din Yugoslavia a fost acela al fărâmițării acesteia în stătulețe ascultătoare, al instalării de regimuri pro-americane pentru promovarea intereselor acestora. Ce arhitectură va avea UE după conflictul din Ucraina? Toți „analști” văd și dau Rusia bătută! NATO, zice ce zice SUA prin președintele Biden. Ceilalți sunt trompete, ca și la galeriile sportive. Se pare că se uită că n război totul se joacă în teren, căci așa-i și războiul de altfel. Mă interesează opinia ta, distins prieten.

E bine să-ți amintești ce-ți spuneam anterior că: noua granița a rușilor va fi pe Nipru și va asigura liniștea în zonă, cel puțin o vreme. Iar dacă Noul Izrael va ocupa teritoriul ce va rămâne după zdrențuirea Ucrainei, vom trăi și

vom vedea, cum se spune în poveste. Eu ți-am spus ce gândesc și nu mă gândesc să ocup scaunul propagandiștilor, că știu că e ocupat!

Politica externă și de securitate UE

Pentru subiect prietenul meu mă surprinde așa: **Cred, domnule colonel, că ar fi interesant să vedeți motivarea din preambulul Raportului anual al UE privind *Politica sa externă și de securitate comună*. Se face o prezentare și caracterizare a situației internaționale, inclusiv a războiului Rusiei contra Ucrainei. Este un document oficial al UE, instituție din care România face parte, reprezentând deci și poziția oficială a statului român.**

A nu fii de acord cu ea este o problemă personală de atitudine politică asumată. A o considera eronată sau neintemeiată este tot o problemă personală, de nivel de cultură politică și istorică, sau de activism pus în slujba unor alte interese. Rezoluția Parlamentului European din 18 ianuarie 2023 referitoare la punerea în aplicare a politicii externe și de securitate comune - raportul anual pe 2022 (2022/2048 (INI))

Și pentru că țin la opinia prietenului N.T., una avizată în domeniu, mă aștern să lecturez „cearceaful”, cât un roman, recomandat (*a se citi obligatoriu pentru statele UE*) pentru contextul situației. Rezoluția dată de Parlamentul European, urmărea renunțarea la termenii „*Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), în special articolele 21 și 36*”, ș.a. pentru o reacție rapidă și implementarea „**busolei de securitate**”, *cu altă direcție decât cea PAȘNICĂ. Europa, înțeleg că vrea să pregătească o agresiune militară pe care s-o adopte cu „majoritatea simplă a statelor”, pentru a susține, momentan, necondiționat, financiar și militar Ucraina.*

Păi dragă coleg, dacă am înțeles bine și te asigur că am pătruns adânc greutatea apăsătoare a fiecărui cuvânt, te asigur prietene că am citit cu „creionul” cum definește Rezoluția „*Busola strategică pentru securitate și apărare*”. Și constat că numai titlu e de apărare, că în rest este o agresiune ca la carte definită prin termeni juridici pretențioși. Cât despre opțiunile personale asumate ale unei așa-zise politici, căci

în practică e dictatură, nu are încă svastică, dar nu-i prea departe, apoi constat că nu e cale nici de întors nici de corectat. Dixit frau Ursula. Cităm din Rezoluție:

„- întrucât consecințele globale ale invadării nejustificate a Ucrainei de către Federația Rusă sunt agravate de efectele pandemiei de COVID-19 care este fără precedent și continuă încă și care își are originile la Wuhan, în RPC;

„A. întrucât agresiunea militară neprovocată și nejustificată a Federației Ruse împotriva Ucrainei, cu sprijinul regimului Lukașenko din Belarus, a readus războiul pe continentul european și a provocat distrugereri și suferințe grave; - întrucât Rusia a comis crime de război împotriva Ucrainei; - întrucât toate acestea amenință și continuă să pună în pericol în mod semnificativ securitatea europeană și mondială; - întrucât Rusia a amenințat să folosească arme nucleare; - întrucât lanțurile de aprovizionare globale au fost afectate negativ, iar securitatea alimentară a fost periclitată în mai multe zone ale lumii; - întrucât războiul ilegal de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei a creat incertitudine economică, a dus la o creștere a prețurilor la energie, a accentuat criza climatică și are un potențial considerabil de a destabiliza și mai grav multe state membre și țări terțe, în special cele din Balcanii de Vest și din cadrul Parteneriatului estic și, prin urmare, a modificat în mod semnificativ contextul geopolitic al politicii externe și de securitate comune (PESC) a UE; - întrucât războiul de agresiune împotriva Ucrainei face parte din planul lui Putin de a remodela arhitectura de securitate euro-atlantică; - întrucât acest plan a fost contracarat datorită apărării eroice a armatei ucrainene; - întrucât, din 2014, UE nu a fost în măsură să își utilizeze pe deplin instrumentele de securitate și apărare comune (PSAC) pentru a sprijini în mod efectiv lupta Ucrainei împotriva Rusiei, dar în acest an sunt vizibile unele îmbunătățiri;- întrucât, pentru a fi percepută ca un actor global de succes și credibil, UE trebuie să își dezvolte în continuare capacitățile și să își consolideze voința politică de a oferi securitate în vecinătatea sa imediată; - întrucât vecinătatea estică și Balcanii de Vest au nevoie de o soluționare pașnică a conflictelor, de o stabilitate și o securitate îmbunătățite și de o cooperare reciprocă mai amplă; (...) etc.

Și așa mai fi continuat, dar întrucât Rezoluția bate, cu busola, apa în piuă, ca să justifice debusularea Europei și îndreptarea spre justificarea susținerii Ucrainei în conflictul ei cu Rusia, concomitent cu NATO și SUA, Europa vrea ca să devină actor global. Astea da, ambiții de politicieni, de prin toate țările membre adunate astfel ca programul de „reziliență”, de după prostia cu decimatorul Covid, acuma se mută spre război – care distruge tot ce a rămas neatins de virus. O asemenea politică nici nu îmi asum și nici că m-a întrebat cineva dacă o vreau! Deși știu și nu îmi fac eu iluzia că de mine depinde să se transforme ca prin farmec Europa în putere planetară, sper să ne trezim!

Col. dr. Constantin Moșincat

Oradea, 31 ianuarie 2023

P.S. – când am revăzut aceste însemnări mi-am amintit cu cât patos ministrul secretar de stat Simona Marinescu și echipa ei de propagandiști susțineau umbrela NATO – fără logistica necesară – întărirea flancului sud-estic al Alianței unde România era catalogată doar un „pion” fără de importanță, iar ministru actual de externe Emil Hurezeanu lansa cartea despre habsburgi –era suporter al Austriei, deși era demnitar al României ca ambasador – ambii la Oradea în conferințe aduceau argumente cu multă susținere pentru interesul altora exclusiv.

Recent nu mi-a venit a crede să-l văd pe președintele interimar al României cocoșat la Paris (măcar ca celebrul personaj a lui Victor Hugo, s-a născut cocoșat și surd, de nu auzea clopotul care-l trage), ce o căuta acolo Ilie? Nu aude că bate clopotul în dungă? Era aplecat peste Macron de greutatea funcției în care a scăpătat de ocazie!? Nu se poate să nu fi auzit nici el nici nimeni din administrația prezidențială despre poziția de PACE al partenerului strategic al României?! Cum a sfârșit Hugo povestea personajelor sale tragice știm. Cum se va încheia plimbarea de la Paris nu știm dar intuim că fără Legiune de Onoare! A venit vremea ca să se audă reqviemul Europei sub bagheta Ursulei și a maestrului Macron, pluton rupt în două de chemarea în timpi diferiți la Paris? Vom vedea efectele furtunii când se vor ivii zorii și vor străluci ochii înlăcrimați după pierderea partidei de ong-urile șoroșiste. Atunci covrigarii vor voii din nou la plăcinte!

Recomandări

**IOSIF ION PRUNNER DESPRE
COLABORAREA CU BENONE DAMIAN**
Aurelian POPA-STAVRI
„A fost un muzician complex, un fenomen”

Sunat în dimineața zilei de luni, 18 aprilie 2016,

Iosif Ion Prunner și Benone Damian, devotați Filarmonicii „George Enescu” și muzicii românești, maestrul Iosif Ion Prunner, dirijor și pianist, deși era foarte ocupat cu pregătirea Corului Filarmonicii „George Enescu”, pe care îl dirija în Concertul cu Liturgia Sfântului Ioan Gură de Aur de Serghei Rahmaninov, prezentată la 20 aprilie pe scena Ateneului Român, a fost de acord să ne acorde interviul despre Benone Damian, marți, pentru care a sosit la Societatea Română de Radiodifuziune cu o jumătate de oră mai devreme decât era programat la un alt interviu în cadrul cunoscutei emisiuni „Oaza de muzică”, realizată de Sorina Goia la postul Radio România Cultural.

-Domnule Iosif Ion Prunner, vă mulțumesc pentru efortul de a veni la acest interviu pe care îl realizăm în anul următor publicării cărții

„Iosif Ion Prunner.Trei generații la Ateneul Român”. Autoarea Oana Georgescu a pornit de la faptul că Prunner este numele a trei muzicieni de faimă mondială care au activat în cadrul Filarmonicii „George Enescu”. A fost mai întâi reductabilul interpret Joseph Prunner, care, la invitația lui George Enescu, a plecat din Austria pentru a deveni primul contrabasist al Filarmonicii din capitala României unde s-a și stabilit definitiv. Iosif Prunner Junior, fiul său, a cântat două decenii ca strălucit pianist în cadrul aceleași Filarmonici. Dumneavoastră, Iosif Ion Prunner, ați debutat la 17 ani pe scena Ateneului Român unde continuați tradiția familiei, ca reprezentant al celei de a treia generații Prunner, în calitate de dirijor al Corului Filarmonicii și pianist, concertând pe cele mai prestigioase scene muzicale din lume. Una dintre preocupările dumneavoastră este cea de pianist și dirijor în diverse formații de muzică de cameră. Scopul invitației la microfonul Radio România este de a ne vorbi despre colaborarea cu Benone Damian, fost violonist al Filarmonicii „George Enescu”. Cum l-ați caracteriza pe violonistul Benone Damian?

- Violonistul Benone Damian a fost una dintre personalitățile muzicale, și spun muzicale la modul general, deoarece a avut o cultură și o formare profesională de muzică clasică și am înțeles că din copilărie era foarte apropiat folclorului și iubea folclorul, a fost un mare violonist dedicat folclorului și în același timp un mare violonist dedicat muzicii de café-concert. Deci a avut trei ipostaze. A fost o personalitate deosebită, puțini violoniști se pot lăuda cu astfel de carieră pe multiple planuri. După absolvirea Conservatorului bucureștean el a început să cânte la Filarmonică, l-a cunoscut și tatăl meu, pianist în vremea aceea în Filarmonică. După mai mulți ani am avut marea bucurie să putem colabora la imprimarea muzicii de factură clasică pentru două compact discuri, unul cu acompaniament de pian iar altul cu un ansamblu instrumental cameral pe care l-am condus. A fost o colaborare de excepție. Într-un alt context, am avut bucuria ca în anul 2016, să-l reîntâlnesc pe cunoscutul violonist Valentin Albeșteanu care mi-a fost student tot prin anii '90 când eu predam muzica de cameră la

Academia de Muzică, numită acum Universitatea Națională de Muzică București. Am înțeles că în aceeași perioadă a anilor '90, Valentin Albeșteanu îl luase drept model pentru cariera sa muzicală pe Benone Damian, pe care îl considera mai mult decât un mentor al său.

-Un părinte spiritual...

-Un părinte spiritual nu numai pentru el, pentru toți cei care cântă muzică de café-concert, pentru toți interpreții acestui gen! Un model pentru aceste generații de muzicieni dedicați adevăratului spirit al muzicii de café-concert. Fiindcă de multe ori acest gen este denaturat și capătă o coloratură, să spunem, mai puțin profesională. Îl considera un adevărat profesionist al acestei muzici. Cred că acesta este cuvântul potrivit.

-Referiți-vă la modul cum ați lucrat pentru imprimarea opusurilor muzicale cu acompaniament de pian și respectiv, de orchestră.

-N-a fost aproape nici o diferență de-a lucra cu un mare și cunoscut violonist român ca și cu oricare dintre violoniștii români, de-a imprima muzică de Kreisler, de Sarasate cu „Melodiile lăutărești”, de pildă. N-a fost nici o deosebire, din contră, a fost o mare plăcere și o mare bucurie. E un muzician foarte muzical, foarte intuitiv; un artist care nu cântă de două ori în același fel. Mereu căuta o nouă bucurie pe care să o găsească în textul muzical. Același lucru s-a întâmplat și cu ansamblul orchestral pe care l-am dirijat. Înregistrările au fost realizate în condiții foarte bune sub conducerea doamnei Cornelia Andreescu, o mare profesionistă a Casei de discuri Electrecord. Sper că în emisiunile de radio se mai difuzează aceste imprimări. Mă bucur că am avut această colaborare câțiva ani buni cu acest om minunat care se cheamă Benone Damian. A fost mijlocul anilor '90 când el era într-o formă foarte bună, deși la violoniști, în general, indiferent de genul de muzică pe care îl practică ei, cam la 60 de ani se retrag. Benone Damian a fost un fenomen deoarece la vârsta aceea cânta foarte bine și dovadă sunt imprimările muzicale care au decurs foarte bine.

- Cum ați repetat? Vă întâlneți înainte? Care a fost modalitatea de lucru?

- Normal, ne întâlneam înainte. A fost o perioadă în care ne-am întâlnit de câteva ori ca să ne acomodăm, să ne înțelegem, să căutăm sensuri lucrărilor muzicale. Cu orchestra împreună cu maestrul s-a repetat doar înainte de fiecare înregistrare. Grupul de piese s-a citit și repetat înainte, de mine, cu orchestra. Când m-am întâlnit cu el, repetam piesa împreună cu el apoi o înregistram. Cu pianul a fost mai ușor pentru că am repetat cu el fie la mine acasă, fie la Ateneu.

- Cu tatăl dumneavoastră ați asistat la un concert în care Benone Damian era la pupitrul viorilor?

- La partida viorilor l-am văzut în orchestră. Era o personalitate și în orchestră prin temperamentul lui exploziv. Dar nu ieșea în evidență într-un mod negativ, adică în sensul de a deranja partida. Nu. Avea o bucurie de a cânta și aceasta se transmitea publicului, indiferent că era la o simfonie de Beethoven, la melodiile lăutărești de Sarasate, la alte lucrări din repertoriul lui, la muzica populară. Avea un temperament artistic extraordinar. Știu că a avut o formație de excepție, de muzică populară în anii '70.

- Așa este. Suntem surprinși să constatăm că Benone Damian, concerta peste hotare într-o perioadă în care, după cum chiar el povestea, “când spuneam că suntem din România eram priviți cam așa...” Deci era un efort conștient de a-și prezenta țara prin cultură, prin muzică, prin altceva decât motivele pentru care eram văzuți atunci, în mod negativ.

-Da, eram destul de rău văzuți, mai ales la începutul anilor '90, când erau acele evenimente care au dat România cu foarte mulți ani înapoi, față de așteptările care fuseseră imediat după 1989. Benone a făcut turnee în străinătate, a continuat și în anii '90, în Elveția, în Germania, în alte țări din Europa și știu că a reperat succese, era foarte iubit acolo!

- Când știți că a fost prim violonist al Orchestrei? Pentru că o perioadă a fost Varujan Cozighian...

- După el a fost. Au fost în paralel și el a rămas în continuare până a plecat prin anii '70 când și-a luat această libertate de freelancer (liber profesionist), cum era prin natura lui și a putut să-și facă o carieră muzicală independentă.

- Așadar confirmați că a fost prim violonist al Filarmonicii.

- Da. Director atunci la Filarmonică a fost Mircea Basarab. Erau anii 1968-1970.

- Cunoașteți faptul că a predat la Conservator?

- Da, știu că a predat arta viorii în străinătate. A avut elevi acolo și în Elveția și în Austria. Se ducea o dată pe an. Avea câteva luni în care preda atât partea clasică a viorii cât și muzica populară și muzica lăutărească. Talentatul și distinsul violonist Valentin Albeșteanu a învățat de la tatăl lui, celebrul violonist și conducător de orchestră Ion Albeșteanu, dar mentorul lui Valentin, pe această linie a muzicii concertante, a fost Benone Damian.

- Domnule Iosif Ion Prunner, vă mulțumesc. Dacă aveți dumneavoastră de adăugat, mai ales în ceea ce privește pupitrul dirijoral al Corului Filarmonicii „George Enescu”, vă invit să adresați o invitație ascultătorilor Radio România care sunt atrași și de concertele corale și de cele simfonice.

- Îi invit pe 20 aprilie să vină la Ateneu pentru a auzi Liturgia de Serghei Rahmaninov. Suntem și în Postul Paștelui și este și o lucrare monumentală pe care noi o prezentăm la Sala Mare a Ateneului, la sediul Filarmonicii „George Enescu” din București.

- Vă dorim mult succes la concert. Felicitări pentru cariera dumneavoastră muzicală. Ne bucurăm ori de câte ori ne întâlnim pentru promovarea muzicii și artiștilor români.

- Vă mulțumesc- și un gând pentru soția domnului Benone Damian, pentru distinsa doamnă despre care am înțeles că se ocupă de păstrarea memoriei soțului ei!

Prof. Aurelian POPA-STAVRI
București

GLOBALIZAREA, SUVERANISMUL ȘI ROMÂNIA

Nicolae Dima

Tendința de extindere până la limite maxime e naturală, e permanentă, și nu poate fi oprită. În

trecut, extinderea era cu precădere teritorială. Globalizarea prezentă înseamnă însă în primul rând extinderea tehnologică, economică și politică până la limite absolute. În urma cu câțiva ani am fost întrebat dacă globalizarea este bună sau rea? Răspunsul e complex. Pentru cei mulți, globalizarea este un proces care oferă speranțe într-un viitor mai bun; pentru marile corporații este un scop în sine care le favorizează interesele. Altfel, procesul în sine e inevitabil și neutru. Hrana, de exemplu, poate fi produsă mult mai eficient în cele mai propice zone ale globului și redistribuită apoi în toată lumea. Ce se întâmplă însă cu micul producător eliminat de firmele gigant care controlează economia globală? Răspuns imediat e că micul fermier sau producător este eliminat printr-o concurență inegală și nedreaptă. Răspunsul amplu e că lumea actuală nu este pregătită pentru un asemenea salt gigantic într-un viitor necunoscut!

Globalizarea face totuși posibilă ascensiunea omului la scară mondială, dar aduce cu ea profituri uriașe numai unora, și în același timp, suferințe și sărăcie altora. Fostul președinte American James Carter, un lider democrat onest și cu frică de Dumnezeu, afirma că viață nu e dreaptă (life is not fair). De fapt, viață e brutală. De când s-a desprins de natură, sau de când a fost alungat din gradina Raiului, omul a tot încercat să recreieze paradisul pe pământ. Și la fiecare încercare forțele negative au deturnat bunele intenții. În consecință și în opinia multor analiști, ideia de globalizare este fie prematură, fie rău concepută și în mod sigur este rău aplicată. Marile puteri și corporații profită și țările mici și slab dezvoltate își pierd și independența și suveranitatea.

Dezvoltarea recentă a tehnologiei ar putea face posibil ca în câteva decenii omenirea să ajungă atât la responsabilitate globală, cât și la posibilități tehnice pe aceeași măsură. În prezent, mulți intelectuali, de exemplu, au o bună înțelegere a lumii globale, dar s-a apreciat că numai unul la sută din locuitorii planetei au mijloacele necesare pentru a se considera cetățeni globali. Și cum americanii iubesc statisticile, s-a calculat că trebuie să dispui de un venit constant care să-ți asigure existența și totodată de câteva milioane de dolari în plus

pentru a putea acționa ca un cetățean al întregului glob. Câți români au aceste posibilități? Și ce fac ei pentru țară?

Pe plan tehnologic, globalizarea înseamnă între altele comunicare imediată cu orice persoană de pe mapamond, vizualizare în direct a marilor realizări ori catastrofe din lume, sau deplasări rapide oriunde pe glob. Toate acestea sunt beneficii materiale importante, dar omenirea are și o latură subiectivă, invizibilă și psihologică, și care în prezent e neglijată. Este conștiința fiecăruia dintre noi. Se ridică conștiința noastră actuală la nivel global? Atunci cum de tolerăm măcelul din Orientul Mijlociu?

De-a lungul istoriei am evoluat de la familii, clanuri și triburi la națiunile moderne de azi. Națiunile sunt comunități largi de oameni, de multe ori înrudiți între ei, care au un teritoriu propriu, o limba și o istorie comună, tradiții și simțăminte similare și de cele mai multe ori au o religie care duce la Dumnezeu. Asemenea trăsături se formează în sute de ani și nu se pot schimba prin decizii sau dictate. Ele constituie liantul invizibil care ne leagă de ceea ce credem; de divinitatea ignorată și negată de globaliști. Credința ne face mai buni și prin ea aspirăm la eternitate. Scopul final al vieții nu este averea și îmbuibarea; este evoluția spirituală și mântuirea propovăduită pentru noi de biserica lui Iisus! A ajuns umanitatea la asemenea aspirații sau mai are nevoie de timp că să-și înțeleagă rolul global? Eu cred că nu a ajuns acolo.

Pe de altă parte, din punct de vedere politic și după ce au trecut prin zeci de sisteme de organizare, națiunile libere au ajuns la forma democrată de guvernare exprimată prin votul majorității. Majoritățile la rândul lor au datoria să respecte drepturile minorităților, dar până la punctul la care acestea vor ca ele însele să domine societatea. Este exact ce se întâmplă azi în lume. Minoritățile financiare au pus stăpânire pe glob prin mamona și ne manipulează; multe state sunt conduse de grupuri corupte de tip mafiot; și minoritățile cu deviații contra naturii încearcă să pervertească toată lumea. Omul normal și cu frică de Dumnezeu a pus însă piciorul în prag și a spus: Nu! Până aici! Aici a ajuns omenirea și aici a ajuns România! Ne aflăm la o mare răscruce a istorie și avem de

ales: ne întoarcem la menirea spirituală care ni s-a hărăzit, ori construim o lume fără nici un Dumnezeu? În viitorul apropiat, românii își vor decide soarta...

În evoluția lumii și mai ales în ultimele decenii au apărut organisme politice, economice și militare internaționale din care unele sunt necesare stabilității și prosperității comune. Două asemenea exemple sunt Uniunea Europeană și Alianța Nord-Atlantică în care a fost cooptată și România. Calitatea de membru conferă țării noastre drepturi egale, dar realitatea nu confirmă acest lucru. Ce au făcut și ce fac liderii români ca să promoveze interesele țării? Conducătorii au datoria să negocieze cele mai bune aranjamente pentru promovarea intereselor întregului popor. Au făcut ei acest lucru? Care sunt roadele?

În ce privește globalizarea economică situația e și mai gravă. S-a calculat că cele mai mari corporații din lume sunt mai bogate, mai puternice și mai influente decât majoritatea țărilor de pe mapamond. Și în timp ce guvernele naționale sunt alese de populația fiecărei țări pentru a-i apăra interesele și sunt legitime, magnații care conduc marile corporații se impun prin înțelegere între ei și urmăresc un singur lucru: profit prin orice mijloace. În acest scop, oamenii trebuie transformați în consumatori fără identitate și în noile societăți un număr mic de indivizi sunt ademeniți și cumpărați și o duc foarte bine iar oamenii de rând suferă consecințe nefaste. Cum se descurcă acei oameni nevoiași? Cum supraviețuiesc, de exemplu, pensionarii români în special cei din mediile rurale?

Și pentru a domina lumea globală, marile corporații trans-naționale urmăresc înlocuirea religiei cu zisele drepturi ale omului și fac efort să desființeze națiunile. Imaginați-vă o viitoare religie comuna fără nici un spirit divin. Imaginați-vă Crăciunul înlocuit cu sărbătorile de iarna, așa cum s-a mai încercat. Imaginați-vă Învierea Domnului înlocuită cu ziua primăverii, sau Tricolorul național substituit în mod tacit de multicolorul homo-lesbian... Se întâmplă deja cu semnul Crucii Roșii de pe ambulante.

Suveranitatea înseamnă a fi egal între egali, și în cazul României înseamnă egal între țările

europene. Cum ne putem promova deci suveranitatea și cum ne putem opune gigantilor globali care ne sugrumă? Un adagiu britanic susține că unele lucruri sunt atât de murdare încât numai un gentleman le poate limpezi. Avem nevoie de lideri-gentlemen care să inspire poporul. Să alegem lideri suveraniști care să aibă demnitatea și curajul să apere interesele țării.

La mulți ani buni și Crăciun creștin și suveran!

***

2. Optiunea Calin Georgescu

Cand eram copil imi petreceam vacantele de vara la bunica din Curcani, un sat mare si frumos situat pe valea Argesului la sud de Bucuresti. Bunica avea aproape 80 de ani si cunostea toti vecinii varnici cu care crescuse impreuna. Intr-una din zile, mos Marin Rotaru, ii povestea ca a avut un vis ciudat. Visase ca venise moartea la el sa-l intrebe cu ce vrea sa-i taie firul vietii: cu secera sau cu coasa? Mos Rotaru nu se speriasa de moarte, dar era nemulțumit ca nu-l intrebase si pe el daca vrea sa moara.

Romania de azi se zbate intre viata si moarte; se zbate de multi ani, dar nu moare pentru ca nu si-a implinit destinul. Mai are inca multe de spus si o spune periodic si raspicat. Cei care ne vor morti ne ofera doua optiuni: sa murim imbuibati ca cei putini aflati la putere sau sa murim de inanitie ca cei multi care sufera. Si am sa ma repet: In inchisorile politice din tara au fost efectuate doua experimente diabolice cu valabilitate universala. La Pitesti s-a incercat uciderea prin metode barbare; experiment considerat de analisti unic in lume prin barbaria lui. La Aiud s-a incercat asasinarea morala prin ademenirea si cumpararea sufletelor. Ambele experimente au esuat, dar satana nu a renuntat la misiunea lui diabolica de a ucide spiritul divin din om. In acest scop a inventat comunismul, libertinismul, elgibitismul, globalismul si alte asemenea trucuri. Azi diavolul aplica la scara globala metodele Pitesti si Aiud, dar va esua pentru ca ambele sunt contra spiritului insuflat de Dumnezeu in fiecare dintre noi.

Noi romanii credem in Dumnezeu si in finalitatea fireasca si divina a existentei. Si desi de multe ori mergem inainte ca o turma si uneori ne invartim in cerc, din cand in cand apar lideri care ne pun la incercare destinul. In trecutul recent am cunoscut doi asemenea lideri care ne-au inspirat prin atitudinea lor ferma si demna: Paul Goma si Parintele Calciu. Acum a aparut Calin Georgescu. In acest zile, ne place sau nu ne place, Romania traieste momentul istoric Georgescu.

***

Calin Georgescu a aparut ca un meteor. A venit aproape de nicaeri si a oferit o raza de speranta multor romani napastuiti, dar si zile de coshmar celor care profita de actualul regim. Luna trecuta, cand Georgescu parea invingator sigur al alegerilor prezidentiale, s-a decis in mod cu totul abuziv anularea scrutinului. Consecintele sunt insa grave. Guvernanti de la Bucuresti se simt amenintati; cei de la Bruxelles se tem ca planurile lor de dominatie europeana sunt periclitate; magnatii internationali se tem ca scanteia din Romania ar putea aprinde toata lumea impotriva lor; si America ... inca nu s-a pronuntat.

Rezultatul este un impas neprevazut din care nu se mai poate iesi prin vechile sretlicuri. Si aici e marea dilema a cercurilor diriguitoare: renunta la iluzia de democratie sau accepta vointa majoritatii si risca sa piarda controlul? Intre timp, Georgescu nu mai este un simplu nume; a devenit o idee care a scapat de sub control si care ameninta fotoliile celor de la putere. De altfel, sunt convins ca indarjirea actuala din tara nu este neaparat pentru un anumit candidat; este primordial impotriva faradelegilor care ne guverneaza de 35 de ani. Deocamdata, globalistii occidentali nu au curajul sa intervina pe fata contra lui Georgescu pentru ca, vezi doamne, ei respecta democratia. Cei de la Bucuresti au intrat insa in panica. Trebuiau gasite motive pentru anularea alegerilor. Si le-au gasit. Georgescu este anti-european si pro-rus! Iti vine sa mori de ras daca n-ar fi tragic pentru viitorul nostru.

Dece este Georgescu acuzat ca ar fi anti-european cand EU tocmai ne-a primit in Europa cu drepturi depline? Adevarul este ca Uniunea

Europeana ofera si unele avantaje, dar nu se spune nimic despre pierderi si dezavantaje. Un proverb American afirma: “nimeni nu e mai orb decat cel care nu vrea sa vada”. Georgescu a vazut dincolo de aparente si a pus punctul pe i. Altfel, nu se aminteste faptul ca occidentul ne-a fortat sa ne distrugem industria; ca vapoarele transoceanice romanesti au fost abandonate ca inechitate, desi acum navigheaza sub drapelele altor tari; ca agricultura noastra, care ar putea hrani o buna parte din Europa, stagneaza in timp ce tara importa alimente din toata lumea. De ce? Pentru ca asa ne dirijeaza cei de la Bruxelles!? Pai fratilor, nu considerati ca ar fi normal sa renegociem cel putin unele din conditiile apartenentei noastre la Uniune? “Prietenul la nevoie se cunoaste!” Unde sunt prietenii nostri din occident?

In ce priveste relatiile cu Rusia, as pune o singura intrebare: de ce tarile vest europene au acorduri economice favorabile cu Moscova si noua ni se interzic asemenea relatii? De fapt, toata aceasta dezbatere e fara obiect pentru ca s-a dovedit clar ca ambele acuzatii aduse lui Georgescu sunt false. Ca intelectual cu expunere internationala Georgescu nu este nici anti-european si nici pro-rus. Este pur si simplu pro-roman, dar tocmai acest lucru pare sa-i sperie pe indivizii dela guvernarea tarii si pe cei de la Bruxelles. Acesti indivizi ar trebui sa citeasca constitutia Romaniei si sa vada ca prerogativele prezidentiale sunt destul de limitate. Atunci de ce se tem?

Si imi amintesc ca in inchisoare, pe langa elita vechii societati, am intalnit si cativa hoti condamnati pentru crime impotriva umanitatii. Securitatea ii folosea la paza detinutilor politici, dar mai tarziu, pentru a-si acoperi propriile crime, i-a scos tapi ispasitori pentru abuzurile comise tocmai de securisti. Si cum in inchisoare oamenii isi mai fac si destainuri, un asemenea detinut de drept comun ne-a dezvaluit cateva din trucurile lor. Cand erau surprinsi la locul furtului, dar inca nu erau prinsi, strigau cat ii tinea gura: hotii, hotii, si uneori creau confuzie intre politisti si reuseau sa fuga. Cei care sunt la putere azi striga in gura mare ca Georgescu e anti-european; doar, doar or induce in eroare opinia publica. Nu-i mai cred insa nici macar neo-comisarii de la Bruxelles.

Si tot din inchisoare imi mai amintesc un caz patetic. Un om cinstit care acuma era arestat locuise intr-o curte cu mai multe case. In timpul unor nopti, securitatea a arestat cativa vecini despre care nu s-a mai auzit nimic. Omul se temea si traia cu frica-n san. In fiecare noapte cand latrau cainii si se auzeau pasi suspecti prin curte, omul nostru isi facea cruce peste cruce si se ruga lui Dumnezeu: “Da doamne sa fie hotii! Da doamne sa fie hotii!” Nu ii era frica de hoti; acestia te jefuiau si fugeau. Ii era frica de securitate; de comunisti. Pungasii care conduc azi Romania sunt comunistii de ieri. Cu asemenea indivizi la guvernare, poporul nostru are o singura alegere: dilema lui Mosh Rotaru. Cu ce vrea sa i se taie firul vietii? Cu secera sau cu coasa? Intre timp a aparut insa o speranta: optiunea Georgescu! Ganditi-va bine frati romani...

Cred ca in aceste zile diavolul e cu ochii pe tara noastra. Asasinarea prin metode barbare din trecut a esuat. Acum esueaza si uciderea sufletelor prin ademenire si imbuibare. Si daca globalistii pierd Romania sansele lor de a stapani toata lumea incep sa se destrame.

Dumnezeu sa ne apere neamul si sa binecuvanteze Romania!

3.Pro si Contra Georgescu

M-am pronuntat in favoarea lui Calin Georgescu din trei motive: l-am cunoscut personal si mi-a facut o impresie buna, sunt profund nemulțumit de incompetenta si necinstea celor care ne conduc de 35 de ani, si vad in optiunile lui Georgescu o parte din idealurile mele.

Aceasta atitudine pe care am afisat-o public a declansat insa atat reactii de sustinere si solidaritate cat si reactii critice si chiar peiorative. Unele din reactii au venit din partea unor persoane necunoscute, iar altele din partea prietenilor. Exclud dintre reactii badaraniiile tipice unui anumit gen de oameni care isi dau cu parerea si insulta numai pentru a se afla in treaba.

In randurile urmatoare ma voi adresa romanilor bine intentionati pornind de la premiza ca logica este arta de a convinge interlocutorii de justetea argumentelor. In acest sens doresc o dezbatere

amicala si onesta. Sa incercam sa lamurim obiectiv motivele care ii determina pe unii dintre noi sa fie pro Georgescu sau contra Georgescu? Si mai ales, cui ii este frica de Georgescu? Apoi, insist sa nu folosim epitete, adjective sau sloganuri; sa mergem la obiect si sa judecam la rece. Eu admit de la inceput ca exista motive de sustinere a aspirantului prezidential Dr. G, si in acelasi timp, motive de retinere.

Pentru a face mai usor de inteles pozitia mea, mai intai am sa ma definesc: Am crescut in lipsurile si mizeria comunista. Sunt nationalist din familie, din inchisoare si prin formatie intelectuala. Am plecat din tara la etatea de 32 de ani si m-am implinit intelectual si material in Statele Unite. Am ramas anti-comunist, dar dupa ce am cunoscut societatea capitalista si America am devenit mai flexibil fata de cei cu opinii diferite.

Si acum la obiect. Cine e Calin Georgescu?

L-am cunoscut personal la Washington prin 1990 sau 1991 cand eram redactor la Vocea Americii si apoi l-am reitalnit la Bucuresti in anii urmatori. Ulterior am pierdut legatura cu el, dar stiu ca odata format intelectual si moral, omul nu se mai schimba cu usurinta. In acest sens, raman convins ca natura lui CG este o natura buna si cred in obiectivele si intentiile sale. Trebuie sa accept insa ca unele din asertiunile si declaratiile sale nu sunt tocmai realiste. Altfel, i se aduc unele acuzatii concrete care trebuie analizate cu obiectivitate.

Una din acuzatii este ca ar avea un trecut neclar si ar fi un om compromis. Sa incepem deci cu inceputul. Daca in prezent are 62 de ani, in 1990 avea 27 de ani. Acest lucru e important pentru ca inseamna ca ii raman doar vreo trei ani de maturitate sub vechiul regim communist, ani in care s-ar fi putut compromite politic si moral. Deci, ar trebui sa aflam ce a facut in acei cativa ani dinainte de 1989. Personal, ma indoiesc ca a fost informator al securitatii, iar daca a fost membru de partid si nu a facut rau nimanui nu poate fi condamnat deoarece multi romani au fost membri de partid. In concluzie, ideea ca este un om compromis e o dezinformare lansata de cercurile care se tem de el.

Ce ar mai trebui lamurit este cum si unde si-a facut studiile de doctorat, ce pozitie a ocupat, si de ce favoruri a beneficiat? Important ar fi deasemenea sa aflam cu cine s-a asociat si daca si-a asumat vreo obligatie de natura sa-i impieze atitudinea pro-romaneasca? De fapt, ceace ii surprinde pe multi compatrioti si pare greu de explicat e ascensiunea lui meteorica la alegerile prezidentiale. Cum a reusit aceasta performanta unica? Daca a reusit fara compromisuri, asa cum sustine, atunci omul e de admirat!

Dintre celelalte acuzatii care i se aduc, doua sunt grave, dar neintemeiate; anume: Georgescu este anti-european si pro-rus. Acuzatiile spun insa mai mult despre cei care le-au formulat decat despre candidat. Ele scot in evidenta disperarea celor care ne manipuleaza si care se tem ca vor fi descoperite marseviile pe care le-au comis timp de 35 de ani. Altfel, orice om matur cu ceva cunostinte internationale stie ca traim intr-o lume interdependenta in care nici macar marile puteri nu mai pot face ceace si-ar dori. Romania nu poate supravietui decat facand parte din blocurile occidentale existente, dar urmarindu-si cu mare grije propriile interese. Presedintele, indiferent cine ar fi el, nu poate scoate Romania din Uniunea Europeana si din Alianta Nord Atlantica, dar poate negocia conditii mai bune ale apartenentei la cele doua blocuri. Este ceace sustine ca vrea sa faca, si personal sper sa o faca, domnul Georgescu.

Aamintesc la acest punct ca in 1990 am participat la o conferinta organizata la Washington, DC, la care au asistat si unii din noii diplomati romani acreditati in America dupa revolutie. In alocutiunea mea, am afirmat ca Romania nu are nici o alta solutie decat sa adere la Uniunea Europeana. La ora actuala Uniunea Europeana are probleme economice, politice si morale majore, dar nu trebuie nici parasita si nici desfiintata. Se cer insa renegocieri si redefiniri ale uniunii, dar liderii nostri sunt incapabili sa o faca. Alte tari isi urmaresc abil si subtil obiectivele. Uitati-va, de exemplu, la Ungaria. Nu va pune pe ganduri?

Romania are nevoie de o schimbare radicala care sa incheie revolutia deturnata de vechea nomenclatura in 1989. In acest sens, Georgescu reprezinta o sansa si o speranta. El va avea insa

nevoie de sprijin masiv din partea romanilor responsabili deoarece ciocoi care conduc Romania nu vor ceda puterea de buna voie.

In ce priveste sloganul lansat de cei de la putere, cum ca Georgescu ar fi si pro-rus si putinist, este de-a dreptul rizibil. Care sunt argumentele? O fotografie cu Georgescu calare pe un cal pe un fundal in care si Putin s-a fotografiat calare. Concluzia e clara si evidenta. "Toti amatorii de calarie sunt putinisti!?" Ne intoarcem la ferma animalelor lui George Orwell: "Patru picioare bun, doua picioare rau ...pana se schimba ordinele de la comenduire cand plebeii vor incepe sa strige in cor: doua picioare bun, patru picioare rau."Cam asa ar reactiona actualii nostri lideri.

Sloganele celor cocotati la putere au reusit sa agite totusi unele spirite, dar numai teporar. In asteptarea unor noi ordine externe, iohanistii nostri au amanat data alegerilor in speranta ca intre timp vor fabrica noi argumente prin care sa ademenasca populatia sa-i mentina la conducere.

Mai sunt si alte argumente pro si contra Georgescu pe care le voi aborda curand, dar deocamdata astept argumentele concrete ale prietenilor si adversarilor. Acestea intarzie sa vina. Multe din cele auzite sunt pur si simplu reactii patimase fara acoperire. Dincolo de toate, singura concluzie la care am ajuns pana in prezent si pe care cred ca o impartaseste multa lume este ca romanii s-au saturat pana peste cap de putregaiul care abuzeaza tara de 35 de ani. Romanii vor o schimbare social-politica reala si radicala.

12 Ian. 2025

4. De ce Georgescu?

In anii 1970 Paul Goma a fost primul scriitor roman care in plin regim comunist a publicat o carte dizidenta in occident. A fost probabil cel mai autentic dizident roman si nu s-a dezis tot restul vietii. Am fost cu el in inchisoarea din Gherla; l-am vizitat la Paris; si m-a vizitat la Washington, DC. Privind retroactiv, pot afirma ca Romania a trait un moment istoric Goma, asa cum a trait fara indoiala si un moment istoric Calciu, martir cu care am avut o lunga colaborare. In aceste zile, vrem sau nu vrem sa acceptam, Romania traieste un moment

Georgescu. L-am cunoscut personal in urma cu peste 30 de ani cand era tinar si optimist. Nu stiu cum a evoluat; nu inteleg cum a ajuns in fruntea „clasamentului” politic al tarii, dar stiu ca in aceste zile a devenit un simbol si a oprit istoria pe loc. Curtea Constitutionala a reactionat in mod abject la perspectiva victoriei sale. Aceiasi Curte ii poate „fabrica” un proces si il poate condamna; mafiotii il pot asasina; globalistii l-ar putea cumpara, dar revolta populatiei impotriva ciocoilor care isi bat joc de tara de 35 de ani, nu mai poate fi stavilita. Romanii au pus piciorul in prag. Acum ori nici odata!

Am publicat cateva articole in apararea lui CG, articole pentru care unii cititori m-au criticat, dar adevarul e ca nu sunt un sustinator irational al unui anumit candidat; sunt pornit vehement impotriva hotilor si nulitatilor care contiuna sa jefuiasca si sa distruga Romania de la iliescu incoace. Confratii din tara stiu acest lucru mai bine decat mine si unii din ei mi-au si scris in acest sens. Tara se prabuseste, statul de drept a intrat intr-un con de umbra, confratii din Transilvania sunt persecutati in propria noastra tara, romanii basarabeni sunt in continuare ignorati, si membrii Curtii Constitutionale, actualul CC precum CC al PCR pe vremuri, s-au vorbit intre ei ca nu cumva sa-si piarda fotoliile. Ilustrii nostri judecatori sustin cloaca politica post-decembrista care i-a numit in functii. Si ce fel de indivizi sunt cei care i-au promovat? Iata cum ii descrie Frans Timmerman, prim vice-presedinte al Comisiei Europene:

In aceste zile... „Problema Romaniei este tipica pentru tarile din Africa si Asia, care desi sunt pline de resurse naturale, se zbat in saracie din cauza prostiei si hotiei care colcaie in acele tari. Resursa umana ajunsa in fruntea tarii e de o calitate atat de jalnica incat reprezentantii ei, dupa ce ca sunt hoti, sunt atat de prosti incat isi inchipue ca pot pacali toata lumea, desi ei nu sunt capabili sa comunice nici macar in limba materna. Mai elegant decat atat nu stiu cum sa o spun, dar o voi face: Problema Romaniei e ca unul din trei politicieni e la fel de corupt ca ceialti doi...” Si atunci, la ce sa ne asteptam din partea CC-ristilor?

Trebue oprita cu orice pret prabusirea tarii, altfel in curand nu vom mai avea o tara; ori va fi o tara numita Romania, dar nu va mai fi a noastra. Romanii vor fi ademeniti sa paraseasca tara; asa cum palestinienii sunt indemnati sa plece din Gaza... pentru binele lor. Ce vile si-ar mai trage bancherii mondiali pe la poalele Carpatilor! Si marinimosi cum se considera, ar mai pastra si cativa servitori romani pe langa ei... Altfel, Georgescu e doar un nume care poate fi inlocuit, dar e unic in felul lui. Este un om din popor; intra in mijlocul multimii; vorbeste cu lumea; nu e inconjurat de garzi inarmate si nu se teme de oameni. Oricum, un om ca el ar putea doar incepe procesul de refacere, proces care va fi lung si dificil. In ce ma priveste, continui sa-l sustin, dar va rog sa propuneti dvs. un alt lider competent si cinstit si il voi vota. Intre timp, politrucienii de la conducere se screm din greu sa gaseasca un candidat prezidential de teapa lor, adica imoral si corupt ca ei. Si il vor gasi pentru ca potrivit lui Timmerman azi in tara noastra „*unul din trei politicieni e la fel de corupt ca ceilalti doi...*” Romanii cu inima curata, nu vor vota in sa pentru o asemenea facatura.

Va invit sa priviti la actualii aspiranti prezidentiali. Cum se spunea pe timpuri: Sa dai sa fugi! Numai ca de data aceasta romanii nu se mai lasa inselati si sunt hotariti sa-si reia tara in stapanire. In 1990 Romania era prabusita, dar se prabuseau si tarile comuniste din jur. Azi, dupa 35 de ani de abuzuri si umilinte, ne prabusim singuri si nu va sari nimeni in ajutorul nostru. Numai noi ne putem salva!

Reflectati stimati compatrioti! Ma refer la oamenii competenti care care s-au impus in ultimele decenii prin propria lor munca. Ma gandesc la pensionarii care au muncit o viata intreaga si azi se zbat pentru a supravietui. Ma refer la tineretul abandonat si deabusolat care nu mai stie incotro s-o apuce. Sa plece in strainatate si se arunce in necunoscut, sau sa-si faca un viitor in tara stramosilor? Si ma gandesc deasemenea la tinerii din servicii. Daca va simtiti romani, luati atitudine! Suntem romani si suntem crestini. Asa sa ne ajute Dumnezeu!

Nicolae Dima, USA, 9 Februarie 2025

ROMÂNIA – ȚARA FĂRĂ DE BILANȚ

Grigore Stamate

Întotdeauna m-au fascinat bilanțurile, socotelile de sfârșit de an, în care sunt analizate atât realizările, cât și neajunsurile și, cu deosebire, acele obiective asumate în considerarea unor previziuni temeinic fundamentate. Așa, cum, de altfel, se procedează în orice țară civilizată, cu pretenții de democrație și de stat de drept, în care conducerea acestuia se prezintă în fața celor pe care-i administrează și, cu responsabilitate, raportează despre stadiul de evoluție al societății. Numai în România nu se mai străduiește careva ca, la atâta amar de ani de la accederea în noua orânduire, să ne prezinte care mai este situația economico-socială a țării și cum ni se prelimină perspectiva.

Anul trecut, la început de an, mi-am permis să întreprind un studiu general în materie și, prin intermediul acestei prestigioase publicații, să aduc la cunoștința generală tristețea unui bilanț nemaipomenit. Un bilanț, peste care aceiași protagoniști, care și astăzi ne manevrează, nu prevestea nimic spectaculos, dar în care încă mai existau câteva licăriri de speranță, că starea României aflată la un pas de colaps, se va îmbunătăți cumva și că efortul de redresare, la care participăm cu toții, se va prevala de succes.

Am nădăjduit că, cei din fruntea statului, cu sprijinul unor experți de prestigiu, vor ști cum să orienteze cârma țării, în așa fel încât barca națională să evite furtuna și să ajungem cu bine la liman. Am crezut, încă mai cred, dar sunt nevoit să recunosc că eșuarea preliminară de cel care, legal sau ilegal, încă se lăfăie în fruntea statului, va rămâne o simplă figură de stil. Dar, nu s-a întâmplat așa. Cineva, altcineva ori ceva ne-a împins corabia în valurile întunecate, din adâncimea cărora nu știu când se va mai întrezări orizontul binelui social. Încât, cu toată grija pentru exprimare, sunt nevoit să recunosc că suntem afundați într-un hău, în care, treptat, dar sigur, majoritatea se va zbate, încă multă vreme, ca să revină pe linia de plutire. Și-atunci, despre ce bilanț mai poate fi vorba, când România se confruntă cu indicatori de neimaginat: una dintre cele mai mari creșteri ale datoriei în PIB, situându-se, la nivelul de trai, pe locul 14 în cadrul U.E. (Financial

Intelligence); datoria externă pe termen lung a însumat la 31 octombrie 2024 o cifră exorbitantă de 138,2 miliarde euro (74, 2% din totalul datoriei externe, potrivit Mediafax); România are cea mai mare rată a inflației dintre toate statele U.E. (Eurostat); în întregul an 2024, serviciile au înregistrat cea mai mare scumpire (cu 7.1%), prețul alimentelor a crescut (cu 5,09%), iar creșterea la nivelul mărfurile nealimentare a atins 4,38% (Mediafax). Azi, România se află printre țările cu cele mai mici salarii minime brute pe economie din U.E., situându-se pe primele locuri în clasamentul țărilor comunitare, cu cele mai mari rate de șomaj în rândul tinerilor (Ziarul Financiar); iar numărul persoanelor sărace, în 2024 a fost de 3,97 milioane de persoane (HotNews.ro). Și, la fel de posibil și atâtea alte elemente, care refuz să cred că pot face parte dintr-un bilanț, cât de cât satisfăcător.

Ce se poate face într-o asemenea situație? Numai de presupus.

Deocamdată, nu putem decât să asistăm neputincioși la o stare fără de precedent și să ne lamentăm; căci, până și cenzura s-a generalizat.

În această privință, n-am să uit niciodată discuția pe care am avut-o cu reputatul economist de talie internațională, Anghel Rugină, cel care a revenit în România în anul 1990 și le-a propus noilor decidenți un plan unic de refacere și de stabilizare economică, monetară și financiară, în respectivele condiții. Și, chiar dacă multora li s-a părut hazardat, până și Academiei Române, care l-a primit în rândurile sale, i s-a părut posibil strălucitul demers. Rezumăm în domeniu: instaurarea unui sistem de economie socială liberă, cu o monedă de argint convertibilă în relațiile cu străinătatea și convertibilă în diferite produse naționale pe piața internă. O soluție, pe care o argumenta în mod calificat, demonstrând că reprezenta singura calea de renaștere economică a României.

Chiar dacă într-o viziune îmbunătățită, mi-a adus și mie la cunoștință frământarea sa, pe la începutul anilor 2000, când, împreună cu profesorul universitar dr. Teodor Repciuc, un foarte bun prieten al amândurora, am avut onoarea să ne întâlnim la biroul de la Senat. Era

extrem de supărat că nu a găsit audiența corespunzătoare în rândul clasei politice, predispusă la înavuțire rapidă și aproape de loc grijulie față de problemele României. Tocmai de aceea, prin mine, voia să obțină sprijin parlamentar în demersul său, categoric, dezinteresat, numai din dragoste pentru românii de care se desprinsese o lungă perioadă, ca să se stabilească în SUA, unde era apreciat.

Am discutat multe, l-am însoțit în compartimentele care aveau tangență cu preocupările sale, unde a primit asigurări, care nu s-au materializat niciodată. Au fost însă și câțiva senatori, care s-au dovedit receptivi la ideile marelui analist, între care mi-i amintesc pe istoricul Gheorghe Buzatu, pe Ion Predescu, pe Octavian Opreș și pe controversatul Corneliu-Vadim Tudor, dar cu toții au invocat corupția și tendința de înavuțire cu orice preț, ca obstacole de nedepășit.

Pe atunci, încă nu apăruse și obediența față de străinătatea occidentală hrăpăreață.

Dintre toate susținerile marelui economist, trei, aparent în afara cadrului economic, m-au surprins: prima, în care afirma că înavuțirea nu constituie nu impediment, dacă este realizată pe căi cinstite, pentru că țara propășește numai prin oamenii bogați, care reprezintă locomotiva dezvoltării; a doua, să se evite în mod ferm politizarea instituțiilor, în mod special, la nivelul conducerilor, iar a treia se referea la corupția, care nu presupune neapărat plata ca șpagă. Spunea domnia sa că aceasta nu constituie elementul reprezentativ. Deși eu, care aveam în sarcină contractele economice ale instituției, aveam serioase rețineri. Văzându-mă contrariat s-a explicat asigurându-ne că cea mai periculoasă formă de corupție, în orice societate, este dată de alocarea de salarii enorme funcționării din administrația de stat, a celor din sistemul de siguranță, dar mai ales a magistraților, care astfel devin dependenți de statul ce anume îi plătește boierește, ca avans la contraprestația pe care o vor aștepta de la aceștia. Atunci, ca fost ofițer de justiție, nu prea înțelegeam cum s-ar repercuta social o asemenea formă de recompensare, dar mai târziu m-am cutremurat de realitatea afirmației.

Da, azi, în România nu se mai poate vorbi de niciun bilanț, căci acesta sinteză de acumulări cantitative și calitative nu mai poate fi susținută și cu parametri în favoarea bunăstării, iar ceea ce domină în protestele nemulțumiților de actualul nivel de trai exprimă aproape totul.

Pășisem atât de bine în 2024 și, începând din a doua parte a anului, aveam credința că ceva se va schimba și în această țară stoarsă de mai toate bogățiile, fără de niciun discernământ. Ba, mai mult, sub auspiciile unor promisiuni desuete, chiar credeam că paharul împlinirii se va revărsa și peste masa aflată la marginea sărăciei și că, pe ansamblu, societatea va intra pe făgaș normal. Deșarte speranțe, căci ceea ce avea să se petreacă, începând cu al treizecișipatrula decembrie de la sângeroasele evenimente din '98, a depășit toate așteptările, iar bătaia de joc cunoaște o extindere dincolo de orice lege, de constituție, de democrație, de morală și de bunul simț. Am depășit hotarele deschise parcă anume înspre Schengen, ca să oferim și diasporei la ce se pot aștepta din partea celor care clamează, cu asigurări false, revenirea tinerilor în țară.

Vrem, nu vrem să recunoaștem, România „țara noastră de glorie și de dor” a intrat într-o vrie extrem de periculoasă, din vârtejul căreia greu de anticipat cum se va desprinde. Și, în lipsa oricărui alt ajutor, așteptăm, oftăm, înjurăm, protestăm pașnic și ne uităm înspre Ceruri. Poate Bunul Dumnezeu sau vreun sfânt să ne mai scoată din mocirla în care ne afundăm cu atâta dor (mai potrivit, obidă), căci despre glorie nu mai poate fi vorba.

Personal, încă mai aștept să se petreacă acel „miracol economic” despre care ne asigura eminentul profesor universitar Anghel Rugină, căruia nu-i pot uita nicicum îndemnul deziderat: „Este obligația morală, sacră a celor mai bătrâni să treacă ștafeta, îndemnându-i pe cei tineri să se simtă mândri că s-au născut români. Națiunea noastră merită un viitor mai bun”.

Doamne ocrotește-i pe români!

România la răscruce de drumuri și interese

Lumea pământeană a ajuns deja la răscruce și, de la cel mai înalt nivel de reprezentare, încep să se reconsidere parametrii, să se schimbe

prioritățile și să se reorienteze perspectiva. Sau, cel puțin, asta vrem noi să credem că se încearcă, dacă nu cumva dincolo de cortina oculte nu ni se rezervă și altceva. Dar, să dăm credit dreptei speranțe și să acceptăm că, de-acum înainte, societatea umană va fi altfel rânduită, iar centrilor de mare putere și, cu deosebire, sferelor de influență li se va conferi o cu totul altă poziție și, de ce nu, o altfel de strategie. Din mai toate punctele de vedere; dar, în primul rând, din cel economic și politico-militar.

Secătuită de resusele exploatate fără niciun discernământ, poluată de exploziile clasice ale recentelor confruntări belice, ca și de experimentele nucleare necontrolate, cu o ideologie de apanaj global desuetă, cu deviații morale de neadmis, omenirea trebuie să se hotărăască pe care dintre căile propuse de către experți cu opinii în divergență, trebuie să-și continue existența. Și, asta, cât mai grabnic, înainte ca natura, atât de grav lezată de intempestivele și nesocotitele intervenții, să-și impună dreptul la conservare. Iar divinitatea, atacată până și în substanța sfintei credințe să intervină în vreun fel.

Da, mai avem puțin până să ajungem la marginea prăpastiei, peste care niciunul dintre cei care se află în vârful piramidei nu s-a preocupat să arunce vreo punte.

Goana după înavușirea cu orice preț, disprețul față de valorile fundamentale și promovarea unor perceptive de o imoralitate dusă la extrem s-a exacerbat cu o intensitate nemaîntâlnită, în timp ce degringolada plutește în aerul infectat de contradicții și confruntări dintre cele mai diverse. Iar, statele lumii se perpelesc într-un echilibru precar, marcat de infuziile unui război rece și nu mai știu care dintre potențialele alianțe le-ar mai conferi stabilitate și bunăstare.

Cât despre România, dezorientată, inclusiv în planul afirmării interne, cu niște conducători de o condamnabilă prestație, într-o democrație declamativă, lipsită de resorturi raționale și fără acoperire în practica socială, slabe speranțe să-și afle prea curând firul curgerii normale. De urmare, țara noastră, acest lamentabil avanpost militar simbolic, a ajuns la anaghie și, acum, la încrucișare de drumuri, orbecăie încă. Nu se

întrevede nimic exact, iar cei îndrituiți să distingă între bine și rău, se amăgesc cu himerele induse de acei străini și alogeni, care ne-au receptat foarte bine slăbiciunile.

O stare, pe cât de hilară, pe atât de contrariată, una în care democrația românească doar se presupune, iar libertatea alegerilor se proclamă palid, fără de nicio aderență socială, încât astăzi nimic, chiar nimic nu mai este de siguranță. Iar, peste straturile superioare ale statului s-a așternut o liniște de rău agur și nimeni nu este să în măsură să ne lămurească, în vreun fel, ce se întâmplă cu viitoarea campanie prezidențială și, de ce, toate acele promisiuni electorale au fost aruncate la coș. În adaos, cum de România noastră, cea bogată și frumoasă, nu mai are decât o firvă industrie, agricultura crapă într-un teren sterp, țara s-a înglodat în datorii ce exced până și posibilitățile viitorimii, iar mândria de neam a fost pusă, cu atâta nerușinare, la mezat.

Cine se face vinovat de o asemenea situație fără de precedent și ce măsuri s-au luat împotriva celor care au pauperizat o parte însemnată a poporului?! Iar, acum, prin mașinațiuni de tot felul, vor să ne îndepărteze de un trecut istoric atât de glorios, de tradiția noastră culturală și de dreapta credință, aservindu-ne facil unor interese din care poporul român nu are niciun fel de avantaj. Pentru că odată cu slăbiciunile educației naționale, cu eliminarea istoriei și geografiei din școli, cu defăimarea limbii și a însemnelor naționale, denigrarea geniilor și a personalităților de valoare, se pierde tot ceea ce dă consistență unui neam puternic și unei țări, care a rezistat secole în fața tuturor furtunilor, aici, la intersecție de drumuri și de mari interese.

Recent, am ascultat un distins analist care, la un post de televiziune, ne atrăgea atenția că România este în pericol de dezmembrare și că implicarea noastră într-un război care nu este al nostru ar putea avea urmări dintre cele mai cumplite. Nu știu dacă este chiar așa, dar cei în drept trebuie să ia în considerare tot ceea ce ar reprezenta pericol pentru suveranitatea, independența și integritatea teritorială a patriei. Chiar dacă această nobilă noțiune de „patrie” unora (în niciun caz majorității) le repugnă și, în mintea lor bântuită de manipulările de tot felul,

nu vor să mai vadă și dincolo de aparențe. Iar, în întunecimea gândirii lor, achiesează nonșalant când este vorba de denigrarea diferitelor categorii sociale, între care armata, organele de ordine și siguranță națională, clerul sunt așezate pe locuri nedemne, exagerându-se cazurile izolate.

Da, și eu cred că protipendada noastră n-a receptat așa cum se cuvine mesajul pe care unul dintre puternicii lumii, vicepreședintele american J.D. Vance ni l-a adresat de la pupitrul Conferinței de Securitate de la München, cu doar câteva zile în urmă, și plusează în obediența față de niște actori dezavuați pe scena propriului teatru european. Și, poate că, până la un punct este de înțeles, din moment ce în structurile de autoritate supremă ale statului au fost propulsați indivizi fără o temeinică educație și cultură, lipsiți de cel mai elementar spirit național, de dragoste față de țară și popor. Oameni fără scrupule, când este vorba de propriile interese, recrutați din rândul unor fiefuri de o moralitate, onoare și demnitate extrem de îndoielnice. Ori, cu o asemenea avangardă, dacă se persistă în menținere, de la acea răscruce la care a ajuns omenirea, nouă nu ne este rezervată decât o potecuță înspre înainte, adică înspre înspăimântătoarea prăpastie. Deocamdată, căci noi încă sperăm ca Bunul Dumnezeu să ne lumineze calea și să ne pună la dispoziție niște conducători drepti și cinstiți, cu minte deschisă, iubitori de Țară și popor, care să ne direcționeze așa cum se cuvine, înainte de a ne arunca alții în hău. Doamne ocrotește-i pe români!

General-locotenent (r) dr. Grigore Stamate,
București

DINCOLO DE FRICĂ – DOAMNEI ÎN ALB

Gruia Cojocaru

Vrem să lăsăm celorlalți impresia că nu ne e teamă de nimic, însă nu-i tocmai așa, dimpotrivă, suntem plini de frici, de la cele natural-instinctuale – de război, dacă-ți bate la ușă, de boală, dacă ghinionul ori alegerile nesăbuite te împing spre oncologie, de apă, dacă nu știi să înoți (măcar) într-o baltă, de înălțimi, dacă ți se surpă pieptul pe blocul de câteva

etaje, de zgomote infernale, generate de furia semenilor ori a naturii, de anumite animale, adesea inofensive –, la cele psiho-sociale: pierderea locului de muncă, de a fi rănit, de eșec, de schimbare, de a vorbi în public, care fuzionează cu teama de a fi etichetat negativ de către cei din jur, de singurătate, de respingere. Cu certitudine sunt și alte tipuri de frici – pierderea libertății și moartea fiind printre ele. (Frica de Cel de Sus o lăsăm întreagă în lăuntru nostru, fără s-o pângărim cu zbuciumul cotidian.) Toată evoluția omenirii a respirat așezat prin două coordonate: dorință și teamă. Vreau să întreprind ceva, dorința mă motivează și trudes în ritmul meu spre țintă. Perfect! Dar, uneori, dintr-o fragilitate cultivată chiar în sânul familiei, dar și pentru echilibrare ori comoditate, intervine teama – dacă ratez, ce vor spune cei apropiați, cum mă vor privi cei care mă cunosc?, dacă nu fac față situației, oare nu mă fac de *"cacao"*?... Acel *"dacă"*, care ne ucide suveran speranța și ne minează încrederea în sinele nostru (poate) divin. De câte ori am ratat oportunitățile pentru că teama ne-a *"înțepat"* discret sau torențial fluxul energetic?!?

Lupta individului cu fricile pare disproporționată și inutilă, de vreme ce, încă din copilărie, frica devine (adeseori) un argument întru educație, iar mai târziu descoperim că tot ansamblul normelor sociale are corespondență în expresia *„frica păzește bostănăria"*. De aceea avem, la nivel de stat, un aparat represiv permanent suplimentat, flancat *"duios"* de nelipsitele camere de luat vederi. Ca urmare, toaleta simțurilor, despre care-am pomenit (și) cu altă ocazie, a ajuns la un clic distanță de privirea strident-lividă a Fratelui cel Mare orwellian, așa încât pe întreg corsetul legislativ-administrativ flutură surâzător drapelul fricii.

– O, să nu-mi spuneți, dragilor, că educația lucrează în noi, iar respectând regulile clubului social din care facem parte ne va fi bine! De acord, dar e o altă temă, pe care nu mi-am propus deloc s-o dezvolt. Pe mine mă interesează (acum) relația individului cu frica/teamă și modalitățile prin care este evitată căderea în prizonieratul acesteia. Așa că, disecând problema, apare întrebarea:

– Care-i cea mai mare frică a Omului?

– Frica de moarte și, pentru cei evoluți, frica de a rata mântuirea.

Voi pași peste zona mântuirii, n-am căderea să cercetez un domeniu unde nici măcar corigent nu m-am învrednicit să ajung. Dar în perimetrul morții, ca fiecare, probabil, m-am găsit adesea cu tolba fricii atârnată pe umeri. Însă, în mod straniu, după ce-am nivelat perseverent poteca ratării, am constatat că dacă noi, oamenii, reușim să ucidem în forul interior teama de moarte, restul fricilor nu mai au nicio relevanță. Se poate? Greu! Dar cum? Prin detașare, resemnare?

Detașarea e relevantă în măsura în care evaluezi obiectiv situațiile în care te găsești. Vezi, de pildă, că un fleac oarecare te scoate din miști, iar după ceva vreme – uneori e vorba de clipe ori minute – realizezi că ai (re)acționat ca un zevzec, producând (adesea) daune inutile, dacă nu chiar fatale. Dar, din punctul meu de vedere, în problema vindecării fricii de moarte, esențială e valorificarea maximală a prezentului, fără speranțe stupide înspre viitor. Să acționezi permanent de parcă te-ai găsi în ultima zi a vieții tale. (Oricum, nu știi când te capturează Doamna în Alb, așa încât, presupunând că tocmai ți-a lustruit dricul, nu-ți rămâne decât să te concentrezi senin pe zonele esențiale ale zilei!). Dar fii autentic, nu trăi drama ipocriziei ori a prudenței excesive, generatoare de blocaj și de *neviață*, din teama (iarăși teama!) de a ieși candid de pe poteca obișnuinței!

Ești astăzi într-o relație fastă cu cineva, unde preaplina duduie năvalnic? Trăiește intens, ia tot ce poți, sorbi însetat fiecare moleculă de sevă din halca timpului! Nu cu pași mici, *"imberbi"*, goi, ci cu determinarea matură ce-ți țâșnește din străfunduri. Fă-ți planuri clare, dar nu te agăța inflexibil de ele, nu deveni prizonierul lor! Ce faci dacă Destinul, Hazardul ori Planul Divin îți confiscă partenerul?! Te prăbușești? Te închizi în peștera amărăciunii? Respiri concentrat înspre Viața de Apoi?! Pot fi variante, nobile prin esența ascezei propuse, dar ucizi... Ucizi?! Pe cine?... Ucizi viața din tine!

Când ajungi să conștientizezi fragilitatea condiției individului pe Pământ, te bucuri de Viață plenar stând la aceeași masă cu Moartea. Chiar ai puterea să schimbi cu Ea, amuzat,

niscaiva impresii, mai vezi cum e vremea, vremurile, unde ți s-au depozitat Visele, Trecutul, Bucuria. Seducția adâncurilor nu face parte din jocul râvnit, dar, prin exercițiul lucidității, accepți relaxat orice propunere, conștient că, oricum te-ai rostogoli, Eșecul te va cuprinde generos în brațe. Anulezi, astfel, perspectiva găunoasă a veșniciei vieții – reper după care suntem proiectați să ne amăgim în mai toate demersurile din călătoria de după naștere.

– Da, dar e o chestiune de timp, uneori bogat, nu-i cazul să invoci prezența Doamnei în Alb, când viața are parfum de eternitate!

– Chiar așa? Sigur?! Contează?

– Când ești captiv în corabia ascezei, unde (doar) rutina te hrănește egoist cu *"ești bine"*, contează, când însă îmbrățișezi schimbarea, deoarece digeri abrupt *"mecanica"* implacabilă a timpului interior, constăți că tot ce ți se întâmplă e o șansă în evoluție. Inclusiv suprimarea unei relații în care-ai investit ardență.

– Ști cam morbid...

– Nu, dimpotrivă, fac tot ce se poate pentru Viață – nutriție adecvată, sport, post intermitent –, dar accept senin că acel *"tot ce se poate"* e, uneori, insuficient în relație cu factorii pe care nu-i pot controla! Totuși, deși e strident, dacă după secunda de fericire admiți că e posibil să ardă tot, până și ultimul grăunte de memorie, te-ai vindecat de teamă. Fără nicio revoltă.

– Dar dacă viața ți-e sterilă, iar clipa de care vorbești nu are acces la fericire?

– Atunci e mai simplu, ești ferit de ispite, nu te ancorezi în deșertăciunile lumești și nici n-ai vreun motiv să recurgi la autoflagelare, precum eroul din *„Părintele Serghi"*, al lui Tolstoi.

– Sau vine revolta subconștientului pentru viața netrăită...

– De la o vreme, sufletul se pietrifică, revolta moare, iar o dată cu ea e sugrumată și teama de moarte. Ești aproape de esența acceptării și a trăirii întru Hristos.

– Ai ajuns aici?

– O, nu, sunt departe, dar faptul că am fuzionat

cu oameni din acest perimetru îmi lărgeste orizontul.

– Să înțeleg că pentru 2025 vrei să explorezi mai adânc contactul cu dumnezeirea?

– Nu știu cât ține de nevoia de explorare și cât a crescut foamea de înveșmântare în energia miracolului. Dar nu mă iluzionez – după ce ai pendulat o mie de ani între extreme, echilibrul se așterne, în egală măsură, prin explorarea sordidului și a sacrului. Dacă te duci prea mult în zonele înalte pierzi contactul cu tenebrele rădăcinilor ființei tale – e o chestiune de onestitate să-ți conservi zestrea lăuntrică...

– Ori o scuză, îmi șopti gândul, când întâiul urător a prins glas la fereastră.

– Poate, dar ne-ntâlnim, dac-o fi cazul, pe la anu' pentru detalii, ok? Oricum viața nu așteaptă înțelepțirea de pe urmă, ca-ntr-o revelație izbăvitoare, ci-și cere drepturile primordiale din dinamica subterană.

– De acord, însă pân-atunci, păstrând aprinsă candela binelui, să urăm tuturor bucurii depline în inima sănătății!

Gruia Cojocaru

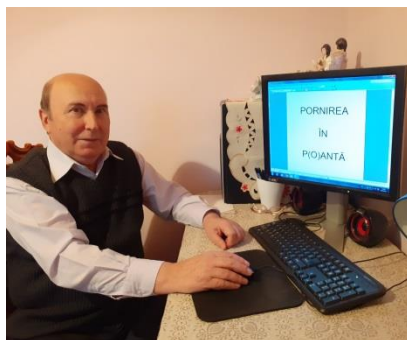

DESTĂINUIRI LIRICE

Gheorghe CIREAP

În luna ianuarie 2025 s-au publicat rezultatele concursului de creație umoristică din cadrul prestigiosului festival internațional "Romeo și Julieta la Mizil". Mi-a produs o mare satisfacție faptul că eu, un ofițer în rezervă, în confruntarea cu 184 concurenți, am obținut locul trei și premiul special "Agatha Bacovia". Acest fapt m-a motivat să fac cunoscute camarazilor mei, în această pagină lirică, modestele realizări în domeniul literar.

După trecerea în rezervă, în anul 2016, tot în urma unui concurs, am devenit membru al "Asociației epigrafiștilor clujeni Satiricon" și al Uniunii Epigrafiștilor din România. Am început să scriu sistematic și am publicat șapte cărți. Primele două au fost cărți de eseuri scurte și de poezii, mai semnificativ fiind volumul de eseuri "CONTRASTE ÎN COTIDIAN". În epigramă am debutat în anul 2018 cu cartea

”CEVA, CÂNDVA (ÎN)ȚEAPĂ”. Ulterior, între anii 2019-2022, a reușit să publice o trilogie a epigramelor mele. Cele trei volume numără peste 700 de pagini și reflectă trăsături esențiale ale vieții sociale din acea perioadă. În ordine cronologică, aceste volume sunt: ”ZIUA EPIGRAMEI, EPIGRAMA ZILEI”- 2019; ”(NE)POANTE STRESANTE-2021 și ”PORNIREA ÎN P(O)ANTĂ”-2022. Ele au apărut la prestigioasa editură clujeană Napoca Nova și s-au bucurat de aprecieri pozitive.

În anul 2024 am publicat cea mai consistentă și reușită carte, cu titlul sugestiv ”RĂSETE SPRINȚARE - ZÂMBETE AMARE”, care include o mie de catrene umoristice. Cu această lucrare am participat, în același an, la câteva concursuri de creație literară și am obținut: două premii întâi, la Festivalul ”Zâmbete în prier”- Vișeu de Sus și la Festivalul ”Mărul de Aur”- Bistrița; premiul trei la Festivalul ”Cât e Buzăul de mare” și un premiu special la Festivalul ”Eterna epigramă”, Cluj-Napoca.

La diferite alte concursuri naționale de epigramă, am obținut rezultate importante, numeroase mențiuni și premii, astfel că lucrările propuse au fost incluse în zeci de antologii precum și în reviste de literatură umoristică din toată țara. Reproduc aici câteva dintre creațiile proprii, în domeniile poeziei și epigramei:

DE ZIUA RÂSULUI-08.02

Pentru om, cum e normal,
Râsul este-un animal;
Azi, interpretând binomul,
Animal de râs e omul!

*

ROLURI INVERSATE

De judeci bine, cu dreptate,
Acum și râsu-și schimbă rostul;
Intrând în anormalitate
De cel normal va râde prostul!

Col. rtr. Gheorghe CIREAP,
Asociația epigramiștilor clujeni SATIRICON

BRÂNCUȘI CONTRA S.U.A.

Institutul Cultural Român de la New York
prezintă spectacolul-lectură „Brâncuși

contra S.U.A.” după scrierea omonimă a Tatianeii Niculescu

New York, 14 februarie 2025

În cadrul programului „Luna Brâncuși la New York”, desfășurat în perioada 7 – 21 februarie 2025, Institutul Cultural Român de la New York prezintă spectacolul-lectură „Brâncuși contra S.U.A.”, adaptat după piesa omonimă a scriitoarei Tatiana Niculescu și tradus în limba engleză de Amanda L. Andrei și Codin Andrei. Este cel de-al treilea eveniment din seria dedicată marelui sculptor, după „Muzica lui Brâncuși” (recital de pian) și „Brâncuși reimaginat” (expoziție de sculptură) și va avea loc vineri, 21 februarie 2025, în spațiul de teatru studio al Institutului.

„Brâncuși contra S.U.A.” de Tatiana Niculescu este o dramă comică suprealistă bazată pe procesul din 1928 al sculptorului român Constantin Brâncuși (1876-1957), care a dat în judecată Statele Unite pentru că nu au clasificat celebra sa sculptură, „Pasăre în spațiu”, drept artă, un proces prin care sculptorul a reușit să schimbe pentru totdeauna definiția artei în Statele Unite și nu numai. Adaptat pentru scenă de tânăra dramaturgă, traducătoare și artistă de origine română Amanda L. Andrei și realizat în colaborare cu regizoarea new-yorkeză Dina Vovsi, spectacolul va avea o distribuție din care fac parte actorii A.J. Ditty, Ethan Dubin, Lennox Duong, Vas Eli, Elijah Guo, Jasmine Sharma, Sarah Shin.

Procesul Brâncuși vs. Statele Unite ale Americii din 1928 a reprezentat un moment crucial în istoria artei moderne și a recunoașterii sculpturii abstracte.

Totul a pornit de la celebra operă „Pasărea în spațiu”, pe care fotograful Edward Steichen și-a dorit să o aducă în Statele Unite. La sosire, vameșii americani au refuzat să o recunoască drept operă de artă, clasificând-o drept „obiect industrial” și impunând o taxă vamală conform legislației vremii deși la momentul respectiv operele de artă erau deja scutite de taxe vamale.

Brâncuși a contestat această decizie și a intentat un proces în fața Curții de Comerț a Statelor Unite. Cazul a fost judecat în 1928, iar

„Luna Brâncuși la New York” aduce în atenția publicului newyorkez moștenirea culturală a lui Brâncuși asupra artelor vizuale, muzicii și teatrului, oferind o perspectivă complexă asupra modului în care opera marelui artist influențează artiștii contemporani în prezent. Prin această inițiativă, ICR New York își propune să celebreze nu doar creația unui artist excepțional, ci și impactul său asupra culturii universale, consolidând în același timp legăturile dintre scena artistică românească și cea americană. Detaliile și informații suplimentare cu privire la proiect pot fi consultate pe website-ul ICR New York, la

adresa

<https://www.rciusa.info/events/brancusi-v-usa-a-legal-case-that-redefined-art>

Mai multe detalii despre proiectele în desfășurare ale ICR New York pot fi găsite pe rețelele de socializare și website-ul Institutului:

Facebook:

<https://www.facebook.com/RCINY/>

Website: <https://www.rciusa.info/>

Instagram:

<https://www.instagram.com/romanianculturainstituteusa/>

Twitter: <https://twitter.com/RomanianY>

YouTube:

<https://www.youtube.com/channel/UCVC1AC-TWeHLtaFjVXOI0tw>

dezbaterile au pus în discuție nu doar statutul lucrării sale, ci și o problemă fundamentală pentru arta modernă la acea vreme: ce poate fi considerat artă? Martorii experți, inclusiv artiști, critici și colecționari, au susținut că sculptura lui Brâncuși reprezenta o expresie artistică autentică, chiar dacă nu respecta convențiile sculpturii figurative tradiționale. Decizia finală a instanței, pronunțată pe 26 noiembrie 1928, i-a dat câștig de cauză lui Brâncuși, stabilind că „Pasărea în spațiu” este, într-adevăr, o operă de artă. Această hotărâre a schimbat fundamental percepția asupra artei moderne și a creat un precedent important pentru viitoarele generații de artiști non-figurativi. Procesul Brâncuși nu a fost doar o victorie personală, ci un moment definitoriu pentru libertatea artistică și pentru recunoașterea sculpturii abstracte ca formă legitimă de artă.

**CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA
DECORAȚIILOR ȘI DISCTINCȚIILOR
INSPECTORULUI ȘCOLAR SABIN
EVUȚIANU 1923-1946**

Daniela Curelea; Dragoș Curelea

Pentru modul ireproșabil și eficient în care a activat la conducerea Liceului „Traian Doda” Caransebeș, respectiv a organizat viața acestei instituții prestigioase de învățământ pe temeuri românești la propunerea ministrului de resort dr. Constantin Angelescu s-a conferit de către Cancelaria Ordinilor profesorului și directorului S. Evuțianu, care între timp a fost avansat profesional în funcția de inspector școlar în Timișoara prin *Decret Regal nr. 955 din 9*

martie 1923, Ordinul „Coroana României” în Grad de Cavaler³⁸.

Totodată, menționăm că prin *Înalt Decret Regal nr. 1152 din 20 martie 1926* i s-a conferit arhidiaconului onorific Sabin Evuțianu distincția Ordinul „Răsplata muncii” pentru Biserică, clasa I, pentru activitatea și meritele avute în serviciul ortodoxiei românești din partea de vest a României, însă cu deosebire pentru activitatea sa ca deputat în cadrul adunării eparhiale a Episcopiei ortodoxe Caransebeș³⁹.

A fost decorat de Cancelaria Ordinelor din Ministerul regal al Afacerilor Străine cu Ordinul „Coroana României” în Grad de Ofițer în temeiul *Decretului regal nr. 1.323 din 25 martie 1926* „pentru munca organizatorică depusă în fruntea Inspectoratului Regional Oradea și pentru felul cum a condus interesele corpului didactic, atât primar, cât și secundar din Regiunea școlară I Timișoara”⁴⁰.

Remarcăm că prin *Înalt Decret Regal nr. 6597/1 aprilie 1930* s-a conferit de către Cancelaria Ordinelor inspectorului școlar S. Evuțianu pentru merite deosebite în serviciul sistemului românesc de învățământ din zona de vest a României, Medalia „Răsplata Muncii pentru Învățământ”, clasa I. De asemenea, amintim că prin *Înalt Decret Regal nr. 1574 din 7 mai 1930* inspectorul general șef al Regiunii I școlare Timișoara, Sabin Evuțianu profesor de Științe Naturale în prestigiosul Liceu

„Constantin Diaconovici Loga” din Timișoara a fost decorat cu Ordinul „Steaua României” în Grad de Ofițer⁴¹.

Tot printr-un *Înalt Decret Regal nr. 6597/1 aprilie 1930* i-a fost conferit de către Cancelaria Ordinelor din Ministerul regal al Afacerilor Străine inspectorului general școlar S. Evuțianu pentru merite deosebite în serviciul instituției românești de învățământ din zona de vest a României, Medalia „Răsplata Muncii pentru Învățământ”, clasa I. De asemenea, remarcăm că prin *Înalt Decret Regal nr. 1574 din 7 mai 1930* inspectorul general șef al Regiunii școlare Timișoara, profesorul Sabin Evuțianu a fost decorat cu Ordinul „Steaua României” în Grad de Ofițer⁴².

Prin *Înalt Decret Regal* Cancelaria Ordinelor a conferit în numele suveranului român Carol al II-lea, în 9 mai 1934 profesorului și inspectorului școlar general șef al Regiunii școlare Timișoara Ordinul „Coroana României” în Grad de Comandor pentru meritele sale în fruntea învățământului secundar din partea de vest a României⁴³.

Consulul general al Republicii Cehoslovacia, Leo Gans, a înmănat în 19 ianuarie 1936 inspectorului general șef al Regiunii I Școlare

³⁸ *Decret regal nr. 955 din 9 martie 1923*, în *Monitorul Oficial*, nr. 77, 8 iulie 1923, p. 3.841; *Calendarul pentru popor al „Asociațiunii” pe anul 1938*, întocmit de Horia Petra-Petrescu, Biblioteca populară a Asociațiunii, anul 27, nr 243, 1937, Sibiu, Editura Astra, 1938, p. 68; Sabin Evuțianu, *Clipe trăite*, prezentată de Anton Ilica, p. 145.

³⁹ *Calendarul pentru popor al „Asociațiunii” pe anul 1938*, întocmit de Horia Petra-Petrescu, Biblioteca populară a Asociațiunii, anul 27, nr 243, 1937, p. 68; Sabin Evuțianu, *Clipe trăite*, prezentată de Anton Ilica, p. 145.

⁴⁰ *Decret regal nr. 1.323 din 25 martie 1926*, în *Monitorul Oficial*, nr. 81, 11 aprilie 1926, p. 5.248; *Calendarul pentru popor al „Asociațiunii” pe anul 1938*, întocmit de Horia Petra-Petrescu, Biblioteca populară a Asociațiunii, anul 27, nr 243, 1937, p. 68; Sabin Evuțianu, *Clipe trăite*, prezentată de Anton Ilica, p. 145; Dumitru Tomoni, *Sabin Evuțianu un dascăl în slujba neamului*, Timișoara, Editura Eurostampa, 2014, p. 35.

⁴¹ *Asupra Raportului ministrului Nostru de Externe, cancelar al Ordinelor*, nr 31.095 din 7 mai 1930, în *Monitorul oficial*, Partea I, nr. 158, 18 iulie 1930, p. 5.514; *Noi decorații cu Ordinul „Steaua României”*, în *Universul*, anul XLVIII, nr. 167, 21 iulie 1930, p. 10; *Decorarea d-lui. Sabin Evuțianu*, în *Dimineața*, anul XXVI, nr. 8.473, 25 iulie 1930, p. 8; *Calendarul pentru popor al „Asociațiunii” pe anul 1938*, întocmit de Horia Petra-Petrescu, Biblioteca populară a Asociațiunii, anul 27, nr 243, 1937, p. 68.

⁴² *Asupra Raportului ministrului Nostru de Externe, cancelar al Ordinelor*, nr 31.095 din 7 mai 1930, în *Monitorul oficial*, Partea I, nr. 158, 18 iulie 1930, p. 5.514; *Noi decorații cu Ordinul „Steaua României”*, în *Universul*, anul XLVIII, nr. 167, 21 iulie 1930, p. 10; *Decorarea d-lui. Sabin Evuțianu*, în *Dimineața*, anul XXVI, nr. 8.473, 25 iulie 1930, p. 8; *Calendarul pentru popor al „Asociațiunii” pe anul 1938*, întocmit de Horia Petra-Petrescu, Biblioteca populară a Asociațiunii, anul 27, nr 243, 1937, p. 68.

⁴³ *Decret regal nr. 1.376 din 9 mai 1934*, în *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 165, 20 iulie 1934, p. 4.728; *Calendarul pentru popor al „Asociațiunii” pe anul 1938*, întocmit de Horia Petra-Petrescu, Biblioteca populară a Asociațiunii, p. 68.

din Timișoara, profesorul Sabin Evuțianu, în numele președintelui mai susmenționatului stat cehoslovac, Edvard Beneš, decorația Ordinul „Leul Alb” în Grad de Ofițer și Brevetul nr. 1084 c. 787 din 1 octombrie 1935 „pentru interesul ce l-am purtat mereu coloniilor și școlilor cehoslovace din Regiune”⁴⁴. Conform *Brevetului nr. 1208/1939* aflăm informația că i-a fost conferită Insigna „Pregătirii Premilitare”, clasa I, pentru coordonarea în județul Timiș-Torontal a demersurilor pentru elevi și tineret ale instituției Straja Țării⁴⁵. Din *Decretul ministerial nr. 66.777 din 1 iunie 1941* aflăm că i-a fost acordată gradația de merit⁴⁶.

Pentru rezultatele obținute, atât în domeniul managementului școlar și organizatoric-cultural, cât și pentru funcția pe care o exercita din anul 1937 în conducerea Regionalei Astra Bănățeană, prin *Brevetul nr. 1982 din 16 iulie 1943* i-a s-a conferit de către Cancelaria ordinelor din Ministerul regal al Afacerilor Străine, Ordinul „Meritul Cultural pentru Școală”, clasa a II-a⁴⁷.

Conform *Brevetului nr. 2.519 din 10 august 1946* aflăm că i-a fost conferit de către Ministerul regal al Afacerilor Străine prin Cancelaria Ordinelor „Meritul Cultural pentru Școală” în grad de Cavaler, clasa I⁴⁸. Pentru

activitatea sa managerială, organizatorică, administrativă, didactică și culturală a fost distins de către Cancelaria ordinelor cu Însemnul onorific „Răplata muncii pentru 25 ani de activitate serviți în Serviciul statului” prin *Decretul Regal nr. 2.885 din 27 septembrie 1946*. Acesta a fost consemnat în documentele oficiale ale sistemului românesc de învățământ din acea perioadă în poziția curentă nr. 22.633⁴⁹.

**ÎNFIINȚAREA ȘI XTINDEREA NATO
(XXIII)**

Tiberiu Tudor

Testamentul lui Elțin, Helsinki martie 1997

Întâlnirea dintre președinții Bill Clinton și Boris Elțin care a avut loc la Helsinki în 21 martie 1997 este prima de după alegerile prezidențiale din 1996, în care ambii au câștigat al doilea mandat prezidențial. Clinton a definit-o ca o întâlnire strategică și istoria a dovedit cu prisosință această apreciere. Ea a impus gândirea politică americană asupra securității europene, rolul dominant al Statelor Unite în Europa și izolarea Federației Ruse. Administrațiile Bush junior și Biden au dus această gândire până la ultimele consecințe: războiul din Ucraina dintre Statele Unite, prin procură, și Federația Rusă, precum și crahul economic european.

Discuțiile directe și corespondența Elțin-Clinton de până la alegerile din 1996 s-au caracterizat printr-o anumită ambiguitate, evitând confruntarea deschisă asupra celor două concepții de securitate colectivă europeană. Elțin amânase inevitabilul extinderii NATO spre est și acceptase, în ultimă instanță, semnarea Parteneriatului pentru Pace, obținând în schimb sprijinul lui Clinton în campania electorală prezidențială din Rusia, inclusiv o infuzie de două miliarde de dolari și specialiști de campanie americani. În acest răstimp diplomația americană a consolidat terenul pentru punerea în practică a *Strategiei de Expansiune NATO* [1], elaborată în 1993.

⁴⁴ Archiv Kanceláře Prezidenta Republiky (A.K.P.R.), Fond A.K.P. *Československý rád Bílého Iva 1923-1990*, p. 52; *Autorizări pentru a purta însemnele distincțiunilor onorifice străine*, în *Monitorul Oficial*, Partea I, anul CVI, nr. 98, 30 aprilie 1938, p. 10; *Înaltă apostilă pe Raportul nr. 20.912/13 Cancelaria Ordinelor din 8 aprilie 1938*, în *Monitorul Oficial*, anul CVI, nr. 91, 19 aprilie 1938, p. 1.977; *Persoane autorizate să poarte decorații străine*, în *Curentul*, anul XI, nr. 3.672, 22 aprilie 1938, p. 9; *Scurte informații din Timișoara*, în *Dimineața*, anul XXXII, nr. 10.447, 25 ianuarie 1936, p. 14; Sabin Evuțianu, *Clipe trăite*, prezentată de Anton Ilica, p. 130.

⁴⁵ Sabin Evuțianu, *Clipe trăite*, prezentată de Anton Ilica, p. 146.

⁴⁶ *Gradația de merit acordată profesorilor secundari*, în *Curentul*, anul XIV, nr. 4.724, 9 aprilie 1941, p. 7; Sabin Evuțianu, *Clipe trăite*, prezentată de Anton Ilica, p. 146; Dumitru Tomoni, *Sabin Evuțianu un dascăl în slujba neamului*, p. 35.

⁴⁷ *Decorații cu Ordinul „Meritul Cultural”*, în *Curentul*, anul XVI, nr. 5.543, 24 iulie 1943, p. 6; Sabin Evuțianu, *Clipe trăite*, prezentată de Anton Ilica, p. 146.

⁴⁸ Sabin Evuțianu, *Clipe trăite*, prezentată de Anton Ilica, p. 145.

⁴⁹ *Decret Regal nr. 2.885 din 27 septembrie 1946*, în *Monitorul oficial*, Partea I B, anul CXV, nr. 144, 27 iunie 1947, p. 5.261.

În 1997 termenii s-au schimbat. Moratoriul cu privire la expansiunea NATO se sfârșise și urma oficializarea expansiunii spre est – ceea ce s-a făcut la Summitul NATO de la Madrid din 8-9 iunie, prin invitarea Poloniei, Ungariei și Cehiei – și instituționalizarea parteneriatului NATO-Rusia – ceea ce, de asemenea, s-a făcut, prin semnarea la 27 mai, la Paris, a Actului Fondator NATO-Rusia. Planul american de controlare „in toto” a securității europene a fost pus în aplicare până la ultimul detaliu, pe fondul incapacității Federației Ruse de a reacționa.

Memoriile personalităților de prim rang care au participat la elaborarea acestor documente au acreditat ideea că președintele Elțin ar fi fost de acord cu aceste oficializări.

Un ultim lot de documente referitoare la acea perioadă a fost desecretizat în 2024, la aniversarea a 75 de ani de la înființarea NATO. Un grupaj esențial a fost publicat în iulie 2024 [2]. Cel mai important dintre aceste documente relatează discuția Clinton - Elțin din 27 martie 1997 de la Helsinki, care a avut două obiective strategice: definitivarea textului Acordului de Cooperare NATO-Rusia și fixarea parametrilor unor noi acorduri de dezarmare bilaterală ([2]. Doc.14; și [3]). Discuția a fost deschisă, în contradictoriu și pe alocuri dură. Pasajul ei definitoriu este explicitarea de către președintele Elțin a poziției Federației Ruse față de evenimentele în curs:

„Poziția noastră nu s-a schimbat. Rămâne o greșeală mișcarea NATO spre est. Dar trebuie să fac pași pentru a atenua consecințele acestei mișcări pentru Rusia. Sunt pregătit să intru într-un acord cu NATO, nu pentru că vreau, ci pentru că sunt forțat” («it is a forced step»). **Nu există altă soluție în acest moment.** («There is no other solution for today».)” Acest pasaj poate fi considerat testamentul președintelui Elțin și moștenirea președintelui Putin în materie de politică externă.

O bună parte a discuției la de la Helsinki s-a purtat pe problema eventualei extinderi a NATO la fostele republici sovietice, în special Ucraina. În primă instanță Elțin a spus că nu poate semna niciun acord NATO-Rusia care să nu prevadă o excludere a extinderii NATO la fostele republici sovietice. Clinton, la rândul lui, a afirmat că nu poate semna un acord cu o astfel

de limitare, referindu-se explicit la Țările Baltice. La refuzul intransigent al lui Clinton, Elțin a făcut pași înapoi, solicitându-i un „gentlement agreement, care să nu fie trecut în Acord”, că o astfel de extindere nu va avea loc, apoi că nu va avea loc în viitorul apropiat («near future»), în viitorul cel mai apropiat («nearest future») și, în ultimă instanță, nu în primele valuri («not in the first waves»). „Bill, înțelege-mă, ar fi extrem de dificil pentru mine să mă întorc acasă lăsând impresia că am acceptat lărgirea NATO. Foarte dificil.” Clinton a refuzat orice concesie, folosind, repetat, o nouă marotă verbală: Acest Acord NATO-Rusia va dovedi lumii că este vorba de „un nou NATO” și „o nouă Rusie” care nu mai sunt într-o relație de adversitate.

În cursul îndelungatei dispute de la Helsinki, Clinton i-a reamintit lui Elțin eforturile pe care le-a făcut pentru a-l ajuta atunci când „era la pământ” și i-a subliniat, în termeni destul de apăsători, care este, de facto, cadrul de mișcare al Rusiei: ”A ne consulta înseamnă a vorbi despre, înseamnă să fim siguri că noi suntem la curent cu preocupările/interesele voastre («your concerns») și că voi înțelegeți **deciziile noastre**, pozițiile noastre și gândirea noastră.”

Peste două luni, la 27 mai 1997, șefii de State și Guverne ai celor 16 State NATO și președintele Elțin au semnat, la Paris, **Actul Fondator NATO-Rusia privind Relațiile Mutuale, Cooperarea și Securitatea dintre NATO și Federația Rusă**, al cărui principiu fundamental declarat era că „NATO și Rusia nu se consideră adversari. Ele împărtășesc scopul comun de a depăși vestigiile confruntării și competiției anterioare și de a întări încrederea reciprocă și cooperarea.” Capitolul II al Actului Fondator stabilește constituirea **Consiliului Comun Permanent NATO-Rusia** „mecanism de consultare, coordonare, de cooperare și, în maxima măsură posibilă, de luare de decizii comune și acțiuni comune în probleme de securitate de interes comun.” Canalele de comunicare politică și militară ale CCP (redenumit și redefinit NRC – Consiliul NATO-Rusia, prin Declarația de la Roma din 2002) au funcționat eficient, cu unele sincope în momentele de dezacord fundamental.

Actul Fondator NATO-Rusia și oficializarea extinderii NATO au constituit practic un act politic unitar (27 mai-Paris și 8-9 iunie-Madrid), care a impus gândirea și voința politică americană de după implozia Uniunii Sovietice în privința securității europene. Actul Fondator și Consiliul NATO - Rusia au constituit formula prin care Rusia nu a fost exclusă și nu a fost inclusă în deciziile de securitate europeană. În memoriile sale, Strobe Talbott definește foarte expresiv această situație: „scopul este de a include Rusia într-un fel de grup de conducere, altminteri constituit din aliații noștri NATO principali, sub același acoperiș, dar într-o rezervație. Vederile Rusiei contau prea puțin pe arena internațională și ea era ținută la un braț distanță, docilă pentru moment, într-o rezervație” («it was still being kept at arm’s length, docile for the moment, but confined to a reservation») ([4],p.24; [5],p.123). Revăzând ansamblul documentelor desecretizate în ultimul deceniu care devoalează cel mai înalt nivel de decizie al jocului politic de atunci, rămâi cu impresia unei table de șah cu un singur jucător, jucând cu albele și manipulând negrele în funcție de cât de mult voia să prelungească sau să nuanțeze jocul.

Cei care au iluzia că au jucat un rol mai mult sau mai puțin important în „procesul dificil de aderare a României la NATO” ar trebui să studieze aceste documente. Absorbirea României, ca și a celorlalte state central și est-europene în NATO era sigură și inevitabilă (dacă cineva ar fi dorit să o evite) în 1993 [1]. Calendarul era fixat– România era planificată pentru Valul al Doilea [1], și așa a fost absorbită. Nici mai devreme, nici mai târziu. Ceea ce au făcut ei, și poartă îndeobște numele de „satisfacere a criteriilor NATO” (și, la fel, UE), a fost:

- destructurarea, dezasamblarea și demolarea în ritm alert a economiei naționale și punerea resturilor ei sub controlul corporațiilor și marii finanțe internaționale [6], deznaționalizarea instituțiilor de forță ale țării, în primul rând desființarea armatei naționale și reorganizarea resturilor ei, via NATO, sub control american, inclusiv acțiuni de mercenariat militar acolo unde interesele Statelor Unite au cerut-o.

- crearea unei clase politice (politicianiste) și de presă total obediente față de dictatul politic american. În particular, această clasă de mercenari politici, extrem de periculoasă pentru interesele noastre naționale, a susținut cu ferveare, timp de trei decenii, interesele naționalismului xenofob kievean și continuă să le susțină–într-o inerție a absurdului–și în noul context geopolitic, în care orientarea politicii americane pentru Europa s-a schimbat.

Restul sunt prafuri, reunite sub un termen generic –„democrați”.

Pentru cei care s-au trezit, există o scuză și o consolare: toate acestea s-au întâmplat și se întâmplă și la case mai mari, toate acestea erau în mod obiectiv inevitabile, țineau de modul în care istoria e modelată de marile puteri. Dintre care în 1993 rămăsese una singură– Statele Unite ale Americii.

[1] *Strategy for NATO’s Expansion and Transformation*

<https://nsarchive.gwu.edu/document/16374-document-02-strategy-nato-s-expansion-and>

[2] Svetlana Savranskaya and Tom Blanton, *NATO-Russia charter 1997 was “forced step,” said Yeltsin*, Briefing Book 864, published: Jul 9, 2024

<https://nsarchive.gwu.edu/briefing-book/nato-75-russia-programs/2024-07-09/nato-russia-charter-1997-was-forced-step-said>

[3] <https://nsarchive.gwu.edu/document/32237-document-14-memorandum-conversation-clinton-yeltsin-summit-helsinki-finland-subject>

[4] S. Radchenko, *Nothing but humiliation for Russia*, Journal of Strategic Studies, 43 (6-7), <https://orca.cardiff.ac.uk/id/eprint/135043/1/Nothing+but+Humiliation+for+Russia.pdf>

[5] Strobe Talbott, *The Russia Hand: A Memoir of Presidential Diplomacy*, New York Random House, 2002, p.123

[6] Ilie Șerbănescu, *România, o colonie la marginea Europei*, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2016.

Prof. Dr. Tiberiu Tudor

CU CĂRȚILE PE MASĂ

Mihaela CD

Despre alegeri și democrație

Într-o perioadă de agitație politică intensă și de transformări profunde, România se află la o răscruce de drumuri în ceea ce privește anularea alegerilor și direcția democratică a țării. Este impetuos necesar să punem cărțile pe masă și să analizăm, dincolo de aparențe și de nume,

realitățile care modelează peisajul politic românesc: în România a fost o lovitură de stat soroșistă, susținută de la vârf de o grupare internă, la comandă externă susținută de la Bruxelles.

În esență, democrația nu se măsoară prin personalitățile implicate, ci prin principiul fundamental al libertăților și drepturilor liber exprimate cu ajutorul majorității care reprezintă voința colectivă a poporului, indiferent dacă deciziile luate se aliniază sau nu cu așteptările fiecăruia dintre noi. Dar asta este doar în teorie! În practică lucrurile se desfășoară diferit iar dacă cel care iese câștigător la vot nu corespunde cu voința și interesele anumitor forțe interne sau externe, vor fi anulate alegerile fără drept de apel, prin orice mijloace.

Acesta este și cazul alegerilor prezidențiale "libere" din 2024 când câștigătorii primului tur de scrutin nu au fost cei doriți și preconizați. În cadrul dezbaterilor electorale, convinși fiind că noi, poporul naiv și prost ne concentrăm pe discuțiile politice, dezbaterile publice și pe imaginea gata formată a candidaților principali, așa cum ne este servită și oferită de mass-media, cu ajutorul unor sondaje false, ne-a fost inoculată ideea, că primii doi aleși, trebuie să fie neapărat dintre candidații "preferați" adică cei prezentați de ei, cei aflați la putere și nicidecum altcineva.

Manipularea masivă prin mass media a mers până acolo încât să ne impună ideea că altcineva nici nu poate să aibă șanse, deci un independent care s-ar afla în această situație ar fi desigur "un accident" sau "o surpriză neașteptată". Majoritatea cetățenilor au acceptat această așa zisă logică care le-a fost indusă artificial uitând că mecanismul de bază al democrației este însăși exprimarea voinței libere a majorității. Fiecare vot contează și indiferent cine și cum se prezintă pe rețelele de socializare, ceea ce contează este că decizia colectivă este suverană. Nu vin nici trolii nici boții și nici rușii să pună ștampila pe buletinul de vot.

Această realitate, deși aparent simplă, se dovedește a fi totuși subiect de dispută în aceste vremuri de criză politică când strategiile prin tactici progresiste și manipularile de tot felul

erodează încrederea cetățenilor în procesele democratice.

Klaus Iohannis împreună cu CCR ul au motivat suspiciuni de ingerințe străine în procesul electoral fără să aibă dovezi și au anulat alegerile în timpul desfășurării turului al doilea după ce fusese validat primul tur. Vocea poporului s-a făcut auzită timp de două luni prin proteste de stradă, petiții, dezbateri și procese. Nimic nu a putut îndupleca decizia CCR-ului nici măcar voința poporului care cerea demisia președintelui rămas ilegitim la cârma țării.

Comisia de la Veneția a analizat decizia CCR nr 32/2024 de anulare a alegerilor care a încălcat grav Constituția, valorile democrației și a condus la manifestații și haos și a transmis un puternic semnal de alarmă. În Parlament P.O.T. a început strângerea de semnături pentru demiterea președintelui care și-a prelungit mandatul ilegitim iar în 10 februarie 2025 președintele și-a anunțat demisia cu data de 12 februarie 2025.

Deși această decizie a fost neașteptată ea reflectă o criză de încredere profundă de legitimitate și încredere din partea Parlamentului și a populației și o nevoie acută de schimbare în peisajul politic românesc. Pentru unii, demisia ar putea fi o oportunitate de regenerare politică, iar, pentru alții, un simptom al unei instabilități sistemice în care deciziile reflectă influențele obscure ale statului paralel și ale unor forțe puternice externe. Cu toate acestea decizia CCR nu a fost modificată.

Analiza acestor evoluții ne forțează să ne întrebăm: cât de mult se bazează deciziile politice pe interesele autentice ale cetățenilor și cât pe interesele unor grupuri de influență?

RICHARD GRENELL, fost ambasador al SUA în Germania și șef al Securității Naționale a SUA, consilierul special al președintelui Donald Trump, a declarat că anularea alegerilor prezidențiale din România a fost legată de fosta administrație de la Washington prin programele AGENȚIEI SUA PENTRU DEZVOLTARE INTERNAȚIONALĂ (USAID):

"Programele USAID au fost îndreptate împotriva oamenilor și a politicienilor care nu aparțineau ideologiei woke. Echipa Biden a

cheltuit bani de la contribuabilii americani pentru a sprijini programele de stânga și candidații din întreaga lume. ROMÂNIA ESTE CEL MAI RECENT EXEMPLU".

Richard Grenell este trimisul special al lui Trump pentru rezolvarea problemelor sensibile cum ar fi destinația fondurilor USAID, problemele vehiculate cu anularea alegerilor prezidențiale și lipsa transparenței decizionale, dar și deturnarea unor mari fonduri financiare americane destinate investițiilor din țara noastră în ultimii ani (bazele militare NATO). Richard Grenell conduce o delegație din care fac parte și reprezentanți ai serviciilor speciale americane și urmează să vină în România. Înainte de vizită, într-o postare în care critică folosirea fondurilor USAID în România l-a etichetat pe Marcel Ciolacu, motiv pentru care, de atunci e agitație mare la vârful statului, iar președintele Iohannis a preferat demisia.

„Sistemul soroșist” este o rețea de influențe și interese externe, ce a invadat Europa reușind printr-un aflux puternic de bani și influențe să pătrundă în multe state europene, inclusiv în România. Asociată adesea cu finanțatorul George Soroș, rețeaua creată prin intermediul unor fundații și inițiative, acționează ca o forță externă care contribuie la acapararea puterii, care modelează deciziile politice și sociale din diverse țări europene, generând o serie de schimbări.

În România, această prezență a fost un factor de puternică polarizare, prin promovarea unor agende ce nu se aliniază cu valorile tradiționale și cu identitatea națională. Pe lângă retorica și criticile constante, există o serie de argumente care susțin că influențe externe s-au infiltrat în instituțiile statului, generând tensiuni și contestări ce s-au răsfrânt asupra alegerilor. Această practică de infiltrare nu este exclusiv românească, ci reprezintă o tendință observată în mai multe state europene, unde ideologia și politica se intersectează cu interese economice și strategice internaționale. Astfel, se pune din nou problema suveranității naționale și a capacității cetățenilor români de a-și exprima liber voința, fără ca să fie subminată de interese străine.

Lacheii lui Soroș au solicitat anularea alegerilor fiindcă nu ieșea alesul lor. Prin anularea absolut abuzivă a alegerilor la ora actuală statul român nu are reprezentanți legali în ministere pentru că primul ministru și guvernul său au fost instalați de un președinte ilegal. În mod logic după demisia președintelui și aceștia ar trebui să își dea demisia.

Discursul direct, clar și dur al lui J.D. Vance la Conferința pentru Securitate de la München, a fost un adevărat tsunami care a captat atenția publicului din întreaga arenă internațională. El a dat de pământ cu Europa progresistă așa cum nimeni nu a mai făcut-o vreodată.

Vance a criticat printr-o adresare clară și extrem de dură tendințele actuale de distrugere a democrației în Europa. Practic a adresat un avertisment globaliștilor spunând că SUA n-are ce discuta cu cei care nu-i împărtășesc valorile democratice.

Acesta a înfierat distrugerea economiilor atât din interior cât și din exterior, subliniind că fenomenul de influență externă, fie el de natură financiară sau ideologică amenință coeziunea societăților democratice. Le-a spus că nu mai merge cu cenzura, că libertatea de opinie este pe cale de dispariție, că judecătorii se amestecă în politică și dau verdicte arbitrare, că Europa e plină de corupție și nepotism. *“Dacă vă temeți de proprii voștri cetățeni, America nu poate face absolut nimic pentru voi”*. Acesta a adresat un îndemn la schimbări politice fundamentale înainte ca America să revină la relații cordiale cu UE.

Conform acestuia, evoluția politică din România și din alte părți ale lumii este marcată de forțe externe ce destabilizează echilibrul tradițional al puterii și reflectă o dezintegrare a valorilor fundamentale ale democrației.

"Suntem într-un moment atât de rău încât România a anulat alegerile prezidențiale în baza unor suspiciuni slabe ale agențiilor sale de informații și a unei presiuni foarte mari din partea altor state. Din câte înțeleg, motivul era că dezinformarea rusă a afectat alegerile prezidențiale. I-aș ruga pe prietenii noștri români să se gândească în perspectivă. Putem să credem că este greșit ca Rusia să cumpere

promovare pe social media pentru a influența alegerile. Și noi credem asta. Puteți da vina pe lumea întreagă. Dar dacă democrația voastră poate fi distrusă cu câteva sute de mii de dolari și promovare digitală din alt stat atunci nu era îndeajuns de puternică (democrația)"

În urma acestui discurs care ar fi trebuit să ne trezească, iată că tocmai asistăm la cea mai mare trădare a unui popor pe timp de pace: guvernul CIOLACU căruia nu-i pasă nici că poporul îi cere clarificări cu privire la alegerile anulate, nici că țara se zbate în sărăcie și datorii, nici că liderii lumii au luat o altă direcție, nici că riscăm să nu fim luați la masa tratativelor păcii din Ucraina. ISTORIA SE SCRIE FĂRĂ NOI... iar noi rămânem ultimii care să ne trezim din ceața progresistă care le-a șters memoria liderilor români.

Discursul lui Vance este o pledoarie pentru redescoperirea valorilor fundamentale ale democrației, în care participarea activă și responsabilă a cetățenilor este esențială. El avertizează asupra riscurilor unei societăți în care se renunță la discernământul critic, permițând astfel manipularea proceselor electorale și a deciziilor de stat. Aceste observații rezonază cu realitățile contemporane, unde informația și dezinformarea se împletesc într-un dans periculos, afectând în mod direct legitimitatea și eficacitatea sistemelor democratice. Acest apel la o mai mare conștientizare și responsabilitate se înscrie într-un context global marcat de conflicte și tensiuni geopolitice în care multe din statele lumii inclusiv America doresc să oprească războiul.

Nu poate fi ignorat faptul că alegerile din România, ca și cele din alte părți ale lumii, se desfășoară într-un context internațional tensionat. Războaiele și crizele geopolitice, de la conflictele din estul Europei până la tensiunile globale influențează direct și profund atmosfera internă și modul în care cetățenii percep viitorul. Într-un climat de incertitudine globală și război, alegerile devin un instrument prin care cetățenii manifestă nevoia de stabilitate și siguranță, chiar dacă soluțiile propuse nu corespund întotdeauna așteptărilor tuturor. Fiecare vot contează și fiecare cetățean

are datoria de a se informa și de a participa asumându-și rolul de actor activ în procesul democratic. În democrație, majoritatea decide fie că ne place sau nu. Într-o democrație autentică nicio ingerință rusească, sau sute de mii de distribuiri pe tik tok nu pot influența decisiv votul a câtorva milioane de oameni, puterea majorității este garantul suveranității naționale și reprezintă voința poporului.

Aceasta este o realitate ce nu poate fi schimbată de preferințele individuale ale liderilor politici amețiți de progresism sau de retorica unei minorități. Într-un sistem democratic, prin alegeri libere se accepta decizia majorității și se permite schimbarea vechiului în nou!

Fiecare alegător are puterea și responsabilitatea de a contribui activ la viața democratică, la alegerea unei clase politice sănătoase care să reflecte valorile autentice ale societății.

În România este nevoie de o clasă politică responsabilă, care iubește România și pe români, care să fie buni patrioți, cu o integritate morală ce poate fi probată, nemânjiți de politicile falimentare ale globalismului satanic. Buni români care nu au făcut parte din tagma celor care au vândut țara străinilor, a celor care au îndatorat-o băncilor străine și au desființat milioane de locuri de muncă. Nici din rândul celor care prin politicile lor au silit românii să-și părăsească țara și familia ca să caute un loc de muncă, nici din rândul acelor care ne-au luat dreptul la vot.

Indiferent de numele candidaților, de ideologia sau de sloganurile promovate, esența democrației constă în respectarea voinței colective, chiar și atunci când aceasta implică alegeri dificile sau schimbări radicale.

Dincolo de dezbaterile privind demisia lui Iohannis, de controversele privind influențele externe și manipulările interne ale anulării alegerilor, luând în considerare avertismentele internaționale, cred că este esențial să recunoaștem că jocul democrației se joacă cu **"cărțile pe masă"** pentru a se înțelege că votul este singura forță care modelează destinul național.

Mihaela CD

Remember

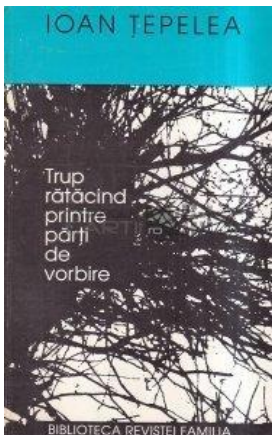
A plecat și Ioan Țepelea, alături de alți orădeni de seamă care mi-au fost prieteni și care au dispărut în ultimii ani, precum: Stelian Vasilescu, Viorel Horj, Emil Blaga, Marin Chelu, Claudiu Frunză, Ioan Alexandrescu, Constantin Mălinaș, Claudiu Mătasă, Iosif Popa și Miron Rațiu... S-a dus acolo sus să se odihnească și să își scrie versurile... Cred că poezii își au locul lor în cer!

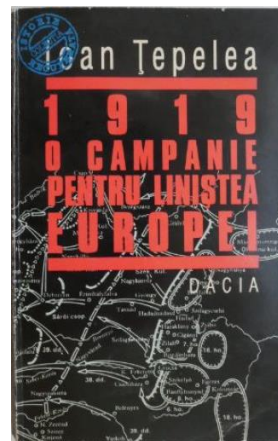
Dumnezeu să-l odihnească! A murit destul de tânăr, la 62 de ani. Pe 3 iunie ar fi împlinit 63... Încet, încet, ne ducem cu toții!

Citeam mai zilele trecute, înainte de a dispărea, un eseu

despre Ioan Țepelea scris de talentatul condeier Liviu Stoiciu. Titlul acestuia: „Poetul și istoricul Ioan Țepelea, mai singur și mai izolat ca niciodată la Oradea”. Cutremurător, dar adevărat! Așa a fost! În ultimii ani s-a îndepărtat de lume, de prieteni chiar, de tumultul orașului Oradea (autoexilându-se la Beznea natală), de ASLA pe care a creat-o prin 1992 și pe care a purtat-o pe culmi, de colegii de la Universitatea Oradea unde era profesor, de colegii de la Academia Româno-Americană, al cărei congres, cel de al XVII-lea, l-a organizat cu mare succes în anul 2002.

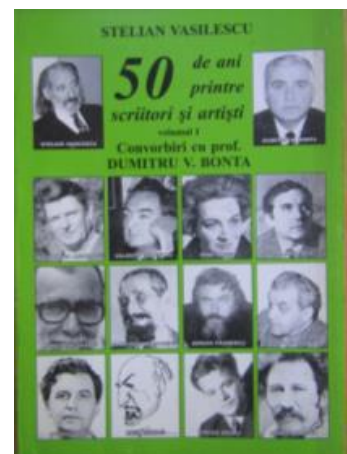
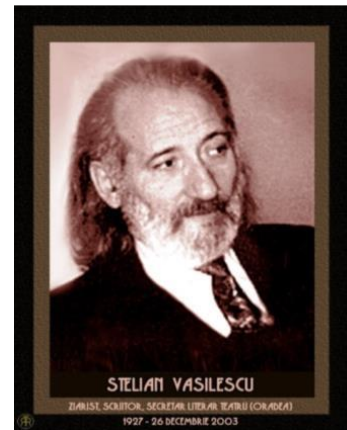
MC: Am colaborat la Revistele nființate și patronate de el: *Unu, Aleteea, Aurora*.

<https://bumerangliterar.wordpress.com/2023/08/06/george-roca-remember-a-plecat-si-ioan-tepelea/>

***

S--au împlinit mulți ani de când ne--a zis adio! În ziua de Crăciun a anului 2003, ne--a părăsit Stelian Vasilescu, un om de litere bihorean, scriitor, poet, jurnalist, critic de teatru și animator cultural. A trecut în lumea umbrelor, așa cum îi plăcea lui să spună despre întâlnirea cu moartea, lăsând în urma sa o impresionantă operă literară compusă din peste zece cărți, două piese de teatru (jucate) și a mai mult de zece mii de articole, reportaje, comentarii, note și știri apărute în peste șaiszeci de publicații de prestigiu pe parcursul celor mai bine de cincizeci de ani de activitate literară.

Despre viața și activitatea acestuia s--a scris mult și s--ar mai putea scrie multe. Născut în Alexandria, județul Teleorman, în 1927, la vârsta de 8 ani, se mută cu familia sa în Ardeal,

datorită faptului că tatăl său, Mihai Vasile (devenit Vasilescu prin anii '30) fiind perceptor, cu slujbă la guvern, a fost transferat pe acele meleaguri, în interese de stat. Elev în trecere pe la diferite licee, precum „Regele Ferdinand” din Turda, „Samuil Vulcan” din Beiuș, „Simion Bărnuțiu” din Șimleul Silvaniei, „Regele Mihai” din Salonta și mai apoi bacalaureat la Oradea. Între anii 1948--1949 îl găsim student al facultății de drept la Universitatea din Cluj, unde are primele contacte cu publicistica și lumea literară a urbei.

MC: Am colaborat la Cotidianul *Vestul românesc*, patronat de el.

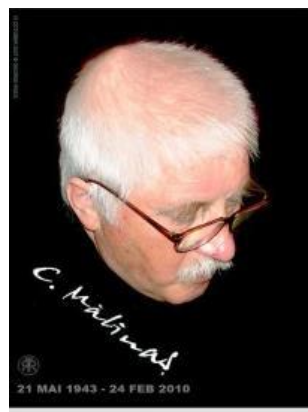
<https://bumerangliterar.wordpress.com/2022/03/11/george--roca--adio-->

***

„Eu nu am cules roadele eforturilor mele! Poate au cules alții de la mine, cum și eu am cules de la alții mai înainte!”

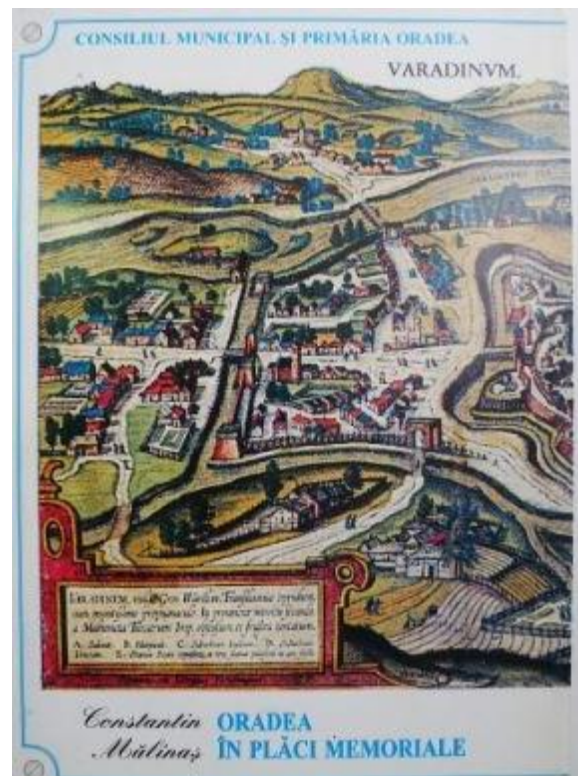
(Constantin Mălinaș)

Constantin Mălinaș vede lumina zilei la 21 mai 1943, în orașul Buzău, unde părinții Dumitru și

Laura s-au refugiat temporar în urma Dictatului de la Viena. În primăvara anului 1945, familia se reîntoarce acasă, în localitatea bihoreană Ciutelec. Încă de timpuriu, viitorul bibliotecar erudit a manifestat o înclinație spre carte, respectând tradiția culturală a înaintașilor familiei.

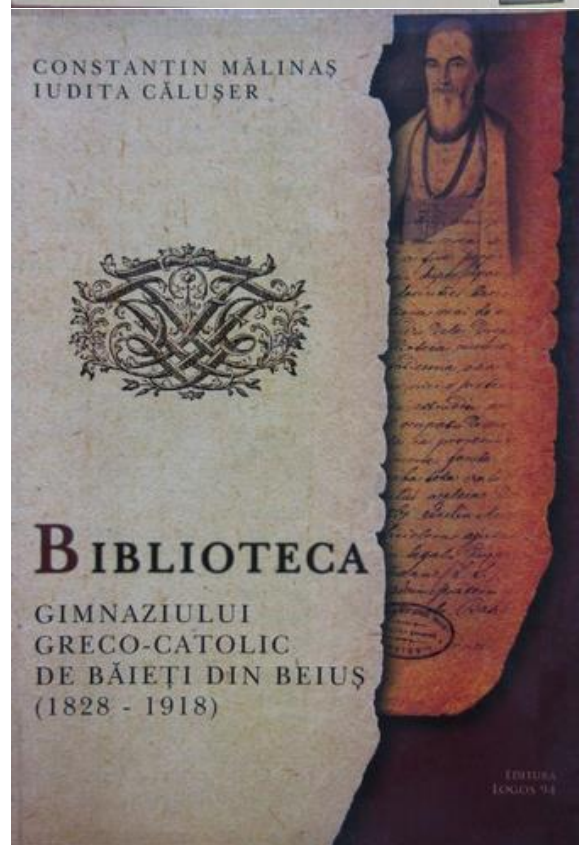
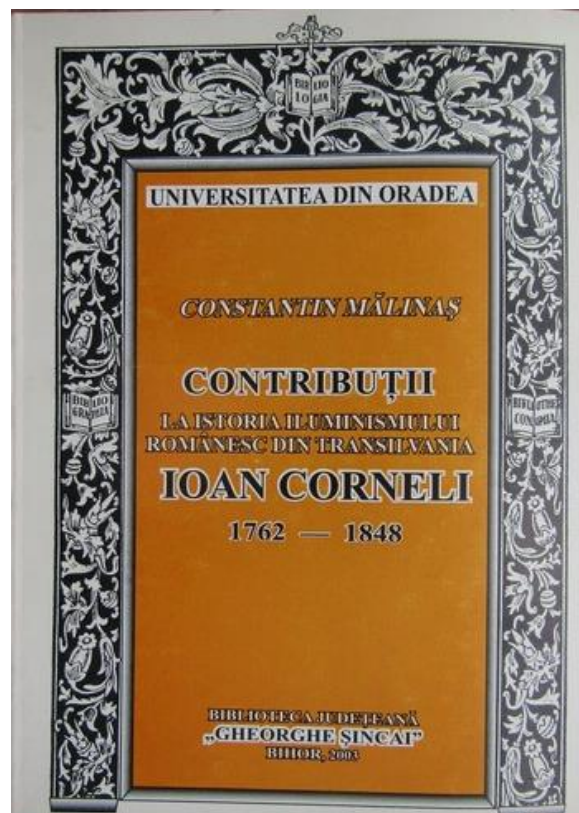
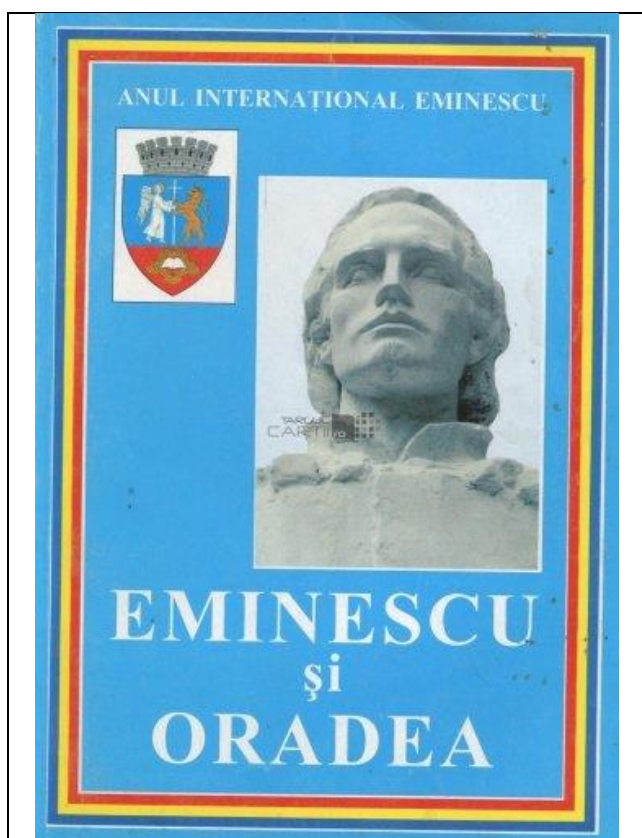
De--a lungul anilor, viața profesorului Constantin Mălinaș a cunoscut o traiectorie sinuoasă dar plină de realizări. Între anii 1949--1956 a urmat cursurile primare și gimnaziale în localitățile bihorene Bistra, Almașul Mare și Popești. Liceul îl parcurge în două trepte, se înscrie la Colegiul Național „Samuil Vulcan” din Beiuș, apoi se transferă la Colegiul Național „Emanuil Gojdu” din Oradea. După absolvirea liceului, în 1960, devine student la Facultatea de Litere a Universității „Babeș--Bolyai” din Cluj-Napoca, specializarea Limba și literatura rusă – Limba și literatura română, pe care a absolvit-o în 1967.

După experiența de director al Casei de Cultură a Sindicatelor, Constantin Mălinaș va ajunge să se dedice profesiei care i--a marcat în mod definitiv viața, cea de bibliotecar. Din poziția de bibliotecar principal în cadrul Bibliotecii Județene din Oradea, începând cu anul 1978,

filologul originar din Bihor își va dedica cea mai mare parte a timpului cărții, nu doar ca obiect de studiu, ci și ca un element viu. După 1989, va fi ziarist pentru puțin timp în cadrul redacției ziarului local Crișana, devenind, treptat, una dintre cele mai importante personalități din domeniul cultural pe plan local. Astfel, în anul 1991 va deveni consilier cultural la Inspectoratul pentru Cultură Bihor. Tot în același an, Constantin Mălinaș a înființat o editură proprie, cu denumirea „Mihai Eminescu”. În anul 1997 va reuși chiar să ajungă directorul prestigioasei biblioteci județene.

<https://www.proquest.com/openview/78a150408743a7f0424ce322362a2056/1?pq--origsite=gscholar&cbl=1606359>

MC: Am colaborat la *Pietre de hotar*, *Revista de istorie contemporană*